

ΕΚΚΛΟΓΗ

ΠΟ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΟΜΟΣ Ε'

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1949

ΑΡΙΘΜΟΣ Ι

Τὸ τέλος τῶν Ἀτλάντων	<i>Daniel-Rops</i>	2
Τὸ σχέδιον ἀμύνης τῆς Δυτικῆς Ἑνώσεως	<i>Υποστράτηγος H. G. Martin</i>	6
Ἡ δύναμις τοῦ χαρτιοῦ	<i>«Krokodil», Μόσχα</i>	8
Βενετία, 1948	<i>Ἡλίας Βενέζης</i>	12
Ἡ ἡμερησία «Μάντσεστερ Γκάρντιαν»	<i>James Bone</i>	15
Ἡ γλώσσα τῶν ἀνεμομύλων τῆς Ὀλλανδίας	<i>«Kent Gij Onze Molens?», Ὀλλανδία</i>	19
Κυλινδρικοὶ στέγαι	<i>«Architectural Design», Λονδίνο</i>	23
Πῶς βλέπει τὴν Ἀμερικὴν μιὰ Γαλλίδα <i>Simone de Beauvoir</i>		28
Γουέτςγουντ	<i>«Time», Ν. Ὑόρκη</i>	34
Τὰ ζῶα ξέρουν καὶ μιλοῦν	<i>«Carrefour», Παρίσι</i>	40
Τὸ Κέντρον Ἀτομικῶν Ἐρευνῶν Χάρουελ	<i>«La Tribune de Genève», Γενεύη</i>	42
Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν παιδαγωγὸν τῶν τέκνων Θωμᾶ Παλαιολόγου	<i>Βησσαρίων</i>	49
Οἱ ἀγρόται δὲν ἔχουν θέσιν εἰς τὸ κομμουνιστικὸν σύστημα	<i>«The Manchester Guardian»</i>	53
Ἡ καινούρια μαθηματικὴ φιλοσοφία	<i>L. L. Whyte</i>	56
Τὰ Κόκκινα Παπούτσια		64
Τὰ Πανεπιστήμια καὶ ἡ συμβολὴ τῆς Ἐπιστήμης	<i>Sir Richard Livingstone</i>	72
Ἡ σημερινὴ Τουρκία <i>«The Geographical Magazine», Λονδίνο</i>		77
Διὰ τί δὲν κατεσκευάσθη Γερμαν. ἀτομικὴ βόμβα <i>«Discovery»</i>		84
Οἱ γελοιογραφίαι τοῦ Ἀντρέ Φρανσουά		91
Ἡ ἐπιστήμη στὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀνθρώπου <i>Διάφορες πηγές</i>		101
Ἡ ὑπεράσπιση τῆς Εὐαγγελίας <i>«Neue Schweizer Rundschau»</i>		105
<i>Pierre Jouguet: «Aldous Huxley» «Le Monde», Παρίσι</i>		110
Ἡ τελευταία γενιά	<i>Miriam Allen deFord</i>	113

ΔΕΛΦΟΙ

«Δὲν ἔχει δάφνη μάντισσα καὶ σπῖτι πιά ὁ θεός...»
 μὲς στὴ βραχὴ τὴν ἐρμιὰ παραμιλάει ἡ Πυθία.
 Στὶς Φαιδριάδες, ἄγριες, πέφτει χλωμὸ τὸ φῶς,
 καὶ δάκρυα σιάζει, δάκρυα βουβά, ἡ Κασταλία.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Η «ΕΚΛΟΓΗ»

ἐκδίδεται σὲ συνεργασία
 μὲ τὰ παρακάτω περιοδικά:

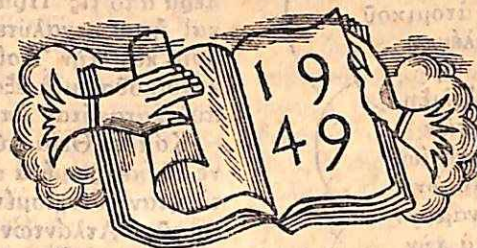
ÉCHO — Revue Internationale (Γαλλικό).
 INTERNATIONAL ÉCHO (Ὁλλανδία, Βέλγιο).
 NEUE AUSLESE (Γερμανία, Αὐστρία).
 ECO DEL MONDO (Ἰταλία).
 WEN CHIEN: Καθόριπτις (Κίνα).
 WITYA: Γνώση (Σιάμ). — ANGIN BARAT (Ἰνδονησία).

ΤΟΜΟΣ Ε'

ΕΚΛΟΓΗ

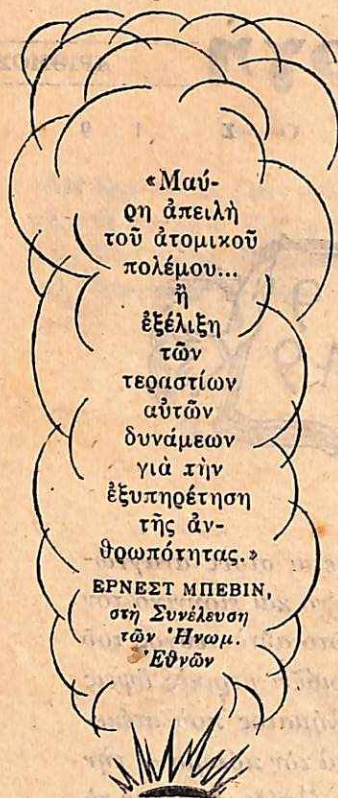
ΑΡΙΘΜΟΣ 1

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1949

Ἡ «ΕΚΛΟΓΗ» εὐχεται στοὺς ἀναγνώ-
 στες τῆς εὐτυχισμένο καὶ εἰρηνικὸν τὸν
 καινούριον χρόνον. Στὸ πρῶτον αὐτὸ τεῦχος τοῦ
 1949 ἡ «Ἐκλογή» παρουσιάζει μερικὲς ὄψεις
 τοῦ πῶς σημαντικοῦ προβλήματος πὺν στέκε-
 ται ἀνάμεσα στὴν εἰρήνην καὶ τὸν πόλεμον — τὴν
 ἀτομικὴ ἐνέργεια — μὲ τὴν ἐλπίδα διὰ κατὰ τὸ
 1949 τὰ ἔθνη θὰ ἀκολουθήσουν τὸ δρόμον
 πὺν ὁδηγεῖ εἰς τὴν λύσιν του.

Ἡ «Ἐκλογή» ἔχει σκοπὸν εἰς διάστημα τοῦ
 ἐφετεινοῦ χρόνου νὰ παρουσιάσῃ στοὺς ἀναγνώ-
 στες τῆς καὶ ἄλλα ἄρθρα σχετικὰ μὲ παγκό-
 σμια ζητήματα πὺν προκαλοῦν τόσο τὸ ἐνδια-
 φέρον τοῦ κοινού. Κι αὐτὸ γιὰ τὴν πιστεύει διὰ
 τὰ προβλήματα αὐτὰ μποροῦν νὰ λυθῶν μόνον
 μὲ τὴν ἐλεύθερον συζήτησιν ἀνάμεσα στοὺς
 λαοὺς ὅλον τοῦ κόσμου.

«Μαύ-
ρη απειλή
του ατομικού
πολέμου...»

ή
εξέλιξη
των
τεραστίων
αυτών
δυνάμεων
για την
εξυπηρέτηση
της αν-
θρωπότητας.»

ΕΡΝΕΣΤ ΜΠΕΒΙΝ,
στη Συνέλευση
των 'Ηνωμ.
Εθνών

Το
DANIEL
ROPS

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΑΤΛΑΝΤΩΝ

Σ τὸ δεύτερο μέρος τοῦ Κρι-
τία, ὁ Πλάτων ἀναφέρει
τὸν παράδοξο μῦθο—ἀλλὰ
ποῖος μῦθος φάνηκε ποτὲ περισ-
σότερο ἀληθινός—τῆς Ἀτλαντί-
δας, τῆς χώρας ποὺ καταποντί-
στηκε στὴν ἄβυσσο. Βρισκόταν
πέρα ἀπὸ τὶς Ἡράκλειες Στῆλες,
καὶ ἦταν μεγαλύτερη ἀπὸ τὴ Λι-
βύη καὶ τὴν Ἀσία μαζί. Τὴν
κατοικοῦσε μιὰ ἐξαιρετικὴ φυλὴ
ποὺ καταγόταν ἀπὸ τοὺς Θεούς.

Κάποια Θεία Δύναμη διηύθυ-
νε τὰ πεπωμένα της καὶ γι' αὐ-
τὸ ἦταν εὐτυχισμένη. «Τὰ πλού-
τη τῶν Ἀτλάντων ἦταν τόσο ἄ-
φθονα, ποὺ ὅμοιά τους δὲν ἔγι-
ναν ποτέ». Μὲ τὶς ἔξυπνες καὶ
ὑπομονετικὲς τους προσπάθειες
εἶχαν ἀξιοποιήσει τὴ χώρα τους
τόσο, ποὺ τίποτε δὲν εἶχε μείνει
ἀνεκμετάλλευτο ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ
ποὺ εἶχαν δώσει οἱ Θεοί. Καὶ
αὐτὴ τὴν εὐτυχία τὴν συνώδευε,
ὅπως βέβαια ταιριάζει, τάξη καὶ
ισότητα. Μιὰ ὁργάνωση ὅπου ἐ-
πικρατοῦσε συγχρόνως ἡ ἰσότητα
ἔδινε τὴ δύναμη στοὺς ἀρίστους
μὲ τέτοιο τρόπο ποὺ κανεὶς δὲν
μποροῦσε νὰ κάνῃ κακὴ χρῆση
αὐτῆς τῆς δύναμης. Καὶ γιὰ νὰ
ἀποδίδουν δικαιοσύνη οἱ δικα-
στές, ἔπρεπε πρώτα νὰ ἔχουν
δώσει δείγματα τῆς καλῆς τους
πίστης».

Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, λέει ὁ σο-
φὸς Πλάτων «γιὰ πολλὰς γενεάς,
ὅσο ἡ θεία φύση τοὺς ἐνέπνεε,
οἱ Ἀτλαντες εἰμειναν πιστοὶ σ' αὐ-
τὰς τὶς ἀρχές. Ὁ τρόπος ποὺ σκέ-
πτονταν ἦταν γεμάτος ἀλήθεια
καὶ μεγαλεῖο. Καὶ σ' ὅλες τὶς μι-

ξέριες τῆς ζωῆς, ἔδειχναν μεταξὺ
τους μεγάλη κατανόηση καὶ εὐ-
γένεια. Περιφρονοῦσαν ὅλα τὰ
ἀγαθὰ αὐτοῦ τοῦ κόσμου, ἐκτὸς
ἀπὸ τὴν ἀρετὴ· δὲν ἔδιναν σημα-
σία στὴν ἐπίγεια ζωὴ καὶ τὸ ἄ-
φθονο χρυσάφι καὶ τὰ πλούτη
τους τοὺς βάραιναν. Δὲν μεθοῦ-
σαν ποτέ, δὲν σπαταλοῦσαν τὸ
χρῆμα τους οὔτε φέρονταν μὲ ἄ-
γένεια. Μὲ τὸ καθαρὸ τους μυα-
λό καὶ τὴ διορατικότητά τους,
εἶχαν προσέξει ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ
φυσικὰ πλεονεκτήματα αὐξάνον-
ταν μὲ τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν συνεν-
νόηση, ποὺ τὰ θεωροῦσαν ἀγα-
θὰ, προσιτὰ σὲ ὅλους».

Ὁ καταπληκτικὸς αὐτὸς πολι-
τισμὸς κατέρρευσε. Γιατί;
Ὁ Πλάτων τὸ ἀναφέρει ἀκόμη
καὶ στὶς τελευταῖες παραγράφους
τοῦ διαλόγου, ὅπου ἀντιχεῖ μιὰ
φοβερὴ προειδοποίηση. Σιγὰ σι-
γὰ οἱ Ἀτλαντες ἄφησαν «νὰ σβή-
σῃ μέσα τους τὸ θεϊκὸ στοιχεῖο
καὶ νὰ ὑπερισχύσῃ τὸ ἀνθρώ-
πινο». Ἐκάναν λοιπὸν τὴ μεγά-
λη προδοσία, τὸ ἀμάρτημα ἐναν-
τίον τοῦ φωτός, ἔχασαν ὅτι τοὺς
εἶχαν πλάσει οἱ Θεοί. «Τότε, ἀ-
νίκανοι πιά νὰ σηκώσουν τὸ βά-
ρος ἄφησαν κάθε πρόσχημα στὸν
τρόπο τῆς συμπεριφορᾶς τους.
Ἡ ἡθικὴ τους ἀσκήμια ἦταν φα-
νερὴ γιὰ ὅποιον μποροῦσε νὰ δῇ.
Ἀνάμεσα στὰ ἄλ-
λα πολύτιμα ἀγα-
θὰ, ἔχασαν τὰ πιὸ
πολύτιμα. Ὡστό-
σο, στὰ μάτια ἡ-
κείνων ποὺ δὲν ἦ-

ξεραν ποῦ βρίσκεται ἡ πραγμα-
τικὴ ζωὴ, ποῦ βρίσκεται ἡ πρα-
γματικὴ εὐτυχία, περνοῦσαν πὼς
εἶχαν φθάσει στὴν ἀπόλυτη τε-
λειότητα καὶ εὐδαιμονία, ἐνῶ
στὴν πραγματικότητα ἦταν γε-
μάτοι ἀπληστία, ἀδικία καὶ φι-
λαρχία.

»Τότε ὁ μεγάλος Θεός, ποὺ
κυβερνᾷ σύμφωνα μὲ τοὺς δι-
καιους νόμους καὶ ποὺ δὲν τοῦ
διαφεύγει τίποτα, βλέποντας τὸ
βαθμὸ τῆς διαφθορᾶς αὐτῆς τῆς
ἄλλοτε ἐξαιρετικῆς φυλῆς, ἀπο-
φάσισε νὰ τὴν τιμωρήσῃ. Κά-
λεσε ὅλους τοὺς θεοὺς στὸ πα-
λάτι τοῦ ποὺ βρίσκεται στὸ κέν-
τρο τοῦ κόσμου καὶ ἀπ' ὅπου
βλέπει κανεὶς τὸ μέλλον καὶ τοὺς
εἶπε...». Σ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ση-
μεῖο, ἡ διήγηση διακόπτεται.
Δὲν βρέθηκε κανένα χειρόγραφο
γιὰ νὰ μᾶς δώσῃ τὴ συνέχεια.
Μήπως ἄραγε ὁ Πλάτων σταμά-
τησε ἐδῶ θεληματικὰ τὴν ἀπο-
λογία του, κρίνοντας πὼς τὸ μά-
θημα εἶχε δοθῇ καὶ πὼς ἔμενε
σὲ καθένα νὰ φαντασθῇ ὅτι ἡ
τιμωρὴ ποὺ ἔπρεπε στὸ ἀμάρτη-
μά τουμποροῦσε νὰ κρύβεται
μέσα στὰ σκοτάδια τοῦ μέλλον-
τος; Δὲν ξέρομε ἀκριβῶς πὼς κα-
ταποντίστηκε ἡ Ἀτλαντίδα οὔτε
πὼς ἐνοιώσαν οἱ κάτοικοι αὐτοῦ
τοῦ εὐτυχισμένου νησιοῦ τὴν ὥρα
τῆς καταστροφῆς.

Όσο από ένα σύντομο υπαινιγμό στην αρχή του διαλόγου ξέρομε, πώς φοβεροί σεισμοί προκάλεσαν αυτή την καταστροφή και πώς το νησί του θεϊκού αυτού λαού χάθηκε στα κύματα. Ίσως τότε να σχηματίστηκε στον ούρανο του ατλαντικού το πελώριο σύννεφο σά μανιτάρι, που πριν από λίγο καιρό, κάποιο αυγουστιάτικο πρωινό, ταξίδευε στον ειρηνικό ούρανο της Χιροσίμα. Άλλα το πιο πιθανό είναι πώς αυτοί οι μεγάλοι σεισμοί οφείλονταν σε κάποια γεωλογική μεταβολή, και ποιός ξέρει; Ίσως η αιτία της να ήταν οι σκληρές μάχες που έκαναν οι Άτλαντες μεταξύ τους. Ανάμεσα στο σύμπαν και στον άνθρωπο, ανάμεσα δηλ. στον μακρόκοσμο και στον μικρόκοσμο, υπάρχουν ουσιαστικές σχέσεις και είναι μάταιο να υποστηρίξωμε πώς μπορούμε να ξεφύγωμε απ' αυτές. Όταν ο άνθρωπος προδίνεται και ξεπέφτει, όλα γύρω του χάνονται και όλα τον προδίνουν. Πόλεμοι εμφύλιοι, αιματηρές επαναστάσεις, μεγάλες ανωμαλίες και άγριες βιαιότητες, όλα, προαγγέλλουν την σύγκρουση των καταστρεπτικών αυτών δυνάμεων. Δεν είναι ανάγκη να αναφερθούμε στον Πλάτωνα για να δούμε στο ξέσπασμα αυτού του κατακλυσμού τη λογική συνέπεια των σφαλμάτων που έγιναν, την νόμιμη καθιέρωσή τους, τη συνέχισή τους.

Και ενώ όλα καταστρέφονταν κάτω από το θείο μάτι της δι-

καισύνης, τί έκαναν αυτοί οι δυστυχισμένοι που το έδαφος εξέφευγε κάτω από τα πόδια τους και βρισκονταν στην άβυσσο; Χωρίς άλλο οι περισσότεροι δεν είχαν ιδέα για τον κίνδυνο που τους απειλούσε. Έξακολουθούσαν να πιστεύουν στον εαυτό τους και να λένε πώς αυτοί ήταν οι κύριοι του κόσμου· πίστευαν ότι όλο και περισσότερο «εφθάναν στην απόλυτη τελειότητα και ευτυχία». Έπειδή τα αγαθά της γης ήταν στη διάθεσή τους και σε ποσότητες διαρκώς μεγαλύτερες, έπειδή έτρωγαν και έπιναν, έπειδή χαίρονταν, νόμιζαν πώς αυτό ήταν η ζωή. Ύστερα, όταν τα προμηνύματα φάνηκαν στον ούρανό, όταν ανάμεσά τους γεννήθηκε η όρμη και η βία, χάνοντας όριστικά την έννοια της καταγωγής τους φωνάζανε: «Περισσότερη βία! περισσότερη όρμη!» Και νομίζοντας πώς φρόντιζαν για τη δικαιοσύνη πέσανε στην ίδια τους την καταστροφή.

Θέλει όμως κανείς να πιστεύει ότι υπήρχαν και μερικοί, ελάχιστοι βέβαια, μέσα στο πλήθος αυτό των τρελλών, μερικοί που δεν τα είχαν προδώσει όλα. Θα υπήρχαν ακόμη, σαν έκφραση της θείας φλόγας, άνθρωποι που δεν έβλεπαν τη ζωή σαν χυδαία ευτυχία, που δεν δέχονταν να γίνουν συνεργάτες της αδικίας και της αταξίας. Τί έκαναν αυτοί οι τελευταίοι μάρτυρες; Όχι μεγάλα πράγματα, και όχι πολύ αποτελεσματικά...

Ποιός πρόσχε τα λόγια τους;

Ήταν Άτλαντες κι αυτοί ίδιοι με τους άλλους, φτωχοί, μέτριοι Άτλαντες, στιγματισμένοι κι αυτοί από την αθλιότητα και την άμαρτια. Ίσως όμως, τη στιγμή που ο κόσμος τους κατέρρεε, να μπόρεσαν να υψώσουν κάποιο ευαίσθητο τραγούδι ως τον ούρανό, κάποιο τραγούδι που έκλεινε όλη τη πίστη και την έλ-

πίδα που τους απόμεινε, ώστε αργότερα, ύστερα από πολύ καιρό, όταν η μεγάλη καταστροφή θα είχε περάσει και η λύσσα της άβυσσου θα είχε ειρηνεύσει, μια άλλη ανθρωπότητα, λιγότερο σκληρή και λιγότερο τρελή να μαζέψει συμπονετικά τα απομεινάρια του και ποιός ξέρει; Ίσως να το επαναλάβει.

(Από το «Le Monde Illustré», Παρίσι)

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟΝ ΑΜΥΝΗΣ

Του υποστρατήγου H. G. MARTIN

Μελετώντες το σχέδιον άμύνης της Δυτικής Ένώσεως αντιλαμβανόμεθα ότι ή έμνευσις διά την δημιουργίαν του προήλθεν από δύο πηγάς.

Η βάσις του σχεδίου έχει ως πρότυπον την άγγλοαμερικανικήν άνωτάτην διοίκησιν κατά τον τελευταίον πόλεμον.

Είς το άνωτάτον σημείον εύρίσκει η Έπιτροπή Άμύνης της Δυτικής Ένώσεως ή όποία άποτελείται από τους Υπουργούς Άμύνης της Βρεταννίας, της Γαλλίας, του Βελγίου, της Ολλανδίας και του Λουξεμβούργου, και συνέχεται ένάλλαξ εις τός διαφόρους πρωτευούσας.

Αυτοί οι Υπουργοί Άμύνης άντλούν την δύναμιν από τους ήγέτας των άνωτέρω χωρών και τās Κυβερνήσεις των. Τοúτο φανερώνει ότι η Έπιτροπή Άμύνης της Δυτικής Ένώσεως είναι μία έκτελεστική έπιτροπή όλων των Κυβερνήσεων, σχηματισθείσα διά να έκτελέση ώρισμένον πολιτικόν πρόγραμμα. Ούτω, έν άλλοις, ή έπιτροπή αυτή είναι δημιούργημα της μεγάλης έκείνης τριανδρίας του παρελθόντος, Τσώρτσιλ, Ρούξβελτ και Στάλιν.

Έπίσημον όργανον των Υπουργών Άμύνης είναι ή Μόνιμος Έπιτροπή της Δυτικής Ένώσεως. Γενικός Γραμματεύς της είναι ό Όλλανδός, κ. Σάριμπουφιαν.

Διά να συμβουλευή την Μόνιμον Έπιτροπήν σχετικώς πρός τās στρατιωτικά ζητήματα, άκόμη δέ και διά να την κατευθύνη, ή Έπιτροπή Άμύνης της Δυτικής Ένώσεως έξυπηρετείται από τό Έπιτελείον της Δυτικής Ένώσεως (C.O.S). Τοúτο είναι σώμα συνιστάμενον έξ ένός μέλους του Έπιτελείου έκάστης των τεσσάρων χωρών—διότι το Βέλγιον άντιπροσωπεύει και τό Λουξεμβούργον.

Ο Λόρδος Τένερ, Πρόεδρος των Βρεταννών Αρχηγών των Έπιτελείων, είναι και πρόεδρος του C.O.S της Δυτικής Ένώσεως.

Τό Έπιτελείον της Δυτικής Ένώσεως συνέχεται εις τό Λονδίνον και έκτελεί την αυτήν εργασίαν όπως τό Άγγλοαμερικανικόν Συνδυασμένον Έπιτελείον του τελευταίου πολέμου. Άναμφιβόλως, ένας έκ των πρώτων άντικειμενικών του σκοπών θά είναι να ζητήση περιληπτικήν έκθεσην του στρατιωτικού έφοδιασμού όλων των μελών—χωρών.

Τό Έπιτελείον της Δυτικής Ένώσεως έχει την Στρατιωτικήν Έπιτροπήν της Δυτικής Ένώσεως ή όποία άποτελείται έκ μικτών στρατιωτικών άποστολών των χωρών μελών, έκάστης των όποιων προτίσεται ένας στρατηγός ή Ισοβάθμιός του άλλος υπάλληλος.

Η Στρατιωτική Έπιτροπή παρακολουθεί συνεχώς την κατάστασιν, συλλέγει και κρατεί πληροφορίας, καταστρώνει οργανωτικά σχέδια μικράς ή μεγάλης προοπτικής και χρησιμεύει ως «δίκτυον» διά τον σύνδεσμον των μελών της Δυτικής Ένώσεως.

Ενα έκ των σημαντικωτέρων τημάτων της Στρατιωτικής Έπιτροπής, είναι ή ύπηρεσία Υλικού και Έφοδιασμού. Με την βοήθειαν των Καναδών και Άμερικανών παρατηρητών, ή Υπηρεσία αυτή πρέπει ν' άποφασίση κατά ποίον τρόπον θά γεφυρωθή τό χάσμα μεταξύ των ύπαρχόντων πόρων της Δυτικής Ένώσεως και των άναγκών του έπανεξοπλισμού.

Η λύσις αυτής της έξισώσεως δέν είναι εύκολος. Αί Ηνωμένοι Πολίται έχουν ανά χειρας Ιδικόν των πρόγραμμα έπανεξοπλισμού. Πρά-

ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

(Από τό «The Daily Telegraph», Λονδίνον)

γματι, ό Στρατηγός Μπράντλεϋ, ό Έπιτελάρχης του Στρατού των Ηνωμένων Πολιτειών, ειπε τελευταίως εις τό Κογκρέσσον ότι διά να έπανεξοπλισθούν πλήρως αι 25 μεραρχίαι τās όποιās σχεδιάζει να έχη έτοιμούς τό Υπουργείον Άμύνης εις περιπτώσιν έπιστρατεύσεως θά στοιχίσουν 9.400 έκκατ. δολάρια εις τās Ηνωμένας Πολιτείας.

Εάν ύπάρχη ή όχι ό νόμος περί Έκμισθώσεως και Δανεισμού, αι στρατιωτικά αυτά άνάγκαι θά πρέπη να συνδυασθούν με τās του εύρωπαϊκού προγράμματος άνασυγκροτήσεως.

Όταν γίνουν γνωστοί οι αριθμοί αυτοί θά άποκαλυφθή ή δύναμις την όποίαν θά μπορούν να θέσουν εις την διάθεσιν του Στρατάρχου Μοντεγκόμερν οι Έπιτελάρχαι. Ο αριθμός αυτός βέβαια δέν θά είναι σταθερός. Διότι όσον ό χρόνος θά περνά, ή δύναμις θά αύξάνεται.

Τό συμπέρασμα είναι ότι ό πρόσδρός της, Στρατάρχης Μοντεγκόμερν, ό όποιος θά γίνη Άνώτατος Αρχηγός της έν περιπτώσει πολέμου, θά διευθύνη τότε όχι μόνον τόν στρατόν της Δυτικής Ένώσεως άλλα και των Ηνωμένων Πολιτειών εις την Δυτικήν Εδράπην. Πράγματι, κατ' άρχάς τουλάχιστον, τοúτο θά είναι ό μόνος λογικός διακανονισμός.

Τό σχέδιον της Έπιτροπής Έπιτελών άποκαλύπτει την άλλην πηγήν έμπνεύσεως την όποιαν άνέφερα. Είς όλας τās άνωτέρας θέσεις του ό στρατάρχης Μοντεγκόμερν επέμεινε να διατηρήση έλεύθερον τό πνεύμα του διά να άσχοληθή με τās μεγάλα προβλήματα.

Δέν ύπάρχει πιθανότης να συσταθ ή άλλο μεγάλο Έπιτελείον. Άντιούτων, τό αρχηγείον του Προέδρου

θά είναι, όπως έννοώ, ένα μικρόν σώμα άποτελούμενον έξ όλιγοτέρων των 50 αξιωματικών έν συνόλω, χωρισμένων εις 2 κλιμάκια. Τό κύριον Αρχηγείον, άποτελούμενον έξ 25 αξιωματικών αρχίζει σήμερα να σχηματίζεται. Τό προκεχωρημένον κλιμάκιον, πού θά έγκατασταθ ή εις την Γαλλίαν μαζί με τās άρχηγεία των άλλων τριών Γενικών Έπιτελείων, θά είναι άκόμη μικρότερον.

Κάθε αξιωματικός έκτός από άνωτέρα στρατιωτικά προσόντα θά πρέπη να γνωρίζη την γαλλικήν και άγγλικήν γλώσσαν.

Τό Βρεταννικόν Βασιλικόν Ναυτικόν είναι ένας παράγων τόσον ισχυρός ώστε ή ναυτική στρατηγική της Δυτικής Ένώσεως θά κατευθύνεται από τους Βρεταννούς. Ούτως ό Αρχηγός της Ναυτικής Άποστολής της Δυτικής Εδράπης, θ' άσχοληθ ή κυρίως με τās λιμενικές έγκαταστάσεις και τους χώρους φορτοεκφορτώσεως παρά με την ναυτικήν ήγέσιαν.

Ός πρός τās άλλας δύο ύπηρεσίας είναι δικαιολογημένον να ύποθέσωμεν ότι αι άεροπορικά δυνάμεις έχουν προχωρήσει πολύ περισσότερο εις την διεθνή των δράνωσιν από τόν στρατόν ή σήμωσια των έξετιμήθη ένωσιζέτερον ίσως.

Αυτό λοιπόν είναι τό μεγάλο σχέδιον. Βαθμυδών ή Δυτική Ένωσις θά άνακετήση την δύναμιν και τό ήθικόν της.

Τίποτε δέν θά έπισπεύσ η τοúτο περισσότερο από την μεταβολήν της Δυτικής Ένώσεως εις ένα Σύνδεσμον Άσφαλείας του Βορείου Ατλαντικού, όπως ύπεστήριζεν ό κ. Σαίντ Λωράν, πρωθυπουργός του Καναδά. Ούτω θά έξασφαλισθ ή επί τέλους ή ασφάλεια της Δυτικής Εδράπης, της Δυτικής Χριστιανώσεως.

Ἡ δύναμη τοῦ χαρτιοῦ

Τοῦ G. RYKLIN
(Ἀπὸ τὸ «Krokodil»,
Μόσχα)

Ὁ Γ. Ρυκλίν ἦταν ὡς πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ ἀρχισυντάκτης τοῦ περιφημοῦ σατιρικοῦ περιοδικοῦ τῆς Μόσχας «Κροκοντίλ». Ὅταν δημοσιεύτηκε τὸ παρακάτω κομμάτι ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ρωσικοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος ἐδήλωσε πὺς τὸ περιοδικὸ «Κροκοντίλ» ἀπὸ χρόνια δὲν εἶχε καλὴ διέυθυνση καὶ ἔτσι ἀπέλυσε τὸν Ρυκλίν καὶ διώρισε στὴ θέση του τὸν Μπέγκνυεβ.

Τὸ ὄνομά μου εἶναι Σινεόκοβ, Νικοντίμ Πάτροβιτς. Ἐχω ἓνα νεαρό γυιό, τὸν Βάσου, ὑπάκουο παιδί, δὲν ἔχω παράπονο. Εἶναι 44 χρονῶν. Ὅταν τοῦ ζητήσω νὰ πάη

γιὰ καμμιά δουλειά ποτὲ δὲν ἀρνιέται. Πρὶν ἀπὸ λίγες ἡμέρες τὸν ἔστειλα σὲ κάτι ἐκδόσεις γιὰ νὰ πάρῃ κάτι χρήματα ποὺ μοῦ χρωστοῦσαν. Πρέπει νὰ πῶ ὅτι γράφω διάφορα μικροπράγματα—ἀναμνήσεις, ἀπομνημονεύματα καὶ ἄλλα φανταστικὰ μικρὰ ἄρθρα.

Πῆγε λοιπὸν σ' αὐτὸν τὸν ἐκδότη παίρνοντας μαζί του μιὰ ἐξουσιοδότηση στὴν ὁποία ἔλεγα «ἐξουσιοδοτῶ τὸν υἱό μου Βασίλη Σινεόκοβ...» κτλ. κτλ.

Τὸν υποδέχτηκαν καλὰ καὶ τοῦ εἶπαν νὰ καθίσῃ. Ὁ γέρο λογιστὴς ἦταν τόσο εὐχαριστημένος ποὺ δὲν ἤξερε τί νὰ κάνῃ.

«Ἔτσι λοιπὸν, ἐσὺ εἶσαι ὁ γυιὸς τοῦ συντρόφου Σινεόκοβ. Χαίρομαι πολὺ, μὰ πάρα πολὺ ποὺ σὲ γνωρίζω!»

Γιατὶ χαίρόταν τόσο πολὺ δὲν ξέρω βέβαια καθόλου. Μία φορὰ ὅπως καὶ νᾶξῃ τὸ πράγμα αὐτὸ ἦταν δική του δουλειά. Ὑστερα ἔδωσε στὸν Βάσου μου μιὰ ἐπιταγὴ καὶ τοῦ εἶπε:

«Ἀφαιρέσαμε 72 ρούβλια ἐπειδὴ ὁ πατέρας σου εἶναι ἄτεκνος».

Ὁ Βάσου μου πετάχτηκε ἐπάνω σὰν νὰ τὸν εἶχε τοιπήσει κάτι. Ἐνοίωσε ὅτι τὸν εἶχαν προσβάλλει.

«Ὁ πατέρας μου ἄτεκνος!»

«Βέβαια, βλέπω ὅτι ὁ πατέρας σου δὲν εἶναι ἄτεκνος», εἶπε ἡρεμὰ ὁ γέρος.

«Ὡστόσο δὲν ὑπάρχει κανένα πιστοποιητικὸ σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα αὐτό».

«Μὰ γιατί χρειάζεστε πιστοποιητικό;» ἐπέμεινε ὁ Βάσου. «Ἐδῶ στέκομαι ἐγὼ ὁλόκληρος. Νὰ ἡ ταυτότητά μου. Εἶμαι 44 χρονῶν. Εἶναι φανερό πὺς ὁ πατέρας μου ἔχει φτάσει στὴν ἡλικία ποὺ ὁ φόρος τῶν ἀνυπάντρων δ-πωσθήποτε δὲν τὸν πιάνει».

«Δὲν ἔχει νὰ κάνῃ», ἀπαντᾷ ὁ λογι-

στῆς, «πρέπει νὰ ἔχῃς πιστοποιητικό.»

«Μὰ ἀφοῦ εἶμαι ἐδῶ ὁ ἴδιος! Ὁ γυιὸς τοῦ! Ζωντανός!»

«Ἐπισυνάπτονται τὸ πιστοποιητικὸ στὸ πληρεξούσιο», λέει ὁ λογιστὴς «καὶ σένα ἀγαπητέ μου Βασίλη Νικοντίμιτς δὲν μπορούμε νὰ σὲ κολλήσουμε στὸ πληρεξούσιο...»

Τότε κατὰλαβα, φίλοι μου, τὴ δύναμη τοῦ χαρτιοῦ.

Καὶ πᾶν σ' αὐτὸ θὰ μπορούσα νὰ κάμω ὁλόκληρη διδασχὴ γιὰ νὰ δείξω ὅτι ὑπάρχουν περιπτώσεις ποὺ ἓνα κομμάτι χαρτί σοῦ παρέχει προστασία, ὅτι οἱ γραφειοκράτες πρέπει νὰ ἔχουν πιστοποιητικὰ κλπ.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι ξέρετε τί μπορούν νὰ ποῦν οἱ ρήτορες σὲ τέτοιες εὐκαιρίες. Γι' αὐτὸ δὲν θὰ σὰς κευράσω μ' αὐτὰς τίς ὁλοφάνεραι ἀλήθειες, ἀλλὰ μὲ τὴν ἄδειά σας, θὰ πάω καταθεθεῖαν στὰ πράγματα.

Εχω μιὰ χήρα γειτόνισσα, τὴν Ἀγκουρέβα· αὐτὴ ἔπρεπε νὰ πάρῃ μιὰ σύνταξη ἀπὸ τὸν ἄντρα της. Δύο ὁλόκληρα χρόνια προσπάθησε ἀλλὰ χωρὶς ἀποτέλεσμα. Δὲν τῆς εἶπαν «Ὁχι δὲν δικαιόσαις σύνταξη», οὔτε ὅμως τῆς εἶπαν «Πάρε τὴν σύνταξη, εἶναι δική σου».

Στὸ τέλος πιά θύμωσα. Πῆρα μιὰ κόλλα χαρτί καὶ μὲ πολλὴ τόλμη ἔγραφα στὸ γραφεῖο τῆς περιοχῆς: «Ἡ κοροϊδία αὐτὴ πρέπει νὰ σταματήσει. Ἡ ὑπόθεση τῆς συντροφίσσας Ἀγκουρέβα πρέπει νὰ κανονιστῇ ἀμέσως».

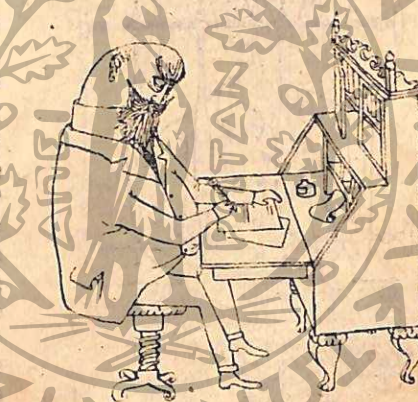
Δὲν ἔβαλα τὸ πραγματικὸ μου ὄνομα, Σινεόκοβ, ἀλλὰ κάτι δυσανάγνωστο, σὰν Σινεμπρουόκοβ ἢ Σινεμπρούκοβ. Λοιπὸν τί νομίζετε πὺς ἔγινε;

Ὅλα κανονίστηκαν μέσα σὲ 24 ὥρες. Δὲν εἶχαν ἰδεὰ ποιὸς ἦταν ὁ Σινεμπρουόκοβ ἢ Σινεμπρούκοβ, ἀλλὰ φοβήθηκαν. Φοβήθηκαν ἓνα κομμάτι χαρτί.

Πᾶν σ' αὐτὸ βέβαια μπορούσα νὰ κάμω ὁλόκληρη ὁμιλία γιὰ τὴν προστασία ποὺ δίνει ἓνα κομμάτι χαρτί... ἢ μήπως τὸ εἶπα αὐτὸ καὶ πρὶν; Τώρα θὰ προχωρήσω σ' ἓνα ἄλλο συγκακριμένο γεγονός.

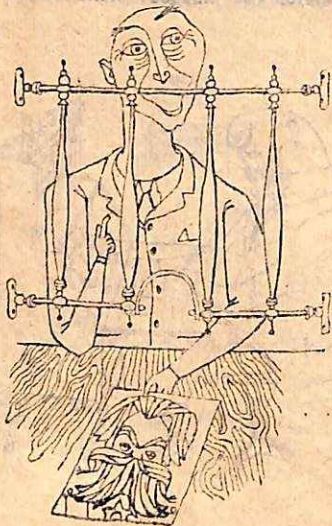
Ο Νικολάι, ὁ γυιὸς τοῦ φίλου μου Κιρέβ, ἀργάζεται σ' ἓνα κεντρικὸ καφενεῖο. Τοῦ ἀρέσουν πολὺ τὰ ἀ-

σταία αυτού του παι'ιού! 'Ακούστε, λοιπόν τί έκανε πέρσοι.

Τό καλοκαίρι έμεινε σά μιιά πυκνοκατοικημένη περιοχή στον έπαρχιακό δρόμο πρós τó Καζάν. Για νά ταξιθεύη εύκολώτερα σκέφθηκε νά βγάλη ένα διαρκές γιά τó τραίνο. Πήγε στό σταθμό, στό γραφείο έκδόσεως εισιτηρίων και ζήτησε ένα δίνοντας συγχρό-

ως τά χρήματα και μιιά φωτογραφία. Ένα όμορφο κορίτσι με μιιά φοβερή περμανάντ πρόβαλε μέσα από τó ενοίγμα.

«Δέν γίνεται! 'Ο έπόμενος!»

«Γιατί;» ρώτησε ό Νικολάι.

«Μήν ένοχλήτε τόν υπάλληλο με άνόητες έρωτήσεις! 'Ο έπόμενος!»

Συνέδη όμως νά μήν υπάρχη «έπόμενος» και ό Νικολάι ήταν ένας πεισματάρης νέος.

«Επιμένω νά μου πήςτε», είπε ύψώνοντας τή φωνή.

«'Η φωτογραφία σας πρέπει νά είναι επικυρωμένη από τó γραφείο που έργάζεστε», είπε τó κορίτσι.

«Τί πράγμα νά επικυρωθής;»

«Ότι αυτή είναι πραγματικά ή φωτογραφία σας».

«Γιά ποιό λόγο άφού είμαι εδώ ό ίδιος. Κοιτάξτε με και βεβαιωθείτε».

«Αυτό δέν επιτρέπεται. 'Ο έπόμενος».

Ό Νικολάι γύρισε σπíti του. Έκοψε από μιιά παλιά εικονογραφημένη έφημερίδα τήν φωτογραφία του στρατηγού Σκομπέλεβ. Θά τόν θυμάστε βέβαια—ήταν ένας άπό τούς παλιούς άκείνους πολεμιστές, όλο διάσημα, μετάλλια και μυτερό γενάκι.

Κέλλησε τήν φωτογραφία τής αυτού έξοχότηας σ' ένα κομμάτι μαλακό χαρτόνι και έγραψε άπό πίσω: «Ό! κάτωθι υπογεγραμμένοι βεβαιούμεν ότι ό εικονιζόμενος εις τήν φωτογραφίαν είναι ό Νικολάι Κιρέεβ». Έπστερα πήρε ένα νόμισμα τών 3 καπικιών, τó βούτηξε άλαφρά στό μελάνι και τó έβαλε πάνω στη φωτογραφία, άντι γιά σφραγίδα.

Έξς είπα και παραπάνω ότι αυτός ό Νικολάι δέν καθόταν φρόνιμα παρ' όλο που κόντευε τά σαράντα. Έκείνος

δ,τι έκανε τó έκανε γιά άστατο, αλλά στό τέλος τó πράγμα έγινε σθεαρό.

Έβειξε τόν Στρατηγό Σκομπέλεβ στην «άνωτέρω μνημονευθείσαν περμανάντ» και έκείνη χωρίς καμιά διαμαρτυρία του έδωσε τó διαρκές:

«Όρίστε παρακαλώ. 'Ο έπόμενος».

Μά τó εισιτήριο αυτό ό Νικολάι ταξίδεψε όλο τó καλοκαίρι. Οι έπιθεωρητές τών εισιτηρίων κοίταζαν βαρισηστημένα τόν γενειοφόρο Σκομπέλεβ, ύστερα τόν ξυρισμένο Νικολάι και... τίποτα άλλο! Τό σπουδαίο ήταν ή σφραγίδα και οι λέξεις: «Ό! κάτωθι υπογεγραμμένοι βεβαιούμεν...».

Θά μπορούσα νά κάνω όλόκληρη διάλεξη, αλλά άς περάσω κι αυτό.

Πριν από λίγο καιρό πήγα σ' ένα λήρυμα. «Τήν άδειά σας, παρακαλώ...»

Πήγα στό ειδικό γραφείο γιά τις άδειες. Ένας χοντρός γέρος, με χακί, έλεγε χωρίς νά βλέπη τήν αίτηση του ενδιαφερομένου: «Ε.Β.Ο.Π.;

Όταν ό «αίτων» δέν μπορούσα νά καταλίξη τί σφύριζε με τόσο κωμικό τρόπο ό γέρος υπάλληλος, και συνεπώς έξακολουθούσε νά σιωπά με άμηχανία, ό γέρος του έανάλεγε: «Ε.Β.Ο.Π.». Δέν έξερεις ρωσικά; Έπίθετο, Βαπτιστικό, Όνομα Πατρός;»

Δέν είχε σημασία τί όνομα έδινες, τήν άδεια τήν παίρνεις.

Όταν έφθασε ή σειρά μου είδα πως είχα αφήσει τήν ταυτότητα μου στό σπíti. Ό άνθρωπος με τó χακί είπα συγκαταβατικά:

«Όποιοδήποτε έγγραφο κάνει».

Έβγαλα μιιά ανάλυση που είχα πάρει τήν προηγούμενη ημέρα από τήν

πολυκλινική γιά τά λευκά μου αίμοσφαίρια. «Έν τάξει», είπε ό κ. Ε.Β.Ο.Π. και μου έδωσε τήν άδεια.

Θά μπορούσα βέβαια νά έκανα πάνω σ' αυτό όλόκληρη διάλεξη γιά νά δείξω ότι πολλές φορές ένα έγγραφο... αλλά άς αφήσουμε τ' άστατα. Θά καταλάβετε βέβαια τί δύναμη έχει ένα κομμάτι χαρτί!

BENEZIA

1948

Του κ. ΗΛΙΑ BENEZH

Ψυχρή φθινοπωρινή μέρα. Προϊ. Πάνω στα κανάλια της Βενετίας ο αέρας φουά παγωμένος ταραζώντας λίγο τα νερά. Ένας Έλληνας ταξιδιώτης, που έφτασε απ' τα νησιά του Αιγαίου Ισάμε δώ πάνω, σιαυρώνει τα χέρια του, σιέκεται στη μέση της μεγάλης πλατείας, κοιτάζει το χρυσό και κόκκινο παραμύθι της Ανατολής που υψώνεται μπροστά του σά να φυτρώνει Ισά μέσα απ' τη γη: τόν Άγιο Μάρκο. Γύρω είναι λιγοστός ο κόσμος, περαστικοί διαβάτες φεύγουν βιαστικά. Μονάχα τα περιστέρια: ξεσηκώνονται κύματα, πετάνε απ' τη μιάν άκρη της πλατείας στην άλλη, πάλι γυρίζουν στη γη, φτερουγίζουν γύρω στο μοναχικό ταξιδιώτη γυρεύοντας να τα ταισεί. Ο Ένός ταίξει τα περιστέρια, κοιτάζει τόν Άγιο Μάρκο, κοιτάζει πλάι του τό εξάισιο άσπρο παιχνίδι, τό Παλάτσο Ντουκάλε. Μά ό νους του δέν είναι μήτε στά περιστέρια, μήτε στην έκκλησιά, μήτε στο παλάτι. Πέρα από τά κύματα της Αδριατικής, πέρα απ' τά βουνά, πέρα απ' τό χρόνο, αήτε στα ταξιδεύει πίσω στην πατρίδα του, στα γυνά νησιά του Άρχιπελάγου. Τό καλοκαίρι, πάνω στα νησιά, στίς έρημες άκρογισλιές τους, στίους βράχους τους, κάθεται και ξεκουράζεται ή πίκρα του παλιού καιρού. Κάθεται και τό χειμώνα. Μά τό χειμώνα παίρνει ό

άνεμος του πελάγου τίς φωνές και δέν ακούγονται. Άν όμως γίνη και σήσεις τ' αεί σου τό καλοκαίρι θά τ' άκούσης: Έρχεται ό άσίσαστος βόγγος απ' τό βάθος της γής, απ' τόν πολύν καιρό που πέρασε, απ' τούς άτέλειωτους τρείς αιώνες τών βενετσιάνων στο Αιγαίο. Είναι οι γυναίκες, και οι άδερφοί, και οι γερόντοι, και τά παιδιά, και οι ξωμάχοι και οι γεμιτζήδες του πελάγου μας — είναι τά δάκρυα και τό αίμα τους, είναι όσα τραβήσανε τά νησιά μας για να γίνεται έδώ άπάνω, στη Βενετία, χρυσάφι και δόξα.

Ο ταξιδιώτης απ' τό Αιγαίο κοιτάζει τώρα τά τέσσερα χρυσά άλογα που είναι στημένα πάνω απ' τη μεγάλη πόρτα της έκκλησιās του Άγίου Μάρκου, μπροστά στους πέντε κουμπέδες. Τά κοιτάζει και σκέπτεται τη μοίρα της γής του. Έτσι είναι: Άπ' τη γη αυτή, ό,τι φυτρώνει θά γίνει φώς. Άρχίζει τό φώς απ' τίς ρίζες, τρέχει μέσ στόν κορμό, μέσ στους κλώνους. καθώς τρέχει τό αίμα στίς φλέβες τών ανθρώπων. Κέθε τόσο απ' την Έλλάδα θά περάσουν οι βάρβαροι. Θά σταθούν θαμπωμένοι μπροστά στο εξάισιο δέντρο που στάζει φώς, θά κοιτάζουν να τό κόψουν. Δέ γίνεται να τό κόψουν απ' τη ρίζα. Γι' αυτό θά πάρουν ό,τι μπορέσουν απ' τό δέντρο να τό κουβαλήσουν μαζί τους. Έ-

ται τό δέντρο συνεχίζει την παράξενη Ιστορία: να ζει πάντα δεμένο με τη γη του ένω τά κλαδιά του ταξιδεύουν. Πέρα απ' τίς στεριές, πέρα απ' τίς θάλασσες. Κάθονται εκεί, στα ξένα, έρημα και περιμένουν. Οι ξένοι άνθρωποι περνάνε από κάτω τους, σιέκονται, κοιτάνε τά κλαδιά, γαλήνη γίνεται ξάφνου στην καρδιά τους. και τά πόθη τους κατασιγάζουν. Γιατί τό φώς ούτό τών κλαδιών, άν όχι τίποτα άλλο, κάνει τούς ανθρώπους να θυμούνται: εκείνη την προγονική εύλογία, αυτό που άξιώθηκαν κάποτε όλοι τους διαν από χους γινήκανε πλάσματα της γής: τό ό,τι κάποτε, πριν κατασκευαστούν απ' τόν καιρό και από τά πάθη, είχαν άντικρίσει τό Θεό, τό ό,τι κάποτε στήθηκαν εικόνα και όμοίωση του.

Στην πρόσοψη του Άγίου Μάρκου, πάνω απ' τη μεγάλη πόρτα, είναι τά τέσσερα χρυσωμένα χάλκινα άλογα. Δέν ήταν, σίγουρα, μέσ στο σχέδιο τών μαστόρων που σηκώσανε αυτό τό παράξενο παραμύθι να βάλουν κεί πάνω άλογα. Όμως, με τόν καιρό, τά τέσσερα χρυσά άλογα δέθηκαν με τούς κουμπέδες, με τά χρυσά ψηφιδωτά, με τό ύφος της Ανατολής που έχει ή έκκλησιά. Όχι μόνο δέθηκαν. Δώσανε πιά ούτά δικό τους χαρακτήρα και ύφος. Κι' από τότε κάνουν τό έργο τών κλαδιών που μιλήσανε: φέρανε την πατρίδα τους στη Βενετία, φέραν τόν έλληνισμό στη χώρα τών καναλιών. Γιατί τά τέσσερα χρυσά άλογα δέν είναι βενετσιάνικο. Οι βενετσιάνοι τά πήραν απ' την Βασιλεύουσα, όταν, έτος 1204, φέσανε παντοδύνημοι στην Πόλη. Κι' από τότε τά άλογά μας βασιλεύουν πάνω στα κανάλια της ξενιτιάς. Όλη ή δόξα της Γαληνοταίτης — τόσο παντοδύνη, τόσο χρυσάφι, τόσο πάθος, τόσο αίμα, τόσο δάκρυα, όλα πέρασαν από κάτω απ' τά άλογα και γινήκανε χόμα. Όμως αυτά, τ' άλογα της Βασιλεύουσας, μένουν άνέραστα. Τά περιστέρια του Άγίου Μάρκου, συμφιλωμένα μαζί

τους, πάνε και κάθονται άπάνω τους, χώνονται, σά βρέχει, κάτω απ' την κοιλιά τους, γεννάνε καμιά φορά εκεί σάν έρθει ό καιρός τους. Ο ήλιος κάθε μέρα άνατέλλει άπάνω τους. Πάνω στο χρυσάφι τους χόμα βάζει κάθε μέρα ένα στρώμα καιρό, ένα στρώμα έγκαριέρηση. Γιατί όσο και να δέθηκαν τ' άλογα του Άγίου Μάρκου με τη χώρα τών καναλιών, περιμένουν πάντα πώς κάποτε θά γυρίσουν στόν έλληνισμό, στη γη τους. Γιατί αή τη γη, αή την την πατρίδα δέ γίνεται να την άπορηθούν και να την ξεχάσουν.

Ο ήλιος έχει άνέβει πολύ. Περιπλανιέμαι στην τύχη μέσ στα κανάλια της Βενετίας, στα «ρί», τά μικρά στενά δρομάκια που είναι πλάι στα κανάλια. Όλοένα ή μοίρα τών ανθρώπων, αήτων έδώ, του νερού, αήτη ή μοναδική και παράξενη μοίρα, άποκαλύπτεται. Έχει κάτι άγριο, σιωπηλό, σχεδόν παθητικό. Οι άνθρωποι, οι πέτρες, τά ξύλα, τά έργα, τό σίδερο, τό χόμα, ή τέχνη, τά πάθη — όλα έδώ άναδύονται, φυτρώνουν μέσα απ' τό νερό. Στα μικρά κανάλια τό νερό είναι θολό, είναι ηχητό. Γι' αυτό και κάθε τι που άναδύεται απ' τό νερό αυτό έχει τά συστατικά του: είναι περασμένο από ένα στρώμα πάχνη, από ένα στρώμα σκουριά, από ένα στρώμα έγκαριέρηση. Είναι — ή πάχνη, ή σκουριά, ή έγκαριέρηση — πάνω στίς ρίζες τών σπιτιών που στηλώνονται μέσα απ' τά κανάλια. Είναι στο μάτια τών παιδιών. Είναι — στα μέρη αυτά που περιπλανιέμαι τώρα — μέσ στόν ιεράστιο, γυμνό, παγερό χώρο του Σάν Τζιοβάνι e Πάολο όπου, άντι άρμονία, σιέκονται σιωπηλοί, μαυρισμένοι απ' τόν καιρό, έργο κι' αυτό του νερού, οι τάφοι τών Δόγηδων: του Μικέλε Μοροζίνι, του Λιονάρντο Λορεντιάν, του Μάρκο Κόρνερ, του Τομάζο Μοντεσένιγιο, του κοντοτιέρε Νάλτο ντε Μπρισινγκέλα. Η ψυχή του ανθρώπου γυρεύει

ν' ανασάνει. Έξω απ' τους τάφους, έξω απ' την περιοχή αυτή όπου η δύναμη του θολού νερού προβάλλεται τόσο άγρια και άγνη, λίγο πιο κάτω απ' το Σάν Τζιοβάνι e Πάολο τα βήματα θά βρούνε το «κάμπο» του Ούγο Φόσκολο. Λέει ν' ανασάνει η ψυχή εδώ όπου είναι ποίηση. Όμως όχι, δεν ήθελε ακόμα ή ώρα. Βέβαια είναι ημέρα πολύ και καθαρά σ' αυτό το μικρό κάμπο — οι νοικοκυρές περνάν και φεύγουν μαντηλοδεμένες, παιδιά παίζουν και χάνονται προς τα κανάλια, ένας ψαράς που πουλά τα ψάρια του, ένα όργανο παίζει. Ωστόσο είναι πολύ κλειστά κι' εδώ, είναι σαν αλή φυλακής. Ένα χαρτωπό κορίτσι φαίνεται στο παραθύρο παλιού σπιτιού, πάλι χάνεται. Πάνω απ' το κορίτσι, πάνω απ' το παράθυρο, έντοιχισμένη ή μνήμη:

«Προς τη θερμή, λυπητερή νειότη
[του Ούγο Φόσκολο
που έζησε για τα γράμματα για τα
[δπλα, για την 'Ιταλία,
που αγαπούσε τους φτωχούς
[άνθρώπους,
που οφώθηκε ως τη δόξα,
Ένας ανάμεσα στους μεγάλους
[ποιητές της πατρίδας,
Τζάντε 1778, Λονδίνο 1827.»

Τί να είναι, άραγε, πέρα από κεϊ, πέρα απ' την ποίηση, πέρα απ' τον Ζακυνθινό; Νάιναι λίγο φως; Άς κάμουν λίγο δρόμο ακόμα τα βήματα. Άς δοκιμάσουν! Και νά! Νά λοιπόν που όλα προετοιμάζονται, που όλα υπακούνε σε μιαν άλλη οικονομία, που είναι βέβαια κι' αυτή ταυτόσημη με το πεπρωμένο — το πεπρωμένο που δεν είναι μόνο προνόμιο των ανθρώπων, είναι και των πραγμάτων. Ύστερα απ' το γυμνό χώρο και τους τάφους του Σάν Τζιοβάνι και Πάολο, ύστερα απ' την πίεση του θολού νερού των καναλιών, που δίνει τόσο

δραματικό χαρακτήρα στις φτωχές ανατολικές συνοικίες της Βενετίας, έπρεπε, απ' την οικονομία του παλιού νόμου, να γίνη λίγο φως. Και νά που γίνεται, σά θαύμα ελληνικό. Λίγο πέρα απ' το κάμπο του Ούγο Φόσκολο, στο στερίψιμο στενού δρόμου, τα μάτια ξαφνικά πέφτουν σε όρα της χαράς: Ένα κανάλι ξετυλίγεται, ίσια γραμμή, προς την ανατολή, στο φως, το φως πέφτει πολύ άπάνω του. Άλλο κανάλι το σταυρώνει. Το γεφύρι του ενός καναλιού, σταυρώνεται με το γεφύρι του άλλου. Είναι σαν παιχνίδι ξαίσιο, φωτεινό — τα δυο γεφύρια, τα δυο κανάλια, το φως. Λένε όλα: «Έλα φύγε απ' τους τάφους των βενετσιάνων τυράννων, «φύγε απ' τα θολά κανάλια τους. Έλα, έβγα απ' τα πλάσματα του θολού νερού».

Τα βήματα άκούνε τη φωνή, προχωρούν. Άσπρα γράμματα είναι πάνω απ' τα δυο γεφύρια. Η καρδιά χτυπά. Νάιναι αλήθεια; Ά! Είναι αλήθεια! Στο μέρος των καναλιών που είναι φως είναι Έλλάδα. Πάνω απ' το ένα γεφύρι τα άσπρα γράμματα γράφουν:

«Ponte dei Greci»

Και πλάι στο άλλο γεφύρι, πάνω στο παλιό, άρχοντικό, ημερο κτίριο, το καμωμένο στα μέτρα του ανθρώπου, τα άλλα άσπρα γράμματα γράφουν:

«Fondamenta dei Greci»

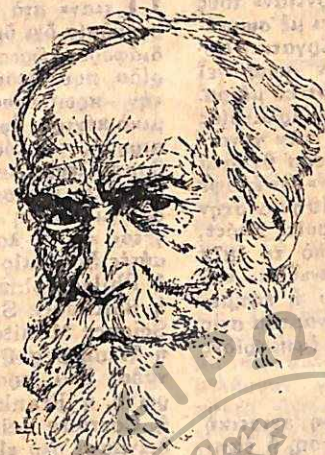
Ήταν, αλήθεια, εκεί, στο πιο φωτεινό μέρος, στο μόνο φωτεινό μέρος των καναλιών, στις ανατολικές συνοικίες της Βενετίας, ή πατρίδα. Ήταν ή παλιά έκκλησία του Γένους στή χώρα των Βενετών, έχοντας το πρόνομο, σ' αυτό το χώρο του θολού νερού, να είναι τριγυρισμένη από φως. Νά δίνει φως.

Η έφημερίδα

The Manchester Guardian

και ή θέση της στην Άγγλική ζωή

Του JAMES BONE

Κ. Π. ΕΚΑΡΤ

Σκίτσο του E. W. Schmidt.

“Από τότε που διαβάζω το κύριο άρθρο σας της Πέμπτης είναι ή έβδομη φορά που θέλησα να πάψω να διαβάζω την έφημερίδα σας. Τέτοια γράμματα παίρνει συνήθως ο «Μάντσεστερ Γκάρντιαν». Άσφαλώς είναι ή μόνη έφημερίδα που οι άναγνώστες της βρουνε σ' αυτήν μαζί της. Αυτό λέει όρκετά και για την έφημερίδα και για τους άναγνώστες της.

Γενικά βρίσκεται ανάμεσα σε ά δημοσιεύματα που δεν έχουν με-

γάλη δημοτικότητα. Ο πόλεμος των Μπόερς της Νοτίου Άφρικής — στον οποίο έναντιώθηκε με όλη του τη δύναμη διακινδυνεύοντας και αυτήν την ύπαρξή του ακόμη — έγινε μέχρι τέλους, αλλά με την μεγάλη άναβωση του φιλελευθερισμού με τον Κάμπελ Μάννερχαν που άκολούθησε μετά, όσα έχασε ο «Μάντσεστερ Γκάρντιαν» για νά αλλάξή τη διάθεση όλου του έθνους ως το σημείο να άποκτήσει άυτοκυβέρνηση ή Νότιος Άφρική, δεν ήταν λίγα. Από

την άρχή ό «Γκάρντιαν» άνεγνώρισε τό Εργατικό Κόμμα και όσο ή δύναμή του μεγάλωνε αγωνιζόταν γιά τη συνεννόηση και τήν συνεργασία τών εργατικών και τών φιλελευθέρων στίς έκλογές. «Τό Εργατικό Κόμμα είναι τό παιδί τοῦ Φιλελευθερισμοῦ», έλεγε στή 1923 ό «Γκάρντιαν». Οί διαφορές όμως πού έκλεινε μέσα της ή Ιστορία και τά συνθετικά στοιχεία τών δύο κομμάτων, έφεραν διαρκώς μεγαλύτερες διαφονίες. Σήμερα, πού τό φιλελεύθερο κόμμα έχει λιγότερους οπαδούς και λιγότερη δύναμη, ό «Γκάρντιαν» τοῦς υποστηρίζει όλους, κρίνει μέ συμπάθεια και καλωσύνη τήν Εργατική Κυβέρνηση, μ' όλο πού δέν συμφωνεῖ στά υπερβολικά σοσιαλιστικά μέτρα. Η αὐτοκυβέρνηση τῆς Ἰρλανδίας και τό δικαίωμα ψήφου τών γυναικών, δύο από τά κυριώτερα θέματα γιά τά όποια ό «Γκάρντιαν» δέν έπαψε ποτέ νά αγωνίζεται, κερδίθηκαν στήν έποχή τοῦ Τσαρλς Πρέστονις Σκόττ, έκδότῃ τοῦ Γκάρντιαν από τό 1872 ως τό 1929. Μέ τό πνεῦμα του και τήν καθοδήγηση του ή έφημερίδα πήρε τή θέση τῆς άνάμεσα στίς μεγαλύτερες καθημερινές έφημερίδες όλου τοῦ κόσμου.

Μέ τή δική του σύγερση, πειστική και τολμηρή διεύθυνση, ή έφημερίδα τάραξε τό πνεῦμα τοῦ καιροῦ τῆς και άφύπνισε αὐτοῦς πού ώνόμαζαν τόν έαυτό τους φιλελεύθερο γιαντί άποτελοῦσαν τήν φιλελεύθερη παράταξη στίς διενέξεις τοῦ παρελθόντος, και δημιουργήσε μιá ζωντανή πηγή από όπου οί φιλελεύθεροι, όλων τών χωρῶν μπορούσαν νά άνανεώνουν τό πνεῦμα τους. Στό δείπνο όμως πού έγινε πρὸς τιμήν τοῦ Σκόττ γιά τά πενήντα χρόνια πού είχε στή δουλειά, έγινε φανερό πὸς ό άνθρωπος αὐτός βρισκόταν πάνω από κόμματα. Ο Αόρδος Νέαρμπυ, Πρεσβευτῆς τῆς Ἀγγλίας σὸ Παρίσι στόν πρώτο παγκόσμιο πόλεμο είχε τήν πρωτοκαθεδρία και ό Αόρδος Σέσιλ, γιὸς τοῦ προθυ-

πουργοῦ Αόρδου Σώλσπερυ, είπε τό περίφημο ότῃ ό Σκόττ «έκανε τό δικαίον νά διαβάξεται».

Ο «Μάντσεστερ Γκάρντιαν» έζησε και όταν ή κοινή γνώμη στράφηκε εναντίον του, και όταν τό κύμα τών νέων έφημερίδων στίς άρχές τοῦ αιώνα μας, μέ καθοδηγητή τό δραστήριο πνεῦμα τών Χαρμογουόρθ και άλλων μεγάλων νεωτεριστῶν έξαφάνισε πολλές άγγλικές έφημερίδες μέ μακρά πορεία.

Η θέση τοῦ «Μάντσεστερ Γκάρντιαν» στό Εθνος είναι βεβαία σπουδαία όχι όμως και μοναδική. Σέ διάφορες χώρες υπάρχει μιá έφημερίδα πού εκδίδεται μακριά από τήν πρωτεύουσα ή ένα οικονομικό κέντρο, έντελῶς άτομική, μέ έπιρροή, πού τόσο έκφράζει μιá σοβαρή πλευρά τοῦ Εθνους, ώστε επιβάλλεται και στό έσωτερικό και έξω σάν μιá φωνή πού άξίζει νά άκούγεται και νά λογαριάζεται. Μιá άπ' αὐτές ήταν στίς Ἡνωμένες Πολιτεῖες ή Philadelphia Ledger και σήμερα ή Baltimore Sun και τό Christian Science Monitor τῆς Βοστώνης, και ή Winnipeg Free Press στόν Καναδά. Καί προπολεμικά στήν Εύρώπη, ή Frankfurter Zeitung και ή Corriere della Sera ήταν υποδείγματα στό είδος τους. Στήν Ἀγγλία, φαντάζομαι, πολλοί θα συμφωνοῦν ότι τέτοια θέση έχει ό «Μάντσεστερ Γκάρντιαν». Ἀσφαλώς άφού μελετήσουν τοῦς Τάιμς γιά νά βροῦν τήν πιό έπίσημη άποψη, σοβροί άνταποκριτές τοῦ ξένου τύπου στό Λονδίνο, σέ κάθε κρίση πρέπει νά μάθουν τί είχε νά πῇ ό «Μάντσεστερ Γκάρντιαν» και βλέπει κανείς τά τελευταία χρόνια ότῃ οί Τάιμς πλησίασαν στίς άπόψεις τοῦ «Γκάρντιαν» και όχι ό «Γκάρντιαν» στίς άπόψεις τών Τάιμς.

Όπως ή κυκλοφορία τών Τάιμς έτσι και τοῦ «Μάντσεστερ Γκάρντιαν» δέν είναι πάρα πολύ μεγάλη, άκόμη οὔτε μέσα στή δική του πολή και δέν μπορεί νά τήν πάρη κανείς σάν

μετρο τῆς θέσης πού έχει μέσα στό Εθνος και στό έξωτερικό, οὔτε και τῆς έπιρροῆς του. Η τιμή του είναι δύο πέννες και έτσι είναι μεγαλύτερος από άλλες φθηνότερες έφημερίδες, αλλά μικρότερος από άκριβότερες όπως οί Τάιμς πού κάνουν τρεῖς πέννες. Είναι μιá από τίς λίγες έφημερίδες πού έχει τέσσερα ή πέντε κύρια άρθρα κάθε μέρα και εξακολουθεῖ νά διαθέτῃ πολλές στήλες γιά τίς άνταποκρίσεις από τό έξωτερικό και τίς κτήσεις.

Άρχισε στή 1821—τή χρονιά τοῦ θανάτου τοῦ Ναπολέοντα—μέ ενεργό συμμετοχή στήν ανάπτυξη και τή μεταρρύθμιση τών βορείων περιοχῶν τῆς χώρας, αλλά ή έθνική του σημασία χρονολογείται από τήν έποχή τοῦ Σκόττ πού ανέλαβε τήν διεύθυνση στή 1872, 26 χρόνων τότε, και έφυγε στή 1929. Τόν διαδέχθηκε ό γιός τοῦ Έντουαρντ, πού μόλις είχαν άρχίσει νά φαίνονται οί μεγάλες του ικανότητες πνίγηκε σ' ένα ναυάγιο. Ἀκολούθησε ό Γ. Π. Κρόζιερ, βοηθός τοῦ Σ. Π. Σκόττ γιά πολλά χρόνια και υπεύθυνος γιά πολλές νεωτεριστικές άλλαγές. Αὐτός έδωσε περισσότερο σημασία στίς έξωτερικές ειδήσεις, έπλούτισε τό ένδιαφέρον τῆς έφημερίδας κατά πολλούς τρόπους και τήν διηύθυνε πολύ καλά. Πέθανε στή 1944, και τόν διαδέχθηκε ό σημερινός διεθυντής Α. Π. Γουάιντσγουορθ. Αὐτός στή οικονομικά ζητήματα και αὐθεντία στή βαμβάκια, πολιτικούς στοχαστές, μάλλον πιό άριστος από τόν Σ. Π. Σκόττ μέ τόν όποιο είχε συνεργασθῇ. Ο Γουάιντσγουορθ ξεχωρίζει μέ μεγάλη ευκολία τίς διαφορές άπόψεις μέσα από όλες τίς ειδήσεις και συγχρόνως έχει μιá τεράστια πειστικότητα.

Στή Βικτωριανή έποχή σκοπός τῆς έφημερίδας ήταν νά στέλνῃ στό έξωτερικό έναν ειδικό γιά νά έξιχνιάζῃ τίς κρίσιμες καταστάσεις κάθε χώρας και αὐτό ως ένα σημείο γίνεται άκόμη μέ τή διαφορά όμως ότῃ τώρα έδιόρισε δικούς του άν-

θρώπους στίς περισσότερες Εύρωπαϊκές πρωτεύουσες και έξασφάλισε σπουδαίους άνταποκριτές στίς περισσότερες άπομακρυσμένες χώρες. Σήμερα τήν ποιότητα και αξιοπιστία τών έξωτερικῶν του ειδήσεων μόνον οί Τάιμς τῆς συναγωνίζονται. Στή Μόσχα, ό Ἀλεξάντερ Γουέρθ ζητεῖ νά έρμηνεύσῃ σωστά τήν αίνιγματική στάση τών Σοβιέτ. Ο Γουάιντερ Λίπμαν ήταν γιά πολλά χρόνια τακτικός άνταποκριτής τοῦ «Μάντσεστερ Γκάρντιαν» στήν Ἀμερική. Τόν διαδέχθηκε ό Μπρούς Μπλίβεν και σήμερα αὐτή τή θέση τήν έχει ό Ἀλισταιρ Κούκ.

Πιστεύοντας, άπόλυτα όπως πάντα, πὸς μιá ήμερήσια έφημερίδα πρέπει νά είναι «όργανο πολιτισμοῦ», ό Σκόττ άποφάσισε πὸς οί τέχνες έπρεπε νά συζητοῦνται στήν έφημερίδα του από άνθρωπους μέ γνώση και ένθουςιασμό και όχι μέ τρόπο πού νά κολακεῖ τίς λαϊκές άπόψεις. Τό μόνο σημείο τό όποιο επέμεινε ήταν νά γράφουν μέ τέτοιο τρόπο τίς κριτικές τους, ώστε νά τίς καταλοβαίνουν οί διάφοροι άναγνώστες πού αγαποῦν ένα θέμα και θέλουν νά μάθουν και νά μιλήσουν γι' αὐτό. Η έφημερίδα πάντα αγωνίστηκε γιά νά κρατήσῃ τοῦς άναγνώστες ένήμερους τών καλλιτεχνικῶν τάσεων τών άλλων χωρῶν. Στό Παρίσι ό άνταποκριτής του, ό Ρόμπερτ Ντέλλ, έκδότῃς αλλοτε τοῦ «Burlington Magazine» και φίλος τοῦ Ντεγκά, έγρυψε πολύ φωτισμένα γιά έκθέσεις γαλλικῶν έργων και γιά τά διάφορα καλλιτεχνικά ρεύματα.

Η εικονογράφηση ήταν ένα από τά μελήματα τῆς έφημερίδας από τήν έποχή πού δημοσίευσε ένα εικονογραφημένο φύλλο γιά τόν θάνατο τῆς Βασίλισσας Βικτωρίας. Ο Ουίλλιαμ Ρόδενατάν, ό Μιούρχεντ Μπόουν, ό Τζάκ Γέιτς, ό Τζόζεφ Πέννιελ και ό Χένρυ Λόμπ έκαμαν σκίτσα και πορτραίτα γιά τόν «Γκάρντιαν». Ἀκόμη δημο-

σιεύτηκε μία σειρά του Μάξ Μπέερ-μπομ «Η δεύτερη παιδική ηλικία του Τζών Μπούλ», πολλές γελοιογραφίες και κυρίως ένα μεγάλο σχέδιο του Λύττον Σιράτσεϋ που έπιανε μία δολοκλήρη σελίδα. Ήξόριστοι Ισπανοί και Ρώσοι καλλιτέχνες έδωσαν νέα ζωή στη σάτιρά του. Στην αρχιτεκτονική κριτική, η έφημερίδα καθοδηγούσε τους αντίπαλους της δημοσιεύοντας κάθε χρόνο επί τριανταπέντε χρόνια μία Έπιθεώρηση για τα νέα κτίρια του Λονδίνου ενώ ο διάσημος καθηγητής Ρέιλλυ έγραφε για όλα τα αξιόλογα κτίρια της βορείου Αγγλίας.

Πρέπει κάτι να πούμε και για την οικονομική πλευρά της έφημερίδας. Στά 1936 ο Τζ. Σ. Σκόττ που διαδέχτηκε τον πατέρα του Σ. Π. Σκόττ στη θέση του διευθυντή, έπαψε να έχη μόνος του την οικονομική έκμετάλλευση της έφημερίδας, και σχημάτισε ένα τράστ του «Μάντσεστερ Γκάρντιαν» και του «Μάντσεστερ Ήβινγκ Νιούς» και περιέλαβε δλους τους μετόχους. Το τράστ αυτό παίρνει μερίσματα και τα χρησιμοποεί για την ανάπτυξη των συμφερόντων των έφημερίδων. Αυτό σημαίνει ότι κανείς δεν κερδίζει τίποτα από τις έφημερίδες αυτές. Ο Τζ. Ρ. Σκόττ το έκανε αυτό ακολουθώντας την πεποίθηση του πατέρα του ότι η έκδοση μιας έφημερίδας είναι «κοινωνικό έργο και όχι μέσο για να κερδίση κανείς χρήματα». Ο Σ. Π. Σκόττ, ποτέ δεν πήρε περισσότερο από 2.500 λίρες σ' ένα χρόνο και άφιέρωνε όλα τα κέρδη στην βελτίωση των έφημερίδων. Υστερα από τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο που ή διαφήμιση έφθασε στις μεγάλες της δόξες, ο «Μάντσεστερ Γκάρντιαν» ξόδεψε τα περισσότερά του για να φτιάξη μία σειρά ειδικές εκδόσεις, σχετικές με την Άνοικοδόμηση, που τις εξέδωσε ο Τζών Μέθναρντ Κέϋς με την συνεργασία των διασημότερων οικονομολόγων, σε τέσσερις γλώσσες. Το τράστ αποτελείται από

τον Γενικό Διευθυντή, τον Διευθυντή Διαχειρήσεως, τον Αρχισυντάκτη και τρία πρόσωπα που δεν ανήκουν στο προσωπικό των έφημερίδων. Ένα από τα πρόσωπα αυτά είναι ο Σερ Ούιλιαν Χέλεϋ, γενικός διευθυντής του Β. Β. C., πρώην διευθυντής της έφημερίδας Μάντσεστερ Ήβινγκ Νιούς και ο διευθυντής μιας εταιρίας. Κάθε βδομάδα βγαίνει μία έκδοση του Μάντσεστερ Γκάρντιαν με τα κυριότερα άρθρα, κύρια και άλλα, και την ξένη ειδησεογραφία. Αυτή πηγαίνει στην Αμερική και σε όλη την Ευρώπη αεροπορικώς.

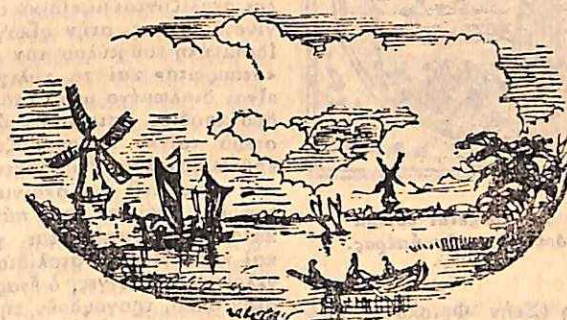
Τα εύγενικά λόγια του Σκόττ για τη δημοσιογραφία και την διεύθυνση μιας έφημερίδας αποτελούν ένα «πιστεύω» που συχνά επαναλαμβάνεται όταν γίνεται λόγος για τις έφημερίδες. Μάλιστα είναι πάρα πολύ επίκαιρα σήμερα που συζητείται στην Αγγλία μία Βασιλική Έπιτροπή για να συζητήσει θέματα σχετικά με τον Τύπο.

Βασικά στοιχεία της δημοσιογραφίας είναι έντιμότητα, σαφήνεια, θάρρος, δικαιοσύνη και συναίσθηση του καθήκοντος. Άπεναντι στον άναγνώστη και στο σύνολο. Η έφημερίδα είναι αναγκαστικά ένα είδος μονοπωλίου και πρώτο της χρέος είναι να ξεφύγυ από τους πειρασμούς του μονοπωλίου. Πρωταρχικό της χρέος είναι η συγκέντρωση των ειδήσεων. Με κίνδυνο να χάση την ψυχή της πρέπει να προσέξη να μη μολυνθή. Ούτε σ' αυτό που δίνει, ούτε σ' αυτό που δεν δίνει, ούτε στον τρόπο της εμφανισιάς της, πρέπει να αδικήσει την καθαρή μορφή της Αλήθειας. Τα σχόλια είναι ελεύθερα, τα γεγονότα όμως είναι λερά. Η Προπαγάνδα, λοιπόν, με τέτοια μέσα, είναι μισητή. Η φωνή των αντιπάλων είναι άκουστή, όχι λιγότερο από τη φωνή των φίλων. Τα σχόλια υπάγονται σε μία αυστηρότητα που επιβάλλεται μοναχά της.

Καλό είναι να είναι κανείς ειλικρινής: καλύτερο, όμως, είναι να είναι δίκαιος.

Η γλώσσα των άνεμομύλων της Ολλανδίας

(Από το
«Kent Gij Onze Molens?» Λέϊντεν, Ολλανδία)

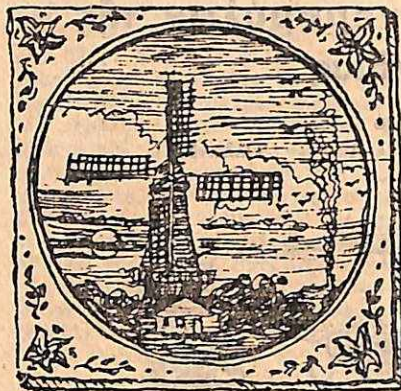
Σε εποχή που τα μέσα της κοινωνίας δεν ήταν τόσο καλά όσο σήμερα, οι μυλωνάδες έστηναν τα πανιά τους μόλιν σε μία όρισμένη θέση για να αναγγείλουν τα τελευταία νέα, χαρούμενα ή λυπηρά, στη γειτονιά. Δυστυχώς οι παλιές καλές συνήθειες πέφτουν στη λησμοσύνη. Σπάνια κανείς βλέπει σήμερα ένα μύλο με τη «νυφική» του φορεσιά, μ' όλο που κάπου-κάπου διάφορα τοπικά γεγονότα γίνονται γνωστά μ' αυτό τον τρόπο.

Αν ένα από τα πανιά του μύλου είναι βαλμένο οριζοντίως μπροστά στο μύλο, αυτό θα πη πως ο μύλος δουλεύει ή πως «γυρίζει». Ο μύλος μένει έτσι και ύστερα από τη δουλειά, ώστε να μπορέ να δεθί εύκολα στη θέση του την άλλη μέρα.

Αν για οποιοδήποτε λόγο ο μύλος πρόκειται να μη δουλέψει για λίγο καιρό, ο μυλωνάς δένει τα πανιά του σαν το Σταυρό του Αγ. Ανδρέα, 45° οριζοντίως. Αυτό το λέγουν σχήμα «σταυρωτό». Οι νερόμυλοι

στέκονται έτσι ακίνητοι την εποχή που δεν βρέχει, κυρίως γιατί έτσι νομίζουν πως δεν υπάρχει φόβος να τους χτυπήσει κεραυνός. Αν κάποιο εμπόδιο στρέψη το νερό προς άλλη κατεύθυνση και μ' αυτό τον τρόπο ελαττωθή ή ροή του νερού προς το μύλο, ακόμη κι όταν το επίπεδο του νερού στους βαλτότοπους είναι αρκετά ύψηλο, ο μυλωνάς ύψώνει τα πανιά του σταυρωτά, αλλά όλα μαζί. Τότε αυτό ονομάζεται «θέση διαμαρτυρίας».

Όταν υπάρχει γιορτή στην οικογένεια του μυλωνά ή του άφεντικού του, ο μύλος παίρνει τέτοια θέση, ώστε να δείχνει χαρά, χωρίς όμως να στολίζεται. Τα πανιά του σταματούν άκριβώς την ώρα που το ένα τόξο του έρχεται σε κάθετη θέση. Το χαμηλότερο πανί δηλώνει «έρχεται» και μπορεί να σημαίνει γιορτή ή γέννηση, σε αντίθεση με το «φεύγει» (λύπη) τότε το σταματούν άμα περάση λίγο την

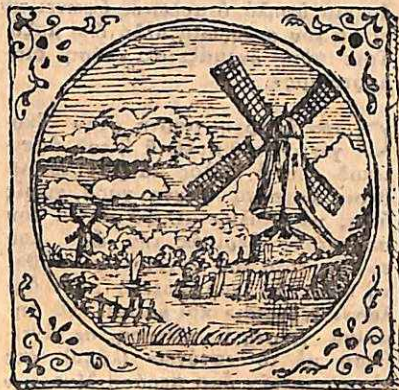

Ο μύλος ξεκουράζεται ύστερα από τη δουλειά μιας ημέρας.

κάθετη θέση (Στην Φριολάνδη και στο Άχτερχοεκ οι θέσεις αυτές σημαίνουν ακριβώς τα αντίθετα).

Ακόμη πιο γοητευτικό είναι όταν ένας μύλος, που βρίσκεται σε έδραση, έχει τις σημαίες του ν' ανεμίζουν και τα τυλιγμένα του πανιά μαζεμένα ανάμεσα στον ξύ-

Μύλος άχρησιμοποίητος για πολύ καιρό.

λινο σκελετό του. Φαίνεται χαρούμενος και ειρηνικός ανάμεσα στο άπαλο πράσινο τοπίο, ενώ από πάνω του, στον ουρανό, ταξιδεύουν άσπρα μικρά σύννεφα και στην κορφή του ανεμίζει η τριχρωμή εθνική σημαία. Υπάρχει τίποτα πιο χαρακτηριστικό για την Όλλανδία;

Στην περιοχή του Ζαανταμ οι μύλοι στολίζονται με ειδικό τρόπο όταν γίνεται γάμος στην οικογένεια του ιδιοκτήτη του μύλου· τον σταματούν «σταυρωτά» και το τυλιγμένο πανί είναι διπλωμένο μέσα στο σκελετό· δύο καρδιές φτιαγμένες από γυαλιστερό τσίγκο προσαρμόζονται στα επάνω πανιά και δυο δαχτυλίδια στα πιο κάτω, ενώ από σκοινιά που τεντώνουν ανάμεσα στα πάνω και τα κάτω πανιά κρέμονται γκιρλάντες και κάθε είδους στολίδια. Δύο άγγελοι με σάλπιγγες, ο ένας απέναντι στον άλλο, τραγουδούν τη νύφη και τον γαμπρό, και ανάμεσα από τα πανιά που βρίσκονται χαμηλότερα κρέμονται τα άρχικα γράμματα των ονομάτων του ζευγαριού.

Ότι είναι δυνατό γίνεται για να πάρη ο μύλος την πιο γοητευτική και χαρούμενη όψη. Με το κόκκινο, το άσπρο και το μπλε πάνω από τα ψηλότερα πανιά του, δίνει μια άσυνείδητη γοητευτική εικόνα.

Όπως είπα παραπάνω, όταν υπάρχει πένθος, τα χαμηλότερα πανιά παίρνουν τη στάση «φεύγει» δηλ. έχουν ξεκινήσει τα πανιά από το κύριο σώμα του μύλου, γιατί το «φεύγει» και το «πένθος» είναι ιδέες πολύ στενά δεμένες μεταξύ τους. Το πένθος κρατά ένα χρόνο και έξη βδομάδες.

Σε περίπτωση γιορτής παίρνει τη στάση «έρχεται».

Μια άλλη χαρακτηριστική θέση είναι όταν πεθάνη κανείς σενός συγγενής του μυλωνά: τα πανιά στρέφονται προς την κατεύθυνση που πήρε η νεκρική πομπή, ώπου στο τέλος στέκονται βλέποντας προς το νεκροταφείο. «Όποτε περάση από

τον μύλο μια κηδεία, τα πανιά σταματούν και, για ένδειξη σεβασμού τους δίνουν την πένθιμη στάση.

Στο Ζανταμ το πένθος δηλώνεται με ένα έντελως τοπικό τρόπο. Αν πεθάνη ο ιδιοκτήτης του μύλου πρώτα βγάλουν τις σανίδες των πανιών και ύστερα βάζουν τα πανιά «σταυρωτά» στρεφόμενα προς την κατεύθυνση που βρίσκεται το σπίτι του νεκρού και έτσι μένουν ώπου να τελειώσει η κηδεία. Αν πεθάνη η γυναίκα ή το παιδί του ιδιοκτήτη, βγάλουν 15 ή 18 σανίδες και ο μύλος δέν αρχίζει να δουλεύει παρά ύστερα από την ταφή.

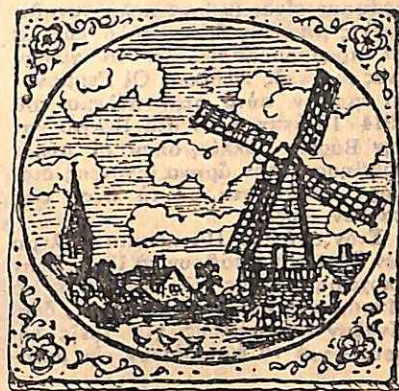
Αν πεθάνη κανένας μακρινός συγγενής της οικογένειας, ο μύλος τελειώνει, ε,τι έχει να άλωση και ύστερα του βγάλουν ώρισμένες σανίδες άνάλογα με το βαθμό της συγγένειας προς τον νεκρό. Το πένθος δηλώνει με την άφαιρηση ώρισμένου άριθμού σανίδων.

Αν ο μυλωνάς θέλη να μνημονεύση την επέτειο του θανάτου κανενός μέλους της οικογένειας, βάζει το μύλο του στη θέση «εργασίας» την Κυριακή ή μια γιορτή και όχι «σταυρωτά» όπως είναι η συνήθεια.

Αν ένας άλευρόμυλος σταματήσει να δουλεύει για ν' άκονιστούν οι μολόπετρες, ο μυλωνάς βάζει τα πανιά «σε θέση»· έτσι ελδοποιεί τους γείτονες να μη φέρουνε σιτάρι για άλεσμα.

Τελικά έχομε και τη θέση που σημαίνει «χαλασμένος». Από καιρό σε καιρό ο μύλος χαλά και τότε ο μυλωνάς του δίνει θέση ώρισμένη. Το σύνθημα αυτό σημαίνει ότι πρέπει να πάη άμέσως στο μύλο ο μηχανικός. Το ίδιο κάνει και ο ιδιοκτήτης του νερόμυλου για να δείξη στον ειδικό ότι κάτι συνέβη και ότι γι' αυτό δέν μπορεί να συνεχίση τη δουλειά του.

Τα συνθήματα αυτά δέν είναι τα ίδια σε όλη την Όλλανδία, όπως είδαμε κιόλας από τα συνθήματα που χρησιμοποιούν για να δείξουν χαρά ή λύπη. Ακόμα, τα πανιά, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να

Ευτυχισμένο γεγονός στην οικογένεια του μυλωνά.

αναγγείλουν μια ώρισμένη πληροφορία όπως π.χ. ότι ένας φίλος του μυλωνά από το χωριό μπορεί να έλθη για να πάρη μερικά ψάρια.

Η γλώσσα των μύλων χρησιμοποιήθηκε ακόμη και στον πόλεμο. Οι θέσεις των πανιών που περι-

Περίοδος πένθους.

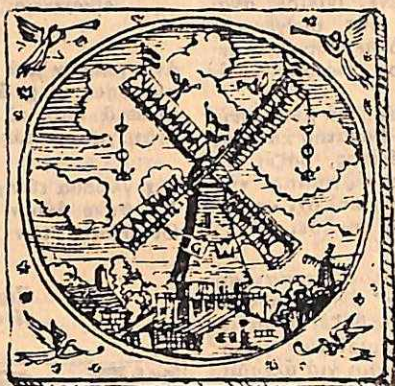

γράψαμε είναι βέβαια πολύ συνηθισμένες μπορούν όμως πολύ εύκολα να προσαρμοσθούν και να γίνουν ένας μυστικός κώδικας. Οι Γερμανοί το έμαθαν αυτό στον πόλεμο του 1914-18 όταν ήταν στο Βέλγιο και την Βόρειο Γαλλία, όπου οι μύλοι βοήθησαν στην άμυνα δίνοντας διάφορα συνθήματα, με τη θέση των πανιών τους.

Στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο δεν ήθελαν να πάθουν τα ίδια. Στην υποχώρησή τους το 1944 από το Μπράμπεντ και το Λίμπουργκ, άνατίναξαν τους μύλους για τρεις λόγους—για να εμποδίσουν την μετά-

δοση συνθημάτων, για να βγάλουν αυτά τα σημάδια που πιθανόν να χρησιμοποιούν στους συμμάχους και για να εμποδίσουν τον έγχρονο να τους χρησιμοποιήσει για παρατηρητήρια.

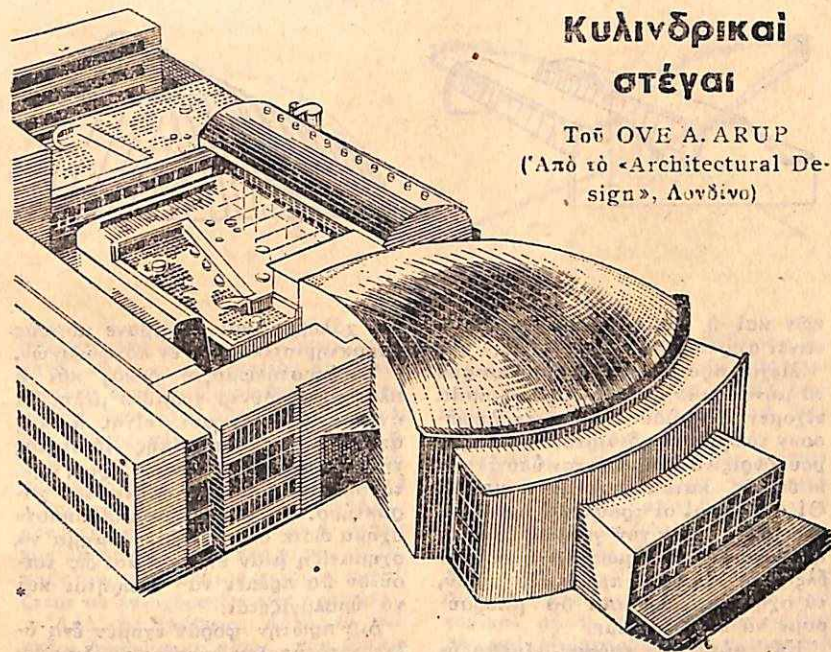
Αλλά στην κατοχή οι εισβολείς δεν πήραν είδηση ότι οι μυλωνάδες ελδοποιούσαν με ώριμα μέγες θέσεις των πανιών ή με ένα άδειο τσουβάλι προσαρμοσμένο στο πανί, ότι η Α-στυναμία και η Χωροφυλακή είχαν βγή για να μαζέψουν νέους: οι νέοι όμως έπειδη είχαν ελδοποιηθή πήγαιναν στην αντίσταση. Η δουλειά του μυλωνά απαιτεί αληθινά μεγάλη εύστροφία!

Στοιχισμένος για να
αναγγέλλει γάμο.

Κυλινδρικοί στεγαι

Του ΟΥΕ Α. ΑΡΥΡ
(Από το «Architectural Design», Λονδίνο)

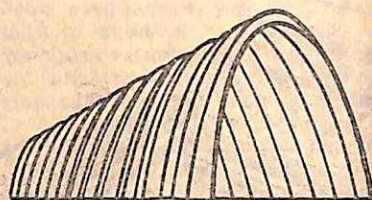
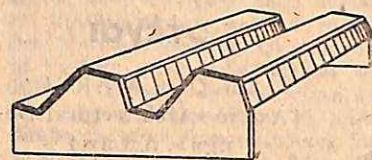

Η κατασκευή κυλινδρικών στεγών είναι η πλέον σημαντική εξέλιξη τις τις δια μέτρων άρμε κατασκευάς και θά επηρεάσει πολύ την αρχιτεκτονική του μέλλοντος. Ένα καλόν παράδειγμα των δυνατοτήτων της μās εδόθη με την Αθήνα των Συναυλιών του Ραδιοφωνικού Σταθμού Κοπεγχάγης. Μερικὰ εκ των προβλημάτων τα όποια δημιουργεί εξετάζονται εις ένα άρθρον του περιοδικού «Αρχιτεκτονικόν Σχέδιον» (Λονδίον), από το όποιον και έχει ληφθή το κατωτέρω απόσπασμα¹ (Βλ. άρθρο «Στέγαι χωρίς στηρίγματα», Έκλογή, 9/1948).

¹ Διά τεχνικός λεπτομερείας, βλ. «Architectural Design», Νοέμβριος 1947.

Η αρχιτεκτονική άσχολεται με την περίφραξιν ή διαίρεσιν του χώρου. Το βασικόν αυτό γεγονός σκοπίζεται υπό των δυσκολιών οι όποια εμποδίζουν την φυσικήν πραγματοποίησιν των ιδεών μας. Δεν μπορούμε άλλως να σχεδιάσωμεν συμφώνως προς την φαντασίαν μας, λαμβάνοντες υπ' όψιν μόνον τις ανάγκας του ανθρώπου. Πρέπει να λαμβάνωμεν υπ' όψιν την ευστάθειαν που θά παρουσιάξη ή κατασκευή απέναντι των δυνάμεων βροχίτης, του ανέμου κλπ. Πρέπει δέ να προχωρήσωμεν τόσον όσον μās επιτρέπουν αι περιορισμένοι γνώσεις τις όποιες έχομεν περί ούτων των ύλι-

* Η Αθήνα των συναυλιών του νέου κτιρίου του ραδιοφωνικού σταθμού της Κοπεγχάγης. Το σχέδιο δείχνει την στέγη ή όποια είναι κατασκευασμένη εις σχήμα βιολού από μπειόν άρμε και κατά τον κυλινδρικόν τύπον. (Αρχιτέκτων: Wilhelm Lauritsen).

κῶν καὶ ἡ συμπεριφορὰ αὐτῶν ἐναντι φορτίσεων.

Μέχρι πρὸ ὀλίγου ἀκόμη καιροῦ τὰ μόνυ ὑλικά διαχωρισμοὺ τὰ ὁποῖα εἰχομεν, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκπληρώσουν τὸ ἔργο τῆς διαιρέσεως τοῦ χώρου χωρὶς νὰ στηρίζονται ὑπὸ ἄλλων καθαρῶς κατασκευαστικῶν μελῶν. Οἱ θόλοι καὶ οἱ τροῦλοι, ἦσαν ἐξαιρέσεις εἰς αὐτὸν τὸν γενικὸν κανόνα, ἡ ἀδυναμία των ὅμως νὰ ὑποστοῦν ἔλξιν ἢ κάμψιν, περιώριζε πολὺ, τὰ σχήματα τὰ ὁποῖα θὰ μπορούσαμε νὰ τοὺς δώσωμε.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, εἰμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ θεωροῦμεν ὡς στοιχεῖον τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τὰ ὑποσηλώματα, τὰς δοκοὺς, κλπ. πράγματα δηλαδὴ τὰ ὁποῖα προκύπτουν ἀπὸ κατασκευαστικὰ καὶ ὄχι λειτουργικὰς ἀπαιτήσεις.

Νέα ὅμως ὑλικά καὶ βαθυτέρα γνώσεις τῆς μηχανικῆς μᾶς δίδει καθημερινῶς μεγαλυτέρας ἱκανότητας καὶ μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τοὺς παλαιούς περιορισμούς. Ἡ χρῆσις τοῦ χάλυβος εἰς τὴν οἰκοδομικὴν ἐπέφευε τερασσίαν μεταβολὴν—ἀπληυθέρωσε τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἀπὸ τὴν τυραννίαν των φερόντων τοίχων καὶ των βάθρων, τὸ δὲ μπετόν ἄρμὲ καταλλήλως χρησιμοποιούμενον μᾶς φέρει ἀκόμη μακρότερα.

Κατ' ἀρχὰς αἱ δυνατότητες τοῦ μπετόν ἄρμὲ κατενοήθησαν ἐν μέρει μόνον, καί, μέχρις ἐνὸς σημείου, τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ σήμερον. Τὸ μπετόν ἄρμὲ ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς ὑποκατάστατον τῆς ξυλείας καὶ

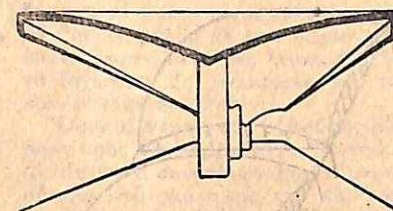
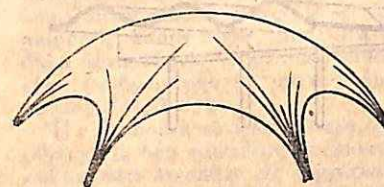
τοῦ χάλυβος καὶ ἐλάμβανε μορφὰς χαρακτηριστικὰς τῶν ἐν λόγω ὑλικῶν.

Τὸ ὑποσηλῶμα, ἡ δοκὸς καὶ ἡ πλάξ ἐθεωροῦντο χωριστὰ μέλη. Ἡ ἀντίληψις ὅμως αὕτη εἶναι ἀδικος ἀπέναντι τῆς ἐξαιρετικῆς ἰδιότητος τὴν ὁποῖαν ἔχει τὸ μπετόν ἄρμὲ, δηλ. τὸν πλαστικὸ καὶ μονολιθικὸ του χαρακτήρα. Μπορεῖ νὰ πάσῃ οἰοδῆποτε σχῆμα ὥστε ὅλο τὸ οἰκοδόμημα νὰ σχηματίζῃ μίαν ἐνότητα καὶ ὡς τοιοῦτον θὰ πρέπει νὰ θεωρῆται καὶ νὰ ὑπολογίζεται.

Διὰ πρώτην φοράν ἔχομεν ἓνα ὑλικὸν τὸ ὑποῖον δύναται νὰ διαμορφωθῇ εἰς σχετικῶς λεπτὰς πλάκας ἢ κελύφει διὰ τὴν περιφραξὴν ἐνὸς χώρου ἢ εἰς τὴν μηχανικὴν οἰκοδομικὴν, διὰ τὴν κατασκευὴν δεξομενῶν, ἀποθηκῶν διὰ τὴν φύλαξιν ἀνθράκων, σιτηρῶν κλπ., συγχρόνως δὲ ἱκανὸν νὰ ἀντίσταται εἰς τὰς δυνάμεις αἱ ὁποῖαι ἐνεργοῦν ἐπὶ τῆς κατασκευῆς οὕτως ὥστε νὰ εἶναι περιορισμένη ἡ ἀνάγκη νὰ καταφύγωμεν εἰς ἰδιαιτέρα κατασκευαστικὰ στοιχεία.

Υπάρχουν βεβαίως καὶ παράγοντες περιορίζοντες τὴν ἐλευθερίαν των σχεδίων μας, καὶ οὗτοι εἶναι κυρίως δύο εἰδῶν. Ὁ ἓνας ἐπιβάλλεται ἐκ τῆς μορφῆς τοῦ ἔργου, ὁ δὲ ἄλλος ἐκ δυσκολιών εἰς τοὺς ὑπολογισμούς.

Ἡ προσωρινὴ μορφή τῆς ἐργασίας εἶναι ὑπεύθυνος διὰ ἓνα μεγάλον μέρος τοῦ κόστους εἰς τὰς ἐκ μπετόν ἄρμὲ οἰκοδομίας. Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ζητήσωμεν μίαν διπλὴν κοίτην στέγην μὲ ἀνοίγματα καὶ εἰς τὰς δύο

πλευράς, τὸ κόστος θὰ ὑπερέβαινε κατὰ πολὺ τὸ τοῦ μπετόν ἄρμὲ καὶ τοιαῦτα οἰκοδομήματα δὲν θὰ παρεσχευάζοντο εἰς πολλὰς περιπτώσεις διὰ λόγους οἰκονομικούς. Διὰ νὰ ἐλαττωθῇ τὸ κόστος οἱ τύποι θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἅπλοι καὶ συχνὰ νὰ τοὺς χρησιμοποιούμεν ἐκ νέου. Ἄλλο πλεονεκτήμα θὰ εἶναι ἐὰν ἡ κλίσις τῆς ἐπιφανείας μᾶς ἐπιτρέπῃ νὰ τοποθετοῦμεν τὸ μπετόν χωρὶς νὰ χρειάζεται νὰ ἐνισχύσωμεν τὴν ὁροφήν.

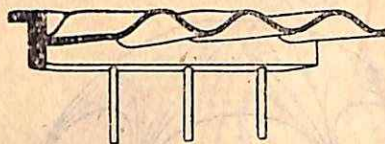
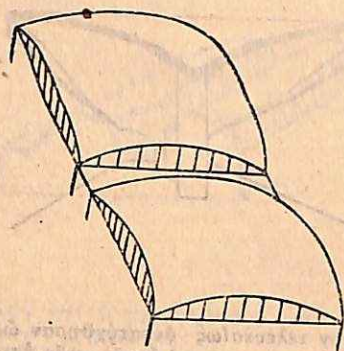
Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς αἱ ἐπιπεδοὶ ἐπιφάνειαι, εἶναι προτιμώτεροι των κυρτῶν, αἱ ἅπλαι σφαιρικαί, των διπλῶν σφαιρικῶν καὶ αἱ ἐπίπεδοι ἢ κοίλαι των καθέτων ἐπιφανειῶν. Περισσότερον ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ἐπανάληψις διὰ τῆς τυποποιήσεως τοῦ αὐτοῦ σχεδίου. Αἱ μέθοδοι χρησιμοποίησεως τοῦ μπετόν ἄρμὲ ἐπὶ μεγάλων ἐπιφανειῶν ἐκ λεπτῶν πλακῶν ἐνῶ βελτιώνουν τὴν ποιότητα ἐργασίας ἀπαιτοῦν προσοχὴν καὶ ἡ γενικὴ ὁργάνωσις τῆς κατασκευῆς τῆς οἰκοδομῆς κατὰ στάδια εἶναι ἀπαραίτητος. Καθὼς εὐρίσκειται ἡ λύσις αὐτῶν καὶ ἄλλων προβλημάτων δὲν ἔχομεν λόγους σοβαροὺς ν' ἀμφιβάλωμεν, ὅτι ἡ κατασκευὴ διὰ κελυφῶν ἐκ μπετόν ἄρμὲ θ' ἀποδειχθῇ καλυτέρα ἄλλων ὁρθοδόξων ἀρχιτεκτονικῶν μορφῶν, διὰ τὴν κάλυψιν μεγάλων συνεχῶν χώρων.

Ἡ δυσκολία εἰς τοὺς ὑπολογισμούς διὰ τὴν κατασκευὴν τοιούτων ὁροφῶν προσωρινῶν νὰ ὑποστηρίζουν διάφορα βάρη, εἶναι σημαντικὴ καὶ

μόνον τελευταίως ἀνεπτύχθησαν ὠρισμένοι θεωρίαι αἱ ὁποῖαι μᾶς ἐπιτρέπουν ν' ἀσφαλτοῦμεθα μὲ τὰς ἐπιφανείας αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ καθορισθοῦν μαθηματικῶς.

Ὁ Λαμὲ καὶ ὁ Κλαπερόν ἔδωσαν τὰς βάσεις τῆς θεωρίας των μεμβρανῶν ἥδη ἀπὸ τοῦ 1825· μίαν γενικὴν θεωρίαν ὑπολογισμοῦ κελυφῶν ἐπίσης μᾶς ἔδωκεν ὁ Α. Ε. Χ. Λόβ· κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Μόνον ὅμως ἀπὸ τοῦ 1910 αἱ γενικαὶ αὗται θεωρίαι ἀνεπτύχθησαν καὶ κατέστησαν ἐφαρμοσμοὶ διὰ στέγας μεγάλου ἀνοίγματος. Τὴν πρωτοπορίαν εἰς αὐτὴν τὴν ἐξέλιξιν ἀνέλαβε ἡ Γερμανία ἐνῶ ἡ Γαλλία προσέφερεν ἐπίσης ἀρκετὰ πρωτότυπα στοιχεία. Τελευταίως πολλοὶ χῶροι συμβάλλουν εἰς τὸ ἔργον αὐτό. Ἐνα τελευταῖον Βρετανικὸν δημοσίευμα τοῦ Ρ. Σ. Τζέκινς, «Ἡ θεωρία καὶ τὸ σχέδιον των κυλινδρικῶν κατασκευῶν ἐκ κελυφῶν» («The Theory and Design of Cylindrical Shell Structures», ἐκδ. Lund, Humphries and Co, Λονδίνον) δίδει τὴν σύγχρονον βάσιν περὶ ἐλαστικότητος τῆς μελέτης εἰς μορφήν κατάλληλον διὰ πρακτικὴν ἐφαρμογήν.

Διὰ νόμῳ γίνεται ὁ ὑπολογισμὸς πάρα πολὺ δύσκολος χρειάζεται ἀκόμη νὰ περιορίζωμεν τὴν χρῆσιν των κοίλων κελυφῶν μόνον εἰς σφαίρας, κυλίνδρους διαφόρων εἰδῶν, παραβολοειδῆ, υπερβολοειδῆ, κῶνους καὶ ἄλλας ἐπιφανείας αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἁπλὰς γεωμετρικὰς

ιδιότητας. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ κατασκευάσωμεν ἄλλα σχήματα. Ἐχῶ ἀκούσει ὅτι συνεργεῖται ἐκ τεσσάρων μηχανικῶν ἡρώσων ἐπὶ πεντηκονταετίαν καὶ πλέον διὰ τὸν ὑπολογισμὸν μιᾶς κυλινδρικής στέγης μὲ ἀκανόνιστον βάσιν διὰ τὴν κάλυψιν τῆς μεγάλης αἰθούσης τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Κοπεγχάγης. Εἶναι φανερόν ὅτι τόσος κόπος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καταβάλλεται συχνά.

Εἰς τὸν νέον τρόπον χρησιμοποιοῦσας τοῦ μπετόν ὀρμῆς, τὰ βασικὰ στοιχεῖα εἶναι μία σχετικῶς λεπτὴ πλάξ, ἐπιπέδος ἢ κυλινδρική ἐκτεινόμενη εἰς δύο διαστάσεις. Αἱ πλάκες βεβαίως πάντα ἐχρησιμοποιοῦντο εἰς τὸ μπετόν ὀρμῆς, ἐθεωροῦντο ὅμως σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ὡς μέλη ἀνθεκτικὰ εἰς δυνάμεις οἱ ὁποῖαι ἐβαρύνουν καθέτως ἐπ' αὐτῶν, ἐπομένως ὑπέκειντο εἰς κάμψιν. Τὸ γεγονός δὲ μία πλάξ εἶναι πολὺ ἰσχυρότερα ὅταν ἀντίσταται εἰς δυνάμεις εἰς τὸ ἴδιον αὐτῆς ἐπιπέδον, ἔχει παραμεληθῇ κατὰ τρόπον ἐκπληκτικόν.

Ἵσως τὰ πλέον θεαματικὰ ἀποτελέσματα τοῦ νέου αὐτοῦ τρόπου εἶναι οἱ ἐκ μπετόν ὀρμῆς κυλινδρικοὶ στέγαι, εἰς τὰς ὁποίας ἀνοίγματα μέχρι 6 μ. ἢ καὶ περισσότερον, καλύπτονται διὰ κελυφῶν τῶν ὁποίων τὸ πάχος δὲν εἶναι παρὰ ὀλίγα ἐκα-

τοστά. Αὐτὰ ὅμως εἶναι εἰδικὰ παραδείγματα μιᾶς γενικῆς τάσεως ἐισχωροῦντα εἰς τὴν σύγχρονον μελέτην τοῦ μπετόν, ὅταν τὸ οἰκοδόμημα συλλαμβάνεται ὡς ἓνα ἐκτεταμένον μονολιθικὸν σύνολον.

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἀκουστικῆς, μία ὀροφή ἐκ μπετόν γεννᾷ ὠρισμένα προβλήματα. Ἀναδημοσιεύμεν ἓνα σημεῖωμα ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Arkitekten» τῆς Κοπεγχάγης. Εἰς αὐτὸ ὁ καθηγητὴς Nökkentved, ὁ πολιτικὸς μηχανικὸς ὁ ὁποῖος κατασκευάσας τὴν Δανικὴν Αἰθουσαν Συναυλιῶν, ἐξηγεῖ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον παρεμβρίσθησαν τὰ προβλήματα αὐτὰ κατὰ τὴν οἰκοδόμησιν τοῦ ἀνωτέρου κυτίου.

Ἡ μορφή τοῦ τρουῖου, ὁ ὁποῖος ὀρίζεται κυρίως ἀπὸ κατασκευαστικὰς ἀρχάς, ἀπὸ ἀπόψεως ἀκουστικῆς, εἶναι ἐπικίνδυνος διότι μπορεί νὰ προκαλέσῃ συγκεντρώσεις ἤχων εἰς τὴν αἶθουσαν. Διὰ τὸν λόγον οὗτον ἡ ψευδοοροφή, ἡ ὁποία κρέμεται ἐκ σιδηρῶν δοκῶν ὑποσχομένων εἰς ἀπόσπασιν δύο μέτρων διὰ νὰ σχηματίσῃ τὴν ἀνωτέραν ἐπιφάνειαν τῆς αἰθούσης, εἶναι κυματοειδής. Πειράματα τὰ ὁποῖα ἔγιναν μὲ διάφορα πρότυπα ἔδειξαν ὅτι οἱ ἀνωμαλίσαι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ὀροφῆς θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν πλάτος 3. μ. διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὸν σχηματισμὸν κυμάτων μεταξὺ ὀροφῆς καὶ διαπέδου καὶ ἄλλον μέσον δὲν ἦτο κατάλληλον διὰ νὰ διασπᾷ τόσον ἐπαρκῶς τὰ μακρὰ κύματα τῶν χαμηλῶν ἤχων. Ἀρχικῶς, ἡ πρόθεσις ἦτο νὰ κατα-

σκευάσουν τὴν ψευδοοροφήν ἐκ ξύλου, ἀπεφασίσθη ὅμως λόγῳ τῆς πείρας ἢ ὁποία εἶχεν ἀποκτηθῇ εἰς ἄλλα ἐργαστήρια, νὰ κατασκευάσουν τὴν ψευδοοροφήν ἐκ μπετόν ὀρμῆς πάχους 2 1/2 Ἴντσων.

Ἡ κυλινδρική αὐτὴ ἐπιφάνεια, ἐχωρίζετο εἰς δύο καμπύλας ἐπιφανείας καὶ κατόπιν διεσπᾶτο εἰς κυματοειδῆ σχήματα, ἐγένετο δὲ στενοτέρα πρὸς τὰς δύο πλευράς. Αὐτὸ πρέπει νὰ εἶναι μία ἀπὸ τὰς δυσκολιέστερας κατασκευὰς στεγῶν ἐκ κελυφῶν μπετόν ὀρμῆς πού ἔχουν γίνῃ εἰς τὴν Δανίαν. Ἐξετελέσθη ὅμως ἄνευ οὐδενὸς ἀπροόπτου. Κατόπιν ἐκαλύφθη ἐκ φύλλων κυματοειδοῦς σχήματος ἀπὸ ξύλον σημάδας, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν ὀρατὴν ἐπιφάνειαν τῆς ὀροφῆς. Αὐτὰ ἐστερεώθησαν μὲ καρφιὰ τὰ ὁποῖα ὑπῆρχαν ἐντὸς τοῦ μπετόν. Οἱ τοῖχοι εἶναι σκελετοὶ ἀπὸ ξυλείαν ἐπίπλων, ἐπενδεδυμένοι διὰ Νορβηγικῆς σφεν-

δάμνου· οἱ ἄρμοι εἶναι κεκαλυμμένοι μὲ βαρεῖα φύλλα ἐκ σφενδάμνου, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἐπίτηδες λευκανθῇ διὰ νὰ ἔρχονται εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὴν κοκκινωπὴν ἐπένδυσιν.

Ὅλαι αἱ θέσεις τῆς αἰθούσης βλέπουν πρὸς τὴν ὀρχήστραν. Συνήθως αἱ αἰθούσαι συναυλιῶν ἔχουν περισσότερα καθίσματα εἰς τὴν πλατεῖαν παρὰ εἰς τοὺς ἐξώστας. Εἰς τὸ οἰκοδόμημα ὅμως αὐτὸ ἔχει γίνῃ τὸ ἀντίθετον, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κοινῆς παρατηρήσεως, ἡ ὁποία υποστηρίζεται ὑπὸ τῆς θεωρίας, ὅτι ἡ ἀκουστικὴ εἶναι καλύτερα εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς αἰθούσης.

Εἰς τὴν πλατεῖαν ὑπάρχουν 400 θέσεις καὶ ἀνὰ 400 ἐπίσης εἰς τοὺς δύο ἐξώστας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μόνον τὸ 1/3 τῶν θέσεων εὐρίσκονται εἰς τὴν πλατεῖαν. Καθίσματα ἄλλα χρησιμοποιοῦνται μόνον ὅταν ἡ ὑπόλοιπος αἶθουσα εἶναι κατελημμένη.

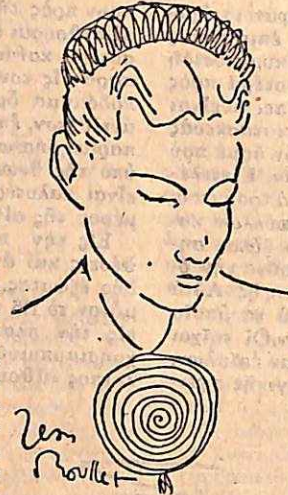
Τὰ διαγράμματα τῶν σελ. 24-26 παρουσιάζουν διαφορὰς τύπους ἡμισφαιρικῶν στεγῶν. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς στέγης μπορεί νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα ἢ δύο ἡμισφαίρια. Τὸ τελευταῖον διάγραμμα προσορίζεται διὰ τὸν νέον σταθμὸν λεωφορείων τοῦ Δουβλίνου. Ἡ στέγη ἀπὸ ραβδωτῶν μπετόν ὀρμῆς εὐρίσκεται εἰς ὕψος 7 μ. ἂν καὶ τὸ πάχος τῆς εἶναι μόνον 6 ἑκατ.

Πώς βλέπει την 'Αμερική μιὰ Γαλλίδα

Της SIMONE de BEAUVOIR
(Από το «Les Temps Modernes», Παρίσι).

ΠΡΟΣΧΕΔΙΑΣΜΕΝΗ ΚΑΛΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

Εκείνο που κάνει ευχάριστη την καθημερινή ζωή στην 'Αμερική είναι η εὐθυμία και η ἐγκαρδιότητα των 'Αμερικανών. 'Όσο το μεγάλο αυτό προσόν έχει και την αντίθετη όψη του. Μὲ ἐνοχλῶν φοβερὰ οἱ ἀπαίτητες προτροπές «παίρνε τη ζωή από την καλή της όψη», πού ἐκαυλαμβάνονται διαρκῶς με φράσεις ἡ με ἐκόνες ὅλη την ὥρα. Στις ἀφίσεις, σις πιατέλλες με τὸ κουάκερ, σὴν Κόκα-Κόλα, στὰ τσιγάρα, βλέπει κανεὶς νὰ παρελαύνη ἀτέλειωτη σειρά ἀπὸ ἄσπρα δόντια: τὸ χαμόγελο μοιάζει με ἄρρώστεια. 'Η νεαρή κοπέλλα πού ὑποφέρει ἀπὸ δυσκοιλιότητα χαμογελά σάν ἐρωτευμένη μπροστά σ' ἕνα ποτήρι με χυμὸ λεμονιοῦ. Στὸν ὑπόγειο, στοὺς δρόμους, σὲς σελίδες τῶν περιοδικῶν, τὰ χαμόγελα αὐτὰ με παρακολουθοῦν σάν ἐφίλητες. Διάβασα σὲ μιὰ τοιχοκολλημένη ἀγγελία ἐνὸς φαρμακείου: «Τὸ νὰ μὴ χαμογελάτε εἶναι ἁμαρτία». Αὐτὸ τὸ σύνθημα, αὐτὴ ἡ μέθοδος ἐπιβάλλεται πάντα. «Χαμογελάτε. Πάρτε τη ζωή ἀπὸ τὴν καλή της». 'Η αἰσιοδοξία χροιάζεται γιὰ τὴν κοινωνική ἥρεμία καὶ τὴν οικονομική εὐημερία τῆς χώρας. 'Αν ἕνας τραπεζίτης ἔχει δανείσει με γενναιοδωρία 50 δολλάρια χωρὶς ἐγγύηση σὲ κάποιον νεαρὸ Γάλλο πού δυσκολεύε-

'Η συγγραφέας τοῦ ἄρθρου
Σιμόν ντε Μπωβουάρ, ἀπὸ
τὸ «Une Semaine dans
le Monde», Παρίσι.

φείο ὑπῆρχε μιὰ πινακίδα με τὸ ὄνομα τοῦ ὑπαλλήλου. Κάθουμαι, δείχνω τὰ χαρτιά μου στὸν κ. Τζὼν Σμίθ. 'Εκείνος δὲν εἶναι μιὰ ἀνώδυμη μηχανή, καὶ γὰρ δὲν εἶμαι ἕνας ἀνώνυμος πελάτης: μοὺ δείχνει εὐγένεια πού ἀπευθύνεται σὲ μένα, προσωπικά. Σημειώνει κάτι στὸ τσέκ μου καὶ ὁ ταμίας μοὺ πληρώνει ἁμέσως τὰ χρήματα πού μοὺ ἔχουν στείλει. Στὴν Γαλλία ἡ ἐπαλήθευση θὰ γινόταν ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τοῦ ταμείου, χωρὶς νὰ με λογαριάσει κανεὶς καὶ χωρὶς ἀμφιβολία με τρόπο στρυφνὸ: ὅσοι θὰ με ἐξομολώναν με ἕναν ἀπλὸ ἀριθμὸ. Δὲν εἶμαι ἀνόητη. 'Ο σεβασμὸς αὐτὸς πού δείχνουν στὸν πολίτη εἶναι κάτι ἀσυνείδητο. Εἶναι τὸ ἴδιο εὐγενικὸ χα-

μόγελο πού βεβαιώνει τὸν Νταϊνβιντ Μπράουν ὅτι εἶναι ἕνας ἐξαιρετικὸς ἄνθρωπος, καὶ στὸν Τζὼν Οὐίλλιαμς ὅτι εἶναι τὸ ἴδιο, ὅτι θὰ ἀναγνωρισθῇ. Τίποτα δὲν εἶναι πὺρ γενικευμένο ἀπὸ τὴν ἰδιότητα τους αὐτή, πού τοὺς τὴν ἀναγνωρίζουν ἐπίσημα. Προαἰσθάνεται κανεὶς τὴν κοροϊδία. 'Ο σεβασμὸς ὅμως πού τοῦ δείχνουν, δὲν ἀφήνει τὸν 'Αμερικανὸ νὰ προσποιητῇ γιὰ νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀξιοπρέπεια πού ἔχει σάν ἄνθρωπος: παρ' ὅλο πού ἡ ἐγκαρδιότητα πού δείχνουν οἱ πωλητές, οἱ ὑπάλληλοι, τὰ γκαρσόνια, οἱ θυρωροί, μπορεῖ νὰ εἶναι ἐμπορική, δὲν εἶναι δουλική: δὲν εἶναι οὔτε ψυχρὴ, οὔτε ἄκαμπτη: καὶ γιὰ νὰ ἐνισχύσουν αὐτὴ τους τὴν εὐγένεια καὶ νὰ ἐπιτύχουν αὐτὸ πού θέλουν, ἡ εὐγένεια τους εἶναι πραγματική. 'Ο,τι καὶ ἂν σκέπτομαι γιὰ τὶς ἀμερικανικὲς ἰδεολογίες πάντα θὰ νοιώθω θερμὴ συμπάθεια γιὰ τοὺς ὁδηγούς τῶν ταξί, τοὺς ἐφημεριδωπῶλες καὶ τοὺς λούστρους, ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους πού με τὶς καθημερινὲς τους πράξεις σοὺ λένε ὅτι οἱ ἄνθρωποι θὰ μπορούσαν νὰ ἔχουν ἕνα σύνδεσμο μεταξύ τους. Δημιουργοῦν γύρω τους μιὰ ἀτμόσφαιρα ἐμπιστοσύνης, εὐθυμίας, φιλίας. 'Ο «πλησίον» δὲν εἶναι ὁπωσδήποτε ὁ ἐχθρὸς: ἀκόμη καὶ ἂν τοὺς ἀπογοητεύσει δὲν τὸν καταδικάζουν ἁμέσως. 'Εγὼ εἶμαι ξένη: αὐτὸ δὲν ἀκούγεται οὔτε σάν ἐλάττωμα οὔτε σάν ἐκκεντρικότητα: δὲν γελοῦν με τὴν προφορά μου πού εἶναι ἀξιοθρήνητη: κάνουν κάτι καλότερο: προσπαθοῦν νὰ με καταλάβουν. 'Αν δὲν ἔχω ψιλὰ νὰ πληρώσω τὸ ταξί, ὁ σαρφέρ δὲν ὑποψιάζεται: πῶς εἶχα κακή πρόθεση: με βοηθεῖ νὰ βρῶ καὶ μάλιστα μοὺ χαρίζει μερικὰ σεντς με μεγαλοψυχία. 'Αλλοτε ἔχω μιὰ ἰδιαίτερη ἀγάπη γιὰ τοὺς ὁδηγούς τῶν ταξί. Σ' ὅλη τὴν διαδρομὴ μοὺ πιάνουν κουβέντα. Συχνά εἶναι δύσκολο νὰ τοὺς καταλάβω κανεὶς, μάλιστα εἶναι μερικοὶ πού φέρνουν σὲ ἀνηχανία καὶ τοὺς ἴδιους τοὺς Νεοϋορκέζους. Γιὰ μένα ἡ ἐγκαρδιότητα τους ἔγινε ἐνοχλητικὴ ἀπὸ τότε

πού συναχώθηκα: αὐτὸ εἶναι λάθος τοῦ κλίματος τῆς Νέας 'Υόρκης πού ἀπὸ ζεστὸ γίνεται ἀπότομα κρύο χωρὶς καμιά προειδοποίηση. Στὰ μάτια τους ὅμως, σέρνω μαζί μου μιὰ κληρονομία ἀπὸ τὴ γηραιά Εὐρώπη. «'Εχετε συνάχι;» Αὐτὸ τοὺς σκανδαλίζει λίγο. 'Ενας καλὸς 'Αμερικανὸς πολίτης δὲν ἀρρωσταίνει, καὶ γιὰ ἕναν ξένο, τὸ νὰ συναχῶθῃ στὴ Νέα 'Υόρκη εἶναι ἀγένεια. Μοὺ συνιστοῦν διάφορα φάρμακα: ὑπάρχει μάλιστα καὶ κάποιος πού βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη του ἕνα σωληνάριο με χάπια καὶ μοὺ τὸ προσφέρει.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Εἶμαι εὐτυχὴς πού ἀπόψε με συνοδεύει στὸ Σαβὺ ὁ Ρίτσαρντ Ράιτ. 'Ερχεται νὰ με πάρη ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο καὶ παρατηρῶ πῶς στὸ σαλόνι τὸν βλέπουν με δυσἀρεσκεία. 'Αν ζητοῦσε δωμάτιο, ὁπωσδήποτε δὲν θὰ τὸν ἔδιναν. Θὰ πάμε νὰ φάμε σ' ἕνα Κινέζικο ἐστιατόριο γιὰτὶ στὰ ἀριστοκρατικὰ ἐστιατόρια εἶναι πιθανὸν νὰ μὴ δεχθοῦν νὰ μᾶς σερβίρουν. 'Ο Ράιτ μένει στὸ Γκρένουϊτς μαζί με τὴ γυναίκα του, πού εἶναι μιὰ λευκὴ ἀπὸ τὸ Μπρούκλιν καὶ μοὺ λέει πῶς ὅταν κἀνὴ περίπατο με τὴν κορούλα της ἀκούει καθημερινὰ τὶς πὺρ ἀγνεῖς κουβέντες. Καὶ τὴν ὥρα πού ζητάμε ἕνα ταξί, οἱ ἄνθρωποι οἱ κῆνουν ἐχθρικά βλέμματα στὸν μαῦρον αὐτόν, πού βρίσκεται ἀνάμεσα σὲ δύο λευκὲς γυναῖκες. 'Υπάρχουν σαρφέρ πού θεληματικὰ δὲν σταματοῦν ὅταν τοὺς φωνάζουμε. 'Υστερα ἀπ' αὐτὸ, πῶς μπορῶ νὰ πῶ ὅτι μπῆκα ἥσυχα στὴ ζωή τοῦ Χάρλεμ; Αἰσθάνομαι μέσα μου ἐκεῖνο τὸ εἶδος τοῦ ἐκνευρισμοῦ πού δίνει ἡ κακή συνείδηση. 'Ενὶ παύσει εἰσλήφω στὴν ἐξώπορτα τοῦ Σαβὺ, δύο ναῦτες μᾶς πετᾶν κουβέντες, ὅπως ὅλοι οἱ ναῦτες τοῦ κόσμου προκαλοῦν τὶς γυναῖκες σὲ ἐισόδους τῶν

ντάνισγκ' έμένα αυτό με στενοχωρεί αφάνεστα. Εύχαρίστως θά τους έβριζα. Με μιá λέξη, μ' ένα χαμόγελο, ό Ράιτ βάζει τá πράγματα στη θέση τους. Ένας λευκός δέν θά μπορούσε ποτέ νά βρῇ τήν κατάλληλη λέξη, ή τó χαμόγελο, και ξέρω πώς ή επέμβαση του, δέν θά έκανε τίποτε άλλο παρά νά μεγαλώσει τήν άμηχανία μου. άνεβαίνω τις σκάλες με έλαφριά καρδιά, ή φίλια του Ρίτσαρντ Ράιτ, ή παρουσία του, είναι άπόψε κάτι σάν λύτρωση.

Τό Σαβόύ είναι ένα μεγάλο άμερικανικό ντάνισγκ, χωρίς κανένα έξωτισμό. Άπό τή μιá μεριά ή πίστα τελειώνει σ' ένα τοίχο πού κατά μήκος του βρίσκεται ή όρχήστρα. άπό τήν άλλη είναι τά θεωρεία με καρέκλες και τραπέζια και πύό κεί ένα μεγάλο χώλ πού μοιάζει με σαλόνι ξενοδοχείου. Τό πάτωμα είναι σκεπασμένο με ένα χαλί και οι άνθρωποι κάθονται σέ πολυθρόνες με ένα ύφρος γεμάτο άνία. είναι οι πελάτες πού δέν παίρνουν τίποτα. πληρώνουν μόνο είσοδο και στό διάλειμμα πού μεσολαβεί μετά τó χορό ό κυρίες κάθονται σάν ταπεσαρία, όπως στους έπαρχιώτικους χορούς. Καθόμαστε σ' ένα θεωρείο και ό Ράιτ τοποθετεί στό τραπέζι ένα μπουκάλι ούίσκυ: έδω δέν πουλούν ούίσκυ, ό πελάτης όμως έχει τó δικαίωμα νά φέρη τó δικό του. παραγγέλλουμε σόδα, πίνομε και βλέπομε. Ούτε ένας λευκός. Η άλήθεια είναι πώς αυτό τό κέντρο, δέν είναι πύό απαγορευμένο άπό τή λεωφόρο Λέννοξ, ώστόσο μόνον λίγοι ένθουσιώδεις θαυμαστές της τζάζ και μερικοί ξένοι έχουν τή διάθεση νά πάνε.

Οι περισσότερες γυναίκες είναι νέες. φορούν φούστες και μικρά πουλόβερ, αλλά τά παπούτσια τους με τά ψηλά τακούνια είναι άλλόκοτα έξεζητημένα. Τό σκούρο δέρμα τους ντύνει καλύτερα τις γυνες γάμπες τους άπό τις κάλτσες νάυλον. πολλές είναι ώραιες: κυρίως όμοιες όλες φαίνονται γεμάτες ζωή. Τί διαφορά με τήν έπιτηδευμένη ψυχρότητα των

λευκών άμερικανίδων! Και όταν βλέπη κανείς τους μαύρους, πού ή πρωτόγονη ζωντάνια τους δέν πνίγεται κάτω άπό τόν θώρακα της πουριτανικής άρετής, νά χορεύουν, καταλαβαίνει πόση σεξουαλική ζήλεια υπάρχει στό μίσος πού τρέφουν έναντίον τους οι λευκοί. Άμερικανοί με τά τόσο χαυνωμένα σώματα. Στην πραγματικότητα, άπό τά λυντσαρίσματα ή τις φυλετικές έριδες, ένα μικρό ποσοστό έχει γιά άφορητή τó σεξουαλικό λόγο. 'Ωστόσο οι λευκοί πιστεύουν με πείσμα και ισχυρίζονται ότι οι μαύροι έπιθυμούν τις λευκές γυναίκες με τή λαγνεία άγριων ζώων. Και σ' αυτό άκόμη δέν κάνουν τίποτε άλλο παρά νά κρύβουν έναν άλλο φόβο: φοβούνται ότι οι λευκές γυναίκες έλκονται σεξουαλικά άπό τους μαύρους: και οι ίδιοι τά χάνουν άπό τις έρωτικές ικανότητες πού τους άποδίδουν. 'Ο φθόνος προχωρεί περισσότερο. Λένε με μνησικαλία: «Οι άνθρωποι αυτοί είναι πύό έλεύθεροι και πύό εύτυχισμένοι άπό μας». Σ' αυτό υπάρχει κάποια άλήθεια. Τί έπιθυμία, τί έλευθερία, τί ζωή στή μουσική και στό χορό τους. Αυτό μου κάνει άκόμα περισσότερη έντύπωση γιati αυτό τό ντάνισγκ έχει κάτι οίκογενειακό, κάτι άπό τήν καθημερινή ζωή. Στο Παρίσι, όταν οι μαύροι χορεύουν στήν όδο Μπλομέ, άνακατεμένοι με τους λευκούς, έχουν πολύ συνείδηση τού έαυτού τους: κυρίως οι γυναίκες έχουν μια έλευθερία στις κινήσεις, πού είναι προκλητική και εύκολα γυρίζει στό πρόστυχο. Έδω βρίσκονται άναμεταξύ τους, δέν ζητούν νά κάνουν έντύπωση, πολλές άπ' αυτές τις νέες κοπέλλες άνήκουν σέ άξιόπρεπες οίκογένειες και χωρίς άλλο τήν Κυριακή τό πρωί πηγαίνουν στήν έκκλησία: έχουν έργασθί όλη τήν ήμέρα και έρχονται νά διασκεδάσουν ήσυχα με τó φίλο τους. Χορεύουν άπλά, όπως είναι φυσικό τους νά χορεύουν: χρειάζεται νά άφήσης έντελώς τόν έαυτό σου γιά νά σέ κυριέψη ή μουσική και ό ρυθμός της τζάζ.

μόνο έτσι σέ κυριεύει τό δειρο, ή συγκίνηση, ή τεμπελιά, τό γέλιο, πράγματα άγνωστα στους περισσότερους λευκούς άμερικανούς. Βεβαία οι άσχολούμενοι με τó φυλετικό ζήτημα βγάζουν άπ' αυτό έναν ισχυρισμό: γιati νά θέλη κανείς νά μεταβάλη τήν κατάσταση τους αν αυτοί είναι οι πύό έλεύθεροι και οι πύό εύτυχισμένοι;

Παλιός ισχυρισμός πού τόν έχουν πάντα πρόχειρο οι κεφαλαιοκράτες έργοδότες, οι άποικοι: πάντοτε είναι οι εργάτες, οι ίθαγενείς, πού είναι πύό έλεύθεροι και πύό εύτυχισμένοι.

Και στήν πραγματικότητα ό καταπιεζόμενος ξεφεύγει άπό τή δύναμη των ειδώλων πού διάλεξε μόνος του ό καταπιεστής: αυτό δέν είναι πρόνóμιο πού θ' άρκοῦσε γιά νά δικαιολογήσει τήν πίεση.

Άκούω τήν τζάζ, βλέπω τό χορό, πίνω τό ούίσκυ. Αισθάνομαι καλά. Τό Σαβόύ είναι τό μεγαλύτερο ντάνισγκ της Νέας 'Υόρκης, δηλ. τό μεγαλύτερο ντάνισγκ τού κόσμου: σ' αυτό υπάρχει κάτι πού ικανοποιεί τό πνεύμα. Και αυτή ή τζάζ είναι ίσως ή καλύτερη στόν κόσμο. Όπως δήποτε σέ κανένα μέρος δέν θά μπορούσε νά βρῇ κανείς πύό πολύ αυτή τήν άλήθεια, τήν βρίσκει στήν καρδιά, στό χορό, σ' όλη τή ζωή των ανθρώπων πού είναι έδω συγκεντρωμένοι. Όταν άκουγα τζάζ στό Παρίσι, όταν έβλεπα μαύρους νά χορεύουν, ή στιγμή ποτέ δέν έπαρκοῦσε μου μνησθεσέ κάτι άλλο, μιá άλήθεια πύό ολοκληρωμένη πού αυτό δέν ήταν παρά μιá άβεβαιή άντανάκλαση της. Άκριβώς εκείνη τή νύχτα μου μνήσσε. Έδω καταπιάνομαι με κάτι πού δέν οδηγεί πουθενά παρά στόν ίδιο τόν έαυτό του: βγήκα άπό τό σκοτάδι. Κατά διαστήματα γνώρισα στήν Νέα 'Υόρκη αυτή τήν πληρότητα πού δίνει στή λυτρωμένη ψυχή ή θεώρηση μιás καθαγής ιδέας: σ' αυτό βρίσκεται τό μεγαλύτερο θαύμα αυτού τού ταξιδιού και ποτέ δέν ήταν πύό λαμπερό άπό σήμερα.

Η ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΜΠΑΟΥΡΥ

Η Μπάουρυ είναι ή λεωφόρος της μιζέρίας. Τόρμ — τά μόνα νούμιζω στή Νέα 'Υόρκη — περνούν με θόρυβο, κάτω άπό τόν έναέριο σιδηρόδρομο: όλα τά σπτία, όλα τά καταστήματα έχουν τό χρώμα τού μαύρου ψωμιού. Μοιάζουν με πρόσωπο κακοπλυμένο. Κάτω πουλούν γυνες πολυτελείας και διαμάντια: τά κοσμηματοπωλεία αυτά είναι αϊθουσες της κακής ώρας, όπου διάφοροι έμποροι έχουν ό ένας κοντά στόν άλλον τους μάγκκους τους. Ψηλότερο, βρίσκει κανείς κυρίως καταστήματα πού πουλούν μεταχειρισμένα είδη, παλαιωμένα: ρούχα σέ τιμές ευκαιρίας, μεταχειρισμένα παπούτσια κρέμονται άνάποδα γύρω στις πόρτες: υπάρχουν ράφτες, άνάμεσά τους ένας γιά παχιές άνθρώπους: σού δείχνει φωτογραφίες καλοθερμμένων πελατών του, πού τους έχει ράψει ρούχα σέ μυθικά μεγέθη. Υπάρχουν πολλά ένεχυροδανειστήρια πού έχουν τό παροπαράδοτο σήμα: τρεις μετάλλινες μεγάλες σφαίρες: τά άναγνωρίζει κανείς άκόμη και άπό τις κιθάρες πού έχουν έκτεθειμένες στις βιτρίνες τους άνάμεσα σέ σκουριασμένα κοσμήματα, φωνογράφους, ρολόγια, φωτογραφικές μηχανές, μαγειρικά σκεύη. Άνάμεσα σ' όλα αυτά, βλέπει κανείς κιθάρες, πού παρ' όλο τó συγκεχυμένο περιβάλλον τους, δέν χάνουν τίποτε άπό τήν ευγένεια πού έχουν στους πίνακες τού Πικασσό: συχνά τους κρατούν συντροφιά τρουμπέτες και σαξόφωνα. Άνάμεσα σ' αυτά τά καταστήματα ύψώνονται κατά μήκος της λεωφόρου ξενοδοχεία γιά τους «εργέντες» ή ξεφτισμένη τους πρόση, τά σκονισμένα τους παράθυρα σού σπίγγουν τήν καρδιά: έχει μπόρει κανείς με λίγα σέντες νά νοικιάσει μιá ψάθα ή μόνο μιá γωνιά, κατάχαμα, γεμάτη κορίους.

Οι φτωχότεροι άλῆτες της Νέας 'Υόρκης πηγαίνουν στά άστυα όπου κοιμούνται καθισμένοι σέ πάγκους, άκουμπώντας τά χέρια τους

σέ κανένα σκονινί και τὸ κεφάλι τους στὰ χέρια τους κοιμούνται ὥπου να περάση ἡ ὥρα τῆς ἀναπαύσεως πού ἔχουν ἀγοράσει· τότε τους τραβοῦν τὸ σκονινί, τὰ χέρια και τὸ κεφάλι τους πέφτουν, και τὸ σὸκ αὐτὸ τους ξυπιά.

Ἐκεῖνοι πού εἶναι ἀκόμα πιὸ φτωχοὶ κοιμούνται στοὺς δρόμους. Οἱ ἀρρωστοί, οἱ γέροι, ἀνθρώποι πού δὲν ἔχουν νὰ δώσουν τίποτε στὴ ζωῇ, οἱ κακότυχοι, ὅλα τὰ συντρίμια τῆς ἀμερικανικῆς ζωῆς τριγυρίζουν στὰ πεζοδρόμια... Κοιμούνται στὴν ἀσφαλτο, μ' ὅλο τὸν πάγο ἢ τὴν βροχή· κουβαριάζονται στὶς σκάλες πού κατεβαίνουν σὲ ὑπόγεια ἢ μένουν ὄρθιοι, ἀκουμπισμένοι σὲ τοίχους και προσπαθοῦν νὰ κοιμηθοῦν. Δὲν ἔχουν πιά παρὰ ἓνα σκοπὸ στὴ ζωῇ: νὰ πίνουν· στὴ μαύρη παγερὴ δυστυχία τῆς Λεωφόρου Μπάουρου οἱ πολυτελεῖς φωτεινὲς ρεκλάμες ἀναγγέλουν σὲ κάθε μῦρ και ἓνα παραδείσιο. Ἀλλὰ και γιὰ νὰ μεθύσης πρέπει νὰ ἔχῃς λεπτά: προσπαθοῦν νὰ πωλήσουν στοὺς περστικούς ἢ μεταξὺ τους τὸ τελευταῖο τους πουκάμισο, τὰ πατημένα και τρώγνια τους παπούτσι, ἓνα σπασμένο μαχαίρι.

Ἐκεῖνο πού συμβαίνει συχνότερα εἶναι ὅτι δὲν ἔχουν τίποτε νὰ πωλήσουν· ζητιανεύουν. Ἡ φίλη μου Σ. Τζ. πού ἐργάζεται σ' αὐτὴ τὴ συνοικία ξέρει πολλοὺς τέτοιους τύπους πού γιὰ νὰ ζητιανέψουν λένε ἀστεῖα· αὐτοὺς εἶναι ὁ κανόνας ἐδῶ. Ἀπὸ τὸν πρόεδρο τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ὡς τὸν τελευταῖο ἀλήτη πάντα με ἀστεῖα γίνεται κάθε δουλειά: «Ἡ Τράπεζα ἔχει κλείσει κυρία μου και δὲν μπορῶ νὰ ἐξυπηρετήσω τὴν ἐπιταγή μου· μοῦ δίνετε μιὰ προκαταβολή 25 σέντς;» Πολλὲς φορές, βλέποντας τὸ βιβ'ιο πού κρατᾷ στὰ χέρια της δυὸ μάτια πού λάμπουν τῆς λένε: «Δανείστε τὸ μου· θὰ σὰς τὸ ἐπιστρέψω». Και τὸ ἐπιστρέφουν· τὸ πήραν γιὰ νὰ τὸ διαβάσουν. Ἡ φίλη μου μοῦ λέει πὼς στὴ Λεωφόρο Μπάουρου ζοῦνε και πολλὲς γυναῖκες· τίς βλέπει ὁμως κανεὶς περισσότερο στὰ καφε-

νεῖα παρὰ στὸ δρόμο· εἶναι μιὰ πού τὴ λένε «ἡ βασίλισσα τῆς Μπάουρου», μιὰ γριά, διάσημη καλλονὴ ἄλλοτε, πού ζεῖ παρὰ πολὺ φτωχικά και πού ἔχει μεγάλο κομπόδεμα.

Τὸ πὺθ γνωστὸ μὲρ τῆς Μπάουρου εἶναι τοῦ «Σάμμου». Ἀλλοτε ἦταν ἓνα μῦρ ὅπως ὅλα τὰ ἄλλα, ἓνα εἶδος ἀσύλου ὅπου με λίγα σέντς μποροῦσε κανεὶς νὰ πιῇ και νὰ κοιμηθῇ νύχτες και ἡμέρες δλόκληρες. Τὸ ἀπόγεμα, ἡ φυσιογνωμία του δὲν ἀλλάζει καθόλου· οἱ μόνοι πελάτες εἶναι ἄλλες, γυναῖκες και ἄντρες πού πίνουν στὸν πάγκο φθινὴ μύρα ἢ πού κοιμούνται στὶς καρέκλες, με τὸ σῶμα ἀκουμπισμένο στὸ τραπέζι· ἀλλὰ ὁ Σάμμου, ὁ ἰδιοκτήτης, εἶχε μιὰ σπουδαία ἰδέα. Μάζεψε γριὲς θεατρίνες, τραγουδίστριες, χορευτρίες ἀπὸ 60-80 χρόνων και τίς ἐκθέτει τὸ βράδυ, ντυμένες με φτερά, σὲ διάφορους χοροὺς και σὲ τραγούδια πού ἔλεγαν στὰ νεῖατα τους. Τὸ μῦρ ἔγινε καμπαρέ: τὸ βαριετὲ τοῦ Σάμμου γνώρισε μεγάλες δόξεις. Ἐξω, μπροστὰ στὴν πόρτα, περιμένουν διάφοροι ἄνθρωποι μέσα στὸ κρῦο, μήπως και τοὺς πέση κανένα σέντς ἀπὸ τὸν οὐρανὸ γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ μπουτ· οἱ τυχεροὶ μιλοῦνε εὐθυμα γύρω ἀπὸ τὸ μῦρ. Ἀπὸ ψηλά τοὺς βλέπουν ζωγραφισμένες στὸν τοῖχο, πάνω ἀπὸ τὴν πλούσια κάβα με ὀλων τῶν εἰδῶν τίς μπουκάλες, οἱ βασίλισσες τῆς Μπάουρου. Ὑπάρχουν ὁμως και ἀξιοπρεπεῖς ἀστοί, αὐτοὶ πού κάθονται στὰ τραπέζια, πίνουν τὸ οὐίσκυ τους και τρῶνε τὰ λουκά νικά τους. Οἱ τοῖχοι εἶναι σκεπασμένοι ἀπὸ φωτογραφίες, ἀποκόμματα ἐφημερίδων, αὐτογράφα· ὑπάρχουν ἀκόμη παλιὲς ἐγγρῶμες ἀφίσες ἀπὸ βωβὲς ταινίες πού διαφημίζουν βιασμούς και δολοφονίες. Ὅπως σὲ ὅλα τὰ ἀμερικανικά νυκτερινὰ κέντρα διασκεδάσεως, ἀνάμεσα στὰ τραπέζια κυκλοφορεῖ μιὰ καλοκατωμένη φωτογράφος με μαῦρο μεταξωτὸ φόρεμα· μ' ἓνα χαριτωμένο χαμόγελο φωτογραφίζει τὰ ζευγάρια ἢ τίς εὐθυμες συντροφίες. Καθόμαστε δίπλα

στὴ στολισμένη με κορδέλλες ἐξέδρα: στὸ πιάνο κάθεται ἓνας ἄνδρας· μιὰ θλιμμένη κοπέλλα παίζει βιολί· βρίσκεται χαμένη ἐδῶ πέρα, νοιώθει δυστυχισμένη, νοιώθει πὼς ξεχωρίζει. Ἐπίσης μιὰ γυνίκα χτυπᾷ το τὺμπανο με ἔκφραση φρενισμένη. Μιὰ μιὰ ἀρχίζουν νὰ παρελαύνουν οἱ χορευτρίες. Τίς ἔχουν ἐπίτηδες διαλεγμένες πελώριες. Τὰ μαλλιά τους εἶναι κόκκινα ἢ μαύρα σὰν κόρακας· τὸ βάψιμό τους εἶναι ἐπίτηδες παράξενο και χτυπητό: πλάκες πορτοκαλλίες στὰ ζαρωμένα μάγουλα, κάτασπρη πούδρα στὸ διπλὸ σαγόνι. Μόνο τὰ μάτια, παρ' ὅλα τὰ ψεύτικα ματωσίνορα, τὸ μαῦρο χρώμα, τὸ κόκκινο, τοὺς μπλὲ κύκλους, μένουν ἀνθρώπινα: δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀγρίξει αὐτὸν τὸν εὐαίσθητο βολβό, δὲν μπορεῖ νὰ τὸν μασκαρέψῃ. Ὅλες αὐτὲς οἱ γριὲς νεράιδες φοροῦν πελώρια καπέλλα με φτερά πορτοκαλλίᾳ ἢ πράσινα, λαμπερὰ κοσμήματα μαῦρα μεταξωτὰ φορέματα ἀγκαλιάζουν τὰ σώματά τους. Τραγουδοῦν τραγούδια τῶν κάου-μπόυ, οἰσθηματικὲς μπαλλάντες, ὅλες τίς ἐπιτυχίες τοῦ 1900. Χορεύουν, πηδοῦνε, κινιθοῦναι δλόκληρες. Πολλὲς ἔχουν ταλέντο, ὁμορφιά και διατηροῦν ἀκόμη ἀρκετὴ φωνιά, ζωὴ και θηλυκότητα, ὥστε τὰ χειροκροτήματα πού δέχονται μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι πάντα κοροϊδευτικά. Τὸ κοινὸ εἶναι γοητευμένο. Πισρατηρῶ μιὰ γυναῖκα πού κάθεται μόνη σ' ἓνα τραπέζι, εἶναι ἀκόμη νέα, ἀξιοπρεπὴς και πίνει τὸ ἓνα οὐίσκυ πάνω σ' ἄλλο, βλέποντας στὴ σκηνὴ με μάτι σκληρὸ· ἄλλες γυναῖκες με λιγωμένα μάτια γελοῦν ὑστερικά. Τὸ καλύτερο νούμερο εἶναι μιὰ γριὰ 80 ἐτῶν πού τὸ κουκλίστικο πρόσωπό

της, πνιγμένο νοθρὰ σὲ μιὰ ὁμορφὴ σάρκινη μάζα, δείχνει ἀκόμα ὅτι κάποτε ἦταν ὁμορφο. Τραγουδᾷ δίνοντας στὸ μεγάλο της καπέλλο χυδαῖα χτυπήματα· κουνιέται, και παρ' ὅλα της τὰ 80 χρόνια, ξαναζωντανεύει γιὰ μιὰ στιγμή κάποια Μαίη Οὔεστ. Ὅταν σηκώνῃ τὴ μεταξωτὴ της φοῦστα, ἀποκαλύπτεται ἓνα κίτρινο παντελόνι δεμένο σφιχτὰ γύρω στὰ γόνατα και δύο γάμπες ἀντάξίες τῆς Μιστεγκέτ· τὸ κοινὸ ξεφωνίζει. Οἱ ὑστερικές γυναῖκες σηκώνουν τὰ φουστάνια τους και μισολιποθυμοῦνε ἀκουμπισμένες στὸν ὄμο τοῦ καβαλιέρου τους πού βρίσκεται σὲ ἀμηχανία. Ἡ γριὰ διασχίζει τὴν αἴθουσα φιλώντας στὸ πέρασμά της τὰ κεφάλια τῶν ἀνδρῶν, περπατᾷ χορεύοντας, και, κάπου κάπου, κάνει νὰ σηκώσῃ τὸ φουστάνι της ἀπὸ πίσω· ἓνα σφύριγμα ὁμως τὴν ἀνακαλεῖ στὴν τάξη. Τὸ κοινὸ οὐρλιάζει ὄλο και πιὸ δυνατὰ. Τὰ τύμπανα χτυποῦν και ἀνάμεσα στὰ χειροκροτήματα, στὰ γέλια και τίς παράφορες φωνές, ἡ βεντέτα πηγαίνει νὰ καθίσῃ σὲ μιὰ γωνιά τὸν κέντρο, μονάχη της· μοιάζει πολὺ γριά και πολὺ κουρασμένη. Θὰ ξανακάνῃ τὰ ἴδια αὐριο βράδυ.

Χωρὶς ἄλλο ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία δὲν εἶναι καθόλου ὁμορφὴ· κοροϊδεύονται γυναῖκες γριὲς και δυστυχισμένες. Ὅσὸσο εἰ τους προσφέρουν οἱ ἄνθρωποι πού τὰ σκέπτονται αὐτὰ και διαμαρτυροῦνται; Στὸ κάτω-κάτω ὁ Σάμμου τοὺς δίνει μιὰ εὐκαιρία νὰ κερδίσουν τὴ ζωὴ τους. Ἀφοῦ ὑπάρχει ἡ Λεωφόρος Μπάουρου, δὲν πρέπει νὰ κατηγορεῖ κανεὶς τὸν Σάμμου. Καὶ ἡ Μπάουρου εἶναι ἡ ἄλλη ὁμή της Οὐὼλ Στρέτ.

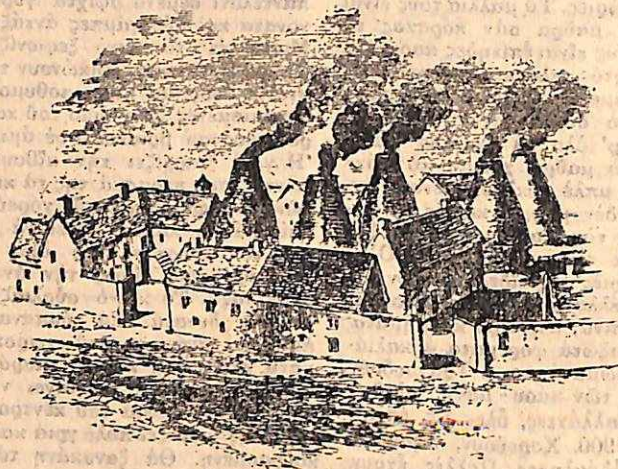
Οἱ ΓΥΜΝΙΣΤΕΣ τῆς Ἀμερικῆς διέλυσαν τὴν συνέλευσή τους ἀφοῦ παραδέχτηκαν ὅτι μόνο ὁ γυμνισμὸς μπορεῖ νὰ χαρίσῃ στὸν κόσμὸ τὴν εἰρήνη. Γιατὶ δὲν οἱ στρατιῶτες δὲν φοροῦν ρούχα θὰ εἶναι ἀδύνατο νὰ ξεχωρίζουν τοὺς ἐχθρούς τους.

THE NEWS CHRONICLER, Λονδίνο

TOYETZTOYNT

Μιά ζωντανή παράδοση

(Από τὸ «Time», Νέα Υόρκη)

Τὸ ἐργοστάσιο όπου ὁ Γουέτζγουντ
ἐφτιαχνε τίς πορσελάνες ὥς τὰ 1773.

Ἐδῶ καὶ τρεῖς αἰῶνες ὁ Γκίλμπερτ Γουέτζγουντ ἀρχίσε νὰ φτιάχνῃ εἶδη κεραμικῆς στὸ Στάφορντσάιρ καὶ Ἰδρουσ' τὸ ἐργοστάσιό του μὲ τὸν Τζόσια Γουέτζγουντ ὕστερα ἀπὸ τέσσερις γενεές, ἔγινε γνωστὸ σ' ὅλο τὸν κόσμον. Σήμερα μέλη τῆς ἰδίας οἰκογένειας φτιάχνουν βάζα καὶ ἄλλα ἀντικείμενα μὲ βάση κυρίως τὰ σχέδια τοῦ Τζόσια Γουέτζγουντ.

① Τζόσια Γουέτζγουντ γεννήθηκε δέκατο τρίτο παιδί ἐνὸς πολὺ φτωχοῦ ἀνθρώπου καὶ πέθανε πατέρας μιᾶς ὀ-

λόκληρης βιομηχανικῆς οἰκογένειας. Αὐτὸ πού ἔκαμε στὰ αὐτοκίνητα ὁ Χένρυ Φόρντ στὸν 20^ο αἰῶνα, τὸ εἶχε κάμει ἐκεῖνος στὸν 18^ο σὲ εἶδη κεραμικῆς, σὲ πιάτα, βάζα, φλυτζάνια. Ὡς τότε, ἐνῶ οἱ βασιλιάδες καὶ οἱ ἀριστοκράτες ἔτρωγαν ἀπὸ χρυσὰ καὶ ἀσημένια ἢ πορσελάνινα σκεύη πού ἔρχονταν ἀπ' ἔξω, ὁ κοινὸς λαὸς χρησιμοποιοῦσε μόνον ξύλινα ἢ χάλκινα, πού δὲν ἦταν πάντοτε ὑγιεινά. Ὁ Τζόσια Γουέτζγουντ

ἔβαλε στὸ τραπέζι ὧλων τὴν πορσελάνη.

Πολὺ νωρὶς ἄφησε τὸ σχολεῖο καὶ δεκατεσσάρων χρόνων ἄρχισε νὰ δουλεύῃ κοντὰ σὲ ἕνα μεγαλύτερο ἀδελφό του, μαθητευόμενος στὴν κεραμοποιή. Ἐκανε γιὰ λογαριασμὸ του διάφορα πειράματα πού τὰ συνέχισε ὕστερα σὲ ὅλη τὴν ζωή. Δοκίμαζε καινούριους συνδυασμοὺς στὰ διάφορα μίγματα, νέες μεθόδους στὸ ψήσιμο καὶ στὸ βερνίκωμα. Ἀργότερα ἔχασε τὸ ἕνα πόδι του ἀλλὰ εἶσι εἶχε περισσότερο καιρὸ γιὰ νὰ συλλογίζεται τὴ δουλειά του. Ἦταν ἄνθρωπος μὲ πλατιά ἐνδιαφέροντα, ἄνθρωπος πολιτισμένος καὶ συγχρόνως μεγάλος τεχνίτης. Αὐτὸς ἐφάρμοσε τὸ πρῶτον συνταξιοδοτικὸ σύστημα στὴν Ἀγγλία, αὐτὸς ἐργάστηκε γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς Πολωνίας καὶ μὲ πολλή δραστηριότητα ὑποστήριξε τὴν κατάργηση τῆς δουλείας.

Ὁ Γουέτζγουντ κράτησε 10000 ἀπὸ τὰ δοκιμαστικὰ κομμάτια πού ἔκαμε προτοῦ τελειοποιηθῇ σὲ ἕνα εἶδος λευκῆς πορσελάνης

πού ἔπαιρνε μιὰ γαλάζια ἢ πρασινωπὴ ἀπόχρωση. Μὲ τὴν ἐπιτυχία του αὐτὴ κατασκευάζονταν εἶδη κεραμικῆς τέχνης σὲ μεγάλο ἀριθμὸ καὶ σὲ καλὴ ποιότητα. Πολὺ προτοῦ γίνῃ διάσημος δούλευε μὲ τὸ χέρι ἕνα εἶδος ἀσπρῆς πορσελάνης, καὶ τὰ προϊόντα του τὰ ὠνόμαζε ἀπλῶς «Χρήσιμα». Ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού ἡ βασίλισσα Σαρλόττα, γυναικα τοῦ βασιλῆα Γεωργίου III ἀγόρασε ἕνα σερβίτιο φλυτζάνια, ἡ δημοτικότητά του ἦταν πιά ἐξασφαλισμένη. Ὁ Γουέτζγουντ πῆρε τὴν ἄδεια τῆς βασίλισσας νὰ ὀνομάζῃ τὰ σερβίτια αὐτὰ «βασιλικά» καὶ νὰ τιλοφορεῖται Προμηθευτὴς τῆς Ἀδλῆς. Ἄνοιξε ἕνα ἐργοστάσιον κοντὰ στὸ Στὶνκ-ον-Τρέντ, πολὺ μεγάλο γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ τὸ τελειοποίησε μὲ τίς νέες ἀτμομηχανές τοῦ Τζέιμς Γουάττ.

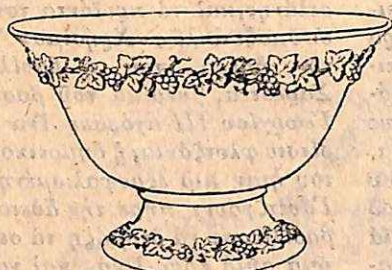
Ὑπακούοντας στὸ νεο-κλασσικὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς του, ὁ Γουέτζγουντ ὠνόμασε τὸ ἐργοστάσιό του «Ἐτρουρία» καὶ ἀνέθεσε σὲ Ἱταλοὺς σχεδιαστὲς στὴ Ρώμη νὰ τοῦ ἀντιγράψουν ἀρχαῖα πρότυπα, μόλις τὰ ἔβγαζαν οἱ ἀρχαιο-

Σχέδιο τοῦ Ἑρικ Ραβίλιους γιὰ παιδικὸ φλυτζάνι μὲ εἰκονογραφημένο ἀλφάβητον.

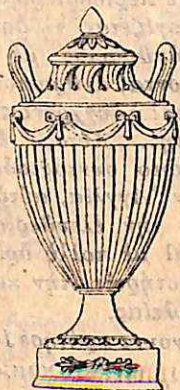

Διακοσμήσεις από το Τετράδιο Σχεδίων του Τζόζια Γουέντλινγκ του Β'.

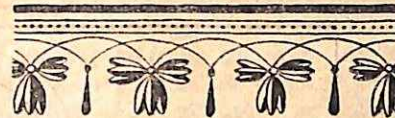
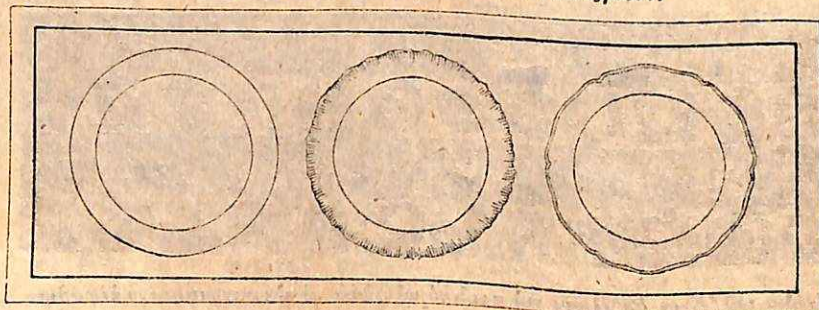
ΑΡΙΣΤΕΡΑ:

«Βασιλικό» κύπελλο.
Τὰ σταφύλια καὶ τὰ
κληματόφυλλα εἶναι
ἐργασμένα μὲ τὸ χέρι.
Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς
διακοσμήσεως γίνεται
σήμερα ὅπως καὶ πρὶν

ἀπὸ 150 χρόνια ἀπὸ
τοὺς τεχνίτες τῆς Ἑ-
τρούρας. Γιὰ νὰ ἐπι-
τύχουν δύο ἀντίθετα
χρώματα (π.χ. κρῖμ
ἐπάνω σὲ γαλάζιο ἢ
ρόζ ἐπάνω σὲ ἄσπρο)
χρησιμοποιοῦν δύο
διαφορετικὰ μίγματα
τὰ ὁποῖα παίρνουν τὸ
χρῶμα ποὺ πρέπει σὲ
ψήσιμο. ΔΕΞΙΑ:
Βάζο μὲ ἀνάγλυφα
κλασσικὰ σχέδια.

Πιάτα ἀπὸ τὸ Τετράδιο Σχεδίων τοῦ Γουέντλινγκ.

Διακοσμήσεις ἀπὸ τὸ Τετράδιο Σχεδίων τοῦ Τζόζια Γουέντλινγκ τοῦ Β'.

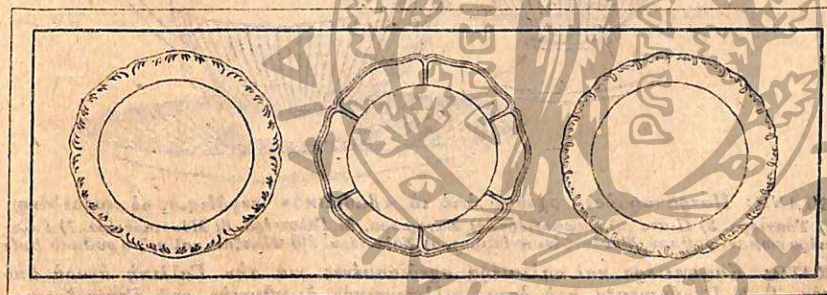

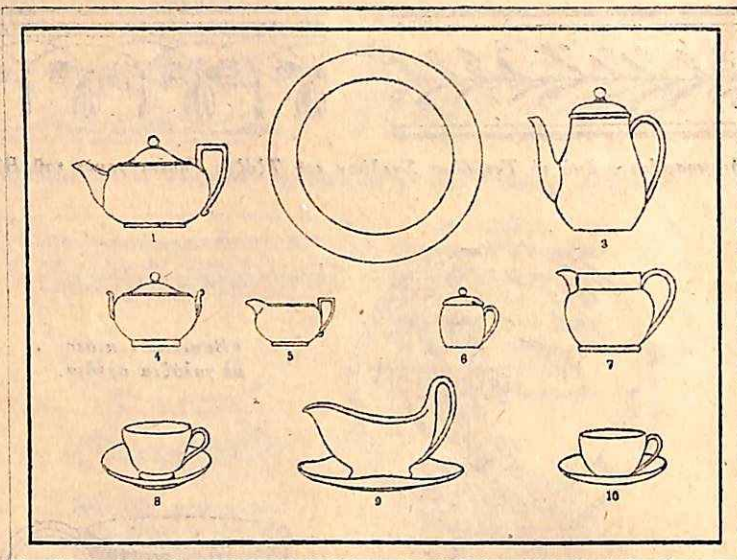
«Βασιλικό» πιάτο
μὲ γαλάζια σχέδια.

Κανατάκι μὲ γιανω-
νέζικη διακόσμηση
ἀπὸ τὸ Τετράδιο Σχε-
δίων τοῦ Τζόζια
Γουέντλινγκ τοῦ Β'.

Πιάτα ἀπὸ τὸ Τετράδιο Σχεδίων τοῦ Γουέντλινγκ.

ΕΠΑΝΩ: Πατροπαράδοτα σχέδια από το «βασίλειο» σερβίσιου, σε πορσελάνη:

1) Τσαγιέρα. 2) Πιάτο. 3) Καφφετιέρα. 4) Ζαχαριέρα. 5) Γαλατιέρα. 6) Μονοταριέρα. 7) Γαλατιέρα ρωμαν. ρυθμού. 8) Φλυτζάνι και πιάτο. 9) Σαλτιέρα. 10) Φλυτζάνι και πιάτο ρυθμού Βιτέ

ΚΑΤΩ: Καφφετιέρα και σαλτιέρα σχεδιασμένες για την Γαλλική αγορά από τον Τ. Ε. Γκούντιγκοβιτς που ήταν καλλιτεχνικός διευθυντής του Γουένιτςγουντ.

λόγοι από τη γη. Ανέθεσε στον γλύπτη Τζών Φλάξμαν να του κάνει διακοσμητικά σχέδια. Για το θέμα αυτό, έγραφε στο συνεταίρο του:

«Νομίζω, όπως και σύ, ότι θα έπρεπε να μαζέψουμε ό,τι ωραίο υπάρχει γιατί η συλλογή που ετοιμάζουμε θα μείνη στην αιωνιότητα».

Τέσσερα χρόνια ο Γουένιτςγουντ προσπαθούσε να φτιάξη ένα όμοιοτυπο ενός περιφήμου Ρωμαϊκού αγγείου από τη συλλογή του Δουκός του Πόρτλαντ. Το όμοιοτυπο του Γουένιτςγουντ, όπως είχε πη ο Σέρ Τζόζουα Ρέϋνολντς, «ήταν ένα τέλειο και πιστό αντίτυπο τόσο στη γενική έντυπωση όσο και στις πιο μικρές του λεπτομέρειες». Περισσότερη έντυπωση μās κάνουν σήμερα τα απλά καλοφτιαγμένα, χωρίς διακοσμήσεις, σχέδια του Γουένιτςγουντ που τόσο καλά ταιριάζουν με το γούστο της εποχής. Είχε καταλάβει την «λειτουργική» — όπως λέμε σήμερα — σημασία των πραγμάτων και επέμεινε πώς τα πώματα έπρεπε να ταιριάζουν καλά, οι κανάτες να ρίχνουν ομορφα το νερό και τα χέρια να είναι βολικά στο πιάσιμο.

Καθώς τα χρόνια περνούσαν ή «Έτρουρία», χανόταν μέσα στον καπνό των κοντινών εργοστασίων του είδους της. Στά 1937 ένα νέο εργοστάσιο άνοιξε στο Μπάρλαστον 5 μίλια πιο μακριά από τα παλιά καμίνια της Έτρουρίας χρησιμοποιούνται ακόμη για το ψήσιμο της πιο λεπτής πορσελάνης, αλλά στο Μπάρλαστον γίνεται η μεγάλη παραγωγή σε πορσελάνες και πήλινα είδη σύμφωνα με τις μεθόδους που τελειοποίησε ένας από τους σημερινούς του διευθυντές, ένας Γουένιτςγουντ της δεκάτης γενιάς. Σήμερα στο εργοστάσιο δουλεύουν τέσσερεις εξάδελφοι Γουένιτςγουντ.

Υπάρχει ίσως και ένα άλλο μέλος της οικογένειας στο οποίο όφειλεται ένα μεγάλο μέρος της ωραίας και ζωντανής παραδόσεως που ζει ως σήμερα. Σε ένα γράμμα στον συνεταίρο του, ο Γουένιτςγουντ έλεγε: «Για το γυναικείο γούστο, μιλάω από προσωπική μου πείρα χωρίς αυτό, δε θα κατόρθωνα τίποτα στη δουλειά μου. Τίποτα δεν βγήκε από τα χέρια μου χωρίς να το εγκρίνει πρώτα η γυναίκα μου».

ΤΑ ΖΩΑ ΞΕΡΟΥΝ ΝΑ ΜΙΛΟΥΝ... ΑΛΛΑ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΦΩΝΗ

μικρός Λοβντέιχ Κόχ, στά όκτώ του χρόνια ήταν ιδιοφυία στο βιολί και συγκέντρωνε πάρα πολύ κόσμο στις συναυλίες που έδινε σ' όλη τή Γερμανία. Όλοι έμεναν έκστατικοί με τή δεξιοτεχνία του και τó ευαίσθητο αὐτί του.

Σήμερα ό δρ. Κόχ είναι έξήντα χρονών. Ό εξαιρετικός αὐτός μουσικός δέν παίζει πιά, άκούει μόνο. Δέν παίζει και μπόρεσε νά συλλάβη με τó ευαίσθητο αὐτί του τίς χίλιες δυό παραλλαγές τοῦ τραγουδιόματος τῶν πουλιῶν και τίς λεπτότατες διαφορές τῆς γλώσσας δλων τῶν ζῶων τῆς γῆς.

Ό δρ. Κόχ είναι ό πρώτος ειδικός τοῦ κόσμου γιά τή γλώσσα τῶν ζῶων. Δέν υπάρχει πουλί τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀφρικῆς ἢ τῆς Ἀμερικῆς πού νά μὴν μπορῇ νά τó αναγνωρίσῃ ἀπό τή φωνή του. Ξέρει νά μιμηθῇ τίς φωνές ὀρισμένων ἄλλων ζῶων, ἀκόμη κι' ἐκείνων πού θεωροῦνται πολὺ λιγομίλητα, ὅπως οἱ ζέμπρες ἢ οἱ καμηλοπαρδάλεις.

Σήμερα ἐργάζεται σὸ Βρετανικὸ Ἰδρυμα Ραδιοφωνίας (BBC) ὡς τεχνικός σύμβουλος και ειδικός γιά τοὺς διάφορους ἤχους. Καταστρώνει συγχρόνως τὰ σχέδια τοῦ «Ἰνστιτούτου γιά τή γλώσσα τῶν ζῶων» ὅπου θά μελετηθῇ ἐπιστημονικά τó πρόβλημα: πῶς ἐκφράζονται τὰ ζῶα.

Ἐξήντα όκτώ παραλλαγές

Όα πού δέν ἔχουν καθόλου φωνή ἔχουν πολὺ ἀκριβεῖς τρόπους ἐκφράσεως, ὅπως παρατήρησαν ἄλλοι σοφοί. Καί ό δρ. Κόχ βεβαιώνει ὅτι ἀπό τοὺς 68 διάφορους τόνους πού ἔχει νά διακρίνῃ σὸ γλάρο, ἀντιστοιχεῖ ἕνας σά κάθε ψυχικὴ κατάσταση, ἢ σά μιὰ ἐπιθυμία και ἀποτελοῦν τή γλώσσα αὐτοῦ τοῦ πουλιοῦ.

Ἄς πάρουμε π.χ. τίς μέλισσες. Ἀπό καιρὸ ἔχουν παρατηρήσει ὅτι μιὰ μέλισσα πού βρίσκει ἕνα μέρος ὅπου ὑπάρχει τροφή ἔχει νά εἰδοποιῇ τίς ἄλλες πού ἔχουν μείνει στήν κυψέλη και νά τοὺς καθορίσῃ ἀκριβῶς τó μέρος, με τέτοια ἀκρίβεια, ὥστε νά μὴν εἶναι ἀνάγκη νά τίς πᾶν ἐκεῖ ἡ ἴδια.

Ό Αὐστριακός ἐντομολόγος Φέν Φρίτε λέει ὅτι ἡ μέλισσα μιλά... χορεύοντας βάλς. Κατ'ὀρθωσιν νά παρακολουθήσῃ και νά φωτογραφίσῃ μιὰ μέλισσα πού γύρισε στήν κυψέλη τῆς ἀφοῦ εἶχε ἀνακαλύψει ἀφθονή γύρη ἢ μέλι. Εἰδοποιεῖ τίς ἄλλες μέλισσες χορεύοντας ἕναν εἰδικό χορὸ, ἕνα εἶδος γρήγορο βάλς, γυρίζοντας πότε πρὸς τή μιὰ, πότε πρὸς τὴν ἄλλη διεύθυνση, περίπου ἕνα λεπτό. Ό φόν Φρίτε κατ'ὀρθωσιν νά σημειώσῃ ὅτι αὐτὴ ἡ «ὀμιλία - βάλς» εἶναι πολὺ ἀκριβὴς και γίνεται ἄλλοτε γρηγορότερη, ὅταν ἡ τροφή βρίσκεται κοντύτερα, και πὺ ἐντονὴ ὅταν ἡ ποσότητα τῆς τροφῆς πού ἀνακαλύφθηκε εἶναι σημαντικότερη. Ὅταν πρόκειται γιά νάκταρ ἢ γιά μέλι, ἡ μέλισσα χορεύει κάνοντας μεγάλους κύκλους. Ὅταν εἶναι γύρη ἀρκεῖται νά πηδᾷ ἀργά και ἀνήσυχά σὸ ἴδιο μέρος.

Παράξενες όμιλίες μυρμηγκιῶν

Βεβαιώθηκε πιά ἀπὸ τίς ἐπιστημονικὲς παρατηρήσεις πῶς τὰ περισσότερα μυρμηγκία κάνουν παράξενες συνομιλίες πού φαίνονται ὅτι γίνονται με τίς κεφαῖες τοὺς. Ἴσως ἡ ἐμιλία στὰ μυρμηγκία νά γίνεται με τὴν καταπληκτικὴ τοποχημικὴ αἰσθησὴ πού ἔχουν, ἕνα εἶδος ὁσφρήσεως με τὴν ἀφή, πού τὰ κάνει νά ἀγγίζουν τίς ὁμῆς με τίς αἰκίνητες κεφαῖες τοὺς.

Παρατήρησαν π. χ. μεγάλες συνομιλίες μυρμηγκιῶν τῆς Ἀμαζόνιας με τίς κεφαῖες τοὺς, ἐνῶ εἰτοιμάζονταν νά κατακτήσουν τή φωλιὰ μικρῶν μυρμηγκιῶν. Οἱ «Πολεμιστῆς», τὰ μεγάλα μυρμηγκία τῆς Ἀμαζόνιας ἔχουν παλῶριες δαγκάνες, δέν μποροῦν ὅμως νά προμηθευτοῦν μόνα τὴν τροφή τοὺς γι' αὐτὸ ἐκστρατεύουν τακτικὰ και παίρνουν δούλους, λεηλατώντας τίς φωλιὰς ἄλλων μυρμηγκιῶν πού δέν εἶναι τόσο δυνατά. Κατὰ περιόδους ἐκκινῶν ἀνιχνευτῆς γιά νά βροῦν αὐτὰς τίς φωλιὰς, πού συχνά βρίσκονται πολὺ μακριά. Στὴν ἐπιστροφή ἔχουν νά προσδιορίσουν με τόσο ἀκρίβεια τó μέρος πού βρίσκεται ἡ λεία τοὺς, ὥστε μπορεῖ κανεῖς νά δῇ μακριῶς σειρές νά διευθύνονται σά εὐθεῖα γραμμὴ πρὸς τó μέρος πού πρόκειται νά λεηλατήσουν, ὅσο και ἂν βρίσκονται πολλὰς ἐκκτονιάδες μέτρα μακριά.

Φαίνεται βέβαια πῶς σχεδὸν ὅλα τὰ ζῶα ἔχουν κατὰ κάποιο τρόπο νά ἐπικοινωνοῦν μεταξύ τοὺς. Ὁρισμένα θηλαστικά «μιλοῦν» κουνώντας τὰ αὐτιά ἢ τὴν οὐρά τοὺς, ἢ σηκώνοντας τὴν τρίχα τοὺς· οἱ πῖθηκοι φαίνονται πολλὰς φορὰς σάν ἄνθρωποι — κλάουν, ἐκφράζοντας με μιμητικὰ κινήσεις τοῦ προσώπου τοὺς ὅλα τὰ αἰσθήματα πού ό ἄνθρωπος ἔχει νά ζωγραφίσῃ σὸ δικό του· μυρωδιές, ἤχοι πού τó αὐτί τοῦ ἀνθρώπου δέν μπορεῖ νά συλλάβῃ, ἴσως ἀκτινοβολίες ἀγνωστες ἀκόμη, δέν αποκλείεται νά ἀποτελοῦν τρόπους ἐκφράσεως γιά τὰ ζῶα.

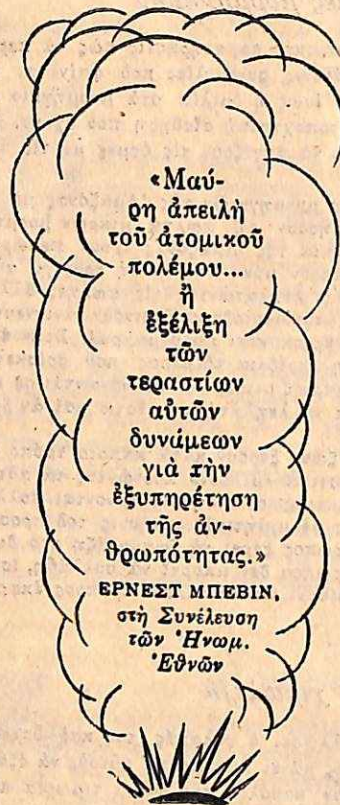
Ἡ γλώσσα τοῦ χιμπατζῆ

Όνας χιμπατζῆς πού τὸν ἔχει μαλλῶσι ό φύλακός του και ὅσπρα γυρίζει στούς συντρόφους τοὺς κάνει ἀμέσως κι' αὐτοὺς νά ἐξοργισθοῦν, ἀκόμη και ἂν δέν ἔχουν καθόλου τὴν βαριά τιμωρία πού τοῦ ἐπέβαλε ό φύλακός του. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ μιμητικὴ τοῦ χιμπατζῆ εἶναι πραγματικὴ γλώσσα, πολὺ πὺ εὐγλωτῇ ἀπὸ τίς φωνές πού βγάει τὴν ἴδια ὥρα. Ἡ ὁμοίότητα πού ἔχουν οἱ μορφασμοί τοὺς με τοὺς ἀνθρώπινους, ἔκανε πολλοὺς νά σκεφθοῦν ὅτι θά μπορούσαν νά χρησιμοποιήσουν τó μεγάλο μιμητικὸ ταλέντο τοῦ πῖθηκου γιά νά τοῦ μάθουν νά μιλά. Ἀλλὰ ἂν ό πῖθηκος μιμῆται ὅλα τὰ πράγματα, δέν μιμῆται ποτὲ τὴ φωνή τοῦ ἀνθρώπου και ὅλες οἱ ἀπόπειρες πού ἔγιναν γιά νά τοῦ μάθουν νά μιλά ἀπέτυχαν.

Όχι μόνο δέν εἶναι ἔμφυτη ἡ ὀμιλία στὰ ζῶα ἀλλὰ ἀντίθετα ἔχουν μιὰ βασικὴ ἀνικανότητα σ' αὐτὸ. Τὰ ζῶα πραγματικά — βεβαιώνουν οἱ βιολόγοι — δέν ἔχουν τὸ κέντρον τοῦ Μπρόκα, τὴν ἔδρα τοῦ ἀναρθροῦ λόγου στήν 3ῃ μετωπιαία ἔλικα τοῦ ἐγκεφάλου τοὺς. Καί οἱ παπαγάλοι θά μοῦ πῆτε; ἀλλὰ ό κακομοῖρος ὀπαπαγάλος δέν κάνει τίποτε ἄλλο παρὰ νά ἐπαναλαμβάνῃ, χωρὶς νά καταλαβαίνει, ἤχους, πού δέν ἀντιπροσωπεύουν γι' αὐτόν παρὰ ἕναν θόρυβο πού ό λάρυγγας τοὺς μπορεῖ νά κἀνῃ χωρὶς νά τὸν συνδέῃ ποτὲ με καμία ὀμιλία.

ROBERT CLARKE
(Ἀπὸ τὸ «Carrefour», Παρίσι)

Το
J. A. CAPUANO

**ΤΟ
ΚΕΝΤΡΟΝ
ΑΤΟΜΙΚΩΝ
ΕΡΕΥΝΩΝ
ΧΑΡΟΥΕΛ**

Η τύχη ιδίως να βρεθώ άνάμεσα στους λίγους ξένους δημοσιογράφους που πήραν την άδεια να επισκεφθούν το Χάρουελ. Αυτό είναι το όνομα ενός χαριτωμένου μικρού αγγλικού χωριού που βρίσκεται άνάμεσα στο Ντίντκοτ και το Όξφορντ. Λίγα χιλιόμετρα έξω απ' αυτό βρίσκεται στον πόλεμο μιá από τις σπουδαιότερες βάσεις της ΡΑΦ. Οι τεράστιες έκείνες εγκαταστάσεις έγιναν κέντρο των ατομικών έρευνών του Χάρουελ, που σύντομα θ' άπασχολήση χιλιάδες εργάτες και ήδη έχει άρχισει να εργάζεται έντατικά.

Όταν περνά κανείς το κατώφλι αυτής της ατομικής πόλης, δέν έχει το συναίσθημα ότι μπαίνει στο μυστήριο και στο άγνωστο. Καμιά θεαματική έκπληξη. Κανένας ένοπλος φρουρός, κανένα πολυβόλο έτοιμο να χτυπήσει. Σας δέχεται ένας καλός και ήρεμος άγγλος αστυνομικός για να σας οδηγήσει στο τμήμα ασφαλείας. Ο σερ Τζών Ντάγκλας Κόκροφτ, ο διάσημος Άγγλος φυσικός στον οποίο έχει άνατεθεί η διεύθυνση των εγκαταστάσεων, μάς πληροφορήσε με εύγένεια πώς δέν επρόκειτο να μάς άποκαλύψει κανένα μυστικό. Δέν έχουμε πια άνταπάτες—άραγε οι δημοσιογράφοι είναι αληθινά τόσο άφελείς;—φεύγοντας όμως θα πάρουμε μαζί μας μιá βαθείá έντύπωση για την τάξη, την δργάνωση και την δραστηριότητα που επικρατεί.

Οι εγκαταστάσεις του Χάρουελ λειτουργούν με δύο τρόπους. Πρώτα-πρώτα είναι κέντρο θεωρητικών και πρακτικών έρευνών στην ατομική φυσική και χημεία—και κατά δεύτερο λόγο—«εργοστάσιο» ραδιενεργών προϊόντων, ραδιενεργών ισotόπων που οι έφαρμογές τους είναι πολλαπλές στην Ιατρική, τη βιολογία, άκόμη και στη βιομηχανία.

Δύο γιγαντιαίες ατομικές στήλες ή GLEEP και ή BEPO, που παράγουν ή μιá 100 και ή άλλη 6.000 κιλοβάτ την ώρα, είναι τα κύρια και τα πρωτότυπα όργανα έρευνας του Χάρουελ. Παρ' όλο που ή θεωρητική άρχή στην όποία βασίζονται είναι γνωστή, ο τρόπος της κατασκευής τους κρατιέται μυστικός. Το μόνο που μπορούμε να άποσπάσουμε από τον νεαρό τεχνίτη που μάς οδηγεί είναι πώς κατασκευάζονται από μιá μάζα κυλινδρικού γραφίτη, εκατοντάδων τόννων, και από ώρισμένους τόννους ούρανιο, τοποθετημένο σε κανονικά στρώματα. Οι στήλες αυτές άπομονώνονται με ένα παχύ τοίχο από μολυβένια τουβλά ώστε οι άκτινοβολίες να μñν απλώνονται στη γύρω άτμόσφαιρα.

Όσο για το έξωτερικό τους, θάλεγε κανείς: ένας πελώριος λέβης κλεισμένος έρμητικά. Μόνο μερικοί πίνακες έπιστημονικών δργάνων και δργάνων μετρήσεως έπιτρέπουν να παρακολουθήσει κα-

νείς αυτό που γίνεται μέσα στη στήλη. Είναι αλήθεια πώς ή BEPO, ή πιό καινούρια από τις δυό στήλες, είναι βαμμένη με θαυμάσια χρώματα: τριανταφυλλί, γαλάζιο και βερυκοκκί. Όπως μάς είπαν αυτό έχει γίνει για ψυχολογικούς λόγους, για να συντελή στο καλό ήθικό των εργατών, να τους κάνει να ξεχνούν τους κινδύνους που διατρέχουν και να μñ σκέπτονται ότι μέσα στην BEPO το ούράνιο μετασχηματίζεται σε πλουτώνιο, κύριο συστατικό της ατομικής βόμβας.

Όστόσο αυτές οι στήλες δέν προορίζονται για την κατασκευή ατομικών βομβών. Βοηθούν κυρίως για να μελετηθ ή μηχανισμός της διασπάσεως του ατόμου, οι επιδράσεις της διασπάσεως στις ύλες που χρησιμοποιούνται στην κατασκευή των στήλων και επίσης στην παραγωγή ραδιενεργών ισotόπων, δηλ. στοιχείων που συνήθως είναι άδρανη και γίνονται με τεχνητό τρόπο ένεργα άφου υποβληθούν στον ατομικό βομβαρδισμό του ούρανίου της στήλης. Η συγκέντρωση αυτών των στοιχείων και ή εξαγωγή τους από την GLEEP ή τη BEPO, είναι έργο λεπτό και επικίνδυνο. Στην πελώρια αίθουσα είναι τοποθετημένες

πολλές συσκευές «ανιχνεύσεως» για να ανακαλύπτουν και την παραμικρή «διαφυγή» των καταστρεπτικών ακτινοβολιών.

Μπορεί όμως κανείς να πει ότι η πραγματικά επικίνδυνη δουλειά αρχίζει στο εργαστήριο της ατομικής χημείας. Εκεί μελετώνται οι ραδιενεργές διαλύσεις, αφού υποβληθούν σε αντιδράσεις που το αποτέλεσμα τους είναι συχνά άγνωστο, και ύστερα στεγνώνονται και κρυσταλλοποιούνται. Φαίνεται πως από όλα περισσότερο φοβούνται τις βλαβερές επιδράσεις που έχουν οι ραδιενεργές οσόνες: στα κτίρια που χτίζονται σήμερα, σχεδόν τα 2/3 του χώρου τους αφιερώνονται σε ένα τελειοποιημένο σύστημα εξαερισμού που αερίζει συνεχώς τα εργαστήρια και «απορροφά» αμέσως κάθε ίχνος οσόνης. Τα ατομικά εργαστήρια χωρίζονται το ένα από το άλλο με παχείς τοίχους φτιαγμένους από ύλες που δεν αφήνουν να περάσουν οι ακτινοβολίες, όπως π.χ. είναι το μολύβι. Τα προφυλακτικά μέτρα προχωρούν ακόμη περισσότερο: συχνά ο έρευνητής εργάζεται «στα στραβά».

Η ύλη που αναλύει βρίσκεται πίσω από ένα προφυλακτικό πλαίσιο. Την χειρίζεται από μακριά, με τη βοήθεια μηχανημάτων — ρομπότ, σε σχήμα λαβίδων και γάντζων· ο έρευνητής δεν μπορεί να παρακολουθήσει την πορεία των πειραμά-

των του παρά μέσα σε καθρέφτες και περισκόπια.

Στο Χάρουελ οι άνθρωποι ζουν με την άπειλη των θανατηφόρων ραδιενεργειών. Πολλές ανιχνευτικές συσκευές, άλλες φορητές, άλλες μόνιμα τοποθετημένες προφυλάγουν τα κτίρια. Κόκκινοι λαμπτήρες στις πόρτες των εργαστηρίων στα όποια ο κίνδυνος είναι μεγαλύτερος σημειώνουν αμέσως και την παραμικρότερη διαφυγή... Επίσης πρέπει να αλλάζουν ρούχα, να πλύνουν τα χέρια τους και να «απολυμανθούν», μπορούμε να πούμε· και στο τέλος να βουτήξουν τα χέρια τους σε μια ειδική ανιχνευτική συσκευή, και να τ' αφήσουν εκεί 15": εάν έχη διεισδύσει στον οργανισμό καμιά βλαβερή ακτινοβολία, αμέσως θα ακουστή ένα κουδούνι που δίνει το σήμα του κινδύνου. Ύστερα από όλες αυτές τις διαδικασίες μπορούν να βγούν στον καθαρό αέρα και να επικοινωνήσουν με τους κοινούς θνητούς.

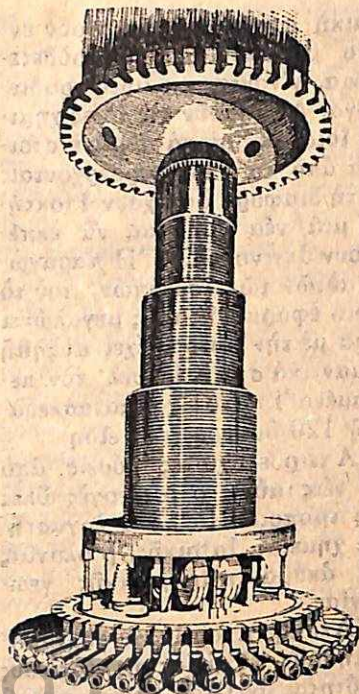
Όλοι που εργάζονται στο Χάρουελ υποβάλλονται κατά περιόδους σε ιατρική εξέταση. Αυτό γίνεται για να δούν μήπως ο οργανισμός τους έχει πάρει μεγαλύτερη δόση ραδιενεργείας που ξεπερνά αυτήν την οποία μπορεί να δεχτεί ο οργανισμός σε ένα ώριμο ώριμο διάστημα. Οι δόσεις αυτές υπολογίστηκαν με πολύ προσοχή από το Συμβούλιο Ιατρικών Ερευνών· είναι αρκετά μικρότερες από εκείνες που καθώρισαν οι αμερικανικές αρχές. Εάν κανείς

απορροφήση μεγαλύτερη δόση από την καθορισμένη για μια ώριμη περίοδο, παίρνει άδεια για να αναπαυθεί και να ξεναρξήσει ο οργανισμός του την ισορροπία.

Όλοι στο Χάρουελ εφοδιάζονται την ώρα που θα μπουν στις εγκαταστάσεις με μία θήκη που περιέχει ένα φιλμ ευαίσθητο στις ραδιενέργειες. Τα φιλμ αυτά εμφανίζονται κάθε εβδομάδα και έτσι παρακολουθείται λεπτομερώς η «ατομική» κατάσταση των εργαζομένων στο κέντρο. Τέλος για να βεβαιώνονται ότι δεν γίνεται καμιά άρνηση, επικίνδυνη αλλοίωση του αίματος, οι εργαζόμενοι υποβάλλονται κάθε τρεις ή έξι μήνες σε πλήρη βιολογική εξέταση του αίματος.

Τα ίδια προφυλακτικά μέτρα παίρνονται και για την προστασία της γειτονικής περιοχής. Συσκευές τοποθετημένες στα άκρα του στρατοπέδου παρακολουθούν ακόμη και στο ύπαιθρο τις ραδιενέργειες.

Τα ραδιενεργά νερά που προέρχονται από τα εργαστήρια καθαρίζονται και διύλίζονται με μεγάλη φροντίδα προτού αποχετευθούν στον Τάμεση. Και ένας από τους ξενικούς μας, ξέροντας πως είμαστε ξένοι και λατινικής καταγωγής, — πράγμα που, όπως νομίζω, βάραινε έναντιόν μας, — μάς παρατήρησε, με κάποιο αδιόρατο χιούμορ, ότι ο αριθμός των γεννήσεων είχε πολύ αυξηθεί στις οικογένειες των εργαζομένων στο Χάρουελ.

Η γεννήτρια 5 εκατ. βόλτ του Βαν ντε Γκράφ που έχει ύψος 5 μέτρα και εκτοξεύει πρωτόνια μέσα από ένα σωλήνα κενό από αέρα για την έρευνα των ιδιοτήτων των ατομικών πυρήνων.

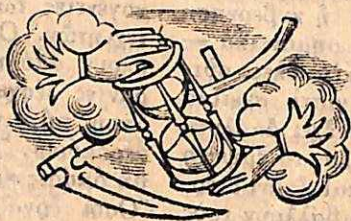
Παράλληλα με τις καθαρά επιστημονικές έρευνες, ένα από τα πιο ενδιαφέροντα έργα που γίνονται στο Χάρουελ είναι και η κατασκευή ραδιενεργών ισοτόπων. Όπως είπα και παραπάνω, ο Σερ Τζών Κόκροφτ μάς εξήγησε με μεγάλη ευγένεια και υπομονή, ότι τα ραδιενεργά ισότοπα είναι στοιχεία αδρανή που όταν εμβραπτισθούν μέσα στην α-

μόνο βόμβα θα αποφασίση την έκβαση του μελλοντικού πολέμου. Και αν το Χάρουελ καταστρεφόταν σε μία επίθεση, άλλα εργαστήρια, και μάλιστα ακόμα μεγαλύτερα, βρίσκονται σε σημεία που μπορεί να τὰ φτιάση κανείς δυσκολώτερα.

Τὸ Χάρουελ είναι ένας γαλήνιος και ειρηνικός σταθμός. Αν έχη μιὰ φιλοδοξία, είναι νὰ ἐξυ-

πηρετήση την ἐπιστήμη και νὰ ἐξυπηρετήση την Εὐρώπη. Ἵσως αὐτοῦ ν' ἀνοίξη περισσότερο τίς πύλες του στοὺς ἐρευνητὲς τῆς ἡπείρου μας. Ἐκεῖνοι πού ξέρουν καλά τοὺς Ἀγγλους ἐπιστήμονες και τοὺς κρίνουν ἀμερόληπτα, δὲν ἀμφιβάλλουν ὅτι θὰ κάνουν αὐτὴ τὴ χειρονομία και ὅτι περιμένουν μόνο τὴν ὥρα γιὰ νὰ τὴν πραγματοποιήσουν.

(Ἀπὸ δύο ἄρθρα τῆς «La Tribune de Genève», Γενεύης)

ΒΗΣΣΑ- ΡΙΩΝΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΝ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΘΩΜΑ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Ἡ «Ἐκλογή» παρουσίασε τὸν περασμένο χρόνο μιὰ σειρά ἀπὸ νεοελληνικά αὐτοβιογραφικά κείμενα. Περισσότερο παρὰ σὲ ἔργα γραμμένα μετ' λογοτεχνικὲς προθέσεις, συναντᾷ κανεὶς στὰ κείμενα αὐτὰ μιὰ ἀμνηστική τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, τῶν ἡθῶν και ἐθίμων τῆς κάθε ἐποχῆς. Ἔτσι δημιουργεῖται μιὰ ἐξοικείωση μετὰ τὰ παλαιότερα χρόνια, οἱ μακρὺν ἀνδρες τῶν ὁποίων ἡ ψυχὴ ζῇ ἀκόμη μέσα στὸν πολιτισμὸ μας μᾶς πλησιάζουν, μᾶς γίνονται γνώριμοι στὶς καθημερινὲς ἐκδηλώσεις τους, τοὺς νοιώθουμε καλύτερα, και μ' αὐτὸν τὸν τρόπο καταλαβαίνουμε καλύτερα τὸν ἑαυτὸ μας.

Ὅ,τι ἰσχύει γιὰ τὰ Ἀπομνημονεύματα και τὴν Αὐτοβιογραφία ἰσχύει, ἀκόμη περισσότερο, ἴσως, γιὰ τίς ἰδιωτικὲς ἐπιστολές, γιὰ κείνες, δηλαδή, πού δὲν ἐγράφονταν μετὰ τὸν σκοπὸ νὰ δημοσιευθοῦν. Ἐδῶ πιά, ὁ ἐπιστολόγραφος ἀφήνεται ἐντελῶς νὰ μιλήσῃ ἐλεύθερα γιὰ τὰ ἐνδιαφέροντά του, γιὰ τοὺς συγγενεῖς του, γιὰ τοὺς φίλους του,

γιὰ τοὺς γνωστοὺς του, γιὰ τὸν τόπον που κατοικεῖ. Θ' ἀφήσῃ μέσα στὸ γράμμα του χαρακτηριστικὰ σημάδια τῆς ἐποχῆς του, τῶν ἀντιλήψεων τῆς, τῶν συνθηκῶν τῆς και τῶν προλήψεων τῆς. Κάποτε τὸ γράμμα τοῦ πιδ ἀπλοῦκοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτει ἕναν ὁλόκληρο κόσμο πού σὲ κανένα ἐπίσημο ἢ ὑπεύθυνον κείμενο δὲν μπορούσε νὰ ἀνιχνευθῇ.

Κι' ὅταν τύχῃ ὁ ἐπιστολόγραφος νὰ εἶναι σπουδαῖος, ὅταν τύχῃ νὰ ἔχῃ σφραγίσῃ μετὰ τὴν προσωπικότητά του τοὺς καιροὺς του, μᾶς εἰσάγει μετὰ τὴν ἐπιστολή του στὰ μυστικὰ ἐργαστήρια όπου ἐτοιμάζεται ἡ ἱστορία. Μαθαίνουμε τὰ μικρὰ κίνητρα τῶν μεγάλων ἐνεργειῶν, ἐκτιμοῦμε ἀκριβέστερα τὸν πρόσωπικὸ παράγοντα, σταθμίζουμε τίς ἀφορμὲς και τὰ αἰτία, κάποτε δρῶντες νεύουμε τίς προθέσεις, ἐξηγοῦμε τὰ ἀποταλέματα. Εἶναι κάποιες στιγμὲς πού ἡ ἐντύση ἐγκαταλείπει και τοὺς πιδ δυναμικοὺς ἀνθρώπους· ἂν ἐκείνη τὴν ὥρα γράψῃ σὲ φίλο του ὁ πολιτικός, τὸ γράμμα του θὰ ἔχῃ μοναδικὴ ἐξιμολογητικὴ ἀξία. Ἄλλοτε, πάλι, μέσα στὴν σιωπὴ τοῦ ἐργαστηρίου του ὁ πολιτικός ἀνθρωπος φθάνει νὰ συλλάβῃ τὸ ὄραμά του μετὰ ἀπόλυτῃ διαύγεια· ἐπιστολὲς γραμμένες σὲ τέτοιες στιγμὲς ἀποτελοῦν μοναδικὰ κείμενα, πιδ πολῦτιμα ἀπὸ κάθε ἐκθεση και κάθε ὑπόμνημα.

Στὶς κάθε εἶδους ἰδιωτικὲς ἐπιστολὲς πού μπόρουν νὰ περισώσῃ ὁ νέος ἑλληνισμός ἀπὸ τὴν πολυτάραχῃ ἱστορία του, ἡ ἐφετινὴ «Ἐκλογή» θ' ἀφιερώσῃ τίς σελίδες τῶν Ἐρανισμάτων. Ἀρχίζουμε σήμερα μετὰ τὴν ἐπιστολὴ πού ἔστειλε τὸ 1465 ὁ Βησσαρίων στὸν παιδαγωγὸ τῶν παιδιῶν τοῦ Θωμά Παλαιολόγου. Ὁ σοφὸς κληρικὸς ἐγκαταστήμενος ἀπὸ χρόνια στὴν Δύση, παρέχει τίς συμβουλές του, γεμάτες φρό-

νηση και πείρα, στὰ ξενιτεμένα πριγκιπόπουλα. Πικρὸ μάθημα, πὺν δὲν παραχωρεῖ τίποτε στὰ θνητά και εἶναι ἀποκλειστικὰ στηριγμένον στὸν πραγματισμό. Ὁ ἑλληνισμός τῆς διασπορᾶς ἀρχίζει τὸν μαρτυρικό δρόμο του πὺν θὰ τὸν φέρῃ μιὰ μέρα πρὸς τὴν ἀκμὴ καὶ πρὸς τὴν δύναμη.

Εὐγενέστατε ἀνερ καὶ ἡμῶν φίλτατε φίλων. Ἐδεξάμην καὶ πρότερον καὶ νῦν διὰ τοῦ Ἑρμῆτιανου γράμματα τῆς εὐγενείας σου, καὶ, ἀναμένον ἵνα γένηται τις ἀποκατάστασις τῆς τῶν αὐθεντοπούλων προνοίας οὐκ ἀπεκρίθην σοι. Ἐπειδὴ δὲ νῦν ἐγένετο πέρας λοβοῦσα, ἰδοὺ γράφω αὐτῇ. Παραμυθεῖσθαι μὲν ἡμᾶς τε καὶ τοὺς αὐθεντοπούλους διὰ τὴν ἀφορετον λύπην μακαρίτου ἐκείνου καὶ ἁγίου δεσπότου οὐκ ἔστιν τοῦ παρόντος καιροῦ· διὸ καὶ παραιτοῦμαι τοῦτο τὸ νῦν. Γίνωσκε δέ, ὅτι ὁ ἁγιώτατος πάπας διὰ παρακλήσεώς τινων φίλων καὶ οἰκείας καλοθελείας καὶ καλοκαγαθίας ἔταξε νὰ διδῇ κάθε μῆνα τὰ αὐθεντοπούλα δουκάτα¹ τριακόσια, ὥσπερ ἔδιδε καὶ τῷ ἁγίῳ τῷ δεσποτῇ καὶ πατρὶ αὐτῶν. Θέλει δὲ καὶ ὀρίζει ὁ ἁγιώτατος πάπας, ἵνα τὰ μὲν διακόσια κατὰ μῆνα νὰ εἶναι διὰ τὰ τρία ἀδέλφια ἐπίσης ἀνέγγιστα, νὰ ἐφοδιάζονται εἰς τροφήν ἐκείνων καὶ ἀνθρώπων ὑποχειρίων μικρῶν ἐξ ἡ ἐπὶ τοῦ καθ' ἑνὸς καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ τροφήν ἀλόγων τεσσάρων τῶ ὀλιγώτερον καὶ εἰς ῥῶγαν² τῶν αὐτῶν ὑποχειρίων καὶ εἰς ἐνδύματα τῶν αὐθεντοπούλων, νὰ εἶναι καλὰ ἐνδύματα, καὶ κάπου νὰ περισσεύῃ καὶ τίποτε τὸν καθένα διὰ νὰ βοηθηθῶσι κάπου εἰς ἀσθένειάν τους ἢ εἰς ἄλλην ἀνάγκην. Καὶ τοῦτο θέλει νὰ γένη ἐξ ἀπαντος καὶ νὰ μὴδὲν γένη ἄλλως· τὰ δὲ λοιπὰ ἐκατὸν δουκάτα τὸν μῆνα, ἤγουν χίλια καὶ διακόσια τὸν χρόνον, νὰ ἐξοδιάζονται εἰς τινες ἀρχοντας καὶ

καλὰ πρόσωπα, ὅπου νὰ εἶναι κοντά των, νὰ τὰ δουλεύουν καὶ νὰ τὰ συντροφιᾶζουν καὶ νὰ τὰ φυλάττουν. Ἀκούσας δὲ ὁ ἁγιώτατος πάπας τὸ πόσοι εἶναι αὐτοῦ, ὑπερεθαύμασε καταγινώσκων μας, διότι ἔαν εἰς τὸν μακαρισμένον³ ἐκείνον τὸν τοιοῦτον ἀνθρώπον ἐθαύμαζον πῶς ἔχεν ἐδῶ τόσους καὶ ἐκατηγόρουν τον, ὅτι εἰς τὴν ξενιτείαν νὰ τρέφῃ τόσους μὲ ξένα δουκάτα καὶ ξένας ἐλπίδας, τόσῳ μᾶλλον τώρα, ὅπου ἤλθον καὶ ἄλλοι πλείότεροι, παρὰ ὅπου ἦσαν ἐδῶ, καταγινώσκονταί των καὶ κατηγοροῦσι των, καὶ μάλιστα εἰς αὐθεντοπούλα νέα καὶ ὄρφανὰ, ὅπου οὔτε ἀξίωμα, οὔτε ὄνομα οὔτε φήμην ἔχουσι. Καὶ οὐ μόνον καταγινώσκουσι των, ἀμὴν οὐδὲ βούλονται νὰ ἐξοδιάζωσιν ἕνα τορνέσι⁴ πλέον· καὶ ἄμποτε τὸ μᾶς ἔταξαν⁵ νὰ τὸ φυλάξωσι τελείως καὶ νὰ μὴδὲν μεταβληθῶσιν, ὥς καὶ ἄλλοι ἐποίησαν. Διὰ τοῦτο εἶναι χρεια νὰ φροντίζῃ ἡ εὐγενεία σου μετὰ τοῦ ἀρχοντος τοῦ Κριτοπούλου τοῦ λατροῦ τοῦτο, ὅπου κατὰ τὸ παρὸν ἔχετε τὴν φροντίδα τῶν αὐθεντοπούλων, ἔστω⁶ ἂν στήσωμεν⁷ τίς νὰ τὰ διοικῇ ἢ τίς εἶναι ἀναγκαῖον νὰ κρατηθῇ καὶ μετὰ ταῦτα θέλουσιν μερισθῇ μετὰ βουλῆς ἐδικῆς μας εἰς ἐκείνους ὅπου θέλουσιν ἀπομείνει. Ἐμένα γοῦν προηγουμένως φαίνεται μοι ὡς ἀναγκαϊότατον, ὅπου δὲν ἡμπορεῖ νὰ λείψῃ, πρῶτον ὁ λατρός, δεύτερον ὁ διδάσκαλος Ἑλλήνων, τρίτον ὁ διδάσκαλος Λατίνος, τέταρτον ὁ δραγουμάνος. Οὕτοι γοῦν εἰσὶν ἀναγκαϊότατοι καὶ δὲν ἡμπορεῖ νὰ λείψωσιν· εἰ δὲ καὶ εἰς ἡ δύο παπάδες Λατίνου εἶναι ἀναγκαϊότατοι διὰ νὰ ψάλλωσι λειτουργίαν λατινικὴν συνεχῶς. Εἶναι γὰρ χρεια νὰ ζῶσι τὰ παιδία λατινικῶς, ὥς ἐβούλετο καὶ ὁ μα-

3. μακαρισμένος = μακαρίτης (ἐννοεῖ τὸν Θωμᾶ).

4. τορνέσις = μικρὸ νόμισμα.
5. τὸ μᾶς ἔταξαν = αὐτὸ πὺν μᾶς (συνήθιστον ἀκόμη πρόσφατα στὴν ἐμπορικὴ ἀλληλογραφία).

6. ἔστω⁶ ἂν στήσωμεν = ὅπου νὰ καθοριστοῦμε.

καρισμένος ὁ πατήρ των. Καὶ οἱ ἀρχοντες ὅπου θέλουσιν εἰσθε μετ' ἐκείνους, εἶναι χρεια νὰ προσέχωσι εἰς τοῦτο, νὰ μὴδὲν φεύγωσιν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν διὰ τὸ μνημόσυνον τοῦ πάπα, ὡσὰν τὸ ἐποίησαν εἰς τὴν στρατάν ὅπου ἤρχεσθε⁸ διότι, ἂν φεύγωσιν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, εἶναι χρεια νὰ φεύγωσιν καὶ ἀπὸ τὴν Φραγκίαν· οὐδὲ τινὰς γὰρ θέλει ἀνθρώπων, ὅπου τὸν ὀνομάζει ἀπιστον καὶ αἰρετικὸν καὶ ἀποστρέφεται τον φανερά. Ἀφ' οὗτου γοῦν τοῦτο οἱ ἀναγκαῖοι τοὺς οὐς εἴπαμεν νὰ κατασταθῶσι καὶ σταθῇ τὸ μερικὸν των, τὸ τί θέλει εἰσθῆ, τοῦτο δὲ θέλω τὸ κοιτάξῃ ἐγὼ ἐδῶ, καὶ θέλω τοὺς καταστήσῃ, τότε θέλετε ἰδεῖ τὸν ὑπόλοιπον πόσον εἶναι καὶ πόσον ἀπομένει ἀπὸ τὰ φλωρία, καὶ τότε ἡ εὐγενεία σας ὅλοι ἀντάμα θέλετε ἀποκαταστήσῃ εἰς νὰ ἀπομῆνῃ καὶ τι νὰ ἔχη ὁ καθ' εἰς μετὰ βουλῆς ἡμετέρας. Ἐμένα οὖν φαίνεται μοι, ὅτι ὅσον εἶναι πλείονες καὶ ἐλαφρότεροι, ὅπου μέλλουν νὰ ἀρκεσθῶν· μὲ ὀλίγον ὁ καθεὶς εἶναι δὲ ἄλλως χρήσιμοι, τόσον θέλει εἰσθῆ καλλίον, διότι θέλουσιν ἔχει τὰ παιδία πλείονα συντροφίαν καὶ πλείονα δουλοσύνην καὶ πλείονα τιμὴν. Ὁ μὲν τοῦτο θέλομεν τὸ σκεφθῇ ἀντάμα, καὶ θέλομεν ποιήσῃ τὸ καλλίον. Ἡ εὐγενεία σου εἶναι κατὰ τὸ παρὸν ὡσπερ διοικητῆς τῶν παιδων μετὰ τοῦ Κριτοπούλου.

Εἶναι ἀνάγκη πρὸ πάντων νὰ φροντίζετε τὴν παιδείαν των καὶ τὰ ἥθη των νὰ γείνουν καλὰ καὶ πεπαιδευμένα, ἂν θέλετε νὰ ἔχουν τιμὴν ἐδῶ. Εἰ δὲ μὴ, θέλουν τὰ καταφρονήσῃ καὶ αὐτὰ καὶ ἐσὼς ἐδῶ, καὶ οὐδὲ στραφῇ θέλουν νὰ σὰς ἰδοῦν. Μὲ τὸν μακαρίτην τὸν αὐθέντην τὸν πατέρα τους ἔουντῶχαμεν⁹ περὶ τοῦτου καὶ ἐκεῖνος ἐβούλετο νὰ τὰ ἐνδύσῃ καὶ νὰ τοὺς ποιήσῃ νὰ ζοῦν φράγκικα παντελῶς, ἤγουν νὰ ἀκολουθοῦσι τὴν ἐκκλη-

σίαν ὡσὰς καθ' εἰς Λατίνος οὐχὶ ἀλλῶς, νὰ ἐνδύωνται λατινικῶς, νὰ μάθουν νὰ γονατίζουν τοὺς ὑπερέχοντες καὶ τὸν πάπαν καὶ τοὺς καρδινάλους καὶ τοὺς ἄλλους αὐθέντας, νὰ ἀποσκαπάζονται τὸ κεφάλι τους, νὰ τιμῶσι τοὺς χαιρετῶντας αὐτούς, ὅταν ὑπάγουν νὰ ἰδοῦν καρδιναλίην ἢ ἄλλον ὅμοιον αὐθέντην νὰ μὴδὲν κάθωνται ποσῶς, ἀμὴ νὰ γονατίζουν, καὶ ἀπέκει, ὅταν τοὺς εἴπει ἐκεῖνος νὰ σηκωθῶσιν. Ὁ δὲ μακαρίτης ἐκεῖνος ἔλεγεν, ὅτι καὶ πολλὰκις ἂν τοὺς τὸ εἴπωσι, νὰ μὴδὲν κάθωνται. Αὐτὰ οὖν ὅλα ἐνθυμᾶσθῃ τα νὰ τοὺς νουθετήσετε καὶ νὰ τοὺς παιδεύσετε καλὰ. Ἐε ποιήσατε, ὅτι καὶ τὸ βάδισμά τους νὰ εἶναι σεμνὸν καὶ τίμιον, ἡ ὁμιλία τους χρησιμωτάτη, καὶ ἡ φωνή τους νὰ εἶναι μετρία καὶ ἡρεμος, τὸ βλέμμα τους προσεκτικόν, νὰ μὴδὲν χάσκουν ἐνθεν κακεῖθεν¹⁰ ἄς τιμοῦν πάντας, ἄς ἀγαποῦν πάντας, ἄς συνευχαίνασιν πάντας καὶ τοὺς ἐδικούς των καὶ τοὺς ξένους, μετὰ τιμῆς νὰ μὴν εἶναι ἀλαζονικοί· ἄς εἶναι ταπεινοὶ καὶ ἡρεμοὶ καὶ νὰ μὴδὲν ἐνθυμοῦνται, ὅτι εἶναι βασιλέως ἀπόγονοι, ἀμὴ ἄς ἐνθυμοῦνται ὅτι εἶναι διωγμένοι ἀπὸ τὸν τόπον τους, ὄρφανοί, ξένοι, ὀλόπτωχοι, ὅτι εἶναι χρεια νὰ ζοῦν ἀπὸ ξένα χεῖρα, καὶ ὅτι, ἂν δὲν ἔχωσιν ἀρετὴν, ἂν δὲν εἶναι φρόνιμοι, ἂν δὲν εἶναι ταπεινοί, ἂν δὲν τιμῶσι πάντας, οὐδὲ τοὺς θέλουν τιμῆσι οἱ ἄλλοι, ἀμὴ θέλουν τοὺς ἀποστρέφασθαι πάντες. Αὐτὰ οὖν ὅλα φροντίσῃ τα καλὰ καὶ ἡ εὐγενεία σου μετὰ τοῦ Κριτοπούλου, ἐπειδὴ τὸ γομάρι¹¹ ἐπάνω σας εἶναι. Πρὸς τοῦτοις ἄς ἐπιμελῶνται νὰ μάθουν γράμματα, νὰ προσκόψουν, νὰ μὴν ἐνθυμοῦνται ὅτι εἶναι εὐγενικοί. Ἡ εὐγενεία χωρὶς ἀρετῆς δὲν εἶναι τίποτε καὶ εἰς πάντας μὲν τοὺς αὐθέντας ὅπου ἔχουν μεγάλας αὐθεντίας ἢ ἀρχάς, μάλιστα δὲ εἰς αὐτοὺς ὅπου ἔχασαν ὅλα. Διὰ ἄς σπουδάζουν νὰ μαθῶσιν, ἄς ἔχουν εὐπείθειαν καὶ ὑποταγὴν καὶ ὑπακοὴν εἰς τὴν εὐγενείαν σου καὶ εἰς τὸν λατρὸν ὅπου τοὺς

1. δουκάτο = νομισματικὴ μονάδα.

2. ῥῶγα = ἀμοιβή, μισθός.

7. ἐσυντῶχαμεν = μιλήσαμε.

8. γομάρι = φόρεμα, βάρος.

ἀνέθρεψε και εἰς τὸν διδάσκαλόν τους, καὶ ὡς σὰς ὑπακούωσι καὶ ὡς ποιοῦν τὸ εἶ τι τοὺς λέγεται ἐξ ἀπαντος. Ἄς μάθῃ ὁ καθ' εἰς ἀπ' αὐτοὺς ἐκ σιγήθους ἕνα προσφώνημα τὸ πλέον μικρὸν εἰς τὸν πάντα, νὰ τὸ εἰπωσι τὸν πάντα γονατιστοὶ καὶ ἀποσκέπαστοι, ὅταν ἔλθωσιν ἐδῶ, καὶ νὰ μὴ δὲν γένῃ ἄλλῃως. Ὅταν περιπατοῦν εἰς τὴν στράταν καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀποσκηπάζονται τοὺς καὶ τιμοῦν τοὺς, ὡς ἀποσκηπάζονται καὶ αὐτοὶ τὸ καπάσι⁹ τοὺς ἢ ὀλότελα ἢ πλεῖον ἢ ὀλιγώτερον ὡς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Ὅμοιος καὶ ἂν ἔρχονται ξένοι εἰς τὸ σπῆτι τοὺς τίμοι ἄνθρωποι νὰ τοὺς βλέπωσιν, ὡς τοὺς προσοικνῶνται, ὡς τοὺς ἀποσκηπάζονται, ὡς τοὺς παρεκβαίνωσι κατὰ τοὺς ἀνθρώπους, ὡς συντυχαίνωσι ὀλίγα καὶ ἔντιμα καὶ εὐχαριστικά καὶ ταπεινά, νὰ μὴ γελῶσι ποσῶς, νὰ μὴ διαχέωνται, ἀλλὰ μετὰ καθεστεικός καὶ σοβαροῦ φρονήματος ὡς τοὺς συντυχαίνωσιν. Εἰς τὴν τροφήν τοὺς ὡς εἶναι προσεκτικοὶ καὶ ἐγκρατεῖς. Εἰς τὸ τραπέζι των ὡς καθῶνται μετὰ προσοχῆς καὶ παιδεύσεως. Ἄν ἔλεστε νὰ εἶναι πεπαιδευμένοι¹⁰ εἰς τοὺς ἔξω, ποιήσατε νὰ εἶναι πεπαιδευμένοι εἰς τοὺς ἐδικοὺς των. Ἄς μὴν ἀναισχυνοῦν τινά. Συνηθίσατέ τοὺς ἀπὸ τώρα καλὰ ἦθῃ καὶ ταπεινά καὶ ἡμερᾶ. Ἄς μανθάνωσι ἀπὸ τώρα νὰ γονατίζουν ἐπιτήδεια καὶ εὐμορφα καὶ ὡς μὴν τὸ ἔχωσι ἐντροπὴν, οἱ μεγάλοι οἱ γάδες καὶ βασιλεῖς τὸ ποιοῦσιν. Ὅταν σεβαίνωσιν εἰς ἐκκλησίαν λατινικὴν, ὡς γονατίζουν καὶ ὡς εὐχονται ὡς οἱ Λατίνοι. Ὑπάγετέ τοὺς συνεχῶς εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰς λειτουργίας, καὶ ὡς στέκωνται μετὰ εὐλαβείας καὶ προσοχῆς χωρὶς γέλωτος, χωρὶς λαλιάς. Ἄς γονατίζουν καὶ ὡς ἀποσκηπάζονται ὡς οἱ Λατίνοι καὶ ὡς μιμοῦνται δεικνύοντες. Ἄν οὕτω ποίωσι, θέλουσι

βοηθηθῇ, θέλουν ἔχει τιμὴν παρὰ πάντας, θέλω δυνηθῇ καὶ ἐγὼ νὰ τοὺς συνεργῶ. Εἰ δὲ τάναντία ποιοῦσι, ἐγὼ δὲν θέλω δυνηθῇ νὰ τοὺς βοηθήσω οὐδόλως, οἱ ἄνθρωποι θέλουσι τοὺς ἀποσκηπάζει καὶ τινὰς δὲν θέλει τοὺς τιμήσει οὐδὲ ποσῶς.

Καὶ ταῦτα οὐ λέγω, οὐδὲ γράφω τὴν εὐγενεῖαν σου καὶ τοὺς ἄλλους μὲ τὴν πολυλογίαν εὐκαιρα καὶ μάταια, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ λέγετε συνεχῶς τὰ αὐθεντόπουλα, νὰ ποιήσετε νὰ τοὺς τὰ ἀναγινώσκῃ καλῶς καὶ συνεχῶς ὁ διδάσκαλός των, νὰ τὰ γροικῶν καλὰ διὰ νὰ τὰ ποιῶσιν.

Ἐνταῦθα εἶναι θανατικὸν¹¹ κατὰ τὸ παρόν. Δι' αὐτὸ ἐφάνη καλὸν μὲ τὴν βουλήν των ἀρχόντων ὅπου εἶναι ἐδῶ καὶ μὲ τὸ θέλημα τοῦ ἀγιοτάτου πάπα νὰ μὴν ἔλθουν τὰ αὐθεντόπουλα ἐδῶ διὰ τὸν κίνδυνον ἄλλ' οὐδ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀγκῶνα νὰ εἶναι, ἐπειδὴ οὐδὲ αὐτοῦ ὁ τόπος εἶναι γυρός, ἀμὴ νὰ διαβῇτε νὰ ὑπάγετε εἰς ἄλλην χώραν, τὴν ἔλγουσι Τζιγκολον, ὅπου εἶναι καλὸς ἀήρ, νὰ στέκεσθε ἐκεῖ ἕως τοῦ Σεπτεμβρίου ἢ Ὀκτωβρίου μὲ τοὺς αὐθεντοπούλους καὶ τὴν αὐθεντοπούλαν. Σκέψασθε ἑσεῖς ἐν τῷ μέσῳ ἂν πρέπῃ νὰ ἀπομείνουν αὐτοῦ, πάντοτε, ὡς ἂν βουλεύονται καὶ οἱ ἀρχοντες ὅπου εἶναι ἐδῶ. Ὁ μακαριώτατος πάπας καὶ ἐγὼ γράφομεν τὸν λεγᾶτον τῆς Μάρκας ὅπου νὰ σὰς βοηθήσῃ καὶ νὰ σὰς συνδράμῃ εἰς εἶ τι εἶναι χρεια. Αὐτοῦ εἶναι καὶ τις ἐπίσκοπος τοῦ Ὁσμου, ὅπου εἶναι ἰδικός μου καὶ ἦτον καὶ δουλευτής τοῦ ἀγίου δεσπότη. Τὸ Τζιγκολον εἶναι ἐνορία του, καὶ ἔχει καὶ ἐκεῖ καλὸν ὁσπῆτιον, καὶ θέλει σὰς τὸ δώσει νὰ κατοικήσετε ἐκεῖ, καὶ θέλει σὰς συνεργήσῃ καθὼς εἶναι τὸ δυνατόν.

Ἐκ Ρώμης, Ἀβγούστου 27, ἀνεξ' ἔτους

Ο ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ

Καρδιάλις καὶ Πατριάρχης Κων/λεως

Οἱ ἀγρόται δὲν ἔχουν θέσιν εἰς τὸ Κομμουνιστικὸν σύστημα

(Ἀπὸ τὸ «The Manchester Guardian», Λονδίνον)

Ὁ ἀφορισμὸς τοῦ Γιουγκοσλαβικοῦ καθεστῶτος ἀπὸ τὴν Κομμουνιστὴν, προεκάλεισε ἐκ νέου συζητήσιν ἐπὶ ἐνὸς θέματος τὸ ὁποῖον κατὰ τὰ τελευταῖα ἑκατὸν ἔτη ἐβασάνισε τὸν Εὐρωπαϊκὸν Σοσιαλισμόν, τὸ ὁποῖον ὅμως πολὺ ὀλίγον ἀνεφέρθη εἰς τὸν περυσινὸν πανηγυρισμὸν τοῦ Κομμουνιστικοῦ Μανιφέστου. Ἀκόμη δὲ σήμερα, μία μόνον πλευρὰ τὸν συνεπληρώθη. Οἱ παλαιότεροι Σοσιαλισταὶ ἔδειχναν μᾶλλον ἀδυναμίαν διὰ τὴν τάξιν των χωρικῶν. Ὁ Προυντόν, εἰς τὰς ὀμιλίας του, ἀνέφερε κυρίως τοὺς χωρικοὺς. Εἰς ὅλα αὐτὰ ἐδόθη ἕνα τέλος ἀπὸ τὸ Κομμουνιστικὸν Μανιφέστον. Αὐτὸ κατήγγειλε τοὺς χωρικοὺς ὅτι ἦσαν ἱστορικῶς καταδικασμένοι καὶ προέτρπε δλοὺς τοὺς καλοὺς Σοσιαλιστάς νὰ ἐπισπεύσουν τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως.

Ὡς ἐκ τούτου, ὀλίγοι Σοσιαλισταὶ συνεζήτησαν τὴν θεωρίαν αὐτήν, πολλοὶ ὅμως ἐσκέπτοντο τὰς συνεπειὰς τὰς ὁποίας θὰ εἶχεν ἡ ἐφαρμογὴ τῆς. Διότι οἱ χωρικοὶ, ὅχι μόνον ἠρνοῦντο νὰ ἀποθάνουν τὸν φυσικὸν των οἰκονομικὸν θάνατον, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐπέκτασιν τῆς ψήφου, ἤρχισαν, ὅπως καὶ οἱ ἐργάται, νὰ λαμβάνουν μέρος εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ἕνας χρόνιος χωρισμὸς εἰς τὸν Εὐρωπαϊκὸν Σοσιαλισμὸν μεταξὺ τῶν μεγάλων θεωρητικῶν του καὶ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ζητοῦν νὰ ἐπιτύχουν κάποιαν συμφιλίωσιν μὲ τοὺς χωρικοὺς. Ὁ χωρισμὸς αὐτὸς ἐκορυφώθη ὅταν ἔτελεσε ὁ πόλεμος, εἰς ἕνα φαινόμενον παραδόξον, τὸσον ἀπὸ Μαρξιστικῆς ὅσον καὶ ἀπὸ δημοκρατικῆς ἀπόψεως: τὴν ὑποταγὴν τῶν χωρικῶν εἰς τὴν οἰκονομικὴν σφαῖραν καὶ συγχρόνως

εἰς τὴν ἀνελέτητον ἐξάρτησίν των ἐκ τῆς πολιτικῆς σφαίρας.

Τὸ γεγονός ὅτι οἱ Γιουγκοσλάβοι χωρικοὶ ἔλαβον γῆν ὡς ἀτομικὴν ἰδιοκτησίαν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ προκαλέσῃ τὴν καταδίκην τοῦ καθεστῶτος τοῦ Τίτο¹ εἰς ὅλας τὰς Ἀνατολικὰς χώρας ἐγίνε αὐτὸ, τὸ ἴδιον δὲ ἔκασαν καὶ οἱ Ρῶσοι εἰς τὴν Γερμανίαν. Οἱ Γιουγκοσλάβοι ὅμως ἡγέται ἔκασαν κατὰ περισσότερον. Ὡμίλησαν περὶ τῶν χωρικῶν ὡς περὶ «τοῦ θεμελίου τοῦ κράτους» καὶ αὐτὸ ἐφθανε μέχρι τῆς καρδίας τοῦ ἐπαναστατικοῦ δόγματος καὶ τῆς στρατηγικῆς τοῦ Μαρξισμού. Ἦτο μία ἰδέα ἡ ὁποία, εἰς τὸ δευτερον ἡμῶν τοῦ 19ου αἰῶνος εἶχε χωρίσει τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα τῆς Ρωσίας εἰς Σοσιαλιστάς καὶ Λαϊκοὺς, ἀργότερα δὲ εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ Ἀνατολικὴν Εὐρώπην ὠδήγησε εἰς τὴν δημιουργίαν ἰσχυρῶν ἀντι-Μαρξιστικῶν κομμάτων. Ὁ σκληρὸς ἀγὼν διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἐξουσίας, ἔκαμε πολλοὺς Μαρξιστάς νὰ παραδεδεχθῶν τὴν ἀνάγκην, ὅπως ἔλεγε ὁ Κάουτσκι, τῆς συμμαχίας μὲν τῶν χωρικῶν εἰς τὴν μάχην ἐναντίον τοῦ καπιταλισμοῦ. Τί θὰ ἐγένετο ὅμως ὕστερα; Τί θὰ ἐγένετο μετὰ τὴν νίκη;

Ἡ δικτατορία τοῦ Προλεταριάτου ὑπῆρξεν σκληρὰ εἰς ὅλην τὴν Ἀνατολικὴν ξῶνιν κατὰ τὸ παρελθὸν εἶος. Ὁ ἀφανισμὸς τῶν ἀγροτικῶν κομμάτων ἤρχισε πρὸς τὸ τέλος τοῦ πολέμου εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν ὅταν οἱ χωρικοὶ ἐστερηθῶσαν πλέον τοῦ δικαιώματος νὰ ἔχουν ἰδικὸν των κόμμα, παρ' ὅλον ὅτι τὰ κόμματα των ἦσαν τὰ ἰσχυρότερα. Αὐτὸ ἦτο μία ὑπερβολὴ μὲ τὴν ὁποίαν τὰ

9. καπάσι = καπέλο. 10. πεπαιδευμένοι = μὲ καλοὺς τρόπους. 11. θανατικὸν = ἐπιδημία.

Άλλα, μὴ κομμουνιστικά κόμματα ἤρχισαν νὰ σκάπτουν τὸν τάφον των. Εἰς τὸ ὑπόλοιπον τμήμα τῆς ζώνης, ἡ ἱστορία ὑπῆρξεν ἀκριβῶς ἡ ἴδια. Οἱ κομμουνιστὰι συνεπλήρωσαν ἅπλως κατὰ τὸ ὅποιον ἡ ἀντίδρασις εἶχε ἀρχίσει πρὶν ἀπὸ μίαν γενεάν.

Η δολοφονία τοῦ Σταμπολίσκου εἰς τὰ 1923 καὶ ἡ καταδίκη τοῦ κινήματός του συνεπληρώθη τῶρα εἰς τὴν Βουλγαρίαν διὰ τῆς δολοφονίας τοῦ Πετκόβ καὶ τῆς διαλύσεως τοῦ ἀγροτικῆς κόμματος. Εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν τὸ Κροατικὸν ἀγροτικὸν κίνημα, τὸ ὅποιον ἤρχισε μετὰ τὸν κρατούμενον Στεπάν Ράντικ, φυλακισθέντα πολλὰς φορὰς, ἀκόμη δὲ καὶ τὸ κίνημα τῶν ἀριστερῶν Σέρβων Ἀγροτῶν τοῦ Ντραγκολγιούμπ Γιοβάνοβιτς, ἄνθρωποι καὶ κόμματα οἱ ὅποιοι δὲν ὑπέκυψαν ἐπὶ τόσον χρόνον εἰς τὴν ἀντίδρασιν, ἔχουν σήμερον καταπιεσθῇ. Εἰς τὴν Ρουμανίαν οἱ ἀνήσυχτοι ἀρχηγοὶ τῶν ἀγροτῶν, ὁ Μανίου καὶ οἱ ἄλλοι, εὐρίσκονται σήμερον εἰς τὴν φυλακὴν καὶ τὸ κόμμα των ἔχει καταστραφῇ. Τὸ αὐτὸ συνέβη εἰς τὴν Οὐγγαρίαν μετὰ τὸ κόμμα τῶν Μικροϊδιοκτητῶν, ἐνῶ εἰς τὴν Πολωνίαν ἡ καταδίωξις καὶ ἡ ἐξορία τὴν ὁποίαν ἐπέβαλεν ἡ ἀντίδρασις εἰς τὸν παλαιὸν ἀρχηγὸν Βίτος, ἐκορυφώθη σήμερον διὰ τῆς ἐξορίας τοῦ Νικολάγιεφκ, τὸ κόμμα τοῦ ὁποίου ἔχει τεθῇ ἐκτὸς νόμου.

Ὁ Μάρξ καὶ ὁ Ἐνγκελς ἐθεώρησαν γεγονὸς τὸ ὅτι ἡ ἰδιοκτησία ἤρχισε νὰ συγκεντρώνεται εἰς τὴν γεωργίαν, ὅσον καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν. Διεύθυναν ἀπὸ καθέδρας τὴν θεωρίαν αὐτὴν εἰς τὸ Κομμουνιστικὸν Μανιφέστον πολὺ προτοῦ τὴν ἐκδόσιν ἐπιστημονικῶς εἰς τὸ «Κεφάλαιον» εἰς ἐποχὴν δὲ κατὰ τὴν ὁποίαν ἐνεκαίνιαζαν τὴν Διεθνή εἰς τὰ 1864 ὁ Μάρξ προσέθεσε ὅτι ἂν ὅλη ἡ γῆ περιήρχετο εἰς ὀλίγους, τὸ ἀγροτικὸν ζήτημα θὰ καθίστατο ἀπλούστερον διὰ τὴν Σοσιαλιστικὴν ἐπανάστασιν. Διὰ τοῦτο τὸ Κομμουνιστικὸν Μανιφέστον εἰ-

νε ἀπ' ἀρχῆς πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν καὶ ὡς πρῶτον βῆμα ἐπέβαλε τὴν ἀκτεμοσύνην καὶ τὴν χρησιμοποίησιν ἐνοικίου διὰ τὰς κρατικὰς ἀνάγκας, μετὰ δὲ τὴν ἐπιστημονικὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς «συμφώνως πρὸς ἓνα κοινὸν σχέδιον» καὶ διὰ «ἐργατικῆς στρατοῦ». Ἀμέσως ὅμως μόλις ἐνεφανίσθη ὁ τρίτος τὸμος τοῦ «Κεφαλαίου» (1894), αἱ πλευραὶ τοῦ Μαρξιστικοῦ οἰκοδομήματος ἤρχισαν νὰ ὑποχωροῦν.

Ο λαὶ αἱ ἀπογραφαί, ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην, ἀπεκάλυπταν ὅτι οἱ ἀγρόται καὶ τὰ μικρὰ ἀγροτικὰ μαζὰ ἠδυνάτοντο εἰς χώρας τόσον μακρυνὰς καὶ διαφορετικὰς ὅπως ἡ Γερμανία, ἡ Ὁλλανδία καὶ αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι. Συγχρόνως αἱ νέαι ἀγροτικαὶ στατιστικαὶ εἰδείχναν ὅτι τὰ ἀγροτικὰ μαζὰ ἦσαν πολὺ παραγωγικὰ· κάποτε πολὺ παραγωγικότερα τῶν μεγάλων. Αἱ τελευταῖαι μέθοδοι τῆς γεωργίας κατέστρεφαν τῶρα τὰ δύο κύρια κεφάλαια ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ Μάρξ εἶχε στηρίξει τὴν θεωρίαν του. Ἐνῶ ὅμως ὁ περισσότερος Σοσιαλιστὰὶ ἐκινουῖτο περὶ αὐτοῦ τοῦ θεωρητικοῦ κεφαλαίου—καὶ εἰναι ἄξιον προσοχῆς πόσον ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν ἤξεραν ἢ ξέρουν τίποτε περὶ γῆς καὶ γεωργίας—δὲν ἠδύναντο νὰ ἀπατηθοῦν ὡς πρὸς τὰς πολιτικὰς συνεπείας. Αὐτὸ ὑπῆρξε τὸ πικρὸν μάθημα τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1848 καὶ εἰς τὰ 1919 ἡ δογματικὴ ἐπιβεβαίωσις αὐτῆς τῆς Μαρξιστικῆς θεωρίας διήρσε πάλιν τὰς δύο μερίδας τῶν ἐργαζομένων εἰς τὴν Βαυαρίαν, τὴν Οὐγγαρίαν καὶ τὴν Αὐστρίαν καὶ ὠδήγησε εἰς νέαν ἀντίδρασιν.

Τὰ οἰκονομικὰ καὶ πολιτικὰ αὐτὰ προβλήματα συνεκέντρωσαν νέον ἐνδιαφέρον κατὰ τὰ ἐτη τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῆς δυσκόλου περιόδου ἢ ὁποία ἠκολούθησε μετὰ τὸν Πρῶτον Παγκόσμιον Πόλεμον. Ἀπὸ τὰ μέσα τῆς δεκαετίας 1920-1930 καὶ μετὰ, τὰ σοσιαλιστικὰ προγράμματα εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ Ἀνατολικὴν

Εὐρώπην ἔδωσαν ἰδιαιτέραν προσοχὴν εἰς τὴν γεωργίαν, πρᾶγμα ἐντελῶς νέον, καὶ γενικῶς εἰδείξαν ὅτι ἐπίστευαν πὺς ἡ Μαρξιστικὴ θεωρία ἔπρεπε νὰ ἀνασχηματισθῇ συμφώνως πρὸς τὰ νέα στοιχεῖα τῶν στατιστικῶν, πρὸς τὴν «ἀντικειμενικὴν πραγματικότητα». Κυρίως εἰδείξαν τὴν ἀνάγκην νὰ εὐρεθῇ ἓνα σύνολον ἀρχῶν τὸ ὅποιον θὰ ἐδέχετο εὐκολότερα ὁ μικρὸς ἀγρότης καὶ ὁ ἀκτῆμων γεωργός.

Τοῦτο ἐφάνη ἀμέσως ἀπὸ τὰς μεθόδους τοῦ Ἀγγλικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος, τὸ ὅποιον, γενικῶς, περισσότερον Φαριανὸν παρὰ Μαρξιστικὸν εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν, (μὴ ἔχον χωρικοὺς νὰ ἀντιμετωπίσῃ) ἐξηκολούθησε νὰ μὴ δέχεται τὴν ἐθνικοποίησιν τῆς γῆς καὶ διότι ἦτο «δίκαιον διὰ τὴν κοινότητα» καὶ διότι, ὅπως ἐπέμενεν ὁ Σέρ Στάφορντ Κρίππς εἰς τὰ 1934 («Ἡ Οἰκονομικὴ ὀργάνωσις τῆς Γεωργίας»), δὲν δύναται νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τὴν Σοσιαλιστικὴν ὀργάνωσιν. Τὰ Κομμουνιστικὰ καθεστῶτα εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην ἐξέτέλεσαν μετὰ τὸν πόλεμον τὴν ὑπόσχεσιν των νὰ ἐξαφανίσουν τὰς μεγάλας ἰδιοκτησίας, καὶ παρ' ὅλον ὅτι αὐτὸ ἦτο μοιραῖον νὰ φέρῃ πτώσιν τῆς παραγωγῆς εἰς ἐποχὴν μεγάλῃς ζητήσεως—ἔδωκαν τὴν γῆν εἰς τοὺς πτωχερώτερους χωρικοὺς, κατὰ μικροὺς κλήρους.

Υπάρχει κατὰ τὸ παράδοξον εἰς καθὲ ἐκδήλωσιν αὐτῆς τῆς πολιτικῆς. Ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῆς Μπολσεβικικῆς Ἐπαναστάσεως μετὰ τὸ 1918, καὶ τὴν ἐμμεσον ἐπίδρασιν τῆς ἐπικρατήσεως τῶν Σοβιέτ μετὰ τὸ 1945, ἡ Ἀνατολικὴ καὶ Κεντρικὴ Εὐρώπη (πλὴν τῆς Ρωσίας) μεταβλήθη εἰς μίαν ἀτελείωτον θάλασσαν μικροϊδιοκτητῶν χωρικῶν σήμερα ἀκόμη ὁ πτωχὸς χωρικός καὶ ὁ γεωργὸς τὸν ὅποιον τὰ Σοβιέτ ἐχρησιμοποίησαν ἐναντίον τῶν Καλάκ, ἔγιναν ἰδιοκτῆται. Εἰς ὅλην τὴν

ἐκτασὶν τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῆς παραγωγῆς, τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον Μαρξιστικὸν δόγμα, συγχρόνως ὅμως ἡ δικτατορία τοῦ προλεταριάτου ἐκέρυεν ὅτι αὐτὸ τὸ δόγμα ἔπρεπε νὰ ἐπιβληθῇ ἀπολύτως. Εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ρωσίαν οὐ μόνον ἡ γῆ καὶ ἡ γεωργία ἐκολλεκτικοποιήθη, ἀλλὰ, διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ κολλεκτικοποίησις αὐτή, οἱ χωρικοὶ ἐξηφανίσθησαν ὡς τάξις.

Εἰς τὴν ὑπόλοιπον Κομμουνιστικὴν Εὐρώπην ἡ πρώτη αὐτῆς φάσις ἠύξησε καὶ ἐνίσχυσε τὴν τάξιν τῶν ἀγροτῶν, ἐστέρησε ὅμως καθὲ πολιτικὸν δικαίωμα. *Πόσον μπορούσε νὰ κρατήσῃ αὐτὴ ἡ πολιτικὴ;* Ἡ μήπως τὰ νέα καθεστῶτα, ὅταν τὰ τροφίμα δὲν θὰ ἦσαν πλέον σπάνια, θὰ ἀπεκάλυπτον τὴν ἀληθινὴν Μαρξιστικὴν θεωρίαν;

Οἱ Γιουγκοσλάβοι ἀρχηγοὶ ἀπροκαλύπτως προσεπάθησαν νὰ ἐπιτύχουν μίαν ἱσορροπίαν, δεχόμενοι πάλιν τοὺς ἀγρότας εἰς τὴν πολιτικὴν ἢ ταχύτης μετὰ τὴν ὁποίαν ἡ Τσεχικὴ, ἡ Πολωνικὴ καὶ Οὐγγρικὴ Κυβέρνησις ἐσπείσαν νὰ ἐξασφαλίσουν τοὺς ἀγρότας των, εἰδείξε πόσον ἐφοβούντο τὴν Κομμουνιστικὴν ἐπικίνδυνον δι' αὐτοὺς ἀπὸ τὸ νὰ ἐξάψουν ἐξ νέου τὴν καταστρεπτικὴν σύγκρουσιν τῶν σοσιαλιστῶν καὶ τῶν ἀγροτῶν ἢ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὸ Μαρξιστικὸν κόμμα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κομμουνιστικοῦ Μανιφέστου.

Εἰς τὰ 1919 αἱ Σοσιαλιστικαὶ ὁμάδες, νικητρίαι εἰς τὸ Μόναχον, τὴν Βιέννην καὶ τὴν Βουδαπέστην, διεκέρυσαν τὸ Μαρξιστικὸν ἀγροτικὸν πρόγραμμα καὶ τοιοῦτοτρόπως γρήγορα ἔχασαν τὴν δύναμιν των· τὰ νέα Κομμουνιστικὰ καθεστῶτα, μετὰ τὸ 1945, μετὰ πολλὴν ἐπιτηδεύματα ἐκρυσαν αὐτὸ τὸ πρόγραμμα διὰ νὰ κρατήσουν τὴν δύναμιν των. Πότε θὰ αἰσθανθοῦν ἀρκετὰ ἰσχυρὰ ὥστε νὰ ἐπιχειρήσουν νὰ ἄρουν αὐτὴν τὴν ἀντίδρασιν;

Ἡ καινούρια μαθηματικὴ φιλοσοφία

Τοῦ L. L. WHYTE

(Ἀπὸ τὸ «The Listener», Λονδῖνο)

Εξακολουθοῦμε νὰ εἴμαστε πλάσματα βασικά ἀδαή. Πολλά, ἴσως τὰ περισσότερα ἀπὸ ὅσα κάνομε, τὰ κάνομε ἀσυνείδητα — μὲ τὴν ἔννοια ὅτι δὲν ξέρομε γιατί ἢ πῶς τὰ κάνομε. Δὲν ξεχνῶ τὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἐπιστήμης. Ὁ ἔλεγχός μας ἐπάνω στὴ φύση θὰ ἦταν ἀδύνατος ἂν ἡ ἐπιστήμη δὲν εἶχε ἐδραιώσει στοιχεῖα ἀλήθειας, ἀρχές, πού ἰσχύουν γιὰ ὀρισμένες μόνο πλευρὲς τῆς φύσης. Οὔτε ἡ ἐπιστήμη ὅμως οὔτε ἡ φιλοσοφία δὲν ἔχουν ἀκόμη ἐδραιώσει — ἔτσι ὥστε νὰ μὴν ἐπιδέχονται ἀμφισβήτηση — τίς βασικὲς σχέσεις ἀνάμεσα σὰ διάφορα πεδία τῆς γνώσης. Δὲν ξέρομε π.χ. τὰ στοιχειώδη χαρακτηριστικὰ τῶν φαινομένων πού γενικὰ ὀνομάζομε ὕλη, ζῶη καὶ πνεῦμα ἢ φύση, καθὼς καὶ τίς σχέσεις τῶν πραγμάτων αὐτῶν. Ἄν ὑπάρχει κάποια κοσμικὴ τάξη, οἱ σχέσεις αὐτὲς πρέπει νὰ ὑπάρχουν, ἀλλὰ ἀκόμη δὲν τίς ξέρομε. Ἐτσι, λέγοντας στοιχειώδη γνώση, ἐννοῶ τὴν ἐδραίωση γενικῶν ἀρχῶν ἀμοιβαίων σχέσεων τῶν πραγμάτων, ἱκανῶν νὰ δώσουν τὴν ἔννοια τοῦ ὅλου. Αὐτὴ εἶναι μία λογικὴ ἐπιδίωξη καὶ δὲν προϋποθέτει τὴν ὑπερβατικὴ γνώση ἀπολύτων ἀρχῶν εὐρισκομένων ἔξω ἀπὸ τὸ βασίλειο τῆς φύσης, γιατί, —κατὰ τὴ γνώμη

μου τουλάχιστον—ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι, μὲ τοὺς ἀνάνδρους φόβους μας καὶ τίς εὐγενεῖς μας φιλοδοξίες καὶ μὲ ὅλα τὰ ἄλλα, μόνο μέσα στὴ φύση βρίσκομε τὸ νόημά μας.

Αν μέσα στὴν ἀντίληψή μας γιὰ τὴ φύση κλείσωμε, ὅχι μόνο τὸν ἐξωτερικὸ κόσμον μὰ καὶ τὸ περιεχόμενο τῆς ἀνθρωπίνης σκέψης, μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι ἔσχατος σκοπὸς—ἂν καὶ δὲν ἀναγνωρίζεται πάντα—κάθε συστηματικῆς φιλοσοφίας, τῆς λογικῆς, τῶν μαθηματικῶν καὶ τῆς ἐπιστήμης, ἦταν πάντα ἡ ἀνακάλυψη ἐνιαίων λογικῶν σχέσεων ἐκτεινομένων σὲ ὅλο τὸ ἐπιστητό. Ἀπ' αὐτὲς, ἡ λογικὴ καὶ τὰ μαθηματικὰ ἀφοροῦν τίς σχέσεις πού καθορίζουν τοὺς νόμους τῆς ἀφαιρέσεως καὶ τίς ἔννοιες τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς ποσότητος· ἡ ἐπιστήμη τίς σχέσεις τῶν φαινομένων πού ὑπόκεινται σὲ παρατήρηση· καὶ ἡ συστηματικὴ φιλοσοφία τίς ἔσχατες ἀμοιβαῖες σχέσεις ὅλων τῶν πραγμάτων. Δέω συστηματικὴ φιλοσοφία — γιατί θέλω νὰ ξεχωρίσω τὴ θρησκευτικὴ, αἰσθητικὴ καὶ διαισθητικὴ φιλοσοφία καθὼς καὶ τὴ φιλοσοφία τῆς ἱστορίας καὶ τὴν ἠθικὴ. Ὅλα αὐτὰ βέβαια ἔχουν σημασία, ὅχι ὅμως, νομίζω, τόση, ὅση ἡ ἀμοιβαία

σχέση μαθηματικῶν καὶ φιλοσοφίας. Ἐτσι θὰ ἀσχοληθῶ ἐδῶ μὲ τὴν θέση πού ἔχει σήμερα ἡ μαθηματικὴ φιλοσοφία καὶ ἰδιαίτερα μὲ τὴ μορφή πού παρουσιάζεται στὸ ἔργο δύο ἀνθρώπων, ἐνὸς πού πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ πέθανε καὶ ἐνὸς πολὺ ζωντανοῦ—ἐννοῶ τὸ ἔργο τοῦ Ἀλφρεντ Νόρθ Χουάιτεντ καὶ τοῦ Μπέρτριαντ Ράσσελ.

Αὐτοὶ οἱ δύο μαζὺ ἔκαμαν σημαντικώτατη πρόοδο πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς νοήσεως τοῦ κόσμου, τῆς ἀνακαλύψεως τῶν ἐσχάτων σχέσεων μεταξὺ τῶν ἐδικῶν πεδίων τῆς γνώσης. Αὐτὸ δὲν ἔχει ἀκόμη ἀπόλυτα ἀναγνωρισθῇ καὶ ὑπάρχει λόγος. Θὰ δείξω ὅτι τὸ κατόρθωμα τοῦ Ράσσελ καὶ τοῦ Χουάιτεντ εἶναι ὅτι καθώρισαν τὸν χαρακτηριστικὸ τύπο τῆς στοιχειώδους γνώσης, δὲν εἶπαν ὅμως καὶ ποιοὶ εἶναι τὸ περιεχόμενο πού πρέπει νὰ δώσωμε σ' αὐτὸν τὸν τύπο. Δὲν ἐμφύσησαν ζῶη στὸ στεγνὸ σκελετὸ τῆς μαθηματικῆς φιλοσοφίας. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος πού ὡς τώρα δὲν ἐκτιμήθηκε ἀρκετὰ ὁ πραγματικὸς χαρακτήρας τοῦ ἔργου τους, πού ἔμελλε νὰ δώσῃ μιὰ λογικὴ τεχνικὴ, ἱκανὴ νὰ πᾶν βαθύτερα μέσα στὴ φύση τῶν πραγμάτων, βαθύτερα ἀπὸ κάθε προηγούμενο ἐφεύρημα τοῦ ἀνθρώπου.

Πρὶν ὅμως βυθιστοῦμε μέσα σ' αὐτὴν τὴν συναρπαστικὴ ἱστορία, ἐπιτρέψτε μου νὰ σᾶς προειδοποιήσω ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιμένετε καμία αὐθεντικὴ ἐκ-

τίμηση τοῦ ἔργου τοῦ Χουάιτεντ καὶ τοῦ Ράσσελ. Εἶναι ἀκόμη πάρα πολὺ νωρὸς γιὰ νὰ ἐπιχειρήσῃ κανεὶς κατὰ τέτοιο, καὶ ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ δὲν ἔχω διαβάσει ὅλα τους τὰ δημοσιεύματα. Αὐτὸ λοιπὸν πού ἀκολουθεῖ εἶναι ἀπλῶς μία προσωπικὴ ἀξιολόγηση, διατυπωμένη χωρὶς φόβο, εὐνοια, ἢ λογοκρισία. Αὐτὸ ἔχει σημασία γιατί μόνο σὲ μιὰ χώρα ὅπου τιμᾶται ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψης μπορούν νὰ κριθοῦν δίκαια μεγάλοι νεωτεριστὲς σὰν αὐτούς.

Ἄς ρίξωμε μιὰ γρήγορη ματιὰ στὸ παρελθόν. Στους πρώτους πολιτισμοὺς δὲν ὑπῆρχε συνειδητὸς διαχωρισμὸς τῆς φιλοσοφίας ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀνθρώπινη ζῶη καὶ γνώση. Μόνο με τοὺς προσωκρατικούς Ἕλληνες ἡ φιλοσοφία μὲ τὴν ἔννοια τῆς ἀναζητήσεως τῆς βασικῆς ὀρθολογικῆς γνώσης, γίνεται συνειδητὴ ἐνέργεια, ἀξιολογῶν ἀπὸ τὴν ἴδια τῆς τῆ φύση. Βέβαια τὸ ἐνδιαφέρον καὶ γιὰ τὸν ἀριθμὸ καὶ τὸ μέγεθος ἄρχισε πολὺ νωρίτερα. Οἱ Σουμεριοὶ χρησιμοποιοῦσαν ἡμερολόγιο γύρω ἀπὸ τὸ 5000 π. Χ. καὶ ὁ λαὸς τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν Ἰνδιῶν εἶχε καταπιαστῇ μὲ ἀριθμητικὰ καὶ μετρικὰ προβλήματα πολὺ πρὶν ἀπὸ τὸν Πυθαγόρα. Τὴν ἐποχὴ πού οἱ πρῶτοι Ἕλληνες ἄρχισαν νὰ ζητοῦν μιὰ ὀρθολογικὴ σειρά σὰ φαινόμενα, ὑπῆρχε ἤδη μακρότατη παράδοση σχετικὰ μὲ τοὺς ἀριθμοὺς καί, ἐναμέρος ἀπὸ τὴν παράδοση αὐτή, πρέπει νὰ

κληρονόμησαν καὶ οἱ Ἕλληνες.

Ἀκόμη, ἀριθμοὶ καὶ γεωμετρικά σχήματα προκαλοῦσαν τὴ σκέψη κατὰ δύο τρόπους· ἦταν ἀπαραίτητα προκειμένου νὰ καταπιαστῇ κανεὶς μὲ πραγματικά πράγματα, ὅπως ὁ οὐρανός, ἡ γῆ καὶ τὰ προϊόντα τῆς γῆς· ὅστερα, εἶχαν τὰ ἴδια μία γοητεία μέσα τους, ἦταν ἓνα ὑψηλὸ διανοητικὸ παιχνίδι, ποὺ τὸ ἐμψύχωνε μιὰ κρυμμένη ἐντελὼς δική του ζωὴ καὶ συνεχῶς σχημάτιζε νέες ἐννοιες καὶ νέους συνδυασμούς. Πολλὲς χιλιάδες χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴ Μαρία Μοντεσσόρι τὰ ἀριθμητικὰ αὐτὰ παιχνίδια ὑπῆρχαν, ὅχι μόνον οἱ ἀνώτατοι ἀλλὰ καὶ οἱ εὐφυστάτοι παιδαγωγοὶ τοῦ ἀνθρώπου. Πάρτε τρεῖς σπάγγους μὲ ἀναλογία μήκους 3, 4, 5· δέστε τὶς ἄκρες τους καὶ ἀνοίξτε τους· θὰ ἔχετε ἓνα ὀρθογώνιο τρίγωνο. Οἱ Αἰγύπτιοι ἀσφαλῶς τὸ ἤξεραν ὁ Πυθαγόρας βέβαια τὸ ἤξερε, καὶ ὁ Εὐκλείδης τὸ ἀπέδειξε τουλάχιστο γιὰ δική του ἱκανοποίηση καὶ γιὰ ἱκανοποίηση τῶν περισσοτέρων δασκάλων. Χρειάζονται ὁμως οἱ τρεῖς μεγάλοι τόμοι τοῦ κοινοῦ ἔργου τοῦ Χουάιτχεν καὶ τοῦ Ράσσελ «Principia Mathematica» (1910-1913) γιὰ νὰ μάθουμε τί πραγματικά σημαίνει αὐτὸ — γιὰ τὰ βασικὰ στοιχεῖα τῆς λογικῆς, τῆς ἀριθμητικῆς καὶ τῆς γεωμετρίας, συμπεριλαμβανόμενα ὅλα σὲ μιὰ ἱκανοποιητικὴ ἀπαρίθμηση τῶν ἰδιοτήτων τοῦ μακρυνοῦ αὐτοῦ παιχνιδιοῦ τῆς «Μοντεσσόρι».

Ἐδῶ παρατηρεῖται κάτι πολὺ ἰδιότροπο. Οἱ Αἰγύπτιοι μποροῦσαν νὰ χρησιμοποιοῦν στὴν πρακτικὴ ζωὴ κάτι ποὺ δὲν καταλάβαιναν μὲ τὸν ὀρθὸ λόγο. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο οἱ Σουμεριοὶ, οἱ ἀρχαῖοι Ἰνδοὶ καὶ ἀργότερα οἱ Ἕλληνες, ὅλοι, ἐπαίξαν μὲ τοὺς ἀριθμούς χωρὶς καλὰ καλὰ νὰ ξέρουν τί εἶναι αὐτοὶ οἱ ἀριθμοί. Ἐκάναν τὴ δουλειά τους μ' αὐτούς, καὶ αὐτὸ ἦταν ἀρκετὸ. Τὸ γεγονός εἶναι ὅτι οἱ ἄνθρωποι μποροῦν νὰ χρησιμοποιοῦν πολὺ ἀποτελεσματικά μιὰ μέθοδο πολὺ πρὶν κατανοητῇ ἡ λογικὴ τῆς βάσης. Εἶναι σὰν νὰ χρησιμοποιοῦμε πολὺ ἀποτελεσματικά τὸν ἠλεκτρισμὸ χωρὶς νὰ ξέρουμε τί εἶναι ἠλεκτρισμός. Ἀρχίζουμε χρησιμοποιώντας ἰδέες ποὺ τὶς συλλαμβάνουμε διαισθητικὰ δηλ. χωρὶς νὰ σκεπτόμαστε τί πραγματικά εἶναι καὶ ἡ ἀνάπτυξη τῆς θεωρίας συνίσταται στὴν προσπάθεια νὰ ἐξετάσουμε ἐξαντλητικὰ αὐτὲς τὶς διαισθητικὲς ἰδέες καὶ ἔτσι νὰ τοὺς δώσουμε ἓναν σαφὲς λογικὸ ὁρισμό. Νομίζουμε ὅτι ξέρομε τί εἶναι ἓνας ἀριθμὸς ἢ ἓνα μήκος, ἀλλὰ ὅσο περισσότερο τὸ σκεπτόμαστε, τόσο λιγότερο βέβαιοι γινώμαστε καὶ στὸ τέλος ἀναγνωρίζουμε τὴν ἀνάγκη νὰ ἀναλύσουμε κριτικὰ αὐτὲς τὶς βασικὲς ἐννοιες.

Ἡ ἀναζήτησις μιᾶς λογικῆς βάσης στὴν συστηματικὴ ἀνάλυση τῶν διαισθητικῶν ἰδεῶν ἀρχισε μὲ τὸν Σωκράτη καὶ τὸν Πλάτωνα στὴν φιλοσοφία, καὶ

μὲ τὸν Εὐκλείδη στὴν Γεωμετρία. Ἔτσι προήλθε ἓνας μακρὸς χωρισμὸς μαθηματικῶν καὶ φιλοσοφίας ποὺ κράτησε δόκληρο τὸν Μεσαῖωνα καὶ ὡς τὸν 17ο αἰῶνα. Ἡ ἀναζήτησις τῆς πνευματικῆς σαφάνειας ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες σταμάτησε μὲ τοὺς πρακτικούς Ρωμαίους καὶ ἡ Ἑλληνικὴ μέθοδος γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἔρευνας αὐτῆς μὲ τὴν ἀνοικτὴ συζήτηση καταπολεμήθηκε ἀπὸ τὴν ἱεροκρατικὴν ἱεραρχία τῶν αἰώνων ποὺ ἀκολούθησαν. Μιὰ ἀλλαγὴ ὁμως ἐτοιμαζόταν πάντα, καὶ ἐμφανίστηκε ὀρμητικῇ ὅταν ὁ Κέπλερ, ὁ Γκαλιλέο, ὁ Νεύτων ἀποκάλυψαν τὴν δύναμη ποὺ εἶχαν τὰ μαθηματικά νὰ ἀνοίγουν νέα πεδία ἀντικειμενικῆς γνώσης. Ὁ σύγχρονος κόσμος ὀφείλει τὸν χαρακτῆρα του κυρίως στὸ γεγονός ὅτι ἀπὸ τὸ 1600 ὡς σήμερα, ἡ παρατήρηση καὶ τὸ πείραμα δὲν ἔπαψαν νὰ ἐπιβεβαιώνουν ὅτι οἱ μέθοδοι τῶν μαθηματικῶν δίνουν τὸ κλειδί γιὰ νὰ καταλάβουμε τὴν τάξη ποὺ ἐπικρατεῖ στὴ φύση. Δὲν χρειάζεται νὰ πῶ περισσότερα γιὰ ἓνα πράγμα τόσο φανερό.

Ἔτσι δὲν μᾶς ἐκπλήσσει ὅτι μιὰ καινούρια φιλοσοφικὴ σχολὴ ἀσχολήθηκε μὲ τὰ γενικὰ χαρακτηριστικά τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσης καὶ τῶν μαθηματικῶν μεθόδων μὲ τὶς ὁποῖες αὐτὴ ἡ γνώση ἐκφράζεται. Οἱ μαθηματικοὶ μποροῦν νὰ ἀσχολοῦνται μὲ τοὺς ἀριθμούς καὶ τὰ μεγέθη

χωρὶς ἄλλο σκοπὸ, τὰ συμπεράσματα τους ὁμως δὲν θὰ εἶχαν τόση σημασία γιὰ μᾶς, ἂν ἡ μέθοδος τους δὲν μᾶς διαφώτιζε ὡς πρὸς τὴ λειτουργία τοῦ σύμπαντος ὅπου ζοῦμε καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς ἰδίας μας τῆς σκέψης. Ἡ ἱστορία τῶν μαθηματικῶν ἔχει ἀκόμη νὰ παρουσιάσῃ δύο μεγάλους «ρυθμούς»· πρῶτα τὴν ἀμοιβαίαν ἀλληλεπίδραση ἐμπειρικῆς ἐπιστήμης καὶ μαθηματικῶν, ποὺ, καὶ τὰ δυὸ μὲ τὴν σειρά τους, βοηθοῦν τὸ ἓνα στὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἄλλου· καὶ δεύτερο μιὰ κίνηση τοῦ ἐνδιαφέροντος ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ στὸ γεωμετρικὸ σχῆμα καὶ πάλι στὸν ἀριθμὸ. Πίσω ὁμως καὶ ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς «ρυθμούς» βρίσκεται ἓνα ἐνοποιητικὸ λογικὸ βάθος ποὺ συχνὰ τὸ προϋποθέτουμε, πάντα ὁμως βρίσκεται στίς διαισθητικὲς ἰδέες καὶ στοὺς τρόπους τοῦ συλλογίζεσθαι ποὺ χρησιμοποιοῦμε. Ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ μαθηματικὴ θεωρία, προϋποθέτουν ἢ καθιερώσαντες τοὺς μεθόδους λογικῆς ἀφαιρέσεως καὶ πίσω ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ καὶ τὸ γεωμετρικὸ σχῆμα βρίσκονται οἱ λογικὲς ἰδιότητες, κρυμμένες σ' αὐτὲς τὶς ὀλοφάνερα βασικὲς ἐννοιες. Θὰ μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ ἀπλοποιήσωμε τὸ θέμα λέγοντας ὅτι ὁ Χουάιτχεν καὶ ὁ Ράσσελ ἀντιπροσωπεύουν, ὅπως καὶ κάθε ἄνθρωπος, ἓνα τέλος μέσα σ' αὐτοὺς τοὺς ρυθμούς στὴν ἱστορία τῶν μαθηματικῶν — ἓνα τέλος μέσα σὲ μιὰ σύνθεσις. Ὁ Ράσσελ ἦταν ὁ πρῶτος ποὺ ἀλάθευτα ἐ-

πιβεβαίωσε την άποψη ότι τα κοινά μαθηματικά, όταν τα εννοήσουμε σωστά, αποτελούν κλάδο της λογικής. Όπως είπε ο Χουάιτχεντ, ο Ράσελ ήταν ο πρώτος που αναγνώρισε ότι τα μαθηματικά έπρεπε να θεωρηθούν ή επιστήμη που ασχολείται με τη λογική άπαγωγή των πορισμάτων από τις γενικές αρχές κάθε συλλογισμού. Με άλλα λόγια ότι τα μαθηματικά και η λογική είναι ταυτόσημα.

Η άποψη αυτή που πρώτος διετύπωσε ο Ράσελ στα 1903 πήρε την δικαίωσή της έπτά χρόνια αργότερα στο κοινό έργο του Ράσελ και του Χουάιτχεντ, «*Principia*». Το βιβλίο αυτό ήταν το μεσουράνημα των μαθηματικών έρευνών δύο αιώνων, προς την κατεύθυνση κυρίως της αυξήσεως της άφηρημένης γενικότητας, του τυπικού ορισμού των αξιωμάτων, της ανάλυσεως των βασικών σχέσεων των μαθηματικών συστημάτων, και την ανάκαλψη καθαρών συμβολισμών. Όλη αυτή την εργασία μπορούμε να την συνοψίσουμε στην έννοια της μαθηματικής διαρθρώσεως κατασκευής, σε ένα σύστημα σχέσεων με ορισμένες τυπικές ιδιότητες. Λέγοντας τυπικές ιδιότητες εννοώ ιδιότητες σαν την ισορροπία και την ανισορροπία, τη συμμετρία και άσυμμετρία κτλ., που τώρα βλέπουμε ότι βρίσκονταν κάτω από τις πρωτόγονες ιδέες του αριθμού και του γεωμετρικού σχήματος.

Η μαγεία και το μυστήριο του αριθμού και της γεωμετρίας, έπρεπε λοιπόν να θεωρηθεί ότι βρίσκεται, όχι σε κάποιον υπερβατικό κόσμο αιώνιας αλήθειας, αλλά απλώς στην ιδιότητα του ανθρώπινου νου να σχηματίζει διαισθητικά κανόνες χωρίς να ξέρη τι ακριβώς κάνει. Τώρα, χάρις στο έργο του Ράσελ και Χουάιτχεντ και άλλων, μπορούμε να καταλάβουμε πως το κρίσιμο σημείο είναι να ταυτίσουμε τη βάση κάθε συστήματος, είτε το σύστημα αυτό ανήκει στον έξωτερο κόσμο είτε στον κόσμο του νου μας. Και σύστημα σημαίνει σύνθεση σχέσεων με αυστηρά καθορισμένες τυπικές ιδιότητες.

Σαν μαθηματικοί ο Χουάιτχεντ και ο Ράσελ συμφωνούσαν σ' αυτό το σπουδαίο θέμα, διέφεραν όμως και στον χαρακτήρα και στις πλατύτερες φιλοσοφικές συνέπειες στις οποίες έφθαναν με τον τρόπο που έβλεπαν τον κόσμο της επιστήμης, και την ιστορία του ανθρώπου. Ο Χουάιτχεντ ήταν βαθύτερα έπηρεασμένος από την Πλατωνική παράδοση και άκόμενη είχε πολύ δυνατή την αίσθηση του ρόλου που παίζει το θρησκευτικό, αισθητικό και ήθιμο στοιχείο στην ανθρώπινη ζωή. Νομίζω δίκαιο να πω, πως οι περισσότερες πράξεις του, από τα 1910 ως τότε που πέθανε, στα 1947, ήταν αφιερωμένες στην προσπάθεια να έναρμονίση τις μαθηματικές και επιστημονικές

του γνώσεις με τις ιδιότητες και τις αξίες της ατομικής ζωής. Η προσπάθειά του να φθάση σε μία σύνθεση είχε ως κέντρο μία φιλοσοφική ιδέα, την ιδέα που άφορα το δημιουργικό πέρασμα από τη φύση, την πορεία του χρόνου που κατά κάποιο τρόπο υπερβαίνει το φανερό χωρισμό των ατομικών όντοτήτων και φέρνει το όλον σε νέες μορφές υπάρξεως. Ο Χουάιτχεντ όμως έκφράστηκε σε μία δύσκολη μεταφυσική γλώσσα και εκείνοι που δεν πιστεύουν ότι η φιλοσοφική σκέψη πρέπει να είναι σκοτεινή—και εγώ δεν το νομίζω—θα ρωτήσουν γιατί το έκαμε αυτό. Ίσως επειδή ο Χουάιτχεντ έζησε ακριβώς στο κορύφωμα μιάς μεγάλης πνευματικής μεταβιβάσεως από τον κόσμο της μονιμότητας, που αντιπροσωπεύει ο Πλάτων, στον νέο κόσμο της κινήσεως, τον κόσμο του Μπέρξον, της ιστορικής μεταρρυθμίσεως και μεταβολής των σχέσεων που διέπουν την σύγχρονη επιστήμη—σχέσεων όπως του νόμου της θερμοδυναμικής. Ο Χουάιτχεντ είδε την αλήθεια του καινούργιου, δεν μπορούσε όμως να άρηθή τα παλιά θεμέλια· γι' αυτό υπήρξε σκοτεινός—και κάποτε άσαφής—όπως όταν έλεγε το άτομο, οργανισμό.

Ο Ράσελ, πάλι, με το τρομέρο του πάθος για την λογική σαφήνεια, την επιστημονική αντικειμενικότητα και την πνευματική έλευθερία, ζήτησε να περιο-

ρίση τη γνώση στα ελάχιστα δυνατόν στοιχεία για τα οποία μπορεί κανείς να είναι λογικά βέβαιος, στα ατομικά ή προσωπικά στοιχεία που το νόημά τους ήταν τόσο καθαρό όσο και το 2+2 και πιο καθαρό ακόμη, γιατί ο Ράσελ, ζητούσε να μάθη τι σήμαινε πραγματικά «2» και τι «σύν» και ήθελε να τα έκφραση σε μία γλώσσα άπαλλαγμένη από άοριστίες και άμφοισβήτηση. Κάτι από την εικονομαχία του Βολταίρου και τον σκεπτικισμό του Ντεκάρτ είχε συνδυασθή μέσα στην πρωτότυπη και λογική σκέψη του νεαρού Ράσελ. Μπορεί κανείς να αισθανθή ότι συχνά εφαρμόζει τη λογική ανάλυση στα ανθρώπινα πράγματα κάπως φανερακά και ότι η φυσική ανθρώπινη διαίσθηση πλησιάζει πιο σίγουρα την αλήθεια. Στην προσπάθειά του όμως να επιτύχη λογική σαφήνεια, πραγματικά αντικειμενική γνώση και χειραφέτηση από την πρόληψη και την έλλειψη άνεκτικότητας, ότι παράδειγμα του Ράσελ θα το τιμούν πάντα οι φωτισμένοι άνθρωποι, όσο κι' αν ο κόσμος δεν πληρώνει τέτοιες άρετές όπως τους αξίζει.

Σε τί συνοψίζεται αυτό το παράδειγμα; Τι έκαμε ο Χουάιτχεντ και ο Ράσελ; Έγραψαν απλώς μιά καινούργια σελίδα στα μαθηματικά έγχειρίδια και είναι δυο περαστικά ανθίσματα μιάς προσωπικής φιλοσοφίας; Αν το νόμιζα αυτό δεν θα με άπασχολούσαν καν. Ο Χουάιτ-

χαντ καθώρισε τὴν ἀφηρημένη φιλοσοφία σὰν «προσπάθεια νὰ σχηματίσουμε ἓνα συνεπές, λογικό, ἀναγκαῖο σύστημα ἀπὸ γενικὲς ἰδέες, σύμφωνα, μὲ τὶς ὁποῖες νὰ μπορῇ νὰ ἐρμηνεύεται κάθε στοιχεῖο τῆς προσωπικῆς μας πείρας». Τί πρόσφερε ἡ σχολὴ τῆς μαθηματικῆς φιλοσοφίας σ' αὐτὴν τὴν μεγάλη προσπάθεια; Νομίζω, αὐτό: ἐβεβαίωσε ὅτι ζητώντας τὴν πνευματικὴ κατανόηση εἴμαστε ἀναγκασμένοι νὰ ὑπερνικήσουμε τὴν τυραννίαν λέξεων ποὺ δὲν ἔχουν ἀπόλυτα καθωρισμένο περιεχόμενο ὅτι εἴμαστε ἀναγκασμένοι νὰ ἀνακαλύψουμε καὶ νὰ ἐκφράσουμε τὸ τελικὸ σύστημα τῆς μεταβολῆς τῶν σχέσεων σὲ κάθε κατάσταση. Κάθε φαινόμενο εἶναι μιὰ κίνηση μεταβλητῶν σχέσεων ἡ γνώση συνίσταται στὸ νὰ δώσουμε ταυτότητα στὶς σχέσεις αὐτὲς καὶ μέσα σὲ κάθε κατάσταση καὶ ἔξω ἀπὸ αὐτήν, συνδέοντάς τὴν καὶ μὲ τὸν ἐξωτερικὸ καὶ μὲ τὸν ἐσωτερικὸ κόσμο.

Αὐτὸ ποὺ ἔχει σημασία εἶναι, ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ Ράσσελ, ἡ μεταβολὴ μέσα στὸ σχῆμα τῶν σχέσεων, γιατί αὐτὸ εἶναι τὸ μόνο ποὺ μποροῦμε νὰ μάθουμε, καὶ τὸ μόνο ποὺ μᾶς χρειάζεται νὰ μάθουμε. Μὲ ἄλλα λόγια ποτὲ δὲν μποροῦμε νὰ ξέρουμε τίποτε γιὰ τὶς ὁλόκληρες καθ' ἑαυτές, καὶ μόνο οἱ σχέσεις τους μποροῦν νὰ γίνουν ἀντικείμενο τῆς πείρας μας καὶ τῆς παρατηρήσεώς μας.

Ἡ ἀναγνώριση αὐτὴ ἀποτε-

λεῖ τὸν καρπὸ τῆς πλατείας πνευματικῆς ἀναζητήσεως, ὅχι μόνον στὰ μαθηματικὰ ἀλλὰ καὶ στὴ λογικὴ, τὴ φιλοσοφία καὶ τὴν σημασιολογία, τὴ μελέτη δηλ. τοῦ νοήματος τῶν λέξεων. Στὴν ἐπιστήμῃ ὅμως τὸ ἔργο εἶναι ἀκόμα ἡμιτελές. Εἶναι παλιὰ ἱστορία ὅτι τὰ μαθηματικὰ προλαβαίνουν τὴν ἐπιστήμῃ. Ἡ ἀφηρημένη μαθηματικὴ ἐρευνα συχνὰ προετοιμάζει τὶς μεθόδους ποὺ ἀργότερα χρησιμοποιεῖ ἡ ἐπιστημονικὴ θεωρία καὶ γι' αὐτὸ ἔχει ἰδιαίτερη σημασία ὅτι οἱ βαθύτερες γνώσεις τῆς μαθηματικῆς λογικῆς δὲν ἔχουν ἀκόμῃ ἐφαρμοσθῇ στὴ φυσικὴ ἐπιστήμῃ.

Μιὰ ἀπὸ τὶς γνώσεις αὐτὲς εἶναι ἡ ἀκόλουθη: ὅτι ὁ ἀριθμὸς εἶναι μιὰ εἰδικὴ περίπτωσις μέσα σὲ ἓνα πολὺ πλατύτερο πεδίο καθορισμένων σχέσεων. Ἡ κατάταξη κάθε συστήματος στοιχείων π.χ. μπορεῖ νὰ περιλαμβάνῃ σχέσεις τάξης καὶ διαδοχῆς καθὼς καὶ σχέσεις ποσοτικές. Θὰ ἦταν ἐκπληκτικὸ λοιπόν, ἂν ἡ ἐπιστήμῃ τῶν ποσοτήτων δὲν ἀποδειχνόταν μέρος μιᾶς πολὺ ἐργύτερης ἐπιστήμης τοπικοχρονικῶν σχέσεων. Ἄν ἐφαρμόσουμε αὐτὴ τὴν ἰδέα στὴ φυσικὴ, τότε, μέσα καὶ πέρα ἀπὸ τὸ κάπως ἀπλοϊκὸ φυσικὸ σχῆμα τῶν κυμάτων καὶ τῶν μορίων ποὺ χρησιμοποιεῖ ἡ τελευταία φυσικὴ θεωρία, μπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἓνα κάπως γενικώτερο σύστημα τοπικο-χρονικῶν σχέσεων ποὺ νὰ μὴν ἔχῃ ἀκόμῃ ἐξακριβωθῇ ἡ

ὑπαρξή του. Αὐτὸ εἶναι ἀπλῶς μιὰ ὑπόθεση, ὅμως, νομίζω, βρίσκεται μέσα στὸ ἀληθινὸ Ράσσελιανὸ πνεῦμα.

Καὶ τώρα ὑπάρχει ἀκόμῃ μιὰ δυνατότητα, ἴσως πολὺ πρὸς ἐνδιαφέρουσα. Ὁ δυϊσμὸς σώματος πνεύματος εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ ὑπερνικηθῇ μὲ τὴ γλώσσα ποὺ μιλοῦμε, μὲ τὶς λέξεις δηλαδὴ ποὺ χρησιμοποιοῦμε ἀπὸ παράδοσι. Ἄν ὁ Ράσσελ ἔχει δίκιο, καὶ κάθε ἀντικειμενικὴ γνώση εἶναι περίπου ἓνα σύστημα σχέσεων παρουσιασμένων ὅσο μποροῦσε καλύτερα μὲ ἓναν συμβατικὸ τρόπο, τότε εἶναι δυνατό αὐτὸς ὁ δυϊσμὸς νὰ λείψῃ, ὅταν, οἱ ἀντικειμενικὲς σχέσεις στὰ φυσικὰ καὶ πνευματικὰ φαινόμενα διατυπωθοῦν μὲ συμβατικὸς ὅρους, ὅχι ἀπλῶς βέβαια ποσοτικούς, ἀλλὰ ὅρους ποὺ νὰ χρησιμοποιοῦν μιὰ ἐργύτερη λογικὴ σχέσεων. Κάτι τέτοιο πρότεινε ὁ Ράσσελ ὅταν ἔλεγε πὼς οἱ θεμελιώδεις νόμοι τῆς σκέψης μπορεῖ νὰ ἀντιπροσωπεύουν ἰδιότητες τοῦ νευρικοῦ ἰστοῦ. Οἱ μέθοδοι λογικῆς μποροῦν νὰ ἀντιπροσωπεύουν μεθόδους λειτουργίας τοῦ ἀνθρώπινου ἐγκεφάλου. Ἄν αὐτὸ ἀποδειχνόταν σωστὸ τότε ἡ φυσιολογία τοῦ ἐγκεφάλου θὰ γινόταν ἓνα μὲ τὴν ψυχολογία. Τότε μόνον ἐκεῖνοι ποὺ ἐπιμένουν στὶς παλιὲς λέξεις θὰ στενοχωριόνταν μὲ τὸν παλιὸ δυϊσμὸ. Ἐκεῖνοι

ποὺ ἐπανελάβαν τὸ πνεῦμα τῆς φιλοσοφίας τῶν μαθηματικῶν δὲν θὰ ἔβλεπαν ἐδῶ κανένα δυϊσμὸ.

Αὐτὸ ὅμως ἀκόμῃ ἀνήκει στὸ μέλλον. Σήμερα ἡ κατάσταση εἶναι κάπως ἰδιότυπη. Ἀρχὲς σὰν τὴν «Υλὴ», τὴ «Ζωὴ» καὶ τὸ «Πνεῦμα» φαίνονται νὰ μὴν ἔχουν καμιά σταθερὴ βάση. Ὡστόσο ἀπὸ τὸ ἴδιο αὐτὸ τὸ δυτικὸ κλίμα βλάστησε ἡ μαθηματικὴ φιλοσοφία, ποὺ ἀποτελεῖ ἓνα νοητικὸ τρόπο τόσο κατάλληλο νὰ ἐπιτύχῃ μιὰ καινούργια σύνθεσις τῆς σκέψης, ὅσο καὶ νὰ καταστρέψῃ παλαιότερα καὶ φανερά ἀνακόλουθα συστήματα. Βέβαια δὲν εἶναι ἔργο τῆς μαθηματικῆς φιλοσοφίας νὰ φθάσῃ σὲ μιὰ ἐπιστημονικὴ ἢ ἀνθρώπινη σύνθεσις. Καὶ φυσικὰ οὔτε ὁ Ράσσελ οὔτε ὁ Χουάιτχεντ ἔδωσαν τίς θεμελιώδεις ἀρχὲς ποὺ χρειάζεται καὶ ἡ ἐπιστήμῃ καὶ ἡ κοινωνία. Ἡ μαθηματικὴ φιλοσοφία ὅμως ἔδωσε ἓναν καινούριο καὶ μοναδικὸ ἰσχυρὸ νοητικὸ τρόπο ποὺ ἀκόμῃ περιμένει τὴν ἐφαρμογὴν του στὴν ἐπιστήμῃ. Εἶναι ἔργο ἄλλης γενεᾶς νὰ χρησιμοποιήσῃ αὐτὸν τὸν τρόπο γιὰ νὰ θεμελιώσῃ τὶς βασικὲς ἐννοιες ἑνὸς καινούριου αἵωνα. Ἄν αὐτὲς οἱ ἐννοιες πρόκειται νὰ ἀνταποκριθοῦν στὶς ἀνάγκες ποὺ ἔχει σήμερα ὁ κόσμος, πρέπει νὰ συνδυάζουν τὴν ἀναλυτικὴ ἀκρίβεια τοῦ Ράσσελ καὶ τὸν πλούσιο οὐμανισμό τοῦ Χουάιτχεντ.

Τὰ κόκ- κι- νι

πα- πού- τσι- α

Μιά από τις νέες Βρετανικές ταινίες για την όποια γίνεται πολύς λόγος είναι τα «Κόκκινα Παπούτσια» που προβάλλεται αυτόν το μήνα στην Αθήνα. Στην ταινία αυτή, που είναι έγχρωμη, πρωταγωνιστεί η νεαρή χορεύτρια Μόϊρα Σήρερ, ο Άντον Γουόλμπρουκ και ο Μάριους Γκόρινγκ. Εκτός από άλλα κομμάτια κλασικού μπαλλέτου, στην ταινία αυτή για πρώτη φορά εκτελείται ένα ολόκληρο μπαλλέτο που έχει γραφή ειδικά γι' αυτήν. Πρόκειται για το μπαλλέτο «Τα κόκκινα παπούτσια» εμπνευσμένο από ένα παραμύθι του Άντερσεν.

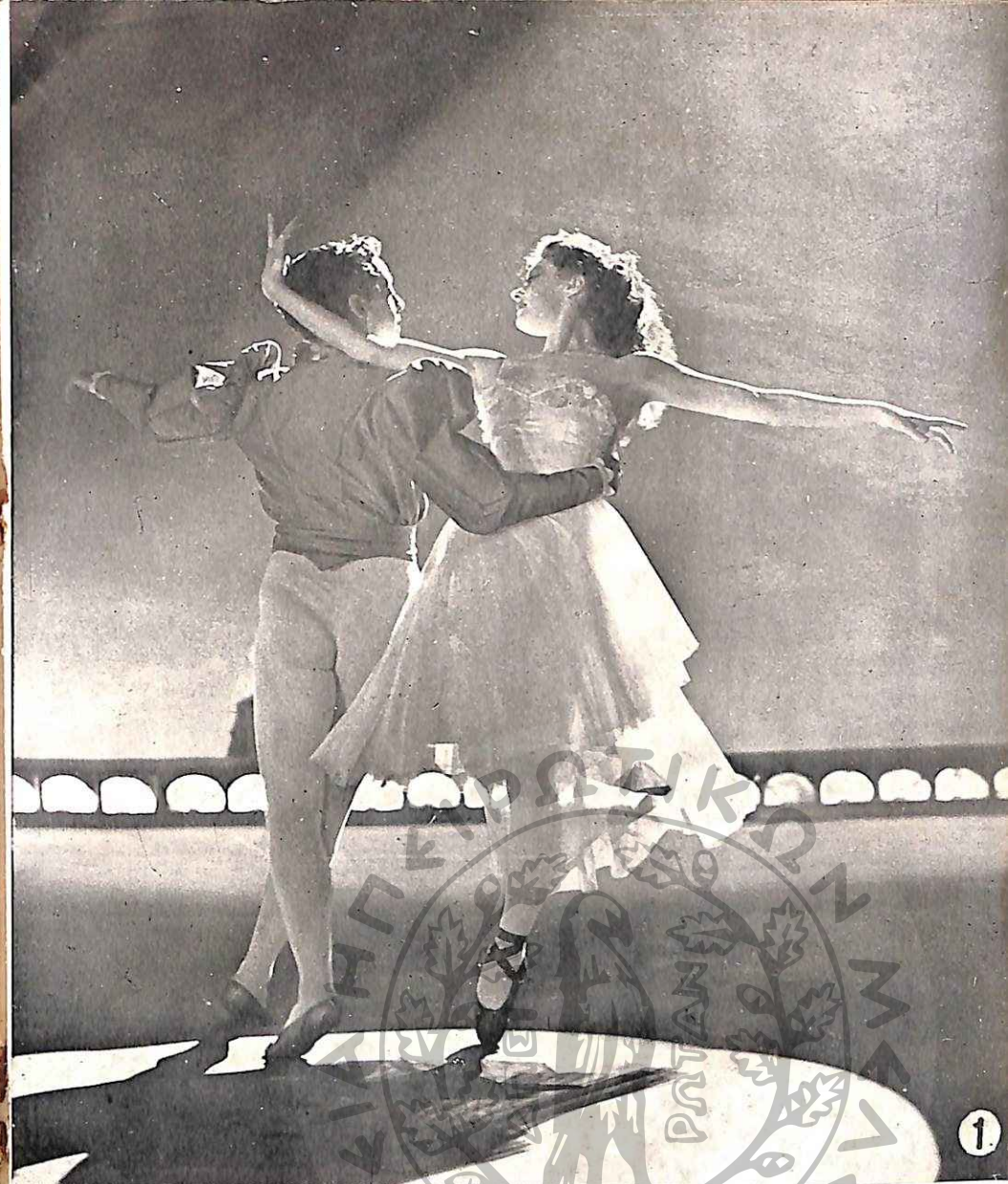
Χορογράφος και πρώτος χορευτής είναι ο Αυστραλός Ρόμπερτ Χέλμμαν πρώτος χορευτής του Θεάτρου Σάντλερς Γουέλς που θεωρείται σήμερα ο καλύτερος χορευτής της Αγγλίας. Επίσης χορεύει ο Λεονίντ Μασσίν, ήλικιωμένος πια αλλά περίφημος δημιουργός χαρακτήρων. Τη μουσική της ταινίας την έγραψε ο νέος συνθέτης Μπράϊαν Ήσνταιηλ που έχει συνθέσει και τη μουσική της ταινίας «Μαύρος Νάρκισσος». Στα «Κόκκινα Παπούτσια» παίζει η Βασιλική Φιλαρμονική Όρχεστρα με διευθυντή τον μεγάλο μαέστρο Σέρ Τόμας Μπήτσαμ, που για δεύτερη φορά διευθύνει μουσική κινηματογραφικής ταινίας.

Το μπαλλέτο «Τα Κόκκινα Παπούτσια» φέρνει μια καινούργια πρόοδο στην τέχνη της χοροφωτογραφίας και δείχνει πώς ο χορός στον κινηματογράφο μπορεί να επιτύχει ένα θαυμάσιο αποτέλεσμα χωρίς να δίνει την εντύπωση ότι στην οθόνη χάνεται η ωραία κίνηση και η δυνατότητα των τριών διαστάσεων που προσφέρει η σκηνή.

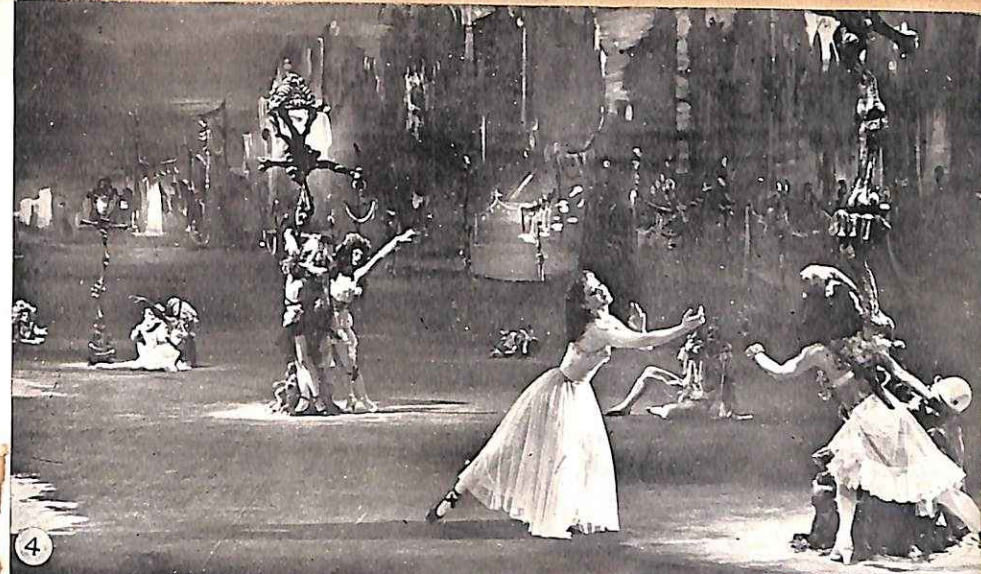
Τα «Κόκκινα Παπούτσια» σαν μπαλλέτο έχουν στην υπόθεσή τους μια συμβολική αναλογία με την κύρια υπόθεση της ταινίας και τη ζωή των πρωταγωνιστών της.

Τα τρία κύρια πρόσωπα του μπαλλέτου είναι: Η Κοπέλλα (Μόϊρα Σήρερ), Ο Έραστής (Ρόμπερτ Χέλμμαν), Ο Παπουτσης (Λεονίντ Μασσίν).

Η Κοπέλλα χορεύοντας στην πλατεία του χωριού βλέπει στη βιτρίνα τα μαγικά κόκκινα παπούτσια. Θέλει πολύ να τα αποκτήσει και παρα-

1. Η Μόϊρα Σήρερ και ο Ρόμπερτ Χέλμμαν. — 2. Στο πανηγύρι του χωριού όλοι χορεύουν εύτυχισμένα. (Αριστερά: Α. Μασσίν· κέντρο: Μόϊρα Σήρερ· δεξιά: Ρ. Χέλμμαν). — 3. Ανάμεσα σε όλους τους καβαλιέρους ο αγαπημένος έχει την πρώτη θέση. — 4. Σαν ένα κακό όνειρο διάφορες μορφές την καταδιώκουν. — 5. Ο Παπουτσης την κυνηγά όπου και αν βρεθίη, ακόμη και όταν όλα χάνονται γύρω της. — 6. Αγανακτισμένη για την κακή μοίρα που της έφεραν τα κόκκινα παπούτσια θέλει να κινηθή τον Παπουτση. — 7. Όμως δεν μπορεί να σωθί και πεθαίνει, ενώ ο διαβολικός Παπουτσης ετοιμάζεται να βοή νέο θύμα.

καλεῖ τὸν ἀγαπημένο της νὰ τῆς τὰ χάριση. Ἐκεῖνος προαισθάνεται τὴ μαγικὴ τους δύναμη καὶ θέλει νὰ τὴν μεταπείσῃ, ἀλλὰ ὁ παπουτῆς τῆς τὰ δίνει. Ἡ Κοπέλλα τὰ φορεῖ καὶ πηγαίνει στὸ πανηγύρι. Ὁ Παπουτῆς τὴν ἀκολουθεῖ.

Ἡ Κοπέλλα χορεύει μὲ πολλοὺς ἀλλὰ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ συναγωνιστῇ τὰ κόκκινα παπούτσια της στὸ χορὸ. Ὁ Ἐραστὴς τὴν χάνει μέσα στὸ στρόβιλο τοῦ χοροῦ· ὅλοι οἱ καβαλλιέροι της φεύγουν, τὸ πανηγύρι τελειώνει, ὅλα εἶναι σκοτεινὰ καὶ σιωπηλὰ καὶ ἡ Κοπέλλα εἶναι κουρασμένη καὶ θέλει νὰ γυρίσῃ στὸ σπίτι της. Ὁ Παπουτῆς ὅμως τὴν τραβᾷ πίσω στὴν πλατεία καὶ τὰ Κόκκινα Παπούτσια τὴν ὑποχρεώνουν ὅλο νὰ χορεύῃ.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ οἱ θεαταὶ παρακολουθοῦν τὴν Κοπέλλα καθὼς ἀγωνίζεται ἀνάμεσα στὸν ἔρωτα καὶ στὴ φιλοδοξία της νὰ ἀφοσιωθῇ καὶ νὰ ἀναδειχθῇ στὸ χορὸ.

Καθὼς χορεύει βλέπει τὸν Παπουτῆ πού θέλει νὰ τὴν προσελκύσῃ μὲ ἓνα ζευγάρι Κόκκινα Παπούτσια καὶ τὸν ἄνθρωπο πού ἀγαπᾷ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τὴν βοηθήσῃ. Περνᾷ ἀπὸ ἓνα κόσμος ὀνείρου γεμάτο φανταστικὲς μορφές. Εἶναι μιὰ ἐπανάληψη τῆς ζωῆς της. Φιλοδοξία, ἀγάπη, φόβοι καὶ θοῖαμβοι, ὁμορφιά, φθόνος καὶ καλωσύνη, ὅλα περνοῦν μπροστά της ἐνσαρκωμένα στὸν Ἐραστὴ καὶ στὸν Παπουτῆ.

Ξαφνικὰ ὁ τρόμος καὶ ἡ κακία χάνονται καὶ βρίσκεται στὴ μέση ἑνὸς φωτεινοῦ κύκλου. Εἶναι σὰν ἓνα νησί γεμάτο φῶς καὶ γαλήνη· τὴν φέρνει σὲ μιὰν ὁμορφὴ αἰθούσα ὅπου χορεύει μὲ τὸν ἀγαπημένο της.

Κουρασμένη πολὺ, βρίσκεται πάλι στὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ. Εἶναι Κυριακὴ πρωί. Σὰ σκιές οἱ ἄνθρωποι πᾶνε στὴν ἐκκλησία. Καθὼς ὅμως ἡ κοπέλλα πλησιάζει τὴν περιγελοῦν. Προσπαθεῖ νὰ μπῇ στὴν ἐκκλησία μετανοιωμένη γιὰ τὴ φιλοδοξία της, ἀλλὰ ὁ ἱερέας τὴν ἐμποδίζει.

Ἐξαντλημένη πιά πέφτει στὰ скаλιά καὶ καθὼς ὁ μακάβριος Παπουτῆς ξαναπαρουσιάζεται, ὁ ἱερέας γυρίζει πίσω νὰ τὴν προστατεύσῃ ἀπὸ τὴν κακὴ του ἐπίδραση. Σκύβει νὰ λύσῃ τὰ κόκκινα παπούτσια της καὶ βλέπει πὼς ἡ κοπέλλα εἶναι νεκρὴ. Τὴν σηκώνει καὶ τὴν παίρνει μέσα στὴν ἐκκλησία· ὁ Παπουτῆς παίρνει τὰ μαγεμένα παπούτσια καὶ τὰ βάζει πάλι στὴ βιτρίνα του.

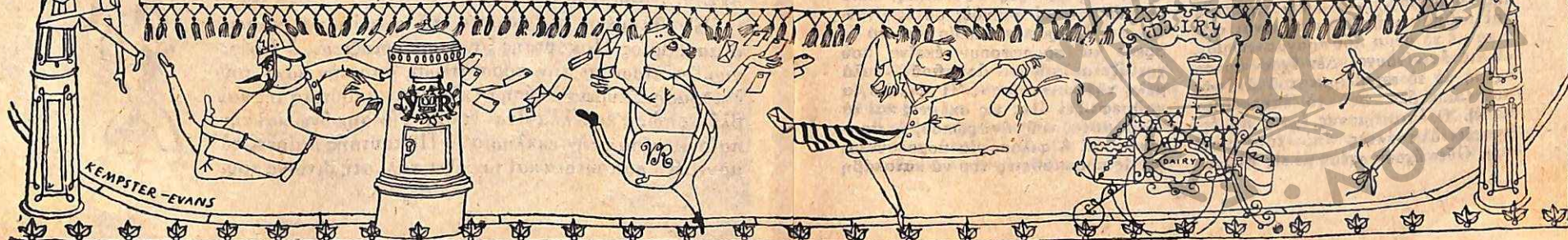

Ο ΜΠΕΡΝΑΡΤ ΣΩΚΟΡΕΥΕΙ ΜΠΑΛΕΤΟ

Τὸν περασμένο αἰῶνα ὁ Μπέρναρ Σὼ ἔγραφε μουσικὲς κριτικὲς στὸ «Σιὰρ» τοῦ Λονδίνου. Στὸ παρακάτω ἀπόσπασμα μᾶς περιγράφει τὴν ἐπιστροφή του ἀπὸ μιὰ παράσταση τοῦ Ἰταλοῦ χορευτοῦ Βινσέντι : «... Ὅταν ἔφθασα στὴν πόρτα μου ὕστερα ἀπ' αὐτὸ τὸ ὄργιο, βρῆκα τὴν πλατεῖα Φιτορῶ, ὅπου βρίσκεται τὸ σπίτι μου, ἔρημη. Ἦταν μιὰ καθαρὴ κρύα νύχτα καὶ ὁ δρόμος γύρω ἀπὸ τὰ κάγκελλα ποὺ βρίσκονταν στὴ μέση τῆς πλατείας ἔμοιαζε τόσο πολὺ μὲ ἱπποδρόμιο, ποὺ δὲν μπόρεσα νὰ ἀντισταθῶ στὸν πειρασμὸ νὰ δοκιμάσω νὰ περπατήσω πάνω στὰ κάγκελλα ὅπως ὁ Βινσέντι. Ἦταν τρομερὰ δύσκολο. Ὅταν ἔπεσα γιὰ δεκάτῃ φορὰ πιά, μὲ τσάκωσε ἕνας ἀστυφύλακας. «Τί κάνετε ἐδῶ ;» εἶπε κρατώντας με γιὰ. «Σὰς παρακολουθῶ πέντε λεπτὰ τώρα.» Τοῦ ἐξήγησα μὲ εὐλωτία καὶ ἐνθουσιασμὸ. Στάθηκεν διστακτικὸς μιὰ στιγμή καὶ ὕστερα εἶπε : «Θὰ θέλατε νὰ μοῦ κρατήσετε μιὰ στιγμή τὸ κράνος μου, παρακαλῶ, νὰ δοκιμάσω κι' ἐγώ ; Δὲν φαίνεται καὶ τόσο δύσκολο.» Δὲν εἶχε περάσει οὔτε ἕνα λεπτὸ καὶ ἡ μύτη του ἦταν στὰ χῶματα καὶ τὸ δεξί του πόδι ἔξω ἀπὸ τὸ παντελόνι. Σηκώθηκε γραντζουνισμένος καὶ ματωμένος, ἀλλὰ ἀποφασισμένος νὰ μὴν ὑποχωρήσῃ. « Ποιὲ δὲν τᾶβαλα κάτω », εἶπε : « καὶ δὲν ἐννοῶ νὰ τὰ βάλω οὔτε τώρα. Τό παλτό μου μὲ μπέρ-

δεψε ». Κρεμάσαμε καὶ οἱ δύο τὰ παλτά μας στὰ κάγκελα καὶ ξαναρχίσαμε. Ἄν κάθε γύρος τῆς πλατείας ἦταν ἕνας γύρος πάλης, θὰ ἤμασταν λιγότερο χτυπημένοι καὶ παραμορφωμένοι ὥστοςο ἐπιμέναμε καὶ κατὰ τὶς τέσσερις τὸ πρωτὶ διὰν ἐπὶ τέλους ὁ ἀστυφύλακας κατάρρε νὰ κάνῃ δυὸ φορὲς τὸ γύρο χωρὶς νὰ σταματήσῃ καὶ χωρὶς νὰ πέσῃ, κατέπλευσε ὁ ἐπιθεωρητὴς τοῦ τμήματος. Τὸν ρώτησε μὲ πολὺ αὐστηρὸ ὄφρος ἂν αὐτὴ ἦταν ἡ ἰδέα του περὶ καθήκοντος. «Παραδέχομαι πὼς δὲν εἶναι αὐτὸ τὸ καθήκον μου», εἶπε ὁ ἀστυφύλακας παίροντας θάρρος ἀπὸ τὸ κατόρθωμά του, «ὅμως βάξω στοίχημα ἕνα χρυσὸ νόμισμα πὼς δὲν μπορεῖτε νὰ τὸ κάνετε ». Ὁ ἐπιθεωρητὴς δὲν μπόρεσε ν' ἀντισταθῇ στὸν πειρασμὸ (γιατὶ ἐγὼ στριφογύριζα ἐκεῖ δὲ μπροστὰ στὰ μάτια του πάνω στὰ κάγκελα μὲ τὸν πιὸ ἐπιδεικτικὸ τρόπο). Ὑστερα ἀπὸ μισὴ ὥρα εἶχε κάνει σπονδαῖες προόδους. Στὸ τέλος προστέθηκε στὴν συντροφίᾳ μας ἕνας ταχυδρόμος καὶ ἕνας γαλατίας, ποὺ δύστηχως ἔσπασε τὸ πόδι του καὶ ἀναγκαστήκαμε νὰ τὸν μεταφέρουμε ὅλοι μαζί στὸ νοσοκομεῖο. Ἦμουν πιά ἐντελῶς ἀποκαμωμένος μόλις ποὺ μπορούσα νὰ συρθῶ ὡς τὸ κρεβάτι μου. Ἴσως ὅλο αὐτὸ νὰ ἦταν μιὰ τρέλλα ὥστοςο ὁποῖος εἶχε δῇ τὸν Βινσέντι δὲν θὰ ἔμεινε ἐκπληκτος βλέποντας τὴν προσπάθειά μας.»

«LONDON MUSIC» 1888 - 1889

Τὰ Πανεπιστήμια καὶ ἡ συμβολὴ τῆς Ἑπιστήμης

Τοῦ Sir RICHARD LIVINGSTONE
(Ἀπὸ τὸ «Some Thoughts on University Education»
κκδ. Cambridge University Press, Λονδίνον)

Πολλὲς χώρες σήμερα καταλαβαίνουν ὅλο καὶ περισσότερο τὴ σύγκρουση πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στὴν ἐπιστήμη καὶ στὲς κλασσικὲς σπουδὲς καὶ ἔχουν πεισθῇ γιὰ τὴν ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νὰ βρεθῇ μιὰ λύση. Στὴν «Ἐκλογὴ» 7/1947 ἐξετάστηκε ἡ ἀμερικανικὴ ἀποψη στὸ ἄρθρο «Κρίσις εἰς τὴν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν» καὶ στὸ τεύχος 11/1948 ὁ κ. Ἀντὶς Ὅρας στὸ ἄρθρο «Οἱ ἐπιστήμονες πού ἔγιναν αὐτόματα», περιέγραψε τὴν Σοβιετικὴ ἀποψη, ὅπως τὴν εἶδε ὁ ἴδιος σ' ἓνα Πανεπιστήμιο τῆς Ἑσθονίας. Στὰ παρακάτω ἀποσπάσματα ὁ Σэр Ρίτσαρντ Αἰβινγκστόουν πρῶτον ἀντιπρῶταν στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Ὁξφόρδης καὶ ἔπειτα ἀπὸ τοὺς πιὸ διακεκριμένους ἐκπαιδευτικοὺς τῆς Μεγάλης Βρετανίας διαγράφει τὴν ὁδὸ πού θὰ ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσουν σήμερα τὰ Πανεπιστήμια γιὰ νὰ διαφυλάξουν τὴν μεγάλη οὐμανιστικὴ κληρονομία τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ.

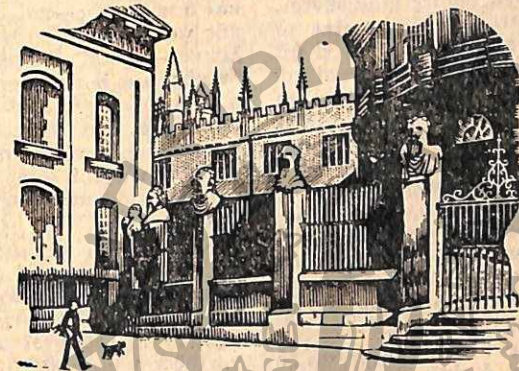
Η ἐπιστήμη συγκεντρώνει τὴν προσοχὴ τῆς στὴ φύση καὶ ἀγνοεῖ τὸν ἄνθρωπο· οἱ κλασσικὲς σπουδὲς συγκεντρώνουν τὴν προσοχὴ τοὺς στὸν ἄνθρωπο καὶ ἀγνοοῦν τὴ φύση. Κάθε εἰδίκευση ἐνισχύει τὶς φυγόκεντρες δυνάμεις τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ μαθηματικὴ εἰδίκευση εἶναι, σχετικὰ μὲ τὸ θέμα πού πραγματεύομαι, οἱ πιὸ ἐπικίνδυνες. Δὲν ἔχουν ἀμεση σχέση μὲ τὸ πρόβλημα τοῦ ἀνθρώπου (παρ' ὅλο πού τὸ ἐπηρεάζουν πολὺ). Ὁ ἐπιστήμονας, ἔχουν πῆ, ἐρμηνεύει ὅλα ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦ του. Οὐτὲ ἔχουν σχέση μὲ τὶς ἀνθρώ-

πινες ἀξίες. Στὸ λέξιλόγιό τους δὲν ὑπάρχουν, ὅπως εἶναι φυσικό, οἱ λέξεις καλὸ καὶ κακὸ. Ἀκόμα, ὅταν ἀσχολεῖται κανεὶς ἀποκλειστικὰ μὲ ἄτομα, στοιχεῖα καὶ κύτταρα δὲν εἶναι προετοιμασμένος ν' ἀσχοληθῇ καὶ νὰ καταλάβῃ τοὺς ἀνθρώπους ἢ τὰ ἀνθρώπινα προβλήματα· πραγματικὰ δὲν εἶναι καθόλου προετοιμασμένος. Αὐτὸ εἶναι τὸ σοβαρότερο ἀπὸ ὅλα γιατί ἡ ἐπίδραση τῆς ἐπιστήμης καὶ ἡ ἀνάγκη τῶν ἐπιστημόνων θὰ αὐξηθῇ. Μπορεῖ βέβαια ἡ πλάστιγγα νὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ κλίνει πρὸς τὸ μέρος τῆς ἐπιστήμης. Εἶναι μάταιο νὰ προσπαθήσουμε νὰ φέρουμε τὴν ἰσορροπία αὐξάνοντας τὸν ἀριθμὸ τῶν φοιτητῶν τῶν κλασσικῶν σπουδῶν, ἐκτὸς ἂν τοὺς χρειάζεται ἡ χώρα καὶ μποροῦν νὰ βροῦν δουλειά. Ἡ πραγματικὴ θεραπεία εἶναι νὰ προσπαθήσουμε ὥστε ἡ ἐκπαίδευση τῶν ἐπιστημόνων νὰ περιλαμβάνῃ τέτοια ἐξάσκηση στὲς κλασσικὲς σπουδὲς, πού νὰ τοὺς βοηθήσῃ νὰ δράσουν στὴν ἐθνικὴ ζωὴ, ὅχι μόνο ὡς ἀνώτεροι τεχνικοὶ καὶ τέλεια καταρτισμένοι ἐιδικοί, ἀλλὰ καὶ ὡς πολῖτες καὶ πολιτικοί.

Τώρα ἂς γυρίσουμε στὲς κλασσικὲς σπουδὲς. Ἡ εἰδίκευση ἐδῶ ἔχει τὶς δικὲς της φανερὲς ἀδυναμίες, ἀλλὰ ὅπωςδήποτε οἱ σπουδὲς αὐτὲς γίνονται στὸ ἀνθρώπινο πεδίο καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ προσφέρουν ἐκεῖνο πού χρειάζεται γιὰ νὰ ἀσκηθοῦν «καλὰ μέλη τῆς κοινωνίας». Ἡ φιλολογία καθρεφτίζει ὅλες τὶς σκέψεις καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀνθρώπου, ἡ θρησκεία καὶ ἡ φιλοσοφία ἀσχολοῦνται μὲ τὶς προσπάθειές του νὰ καταλάβῃ

τὴ φύση του, τὴ θέση του στὸ σύμπαν καὶ τὶς ἀρχὲς πού θὰ ἔπρεπε νὰ σταθμίζουν τὴν συμπεριφορὰ του· ἡ ἱστορία σημειώνει τὶς περιπέτειές του στὴν κοινωνία. Ὅλα αὐτὰ κρατοῦν ἢ θὰ ἔπρεπε νὰ κρατοῦν διαρκῶς τὸ ἀνθρώπινο πρόβλημα στὸ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ δείχνουν τρόπους τῆς ἐρμηνείας του. Αὐτὸ δὲν ἀληθεύει γιὰ ὅλες τὶς ἐπιστήμες: τὰ οἰκονομικὰ π.χ., καλύπτουν μόνο ἓνα στενὸ μῆμα τῆς ζωῆς — κι αὐτὸ πολὺ περιορισμένο — καὶ δὲν ὀφελῶν πολὺ περισσότερο γιὰ τὸ σκοπὸ μας ἀπὸ τὴ χημεία ἢ τὴ φυσικὴ. Οἱ καλύτερες σπουδὲς εἶναι ἐκεῖνες στὲς ὁποῖες συνδυάζονται ἡ ἱστορία, ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ φιλολογία ἢ ἐκεῖνες στὲς ὁποῖες συνδυάζονται τὰ οἰκονομικὰ καὶ ἡ φιλοσοφία. Ρώτησα μιὰ φορὰ ἓνα ἐξέχοντα ἐραπεύτη τί ἔπρεπε νὰ σπουδάσῃ στὸ Πανεπιστήμιο κάποιος πού θὰ ἤθελε πολὺ νὰ γίνῃ ἐπιχειρηματίας: ἡ ἀπάντησή του ἦταν: «Οἰκονομικὰ καὶ βέβαια καὶ φι-

τὸν ὅποιον πρέπει νὰ σπουδάσῃ. Τὸ ἀλάτι μπορεῖ νὰ χάσῃ τὴ γεύση του καὶ οἱ κλασσικὲς σπουδὲς μποροῦν νὰ χάσουν τὸν ἀνθρωπισμὸ τους. Ἡ ἐκπαίδευση εἶναι διαρκῶς νὰ ἐκφυλιστῇ σὲ τεχνικὴ, καὶ ἡ ζωὴ θεῖται ἀπὸ ὅλα τὰ πράγματα ὅταν γίνονται τεχνικά. Μπορεῖ νὰ διαβάσῃ κανεὶς τὴν «Πολιτεία» τοῦ Πλάτωνος, χωρὶς νὰ καταλάβῃ ὅτι πραγματεύεται τὸ βαθύτερο ἀπὸ ὅλα τὰ προβλήματα — τί εἶναι τὸ εὖ ζῆν — γιατί οἱ ἄνθρωποι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιθυμοῦν νὰ ζήσουν, πῶς μπορεῖ νὰ δημιουργηθῇ ἓνα κράτος στὸ ὅποιο νὰ μπορῇ κανεὶς νὰ ζήσει εἰσὶ. Εἶναι πιθανὸν νὰ διαβάσῃ κανεὶς τὸν «Οἰδίποδα Τύραννο» τοῦ Σοφοκλῆ χωρὶς νὰ καταλάβῃ ὅτι τὰ πρόσωπά του εἶναι ἄνθρωποι τόσο ζωντανοὶ ὅσο εἴμαστε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, καὶ ὅτι ἀντιδρῶν ὅπως μπορεῖ ν' ἀντιδρῶσαμε ἡμεῖς στὴν τραγικὴ μοῖρα. Μπορεῖ νὰ μελετήσῃ ἱστορία καὶ νὰ πάρῃ ὑποτροφία καὶ

Ἡ Μπoλντιανὴ Βιβλιοθήκη καὶ τὸ Μέγαρον Σίλτον στὴν Ὁξφόρδη.

λοσοφία». Οἱ σπουδαῖες λέξεις σ' αὐτὴ του τὴν ἀπάντηση εἶναι τὸ «καὶ βέβαια».

Ὡστόσο τὸ ἐρώτημα πού γεννᾶται δὲν εἶναι ἀπλῶς τὸ τί πρέπει νὰ σπουδάσῃ κανεὶς ἀλλὰ ὁ τρόπος μὲ

ν' ἀριστεύῃ χωρὶς νὰ μαντέψῃ τὸ μυστήριό πού βρεσκαται κάτω ἀπὸ νόμους καὶ πολέμους, διπλωματία καὶ θεσμούς, καὶ χωρὶς ν' ἀκούσῃ πίσω ἀπὸ τὸν θόρυβο καὶ τὶς φωνῆς τὴν ἡρεμὴ, λυπηρὴ μουσικὴ τῆς ἀν-

θρωπότητας: πραγματικά αυτή τη μουσική δεν μπορεί να την ακούσει κανείς στα περισσότερα βιβλία ιστορίας, την ακούει όμως πάντα στα μεγάλα ιστορικά έργα. Τόσο εύκολα μπορεί να ξεπέσει η εκπαίδευση σε ρουτίνα και μηχανισμό.

Μιλούμε όμως εάν να ήταν ανάγκη να δίνουμε μια περισσότερη πλήρη εκπαίδευση, να φροντίζουμε ώστε οι καθηγητές των κλασικών σπουδών να μαθαίνουν κάτι από επιστήμη και οι επιστήμονες να ξέρουν κάτι από φιλολογία και ιστορία. Αυτό βέβαια είναι απαραίτητο αν η παιδεία πρόκειται να δώσει μορφωμένους ανθρώπους: αλλά αν μ' αυτό τελειώσουμε τότε είναι εάν να σκαματούσαμε στα μισά του δρόμου. Το σπουδαιότερο έργο της παιδείας είναι να εξοικειώσει το σπουδαστή με το σπουδαιότερο από όλα τα προβλήματα—το πρόβλημα της ζωής—και να τον οδηγήσει κάπως σ' αυτό το ζήτημα. Τα έθνη και τα άτομα κρίνονται κυρίως από τις αξίες και τις αρχές με τις οποίες διοικούνται. «Η ευγενέστερη μελέτη», είπε ο Πλάτων, «είναι η μελέτη του τί θα έπρεπε να είναι ο άνθρωπος και του πώς θα έπρεπε να ζήσει». Γι' αυτή τη σπουδή θα έπρεπε να βρίσκεται θέση σε κάθε παιδεία και σε κάθε πανεπιστήμιο, γιατί παρ' όλο που η επιστήμη μας ή η κοινωνιολογία μας ή η πολιτική και οικονομική μας οργάνωση μπορεί να είναι έλλειπες, οι αδυναμίες τους δεν είναι ούτε τόσο μεγάλες, ούτε τόσο σοβαρές όπως οι πνευματικές και ηθικές μας έλλειψεις.

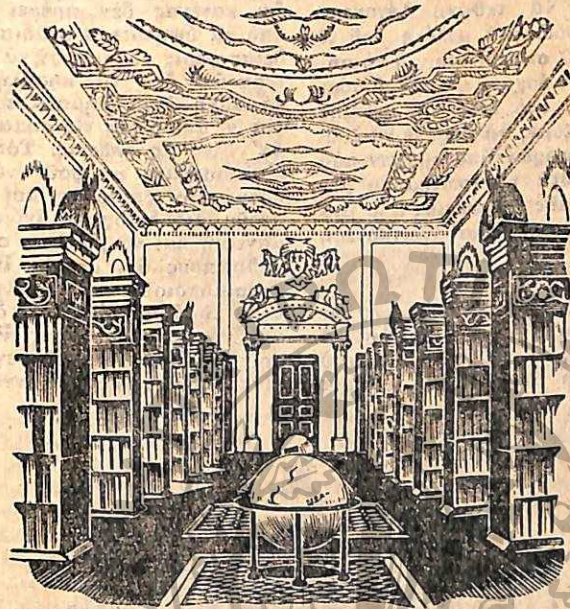
«Οτιδήποτε και αν σκέπτεται ο κόσμος», είπε ο επίσκοπος Μπέρκλεϋ, «εκείνος που δεν συγκέντρωσε πολύ τη σκέψη του στο Θεό, τον ανθρώπινο νοῦ και το υπέρτατο αγαθό, μπορεί ίσως να γίνει ένα ευπορο σκουλήκι, ασφαλώς όμως θα γίνει ένας αξιοθρήνητος πατριώτης και ένας αξιοθρήνητος πολιτικός». Χωρίς άλλο μπορούμε να διακρίνουμε κάποιες διαφορές μεταξύ πολιτικών

σάν τον Μάξσρνκ και τον Σμάτς, και σε παλιότερα χρόνια μεταξὺ Μπουρκε και Γλάδστον, που «συγκέντρωναν την σκέψη τους στο Θεό, το υπέρτατο αγαθό και τον ανθρώπινο νοῦ» και κρίναν πού δεν το έκαμαν: οι πρώτοι ἀνήκουν στην αλωνιότητα όσο και στην εποχή τους, γιατί είδαν τα γεγονότα της σέ ενα σταθερό βάθος όσο και σε άμεση συνάφεια μ' αυτήν. Αυτή η σκέψη δίνει στο νοῦ μια παράδοση ιδιότητα. Μας θυμίζει τον 'Αριστοτέλη που έλεγε ότι «υπάρχουν πολλά πράγματα περισσότερο θεία από τον άνθρωπο». 'Ελευθερώνει το νοῦ από τον έπαρχειωτισμό που δεν αντιλαμβάνεται δυνάμεις και λύσεις που ξεπερνούν την άμεση αντίληψη και το συνθητισμένο έπίπεδο» δίνει την αίσθηση της προοπτικής, που διακρίνει το τυχαίο από την ουσία, το εφήμερο από το μόνιμο, μάς βοηθά να δούμε το παρόν στο φως της αλωνιότητας και της αλήθειας. 'Αλλά ο κοινός συνειθισμένος άνθρωπος όπως και ο πολιτικός—και σε εποχή γενικής ψηφοφορίας καθέννας είναι πολιτικός—χρειάζεται μια δόση προοπτικής, μια συναίσθηση πραγμάτων που είναι «πιο θεία από τον άνθρωπο». Είναι ένα μέρος της γνώσεως—μιας γνώσεως τόσο σημαντικής πού το να την άγνοη κανείς είναι εάν να δέχεται μια λανθασμένη άποψη της ζωής.

Και υπάρχει και μια πλευρά ακόμα σημαντικότερη σ' αυτή τη θεώρηση του Θεού, του ανθρώπινου νοῦ και του υπερίστου αγαθού. Είναι ο δρόμος πού οδηγεί σε κάτι πού χρειάζεται ο καθένας, μια φιλοσοφία της ζωής. «Στην αρχή όλα ήταν συγκεχυμένα. 'Υστερα ήρθε ο Νοῦς και διέταξε το Χάος». 'Ετσι συνοψίζει ο 'Αναξαγόρας την δημιουργία του κόσμου ή του διατεταγμένου σύμπαντος. 'Ενα λιγότερο φιλόδοξο αλλά αναγκαίο έργο έχει επιβληθεί σε κάθε άνθρωπο—να κανονίση τη ζωή του—και το κύριο μέσο γι' αυτό το σκοπό είναι η λογική.

Πόσο παράδοξο θά ήταν αν μια εποχή ορθολογισμού δεν ένοιωθε την ανάγκη μιας λογικής, φιλοσοφίας της ζωής. 'Η ανώτερη εκπαίδευση δεν θά εκπληρούσε το σκοπό της αν έβγαζε το σπουδαστή στη ζωή αντί να γράφει την ίδια του τη γλώσσα ή με τέλεια άγνοια της ιστορίας και της λογοτεχνίας ή χωρίς αντίληψη για την σπουδαιότητα και την φύση της επιστήμης. 'Αλλά δεν είναι ακόμη πιο καταστρεπτικό αν τον αφήσει χωρίς μια φιλοσοφία της ζωής έστω και προσωρινή, χωρίς μια οριζόμενη άποψη των σκοπών

θητές τους να άποκτήσουν μια τέτοια φιλοσοφία; Στα Πανεπιστήμια δεν διδάσκονται πολλά πράγματα για να ενθαρρύνουν τις ιδέες πού ο Μπέρκλεϋ τις θεωρούσε ως στοιχειώδες μέρος της εκπαίδευσής. 'Ο ευθύς δρόμος προς αυτές είναι ο δρόμος της θρησκείας ή της φιλοσοφίας: με την καθοδήγηση ώρισμένων δασκάλων, ή λογοτεχνία και ή ιστορία μπορεί να βοηθήσουν σ' αυτό, να γίνουν τα μονοπάτια πού θα οδηγήσουν εκεί. Με το σημερινό μας όμως σύστημα δεν υπάρχει έγγυηση πώς οι σπουδαστές θά ακολουθή-

‘Η βιβλιοθήκη του Κουήνς Κόλλετζ στην ‘Οξφόρδη.

προς τους οποίους αυτή θά έπρεπε να τείνει και των αρχών από τις οποίες θά έπρεπε να διέπεται και μια καθαρή ιδέα του καλού και του κακού; 'Όσοσο τί κάνουν τα Πανεπιστήμια μας για να βοηθήσουν τους μα-

σούν έναν απ' αυτούς τους δρόμους, και οι περισσότεροι δεν πάτησαν ποτέ το πόδι τους σ' αυτούς.

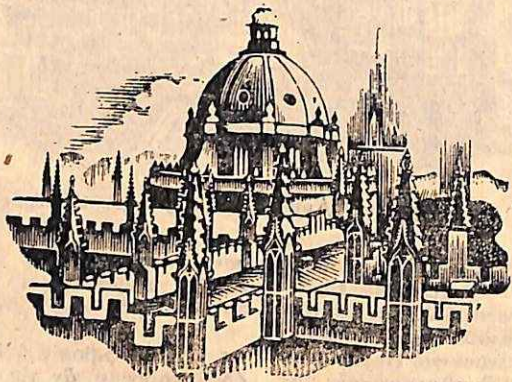
Χωρίς άμφιβολία ή ιστορία και ή λογοτεχνία, αν τις μελετήση κα-

νείς εσκεμμένα έχοντας αυτό το σκοπό μπροστά του — και η γνώση τους είναι κάτι σημαντικό — αποκαλύπτουν τις δυνάμεις, τις αξίες και την άναπτυξη του ανθρώπινου νοῦ. Ἀλλά θὰ ἦταν καλύτερα νὰ βλέπαμε τὸ πρόβλημα ἀμεσώτερα καὶ νὰ κάναμε τὴ μελέτη τῆς θρησκείας ἢ τῆς φιλοσοφίας οὐσιαστικὸ στοιχεῖο σὲ ὅλες τὶς πανεπιστημιακὲς σπουδές. Ὅτι-δήποτε καὶ ἂν σκεπτόμαστε γι' αὐτό. ἡ θρησκεία εἶναι τὸ πῶς σπουδαῖο ἀπὸ ὅλα τὰ θέματα καὶ ὡς πρὸς τὴν ἱστορία καὶ ὡς πρὸς αὐτὴν τὴν ἴδια καὶ τὸ νὰ τὸ ἀγνοήσουμε εἶναι σὰν νὰ στενέψουμε τὸ πνεῦμα μας καὶ νὰ τ' ἀφήσουμε νὰ πεθάνῃ. Λέγοντας θρησκεία ἐννοῶ μιὰ μελέτη τοῦ τί θὰ ἔπρεπε νὰ σκεφθούμε γιὰ τὴ σημασία καὶ τὴν ἐσχάτη φύση τοῦ σύμπαντος· πῶς, σὲ φῶς τῆς γνώμης ποὺ σχηματίζουμε, θὰ ἔπρεπε νὰ ζοῦμε: τῶν διαφόρων ἀπαντήσεων ποὺ ἔδωσαν σ' αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα μεγάλοι σοφοὶ τῆς θρησκείας ἀπὸ μιὰ ἀντικειμενικότερη καὶ γενικότερη ἀποψη.

Η ἐπίδραση τῶν πανεπιστημίων στὸν κόσμον εἶναι ἀπελπιστικὰ περιορισμένη, καὶ αὐτὸ ὀφείλεται σὲ ὅτι πολὺ λίγο ἀσχολοῦνται μὲ τοὺς

σκοποὺς, τὶς ἀνθρώπινες ἀξίες, μὲ τὴν φιλοσοφία τῆς ζωῆς.

Γι' αὐτὸ προτείνω ὅτι τὰ μαθήματα τῶν φοιτητῶν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναθεωρηθοῦν ὅχι μὲ τὸ σκοπὸ νὰ μεταβάλλουμε τὶς κύριες τους γραμμές ποὺ εἶναι ἐξαιρετικές, ἀλλὰ γιὰ νὰ γυαλίσουμε αὐτὸ τὸ μειονέκτημα, καὶ νὰ περιληφθῇ σὲ ὅλα μιὰ μελέτη τῆς θρησκείας καὶ τῆς φιλοσοφίας. Ζητώντας αὐτὸ δὲν προδίνω τὰ ἀχώριστα ἰδιαιτέρως τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς γνώσης. Δὲν γεννιέται ζήτημα καθοδηγήσεως ἢ ἐπιβολῆς γνώμων. Ἡ γνώμη παραμένει ἐλεύθερη. Ὑπάρχει μονάχα ἡ ἀπαιτήση ὅτι κανένας δὲν πρέπει νὰ περνᾷ ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα στάδια τῆς παιδείας χωρὶς νὰ σκεφθῇ τὰ σπουδαιότερα ἀπὸ ὅλα τὰ προβλήματα καὶ νὰ κἀν λίγα βήματα τουλάχιστον γιὰ ν' ἀποκτήσῃ τὶς σημαντικότερες ἀπ' ὅλες τὶς γνώσεις. Τότε μόνον τὰ πανεπιστήμια μποροῦν νὰ προσθέσουν στὴν ἐπίδραση ποὺ τὴν ἄσκουν μιὰ ἐπίδραση ἀκόμη πῶς σημαντική καὶ νὰ βγάλουν στὸν κόσμον ἀνθρώπους ὅχι ἀπλῶς ἱκανοὺς νὰ χρησιμοποιοῦν καὶ νὰ βελτιώνουν τὰ μέσα τῆς ζωῆς, ἀλλὰ νὰ διευθύνουν καὶ νὰ ἐμπνέουν τοὺς ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς τῆς καὶ συγχρόνως νὰ εἶναι ὄργανα τῆς ἀναγεννήσεώς της.

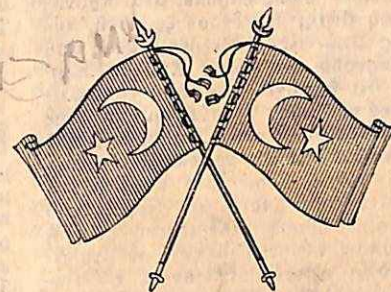

Οἱ στέγες τῆς Ὁξφόρδης.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ο ΛΑΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΛΕΙΣ

Τοῦ
LOVETT F. EDWARDS
(Ἀπὸ τὸ «Geographical
Magazine»,
Λονδίνο)

Τὶ ἐπίδραση εἶχε στὸν μέσον Τοῦρκο ἡ γρήγορη ἐξέλιξη τῆς χώρας του; Τὰ ἐξωτερικὰ σημεῖα αὐτῆς τῆς μεταβολῆς· εἶναι ἀρκετὰ καθαρὰ. Ἡ δυτικὴ ἐνδυμασία ἔχει σχεδὸν καθιερωθῇ, οἱ γυναῖκες, τουλάχιστον τυπικὰ, ἔχουν ἰσότητα μὲ τοὺς ἄνδρες, καὶ στίς πῶς μορφωμένες τάξεις ἡ ἰσότης αὐτὴ εἶναι καὶ πραγματική. Ἡ ὁμορφὴ καὶ περίπλοκη ἀραβικὴ γραφὴ δὲν χρησιμοποιεῖται πιά παρὰ ἀπὸ λίγους ἡλικιωμένους ἀνθρώπους, σὰν ἓνα εἶδος στενογραφήας.

Ὁ χωρικός ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἀπλός, φιλόξενος καὶ νὰ ἐνδιαφέρεται λίγο γιὰ τὴν πολιτική, ἐκτὸς ἀπὸ περιπτώσεις ὅπου βρῶσκει πῶς καταδυναστεύεται, ὁπότε καὶ ἀντιδρᾷ. Ἐχει βαθύτατο ἐθνικὸ αἶσθημα καὶ κάποια τάση νὰ ὑποπτεύεται τὸν ξένο. Σέβεται πολὺ τὴ μόρφωση καὶ τὰ μεγάλα ἀξιώματα, ὅχι ὅμως καὶ τὶς ταξικὲς διακρίσεις ποὺ τὴν πραγματικότητά σχεδὸν δὲν ὑπάρχουν στὴν Τουρκία.

Ὁ μορφωμένος ἀσὺς εἶναι καλός, ἥσυχος καὶ φιλικός. Ἡ μεγάλη φασαρία ποὺ γίνεται στὴν Κωνσταντινούπολιν ὀφείλεται στὸν ἀνάμικτο πληθυσμὸς της, καὶ δὲν εἶναι χαρακτηριστικὸ τουρκικόν. Οἱ ἐξωτερικοὶ

τύποι καθὼς καὶ τὸ ἐσωτερικότερον πνεῦμα τοῦ Δυτικοῦ πολιτισμοῦ εἶναι πολὺ σβαρσὸ· ἀκόμη καὶ σὲ ἀπομακρυσμένες πόλεις τῶν συνόρων θὰ βρῆτε ἀνωτέρους ὑπαλλήλους καὶ ἀνθρώπους τῆς ἀνωτέρας τάξεως νὰ ἐμφανίζονται μὲ ἐπίσημα ρούχα σὲ ἐπίσημες συγκεντρώσεις καὶ νὰ ἐφαρμόζουν ἓνα κώδικα τύπων ποὺ σ' ἐμᾶς φαίνεται μᾶλλον ξεπερασμένος.

Εκτὸς ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν οἱ δισχεδιάσεις εἶναι λιγοστες καὶ οἱ συζητήσεις μᾶλλον ἐπιτηδευμένες καὶ σβαρσές. Ἀλλὰ σὲ μιὰ πόλιν ὅπου σήμερον ἐργάζονται Ἀμερικανοὶ ἐκπαιδευτές, οἱ κάτοικοι προσπαθοῦν νὰ μποῦν στὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς τους καὶ τῶν μεγάλων συμμάχων τους. Ἡ μύτρα διαφημίζεται πολὺ ἐνῶ ἐντόπιες παραλλαγὲς τῶν μίκυ-μάους στολίζουν τοὺς τοίχους. Καθὼς μπαίνετε σ' ἓνα κέντρο βλέπετε γραμμένη ἀγγλικά μιὰ σκοτεινὴ συμβουλὴ μὲ πύρινα γράμματα: «Γλενεῖστε» εἶναι πῶς ἀργὰ ἀπὸ ὅτι νομίζετε.»

Ἡ καχύποπτη στάσις ἀπέναντι στοὺς ξένους εἶναι μᾶλλον κληρονομία τῆς ἱστορίας τῶν τελευταίων χρόνων, ποὺ ἐνισχύθηκε στίς ἀρχὲς τῆς ἀναστασίας γιὰ νὰ τονωθῇ τὸ ἐθνικὸ αἶσθημα. Ἡ ξενικὴ παρέμ-

βαση δὲν ἦσαν ποτὲ κάτι καλὸ γιὰ τὴν Τουρκία. Οἱ ἡμέρες τῶν Ὁθωμανικῶν «διομολογήσεων», διὰν οἱ ξένοι εἶχαν, καὶ συχνὰ δὲν χρησιμοποιοῦσαν ὅπως ἔπρεπε, μίᾳ προνομιακῇ θέσῃ, δὲν ἔχουν ξεχαστῇ, κυρίως ἀπὸ τὶς ἀνώτερες τάξεις πού κυβερνοῦν τὴ χώρα. Σήμερα, παρ' ὅλο ὅτι ὑπάρχει μίᾳ τάσῃ νὰ ἀλλάξῃ κάπως αὐτὸ τὸ αἰσθημα, ὁ ξένος πού ταξιδεύει στὴν Τουρκία ἢ πού ἀπενδύει ἐκεῖ τὰ κεφάλαιά του, δὲν ἔχει κανένα προνόμιο καὶ κανένα πλεονέκτημα πού τὸ στερείται ὁ Τούρκος. Στὴν καθημερινῇ ζωῇ, ἡ φιλοποψία μεταφράζεται σὲ μίᾳ ἀπροθυμία πού δεῖχνουν οἱ κατώτεροι ὑπάλληλοι ἀκόμη καὶ κείνοι πού συναλλάσσονται μὲ τοὺς ξένους, ἀστυνομικοὶ π.χ. λιμενικοὶ, ταχυδρομικοὶ ἢ τελωνειακοὶ, πού δὲν ἐννοοῦν νὰ μιλοῦν καμμία ἄλλη γλῶσσα ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Τουρκικὴ καὶ στὴν ἐκδήλωσιν τρομερῆς εὐαισθησίας μπροστὰ σὲ κάθε κριτικὴ πάνω στὴ ζωὴ καὶ τὰ ἔθιμα τῆς Τουρκίας.

Τὰ μηχανικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Ἀτατούρκ ἴσως δὲν εἶναι πολὺ φανερά στὸν ξένο, γιατί κυρίως ἔφεραν τὴν Τουρκία σὲ ἓνα ἐπίπεδο πολιτισμοῦ, πού στὴν Δύση θεωρεῖται φυσικό. Ἀλλὰ τὰ μεγάλα καὶ συγχρονισμένα ἐργοστάσια, τὰ ὀρυχεῖα καὶ τὰ δημόσια κτίρια, τὸ ἐκτεταμένο ἀλλὰ ἡμιτελὲς ἀκόμη σιδηροδρομικὸ δίκτυο καὶ οἱ ἀτμοποικίκες συγκοινωνίες, ὅλος ὁ σύγχρονος μηχανισμὸς τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς διανομῆς τῶν ἐμπορευμάτων πού ἐμεῖς μόλις πού τὸν βλέπουμε στὴν Τουρκία, εἶναι ἔργο τῶν τελευταίων εἰκοσιπέντε χρόνων.

Στὸν κοινὸ ταξιδιώτη θὰ κἀνὴν περισσότερη ἐντύπωση τὸ δίκτυο τῶν ἐναερίων συγκοινωνιῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ, πού εἶναι πυκνότερο καὶ εὐρύτερο ἀπὸ ὅτι στὰ πορισσότερα εὐρωπαϊκὰ Κράτη. Ὅταν μὴ κανεῖς στὰ τουριστικὰ γραφεῖα «Ἀντάλυα» στὴν Ἀγκυρα καὶ δὴ τὰ κανο-

νικὰ ἀεροπορικὰ δρομολόγια μὲ τόσο παλιὰ καὶ ἀπομακρυσμένες πόλεις ὅπως τὸ Βάν, τὸ Μπιτλίς, τὸ Ντιγιαρβεκίρ ἢ τὸ Ἐρζερούμ, ἔχει μέσα στὸ νοῦ του τὴν εἰκόνα τῆς Τουρκίας πολὺ πιδὸ ὀλοκληρωμένη παρὰ ἂν καταφύγῃ σὲ στατιστικὸς χάρτες.

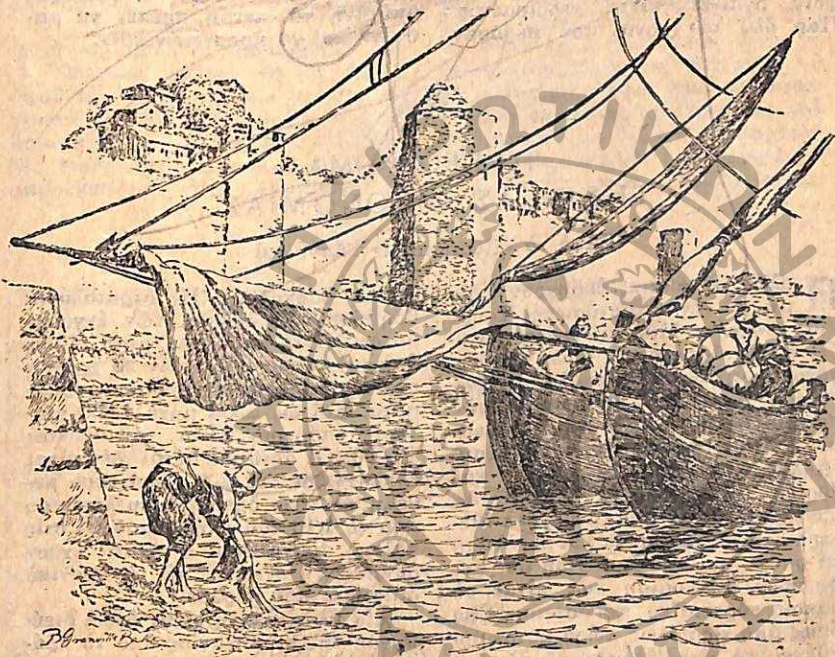
Ἡ Κωνσταντινούπολη εἶναι παλιὰ αὐτοκρατορικὴ πόλη καὶ τὰ μνημεῖα τῶν ἐνδόξων ἡμερῶν της μᾶς κάνουν πολὺ μεγαλύτερη ἐντύπωση ἀπὸ τὴν κοσμοπολιτικὴν οὐπαρότητα τοῦ Γαλατῆ ἢ τὴν κάπως κοινὴ ἀστικὴ ἐξέλιξη τοῦ Πέραν. Τὸ γεγονός ὅτι ἡ ὀθωμανικὴ ζωὴ καὶ ὁ πολιτισμὸς δὲν συμβάδιζε μὲ τὴν σύγχρονον ἐποχὴ, δὲν ἐστεροῦσε τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ τὸ μεγάλο της, τὴν ὁμορφιά της καὶ ἀπὸ μίᾳ νοσταλγικῇ γοητεία.

Γιὰ νὰ δὴ κανεῖς τὴν Τουρκία στὸ κορύφωμα τῆς ἐξελίξεώς της, πρέπει νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ἀγκυρα. Στὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας 1910-1920 μίᾳ φτωχῇ καὶ ἀντιπαθητικῇ ἀνατολικῇ πόλιν βγῆκε ἀπὸ τὴν ἀσημότητα ὅταν ἀνακαλύφθηκε τὸ φρούριο της καὶ τὰ ἔρειπια τοῦ μεγάλου ναοῦ τοῦ Αὐγούστου· τότε τὴν διάλεξαν γιὰ καινούρια πρωτεύουσα, γιατί βρισκόταν στὸ κέντρο ἀκριβῶς τῆς Ἀνατολῆς καὶ γιατί ἡ αὐστηρότητά της ἀνάμεσα στὶς ὄρεινὲς περιοχὲς κρατοῦσε τοὺς κρατικούς ὑπάλληλους μακριὰ ὄχι μόνον ἀπὸ τὴ διαφθορά καὶ τοὺς πειρασμοὺς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὶς παραδόσεις τῆς αὐτοκρατορικῆς Κωνσταντινιούπολεως. Σήμερα πολλοὶ Τούρκοι παλαιοὶ δημόσιοι ὑπάλληλοι, θὰ σὰς μιλήσουν γιὰ τὶς πρώτες ἡμέρες τῆς νέας πρωτεύουσας γιὰ τὴν ἔλλειψη σπιτιῶν, γιὰ τὸ λιγοστὸ νερὸ, γιὰ τοὺς ἀφθονοὺς κοριοὺς, γιὰ τὴν ἐποχὴ ὅπου μόνον ἀπὸ μεγάλο πατριωτισμὸ κατάρθωνε κανεῖς νὰ ἀνεχθῇ τοὺς δорους τῆς δουλειᾶς σ' αὐτὴν τὴν πόλιν. Ἡ σύγχρονον Ἀγκυρα εἶναι πραγματικὰ ἓνας θρίαμβος τῆς φαντασίας καὶ τῆς μηχανικῆς δυνάμεως μπρο-

στὰ στὶς φυσικὰς δυσκολίες. Παρ' ὅλη τὴ μεγαλύτερη ὁμορφιά της, τὰ θἐλγητρά της καὶ τὴν ἐμπορικὴ της σημασία, ἡ Κωνσταντινούπολη, φαίνεται ὅτι δὲν ἔχει πιθανότητες νὰ ξαναγίνῃ ποτὲ πρωτεύουσα.

Ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχαν Τούρκοι εἰδικοί, ἦρθαν ξένοι πολεοδόμοι καὶ μηχανικοὶ, κυρίως Αὐστριακοὶ, γιὰ νὰ φτιάξουν τὴν νέα Ἀγκυρα. Ἀκόμη καὶ σήμερα ἡ πόλη ἔχει μίᾳ Τευτονικῇ ὄψιν. Ἀπὸ πολλὰς ὁμῶς ἀπόψεις εἶναι τυπικὸ παράδειγμα συγχρονισμένης πόλης. Στὴν καρδιά τῶν ἀνατολικῶν ἐρήμων ὅπου ἓνα δέντρο εἶναι πιδὸ σπάνιο ἀπὸ ἓνα ἄνθρωπο, αὐτὴ εἶναι μίᾳ ἐστία πρᾶσινάδας, μὲ πελώρια πάρκα, μερικὰ ἀτελείωτα ἀκόμη, μεγάλες δεντρόφυτες λεωφόρους καὶ ἀνετασπίτια. Ἡ μεταβολὴ ὥστόσο δὲν ἔχει ἀ-

κόμη συμπληρωθῇ. Τὸ νέο κτίριο τῆς Ὁπερας γίνεται ἀκόμη. Ἐνα τεράστιο οἰκοδόμημα γιὰ τὴν Μεγάλῃ Ἐθνοσυνέλευση προχωρεῖ ἀκόμη πιδὸ σιγά, ἐνῶ δεντρόφυτα τμήματα τῆς πόλεως πού προορίζονται γιὰ τοὺς δημοσίους ὑπάλληλους, τὴν ἀφρόκρεμα τῆς κοινωνίας, ἐξακολουθοῦν νὰ ἀναπτύσσονται. Ἡ παλιὰ Ἀγκυρα ὑπάρχει πάντα, σὺν μουσειακὸ μνημεῖο, ἀκριβῶς πέρα ἀπὸ κεί πού τελειώνει ἡ σύγχρονον πόλη, καὶ, χρισμένο καθὼς εἶναι στὴν ἀκρὴ ἐνὸς λόφου, τὸ παλιὸ της κάστρο εἶναι καὶ θὰ μένῃ τὸ πιδὸ ἐντυπωσιακὸ μνημεῖο μέσα στὴν πόλιν. Ὑστερὰ ἀπὸ τὴν Ἀγκυρα ἀξίζει τὸν κόπο νὰ δὴ κανεῖς παλιὰς πόλεις τῆς Τουρκίας, τὴν Μπούρσα ἢ τὴν Τραπεζοῦντα, ὅπου ὁ μοντερνισμὸς εἶναι λιγότερος καὶ ἡ ἐξωτερικὴ τους ἐμφάνιση μᾶς πη-

γαίνει για μία στιγμή πίσω στον καιρό του Βυζαντίου ή στην πρώτη 'Οθωμανική εποχή. Έδω ή μεταβολή είναι λιγότερη στις εξωτερικές εκδηλώσεις από ότι στην καρδιά και στη διάθεση των ανθρώπων. Ο μοντερνισμός και η μηχανική πρόοδος του πολιτισμού δεν χτυπούν τόσο πολύ όσο σε καινούριες εξελιγμένες βιομηχανικές πόλεις, όπως το Ζονγκουλντάκ.

Κάποτε αυτό το κράμα του παλιού με το νέο παίρνει παράξενες μορφές. Η σοφία και το πνεύμα του λαού εκφράζεται πολλές φορές, όπως και παλιότερα, στα άτελειωτα ανέκδοτα του Νασρεντίν - Χότζα που ξησσε στην πόλη 'Ακσεχίρ πριν από διακόσια χρόνια. Είναι ο αιώνας τύπος του κωμικού προσώπου, που ωστόσο, με την απλοϊκή του εφύφια, βγαίνει πάντα κερδισμένος. Πάρ' όλα τα χρόνια που πέρασαν

από τότε που πέθανε, τα ανέκδοτα λέγονται ακόμη, συχνά με σύγχρονες προσθήκες από την πολιτική εξέλιξη. Σύμφωνα με μία 'Αμερικανική ειδηση έφθασε κάποτε στις έπαρχίες ή φήμη ότι ένα Ρωσικό εργοστάσιο όπου πειραματίζονταν για την κατασκευή της ατομικής βόμβας αντανάχτηκε από απροσεξία ή λάθος. Το γεγονός αυτό στο στόμα του λαού έγινε ανέκδοτο του Νασρεντίν Χότζα. Μία μέρα, λέει η Ιστορία, ο γέρο - Χότζας και ο γάιδαρός του περνούσαν τα στενά του Ταύρου. Με πολύ κόπο, σκαρφάλασαν στην κορυφή ενός περάσματος που δέσποζε πάνω από μία άγονη κοιλάδα, αρκετές χιλιάδες μέτρα κάτω. Ο γάιδαρος γλύστησε και έπεσε πολύ χαριτωμένα στην κοίτη του ποταμού όπου και σκοτώθηκε πάνω στους βράχους. «Βέβαια», παρατήρησε ο Χότζας «όταν ο γάιδαρος μαθαίνει να πετάει, πρέπει να μαθαίνει και να προσγειώνεται».

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

(Από το «Economist», Λονδίνο)

Πολλές αυταπάτες υπάρχουν ακόμη για την κατάσταση της Τουρκίας σήμερα. Μία αυταπάτη είναι ότι η επανάστασή της, όπως την ωργάνωσε μηχανικά ο Κεμάλ ήταν ένα κίνημα βίαιο που έτελειωσε. Στην πραγματικότητα είναι μία πορεία αργή και ακόμη βρίσκεται στη μέση. Άλλαξε την όψη των πόλεων και κυρίως της 'Αγκυρας, όπου, αν δη κανείς τις οδούς για τα μεγάλα ηλεκτροκίνητα λεωφορεία και κρίνει από τα ρούχα και την εμφάνιση των ανθρώπων, θα νομίσαι πως είναι σε κάποιο ευρωπαϊκό προάστειο. Έξω όμως από τις πόλεις, τώρα μόνον αγκίζουν να διορίζονται σ' όλα τα

χωριά δάσκαλοι. Η στρατολογία βοήθησε στην αύξηση των έγγραμμάτων, αλλά και πάλι, μόνο 40% από τους νέους κάτω των 25 χρόνων στις αγροτικές περιοχές ξέρουν γράμματα. Και ως τώρα μόνο 4.000 γιαιτροί υπάρχουν, ενώ χρειάζονται 10.000. Οι αριθμοί αυτοί δεν είναι εκπληκτικοί. Σε μία χώρα τόσο μεγάλη και τόσο όρεινη, όπου λιγότερο από το 1/10 του πληθυσμού ζει στις πόλεις, πραγματικά θαύματα έχουν συντελεσθεί σχετικά με το χρονικό διάστημα που πέρασε.

Μία άλλη άποψη είναι ότι η διεύθυνση της βιομηχανίας από το κράτος εκτόπισε την ιδιωτική επιχείρηση

και ότι δεν υπάρχει δυνατότητα να αποδόσει η ατομική πρωτοβουλία παρά μόνο αν αλλάξει η κατάσταση. Οι κρατικές Τουρκικές επιχειρήσεις δεν παρουσιάζουν αδυναμίες. Το μονοπώλιο της έλασης λειτουργεί καλά και σύμφωνα με μία οικονομική βάση. Οι κρατικές βιομηχανίες, ιδιαίτερα των υφαντών, έχουν προχωρήσει πολύ και μάλιστα στο ζήτημα της ποιότητας. Το κόστος της παραγωγής είναι άλλο θέμα. Είναι ανάρμοστα μεγάλο και αυτό βέβαια έχει αντίκτυπο στον φορολογούμενο και στον καταναλωτή. Η ιδιωτική επιχείρηση που υπάρχει παράλληλα, δεν κατάρθωσε να προσαρμόσει τις τιμές γιατί η φορολογία δεν της επέτρεψε να συναγωνιστεί τις κρατικές επιχειρήσεις, και γιατί η κυβέρνηση που φορολογεί τα κέρδη και τους μισθούς είχε συμφέρον ως τώρα να αφήνει τη βιομηχανία να κερδίζει όσα μπορεί.

Τα νομισματικά προβλήματα της Τουρκίας πρέπει να τα δούμε αφού τα τοποθετήσουμε σ' αυτό το γενικό πλαίσιο. Μερικά, όχι όλα, τα δημιουργήσαν οι Τούρκοι. Οι υψηλές τιμές στο εσωτερικό π.χ. θα μπορούσαν να είχαν ελαττωθεί αν

περιορίζονταν τα έξοδα της παραγωγής των κρατικών προϊόντων και αν είχαν δαπανηθεί νορίτερα χρήματα για τη βελτίωση των μεταφορών. Πολύ λίγο τα σκέπτονταν αυτά τα πράγματα την εποχή όπου, διάφοροι αντίπαλοι χτυπούσαν ο ένας τον άλλο για να επιπλεύσουν και να αποκτήσουν δικαιώματα. Και από τον πόλεμο και ύστερα η προσαρμογή των τιμών πούθενά δεν ήταν εύκολη. Και στην Τουρκία όπως και σε όλα τα άλλα μέρα οι τιμές καθωρίστηκαν από παράγοντες ανεξέλεγκτους όπως η έλλειψη νομίσματος και το έπιπλεος των 'Αμερικανικών τιμών. Έτσι δεν είναι αποκλειστικά λάθος των Τούρκων αν η υποτίμηση κατά 50% της Τουρκικής λίρας στο 1946 και η αύξηση των εισαγωγών δεν κατάρθωσε να ρίξει τις τιμές στο εσωτερικό.

Οι ημέρες του ενθουσιασμού ωστόσο έχουν τώρα περάσει, και ένα από τα δυσκολότερα έργα που έχει να εκτελέσει η Κυβέρνηση είναι να δώσει στους Τούρκους εξαγωγείς να το καταλάβουν αυτό και να καταπραύνη τη λαϊκή δυσαρέσκεια που θα ακολουθήσει όταν η κατάρρευση της αγοράς πωλητών θα φέρει λιγότερα κέρδη στον Τούρκο παρα-

ΚΑΡΒΟΥΝΟ ✓ ΚΑΠΝΑ ΧΡΩΜΙΟ ΦΡΟΥΤΑ ΣΥΚΑ ΚΑΙ ΣΤΑΦΥΛΙΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ

γαγώ και καλλιεργητή. 'Ο χωρικός των ανατολικών ορεινών περιοχών είναι αυτάρκης και πραγματικά οι κρίσεις δὲν τὸν πειράζουν, ἕνα τέτοιο ὅμως χτύπημα θὰ πέσει βαρὺ στὸν καπνοκαλλιεργητὴ τῶν παραλίων και στὸν ἐργάτη τῶν πόλεων. 'Ο κῶδων τοῦ κινδύνου ἐσήμανε γιὰ τὸν καπνὸ. Μία ἐμπορικὴ ἀποστολὴ ποὺ πήγε τελευταία στὴν Γερμανία γιὰ νὰ πουλήσῃ τὰ περσινὰ καπνὰ ἔκαψε σὲ ὅλους ἐντύπωση πόσο στὰ σύννεφα βρισκόταν και δὲν ποροῦσε νὰ δῇ ὅτι θὰ ἦταν καλύτερα νὰ ὑποστῇ μιὰ μικρὴ ζημιὰ παρὰ νὰ ἐπιμένῃ σὲ μιὰ ἀγορὰ ποὺ ὅλοι καὶ ἔσπευτε. Δὲν κατῳρθωσε νὰ πουλήσῃ τὰ καπνὰ, καὶ τὸ λάθος δὲν ἦταν ὀλόκληρο τῆς Ἀμερικῆς. 'Ο ἀποδοτικότερος οἰκονομικὸς νεωτερισμὸς ἴσως θὰ ἦταν νὰ καθιερώσῃ ὁ πρόεδρος ἕναν τρόπο γιὰ νὰ ἀποφασίζεται ποιά θέματα πρέπει νὰ παίρνουν προτεραιότητα μέσα στὴ νέα οἰκονομικὴ ἐξέλιξη. 'Ο συναγωνισμὸς τῶν διαφόρων ὑπηρε-

σιῶν γιὰ τὶς πιστώσεις εἶναι κοινὸς σὲ ὅλες τὶς χώρες, λίγοι ὅμως εἶναι τόσο πρόθυμοι ὥστε οἱ Τοῦρκοι γιὰ νὰ ἀρχίζουν πολλὰ πράγματα ἀδιαφορώντας ἂν ὁ δρόμος εἶναι ἀνοιχτός ὥς τὸ τέλος ἢ ὄχι. Αὐτὸ τὸ ἐλάττωμα ἔχει πολλὰ παραδείγματα, ὅπως μισοτελειωμένα ἐργοστάσια, ἕνα μεγάλο ἀνθρακωρυχεῖο χωρὶς λιμάνι, ἕνα ἐργοστάσιο χάλυβος ποὺ μόλις τώρα ἐκκινεῖται μὲ σιδηρόδρομο μὲ τὴν πηγὴ τῆς πρώτης του ὕλης. Τὸ σημερινὸ πενταετὲς σχέδιο εἶναι ἕνα στοιχείο ποὺ μᾶς κάνει ἐντύπωση καὶ περιέχει πολλές θεραπείες γιὰ τὰ περισσότερα μειονεκτήματα. Καὶ χρόνος καὶ χρήμα θὰ μπορούσαν νὰ οἰκονομηθοῦν ἂν τὰ χρησιμοποιήσαν μὲ περισσότερη τάξη. Γιὰ νὰ πραγματοποιήσῃ ἡ Τουρκία τὸ ρόλο ποὺ τῆς ἔχει ἀνατεθῇ μέσα στὸ σχέδιο Μάρσαλ, αὐτὸ ποὺ ἔχει πολὺ μεγαλύτερη σημασία εἶναι ἴσως ὁ συναγωνισμὸς τῶν ἀνθρακωρυχείων τῆς, ἢ βελτίωση τῶν δρόμων ὥστε νὰ ἐ-

Εἰκονογράφηση τοῦ B. GRANVILLE BAKER ἀπὸ τὸ βιβλίο του

* * * * *	
(	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΣΤΑ 1945
*)	18.860.000. Τὰ 75 - 80% ζοῦσαν ἀπὸ τὴ γεωργία.
(	ΠΑΙΔΕΙΑ
*)	Στὰ 1927, 91% τοῦ πληθυσμοῦ δὲν ἤξερε οὔτε γραφὴ οὔτε ἀνάγνωση. Στὰ 1935 μετὰ τὴν καθιέρωση τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου ἡ ἀναλογία ἔπεσε στὰ 84,5%. Σύμφωνα μὲ τελευταίους ὑπολογισμοὺς ὁ ἀριθμὸς ἔχει ἐλαττωθῇ στὰ 80%.
(	ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ
*)	Σιδηρόδρομοι, ἀνθρακωρυχεῖα, ὑφάσματα, ζάχαρη.
(	ΚΥΡΙΩΤΕΡΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ
*)	Καπνὰ, δημητριακὰ, φρούτα, καρύδια, δῆματα, χρῶμιο.
(	
* * * * *	

λαττωθῶν τὰ ἐξοδα τῶν μεταφορῶν καὶ ἡ κατασκευὴ ἀντιπλημμυρικών ἔργων γιὰ νὰ προληφθῇ ἡ καταστροφὴ τῶν ἐσοδαίων στὶς πεδινὲς περιοχάς. Μὲ τὸν καιρὸ, ὅταν βελτιωθῇ ἡ παραγωγὴ τοῦ σταριοῦ, τοῦ κρέατος καὶ τῶν γαλακτοκομικῶν προϊόντων ποὺ ἔχουν ζήτησις στὴ Δυτικὴ Εὐρώπῃ, τότε ἡ Τουρκία θὰ πᾶσῃ νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν καπνὸ. Γιὰ ὅλες τὶς βελτιώσεις ποὺ προβλέπονται θὰ χρειαστοῦν ἀρκετὰ χρήματα, ποὺ σήμερα βρίσκονται στὴν Τουρκία ἀχρηστα ἐπειδὴ οἱ κάτοχοί τους δὲ ἐνδιαφέρονται νὰ τὰ ἐπενδύσουν παρὰ μόνον σὲ δουλειὰς ποὺ θὰ τοὺς πρόσφεραν ἐξαιρετικὰ μεγάλα κέρδη. Τὸ Σχέδιο Μάρσαλ προβλέπει μιὰ σχετικὴ βοήθεια. Ἡ Ἀμερικανικὴ Τράπεζα Εἰσαγωγῶν ἔχει ἤδη παραχωρήσει 30 ἑκατ. δολλ.. Ἰδιώτες Ἀμερικανοὶ δανειστὲς θὰ μπορούσαν ἀκόμη νὰ προρυσιαστοῦν ἂν τὸ κράτος δὲν ἔθετε τόσο αὐστηροὺς ὁρους προκει-

μένου νὰ δεχθῇ καινούριους ἐξένους βιομηχάνους.

Υστερὰ ἀπὸ ὅλα αὐτά, παρ' ὅλο ὅτι μερικὰ οἰκονομικὰ προβλήματα εἶναι τεράστια, ἡ γενικὴ κατάστασις εἶναι καλὴ. Ἡ οἰκονομία τῆς χώρας στηρίζεται σὲ πλατεῖες βάσεις. Ὑπάρχουν καύσιμες ὕλες, — τελευταία ἀνακαλύφθηκε στὰ νοτιοανατολικά πετρέλαιο σὲ τόση ποσότητα ποὺ ἀξίζει νὰ τὸ ἐκμεταλλευθῇ κανεὶς καὶ μὲ ἀρκετὴ ἀσφάλτο γιὰ τοὺς δρόμους — μέταλλα καὶ εἶδη διατροφῆς. Οἱ ἡγέτες τῆς Τουρκίας ξέρουν τὴ σημασία ποὺ θὰ ἔχη ἡ μόρφωση τῶν ἀγροτῶν γιὰ τὴν οἰκονομία τῆς χώρας. Καὶ κυρίως ὁ λαὸς τῆς εἶναι τολμηρὸς στὴν πολιτικὴν καὶ κατάλληλος γιὰ νὰ ἀποδείξῃ πῶς δὲν ἀνῆκει στοὺς «ἀφομοιωθέντας» γειτονικοὺς λαοὺς τῆς Ρωσίας. Ἡ σταθερότητα καὶ ἡ ἐσωτερικὴ τους ἰσορροπία τοὺς κάνει νὰ φαίνονται σὰν μιὰ ὁδὸς μέσα στὴν γεμάτη ἀβεβαιότητα καὶ διατρήσεις Μέση Ἀνατολή.

«The Walls of Constantinople». Ἐκδ. John Milne, Λονδίνο.

* * * * *	
(	ΚΥΡΙΩΤΕΡΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ
*)	Μηχανήματα
(	ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ
*)	Τὸ χαρέμι ἔχει πραγματικῶς ἐξαφανισθῇ. Οἱ γυναῖκες ἔχουν νομικὴ, κοινωνικὴ, πολιτικὴ ἰσότητα μὲ τοὺς ἄνδρες. Ἀπὸ τότε ποὺ ἰσχύει ὁ νέος ἀστικὸς κώδικας τοῦ 1926, ἡ πολυγαμία εἶναι πράξη παράνομη, ἀλλὰ οἱ πολυγαμικοὶ γάμοι ποὺ ἔγιναν προτοῦ ἐφαρμοσθῇ ὁ νέος κώδικας ἰσχύουν ἐφ' ὅσον καὶ τὰ δύο μέρη τὸ θέλουν.
(	ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΨΗΦΟΥ
*)	Γενικὰ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἔχουν δικαίωμα ψήφου στὶς ἐκλογὰς ὅταν συμπληρώσουν τὰ 22 καὶ μπορούν νὰ ὑποβάλουν ὑπόψη φιλοτιμία ὅταν ἔχουν συμπληρώσει τὰ 30.
(	
* * * * *	

«Μαύ-
ρη απειλή
του ατομικού
πολέμου...»

ή
έξελιξη
των
τεραστίων
αυτών
δυνάμεων
για την
έξυπνέυση
της αν-
θρωπότητας.»

ΕΡΝΕΣΤ ΜΠΕΒΙΝ,
στη Συνέλευση
των 'Ηνωμ.
'Εθνών

(Από το
«Discovery»
Νόρουιτς, 'Αγγλία)

**Διατί δέν
κατεσκευάσθη
Γερμανική
άτομική βόμβα**

Οταν αί συμμαχικά δυνά-
μεις εισέβαλον εις την δυ-
τικήν Ευρώπην, μία ομάδα
αμερικανών επιστημόνων ήκο-
λούθησε τας προκεχωρημένας μο-
νάδας, είναι δέ αληθές ότι πολ-
λάκις προεπορεύετο. Γνωστή υπό
τò όνομα 'Αποστολή 'Αλσος,
ή ομάδα αυτή είχε αναλάβει
νά ανακαλύψη τί προόδους εί-
χον επιτελέσει οι Γερμανοί σχε-
τικώς προς την ατομικήν βόμ-
βαν. 'Η ιστορία της πραγμα-
τοποιήσεως του έργου αυτού, την
όποιαν αφηγείται ο Καθηγητής
Σάμουελ Α. Γκάουντςμιντ εις τò
«'Αλσος, 'Η άποτυχία της Γερ-
μανικής 'Επιστήμης» ('Εκδ. Si-
gma, 1947)», ομοιάζει με έπι-
τυχές αστυνομικόν μυθιστόρημα.
Βλέπομεν τόν Γκάουντςμιντ και
τούς συναδέλφους του νά δίδουν
όλοι μαζί μίαν εικόνα των γερ-
μανικών ατομικών έρευνών από
στοιχεία διάφορα, από καταλό-
γους π.χ. επισκεπτών οι όποιοι
εύρέθησαν εις τò βιβλίον θυρω-
ρού μιάς εταιρίας έμπορευομέ-
νης σπάνια χημικά παρασκευά-
σματα ή από τὰ πρωτοκολλημέ-
να γράμματα και παράξενα έγρα-
φα και σημειώματα τὰ όποια
δέν άντελήφθησαν οι Γερμανοί
και δέν τὰ κατέστρεψαν πρό της
ύποχωρήσεώς των.

Κάτι τò όποιον προσθέτει έν-
διαφέρον εις τò αστυνομικόν
αυτό μυθιστόρημα είναι μία «κω-
μωδία σφαλμάτων» ή όποια πλέ-
κεται κατά έντελώς Σαιξπηρικόν
τρόπον. Διότι και οι Σύμμαχοι
είχον σχηματίσει έντελώς λανθα-

σμένην ιδέαν περί της προόδου
των Γερμανών και οι Γερμανοί
περί της προόδου των Συμμά-
χων. Εις την 'Αμερικήν πολλοί
έξ εκείνων οι όποιοι έγνωρίζον
την πρόσδον των ατομικών έ-
ρευνών είχαν σπουδάσει πλησίον
μεγάλων Γερμανών επιστημόνων
πρό 20 έτών και βεβαίως υπέθε-
τον ότι ή γερμανική επιστήμη
προεπορεύετο της αμερικανικής.
'Η ανακάλυψις της διασπάσεως
του ατόμου από τόν 'Οττο Χάν,
έδιδε δύο έτών πρωτοπορείαν
εις την Γερμανίαν και πολλοί
'Αμερικανοί επιστήμονες φαίνε-
ται πώς έχουν παραδεχθί ότι οι
Γερμανοί πράγματι έκαμαν την
άρχην δύο έτη ένωρίτερον αυτών.
Αυτή ή έρμηνεία έδόθη εις
την ταχείαν άνοικοδόμησιν του
Νορβηγικού εργοστασίου βαρέος
ύδατος και εις τò φανερόν ένδια-
φέρον των Γερμανών διά τò έρ-
γαστήριον του ζεύγους Ζολιό-
Κιουρι εις τò Παρίσι.

Κατ' αρχάς ή ομάδα 'Αλσος εύ-
ρε πολλά στοιχεία εις έπιβε-
βαίωσιν του φόβου αυτού. Τò
φθινόπωρον του 1944, ανέκαλυ-
ψεν ότι ή ήδη άναφερθείσα χη-
μική εταιρία είχε τò μονοπώλιον
του θορίου και ότι άκριβώς πρό
της αποβάσεως εις την Γαλλίαν
όλα τὰ υπάρχοντα αποθέματα
θορίου μετεφέρ-
θησαν εις την Γερ-
μανίαν. «Αυτό»,
λέγει ο Γκάουντ-
ςμιντ, «πραγματι-
κώς μάς έφόβισε.

'Εγνωρίζαμεν ότι τò θόριον
μπορούσε νά χρησιμοποιηθί εις
την κατασκευήν μιάς ατομικής
βόμβας, εάν βεβαίως ή όλη έρ-
γασία είχε προχωρήσει άρκετά.
'Αραγε τò ένδιαφέρον των Γερ-
μανών διά τò θόριον εσή-
μαινε ότι πράγματι έπροηγούν-
το; 'Εξητάσαμεν προσεκτικώς
ποία βιομηχανικά ποσότητες
θορίου έχρειάζοντο και κατε-
λήξαμεν εις τò συμπέρασμα
ότι ακόμη και ένα μικρόν μό-
ριον της κλαπίσης ποσότητος
θά ήρχε δι' είκοσιν έτη εις
μίαν κανονικήν βιομηχανίαν».
Τελικώς ή άποστολή άνεκάλυψεν
ότι είχε άπλώς άπαιτηθί από
κάτι τò όποιον δυνατόν νά ήτο
άπλή έμπορική έκμετάλλευσις,
δεδομένου ότι ή εταιρία είχε φι-
λόδοξα μεταπολεμικά σχέδια ή-
θελε νά κατασκευάση μίαν «θο-
ριούχον οδοντόπασταν» (δ συγ-
γραφεύς αναφέρει τò έξης σύν-
θημα: Διά νά έχετε λευκά, λάμ-
ποντα δόντια χρειάζεται ραδιε-
νεργός άκτινοβολία. Και προσ-
θέτει ένα έξυπνο σχόλιο: «'Αλ-
λωστα και ή 'Αμερική έχει τόν
Μπόμπ Χόπ της και την οδον-
τόπαστα 'Ιριον».

Μόνον μετά την κατάληψιν
του Στρασβούργου ή όποια έγινε
τόν Νοέμβριον του 1944 ή ομάδα
'Αλσος εύρε παράξενα ύπολείμ-

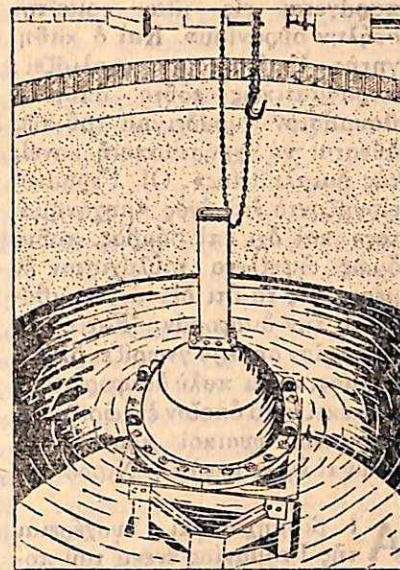
ματα έγγραφων, περιέχοντα αρκετά στοιχεία δια των οποίων εμφανίετο ότι οι Γερμανοί δεν είχαν ατομικήν βόμβαν και ότι δεν θα ήθύναντο να αποκτήσουν παρά άπολυ παρήρηχο χρόνος. Η άλλη λογαφία διαφώρων επιστημόνων, παράξενα χαρτιά με υπολογισμούς και άλλα στοιχεία, όλα εν συνδυασμῳ, έδειξαν ότι οι Γερμανοί απέιυχον εις τον αποχωρισμόν του U—235 και ότι μόνον εσχάτως ήρχιζαν να κατασκευάζουν μέταλλον ουρανίου και η εργασία των επί της στήλης είχε φθάσει περίπου εις το αυτό στάδιον εις το όποιον εύρίσκοντο το 1940 οι Σύμμαχοι. Τότε πλέον οι Αμερικανοί άντελήφθησαν την πραγματικότητα σχετικῶς με την πρόοδον των γερμανικῶν έρευνῶν.

Εν τούτοις οι Γερμανοί επιστήμονες ξεηκολούθησαν να απαιώνται ακόμη επί μακρόν. Πειπαισμένοι δια την υπεροχήν της γερμανικής επιστήμης, ήρμήνευσαν την άποτυχίαν των ως απόδειξιν του ότι οι σύμμαχοι θα έπρεπε να είχαν επιτελέσει ακόμη μικροτέραν πρόοδον. Ούτω ο Ροϋντολφ Μέντσελ, ο 4ος κατά σειράν επιστήμων-άσσος, διευθυντής του Συμβουλίου Έρευνῶν του Ράιχ, έδήλωσεν επισήμως εις τὰς 8 Ιουλίου του 1943: «Μολονότι η εργασία μας δεν θα οδηγήση συντόμως εις την παραγωγήν θετικῶς χρησίμων μηχανῶν ή έκρηκτικῶν ὕλων, μάς δίδει την βεβαιότητα ότι εις

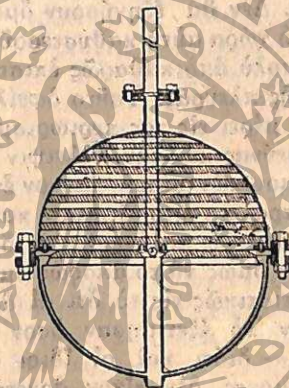
το πεδίον αυτό αι έχθρικοί δυνάμεις δέν μάς επιφυλάσσουν εκπλήξεις». Ο Καθηγητής Βέρνερ Χάϊζεμπουργκ, μετά την αλχημωσίαν του, κατά το 1945, έκαμε μίαν μεγαλόψυχον προσφοράν: «Έάν οι Αμερικανοί συνάδελφοι θέλουν να μάθουν περί του ουρανίου, θα είμαι εύτυχής να τους δείξω τὰ αποτελέσματα των έρευνῶν μας εάν έλθουν εις το εργαστήριόν μου». Τόν Φεβρουάριον του 1946, ο Γκέρλαχ έπίστευεν ότι αι γνώσεις των Γερμανῶν περί του ατομικοῦ πυρῆνος ήσαν μυστικόν ζωτικῆς σημασίας δια τόν κόσμον, το όποιον η κυβέρνησίς του θα ήδύνατο να χρησιμοποίηση δια να διαπραγματευθῇ και έξασφαλίση εύνοϊκοτέρους όρους ειρήνης. Καί ο Γκαούντσμιτ δίδει μίαν ζωντανήν εικόνα μερικῶν αλχημωτῶν Γερμανῶν φυσικῶν, οι όποιοι παρηκολούθουν τάς ειδήσεις περί της πρώτης ατομικῆς βόμβας εις την Χιροσίμα, δέν ήθελον δέ να πεισθοῦν και να παραδεχθοῦν τὰ γεγονότα, αλλά προσεπάθουν να τὰ απορρίψουν ως άπλην προπαγάνδαν.

Πράγματι τὰ αποτελέσματα τὰ όποια είχαν επιτύχει οι Γερμανοί ήσαν αξιοδάκρυτα. Αί προσπάθειαι των δια τόν αποχωρισμόν του Ισοτόπου άπέτυχαν, το μόνον δέ το όποιον κατώρθωσαν ήτο ότι κατεσκεύασαν ένα φυγοκεντρικόν μηχάνημα· αλλά και με αυτό θα έχοριάζετο 100 έτη δια να πλουτισθῇ έπαρκῶς το U—235 ώστε να γίνη εύκολω-

τέρα ή κατασκευή μιᾶς στήλης. Είχον αρκετά στοιχεία δια να δείξουν ότι μία αὐτοτελής στήλη ήτο δυνατόν να γίνη, άπείχον όμως πολύ από του να είναι εις θέσιν να την κατασκευάσουν. Παρ' ότι αναφέρεται ο τύπος εις μίαν μυστικήν έκθεσιν γραφείσαν το 1941 υπό του Φρίτς Χάουτερμαν, οι μεγάλοι Γερμανοί επιστήμονες οι ειδικοί εις τὰς ατομικὰς έρεύνas, δέν άντελήφθησαν ότι ὕληρχε ή δυνατότης να παραγάγουν πλουτώνιον εντός της στήλης και να το χρησιμοποιοήσουν ως έκρηκτικὴν ὕλην. Αφού δέ δέν έπίστευαν ότι ήτο δυνατός ο αποχωρισμός του Ισοτόπου, περιωρίσθησαν εις μίαν πιθανότητα, εις την ιδέαν δηλ. ότι μία μεγάλη, ταχείας ενεργείας στήλη θα ήδύνατο να χρησιμοποιηθῇ ως έκρηκτικὴ ὕλη. Αὐτός ήτο ο στόχος των, και όταν άργότερα έπείσθησαν ότι πραγματικῶς είχε ριφθῇ εις την Χιροσίμα ατομικὴ βόμβα, έσκέφθησαν ότι τὰ άμερικανικά αεροπλάνα είχαν πραγματικῶς μεταφέρει ἔω· εκεί μίαν πλήρη στήλην! Όλα αυτά κάνουν πολύ παραδόξους μερικὰς μεταγενεστέρas γερμανικὰς δηλώσεις. Μία από αὐτάs π. χ. έγένετο υπό του Χάϊζεμπουργκ εις τόν Τύπον κατά τὰ μέσα του 1947: «Η Γερμανικὴ στήλη ουρανίου, την όποιαν έπεξεργαζόμην δια να παραγάγῃ ενεργείαν δια μηχανήματα και όχι δια βόμβας...» Όπως σήμερα γνωρίζει ο κόσμος, το έκρηκτικόν πλουτώνιον,

Σχεδιάγραμμα της πειραματικῆς γερμανικῆς «στήλης ουρανίου», δια της όποίας οι Γερμανοί έπίστήμονες έπίστευαν ότι θα κατασκευάσουν ατομικὴν βόμβαν.

Διάγραμμα της πειραματικῆς «βόμβας» ή όποια άπειλάετο εξ έναλλασσομένων στοιχείων ουρανίου και παραφίνης.

παράγεται εις μίαν τοιαύτην στήλην οὐρανού». Καὶ ὁ καθηγητὴς Γκάουντςμιτ σχολιάζει: «πραγματικῶς τοῦτο ἀποτελεῖ θαυμάσιον παράδειγμα τοῦ πῶς δύναται νὰ χρησιμοποιῇ κανεὶς τὰς ἡμιαληθείας». Οἱ Γερμανοὶ εἰργάζοντο ἐπὶ ἐνὸς «μηχανήματος» καὶ ὄχι ἐπὶ βόμβας, τοῦτο ὅμως ὠφείλετο τοῦλάχιστον ἐν μέρει εἰς τὸ ὅτι δὲν ἀντελαμβάνοντο τὴν διαφορὰν. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποιον σήμερα γνωρίζει ὁλος ὁ κόσμος, εἶναι πολὺ διαφορετικὸν ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐγνώριζον οἱ Γερμανοὶ φυσικοὶ προτοῦ μᾶθουν τί ἔγινε μετὰ τὴν Χιροσίμα.

Αἱ βιομηχανικαὶ δυσχέρειαι τῆς Γερμανίας ἔνεκα τοῦ πολέμου καὶ τῶν συμμαχικῶν βομβαρδισμῶν θὰ μπορούσαν νὰ ἐξηγήσουν διατὶ ἀπέτυχον σχέδια τόσον μεγάλης κλίμακος ὅσον αὐτὸ τοῦ ἀποχωρισμοῦ τοῦ ἰσοτόπου. Δὲν θὰ ἐξηγήσουν ὅμως διατὶ ἡ χώρα αὕτη καθυστεροῦσε τόσο πολὺ ἀπὸ καθαρῶς ἐπιστημονικῆς πλευρᾶς. Τοῦτο ὀφείλεται ἐν μέρει εἰς τὰς περιωρισμένας ἐρεῦνας καὶ τὴν ἔλλειψιν ἐπιστημονικῶν μέσων (μόνον ἓνα κυκλοτρονίον ἦτο ἔτοιμον κατὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου). Δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ τὸ ἀποδώσωμεν ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ ὅτι αἱ ἀρχαὶ δὲν τὸ ἐξετίμησαν ὅσον ἔπρεπε — διότι καὶ οἱ ἴδιοι οἱ ἐπιστήμονες δὲν εἶχον ἀρκετὴν πίστιν ὥστε νὰ προωθήσουν τὴν ὑπόθεσιν τῶν καὶ μόνον τὸ 1942 ἤρχισαν νὰ προσπαθοῦν πραγ-

ματικῶς νὰ κινήσουν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν στρατιωτικῶν. Μίαν ἄλλην ἐξήγησιν δυνάμεθα νὰ εὗρωμεν εἰς τὴν γενικὴν κατὰστασιν τῆς ὅλης ἐπιστημονικῆς ὁργανώσεως τῶν Ναζι. Τοῦτο ἐφάνη καὶ εἰς τὰς ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας ἐργασίας — ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Γκάουντςμιτ βλέπομεν ὅτι μίαν ἐποχὴν ὑπῆρχον πράγματι τρία ξεχωριστὰ σχέδια ἀτομικῆς ἐρεύνης εἰς τὸ Ραίχ. Τὸ ἐν ἑξ αὐτῶν εἶχε ὁργανωθῇ ὑπὸ τοῦ τμήματος ἐρευνῶν τῆς Ταχυδρομικῆς Ὑπηρεσίας. Ἐπὶ μακρὸν διάστημα δὲν ὑπῆρχεν κανεὶς συντονισμὸς μετὰ τῶν τριῶν προγραμμάτων.

Οἱ σπουδαιότεροι ὅμως λόγοι τῆς ἀποτυχίας τῶν Γερμανῶν σχετίζονται πρὸς τὸ σύστημα τοῦ Ναζισμοῦ καὶ τὴν Ναζιστικὴν ἰδεολογίαν. Τὸ σύστημα ἀπαιτοῦσε τὸν διορισμὸν φανατικῶν Ναζι εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρας θέσεις, καὶ ἐκ τούτου προέρχεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς κακῆς κατευθύνσεως τῶν ἐρευνῶν. Ὁ διωγμὸς τῶν Ἑβραίων ἐστοίχισε πολὺ εἰς τὴν γερμανικὴν ἐπιστήμην. Καὶ ἀκόμη περισσότερον (ὅπως ἔδειξε ὁ δρ. Τίρρινγκ εἰς ἓνα βιβλίον του), ἡ ἀντιεβραϊκὴ μανία ὠδήγησεν εἰς τὸν σιγματοειδῆ ὀρισμὸν ἐπιστημῶν, ἰδιαιτέρως δὲ τῶν θεωρητικῶν, ὥς μὴ Ἀρίων, μὲ ἀποτέλεσμα ὅτι ἓνας καλὸς Ναζι δὲν ἠδύνατο οὔτε καν νὰ πιστεύσῃ ὀρισμένους ἐκ τῶν θεμελιωδῶν θεωριῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ βασισθῇ ἡ ἐρ-

γασία τῆς διασπάσεως τοῦ ἀτομικοῦ πυρῆνος. Ἡ ὅλη Ναζιστικὴ ἰδεολογία υπέθαλπε τὸ σκότος καὶ τὴν πρόληψιν. Εἰς τοιαύτην ἀμόσφαιραν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔχουν μεγάλας εὐκαιρίας πραγματικῶς ἐπιστημονικαὶ μέθοδοι. Ὁ καθηγητὴς Γκάουντςμιτ λέγει ὅτι μέγα μέρος τῆς ἀποτυχίας προήλθε ἐκ τῆς τάσεως νὰ θεωρῇται ὁ Χαϊζενμπεργκ ὡς «ἀτομικὴ» αὐθεντία καὶ νὰ πιστεύεται ὅτι οἱ ὀλιγότεροι διάσχημοι ἐπιστήμονες δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γνωρίζουν τίποτε σημαντικὸν διὰ νὰ συμβάλουν εἰς τοῦτο. Τοῦτο φαίνεται ὅτι τὸ ἐπίστευε καὶ ὁ Χαϊζενμπεργκ (τὸν ὅποιον ὁ καθηγητὴς Γκάουντςμιτ περιγράφει ὡς ἀνθρωπον μὲ ἰδανικά, ἀλλὰ ἰδανικὰ παραμορφωμένα ἀπὸ τὸν ἐθνικοσοσιαλισμὸν καὶ μὲ φανατικὴν πίστιν εἰς τὴν ἀποστολήν του διὰ τὴν Γερμανίαν). Ἐξ αὐτοῦ προήλθεν ἡ παραγνώρισις τῶν θεωριῶν τοῦ Χάουτερμαν, αἱ ὁποῖαι πιθανόν νὰ εἶχον ὠδηγήσει εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς βόμβας πλουτωνίου. Ἐξ ὅλων τούτων φαίνεται σαφῶς ὅτι ἡ ἀποτυχία τῶν Γερμανικῶν ἐρευνῶν σχετικῶς μὲ τὴν ἀτομικὴν βόμβαν ἦτο ἄμεσος καὶ ἀναγκαστικὴ συνέπεια τοῦ Γερμανικοῦ φασισμού.

Απὸ ὀρισμένας ἀπόψεις βλέπομεν ὅτι ἡ κατάστασις εἰς τὴν ὁποίαν εὗρίσκετο ἡ ἐπιστημονικὴ ζωὴ εἰς τὴν Γερμανίαν δὲν διέφερε πολὺ ἀπὸ τὴν ἐπι-

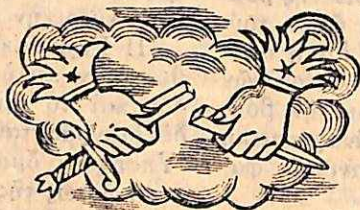
στημονικὴν ζωὴν τῶν χωρῶν τὰς ὁποίας κατέλαβον καὶ ἐληλάτησαν οἱ Ναζι καὶ τῶν ὁποίων τὸν πολιτισμὸν ἔθεσαν ὡς ἔργον τῶν νὰ καταστρέψουν. Ὑπάρχει μία ποιητικὴ δικαιολογία εἰς αὐτὸ τὸ ἐπιστημονικὸν λυκόφως τῶν Θεῶν, διὰ τὴν ὁποίαν οἱ Γερμανοὶ δὲν πρέπει νὰ ἀναμένουν συμπάθειαν διότι τὸ μεγαλύτερον κακὸν τὸ ὅποιον ἐγένετο εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Γερμανικῆς ἐπιστήμης ἐγένετο ὑπὸ τῶν ἰδίων τῶν Γερμανῶν — ὑπὸ τῶν Ναζι. καὶ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι συνέπρατταν μὲ τοὺς Ναζι. Πρὸς τούτοις πολλὰ γερμανικὰ ἐργαστήρια κατεστράφησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου ὑπὸ τῶν Συμμάχων, μετὰ δὲ τὴν ἥτταν τῆς Γερμανίας, πολλὰ ἐπιστημονικὰ ὄργανα ἀφηρεθήσαν ἀπὸ τὰ στρατεύματα κατοχῆς, ἐνῶ πολλοὶ Γερμανοὶ ἐπιστήμονες καὶ τεχνικοὶ (κυρίως οἱ συνδεόμενοι πρὸς στρατιωτικὰς ἐπιστημονικὰς ἐφευρέσεις) ἐγκατέλειψαν τὴν χώραν διὰ νὰ ἐργασθοῦν εἰς τὸ ἐξωτερικόν: εἰς τὴν Βρεταννίαν, τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Ρωσίαν.

Ἡ Γερμανικὴ ἐπιστήμη διήλθεν μίαν πολλὴν νοσηρὰν περίοδον καὶ τὸ ἄμεσον μέλλον τῆς δὲν διαγράφεται διόλου λαμπρόν. Ὑπάρχουν ὅμως ἐνδείξεις μιᾶς ἀναβιώσεως τῆς γερμανικῆς ἐπιστήμης καί, κατὰ ἀκόμη σπουδαιότερον, τῶν καλυτέρων παραδόσεων διὰ τῶν ὁποίων ἐπραγματοποιοῦντο αἱ γερμανικαὶ ἐπιστημονικαὶ προσπάθειαι προτοῦ οἱ Ναζι ἔλθουν εἰς τὴν ἀρχήν.

Οι κύριοι συντελεστές αυτής της αναβιώσεως είναι οι επιστήμονες οι οποίοι ξμειναν εις την Γερμανίαν και διετήρησαν την άκεραιότητά των, παρ' όλας τὰς πιέσεις τών Ναζί. Ένας εξ αυτών, τόν όποιον αναφέρει και ο Γκάουντςμιτ, είναι ο καθηγητής Λάουε και ο καθ. Όττο Χάν, ο άνακαλύψας τήν διάσπασιν του ούρανίου, άλλος ένας ο όποιος δέν υπεχώρησεν εις τούς Ναζί. Είναι ευχάριστον ότι ο Χάν είναι πρόεδρος της Έταιρίας Μάξ Πλάνκ (ή όποία ιδρύθη τελευταίως τη συγκатаθέσει τών Βρεταννικών και Άμερικανικών Άρχών Κατοχής) και ότι ο Χάν και ο φόν Λάουε είναι ex officio μέλη του Συμβουλίου τού όποιον διευθύνει τὰς ύποθέσεις της εταιρίας. Κύ-

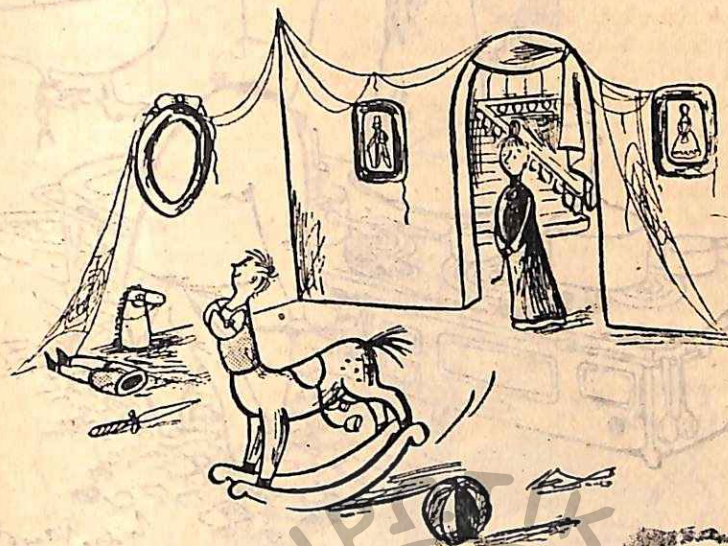
ριος σκοπός της εταιρίας είναι ή ένθάρρυνσις βασικών έρευνών εις τήν Γερμανίαν επί ειρηνικών γραμμών. Η Έταιρία Μάξ Πλάνκ σκοπόν έχει να γφυρώση τó κενόν τó όποιον άφηκεν ή διάλυσις της εταιρίας του Αύτοκράτορος Γουλιέλμου ή όποία τόσον πολύ συνεδέετο με τούς Ναζί, ώστε αι δυνάμεις κατοχής ή οι Γερμανοί επιστήμονες δέν ήδύναντο να δεχθούν τήν ύπαρξίν της. Η γερμανική επιστήμη έλαβε εκ νέου τήν όρθήν τροχίαν της και ύπάρχουν ώρισμένα έγυήσεις ότι εις τó μέλλον θά κινηθῇ πρός τήν όρθήν κατεύθυνσιν διότι οι Γερμανοί επιστήμονες οι όποιοι εγκατέλειψαν τήν Γερμανίαν ένεκα τών Ναζί, συνδέονται πρός αυτήν τήν αναβίωσιν.

(Άπό τó «Discovery», Άγγλ(α))

«ΤΡΕΛΛΟΣ ΑΠΟ ΚΟΥΝΙΑ»

(Οί γελοιογραφίες του Άντρέ Φρανσουά)

Σημερινοί κένταυροι.

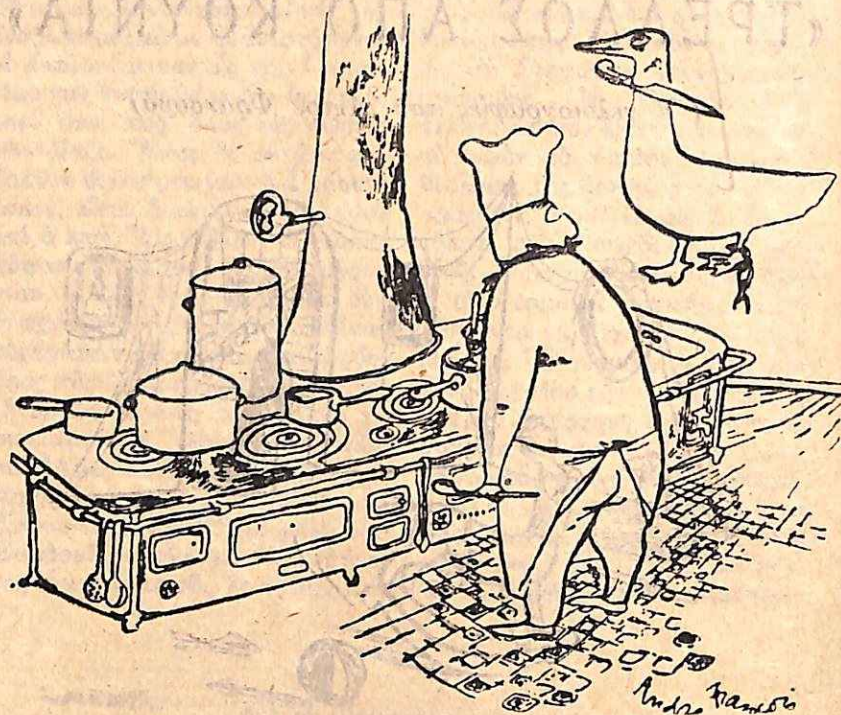
(Άπο τó «Lilliput», Λονδίνο)

Στις παρακάτω σελίδες δημοσιεύουμε μιá συλλογή από χιονομοριστικά σχέδια ενός γελοιογράφου πού ή δουλειά του ένθουσίασε τó Γαλλικό κοινό και τώρα εμφανίζεται και στην Άγγλ(α).

Ίσως θά ρωτήσετε τί κόσμος είναι αυτός που τὰ άλογα παρωδούν τούς κυρίους τους και οι καμηλοπαρδάλεις φοροούν τὰ φτερά τους σάν γρηές χήρες, δ-

που άπελπισμένοι άστεγοί μιμούνται τὰ σαλιγκάρια και τὰ λεοντάρια επιμένουν να φοροούν πεσέτα όταν τρώγε, όπου τὰ γατάκια παίζουν τραινάκι σάν τὰ μικρά παιδιά και τὰ παιδιά γίνονται κομμιστά άλογατάκια, όπου οι φυλακισμένοι πλέκουν ήρεμα στο έδώλιό τους και κλασικές ζωφόροι ζωτανεύουν...

Δέν θά μās κανε όμως έντύπωση άν ο Άντρέ Φρανσουά έβλεπε

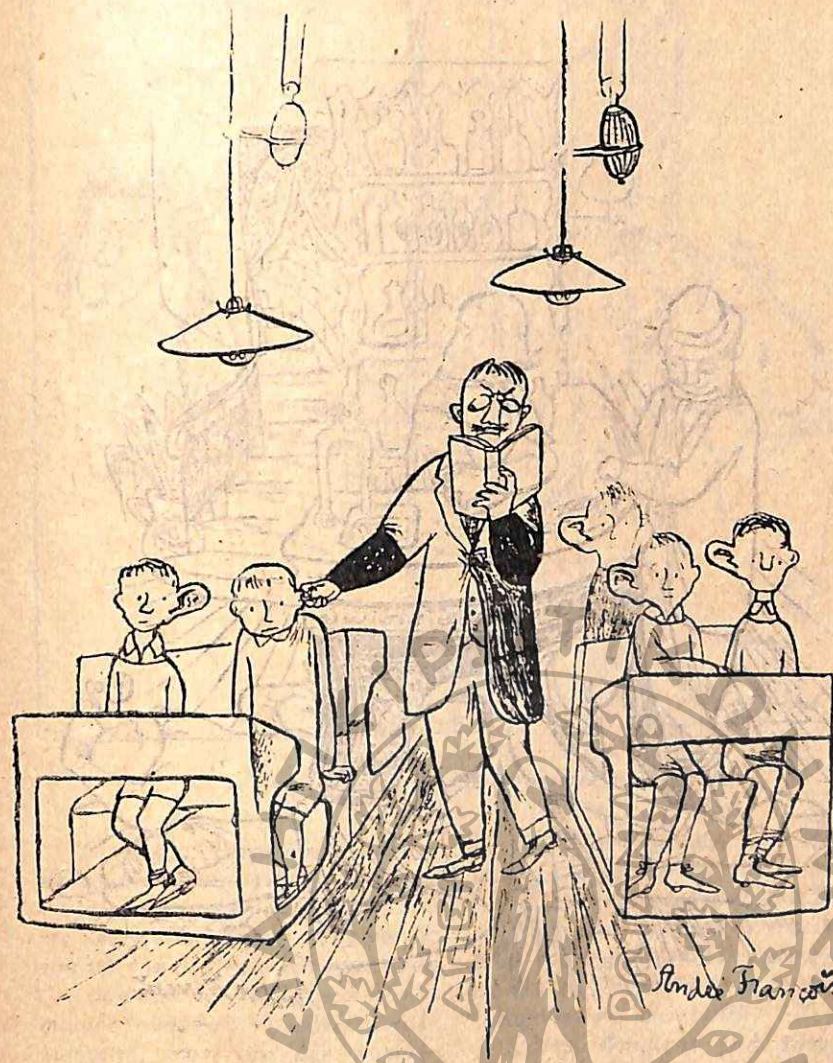
— Ένα φάντασμα!...

σι' αλήθεια τέτοια πράγματα. Το στοιχείο του γελούου φαίνεται να κυνηγά συστηματικά την σταδιοδρομία του.

Γεννήθηκε — λέει ο μύθος — κάποια χειμωνιάτικη μέρα του 1915. Ο πατέρας του έλειπε τότε στον πόλεμο. Η αδελφή του Βιολέττα έπαιζε διαλύοντας το μαργαριταρένιο κολλιέ της μητέρας της και πετώντας τις πέτρες μιά μιά στον χιονισμένο δρόμο. Οι

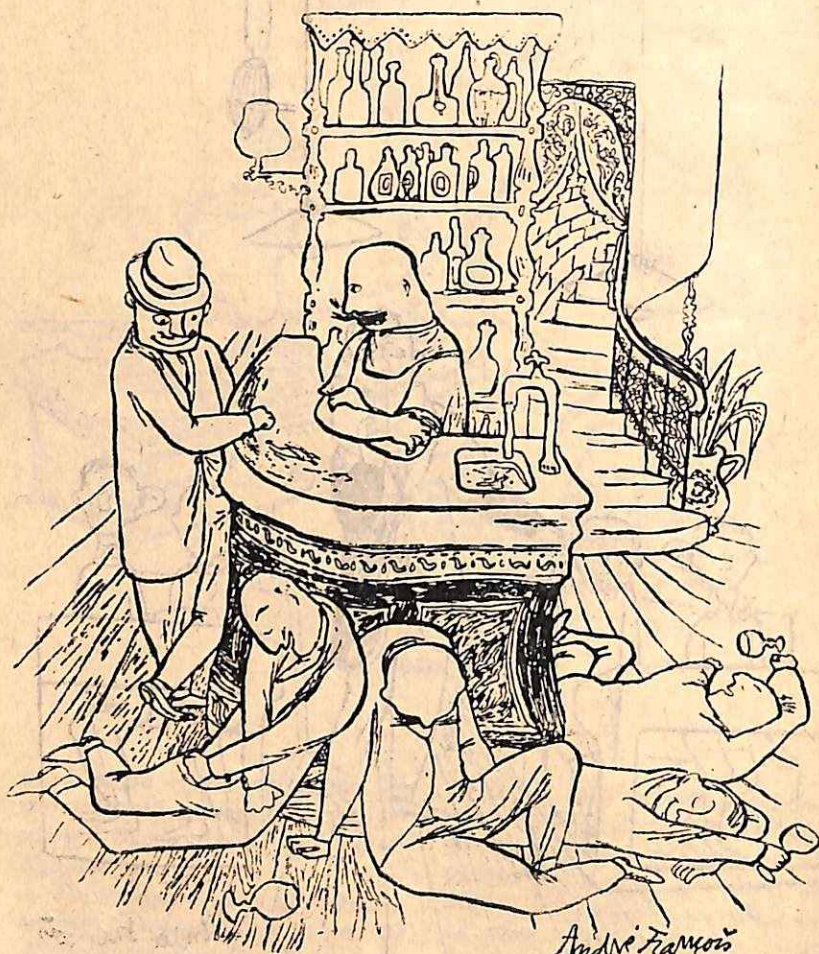
παπούδες του — πού περίμεναν για λίγο αργότερα το εδύχες γεγονός — έλειπαν σις θέατρο και φεύγοντας είχαν κλειδώσει την πόρτα. Η μαμμή πού πήγε για να σώση τον νεογέννητο Αντρέ έαναγκάστηκε να σκαρφαλώση από το παράθυρο μαζεύοντας τα φουστάνια της...

Έτσι ήρθε στον κόσμο, ένα γερό παιδί — τέσσερα κιλά — και άγγελικό, ωστόσο μόνο στην μορφή.

— Ωστε εσύ είσαι ο καινούριος μαθητής!...

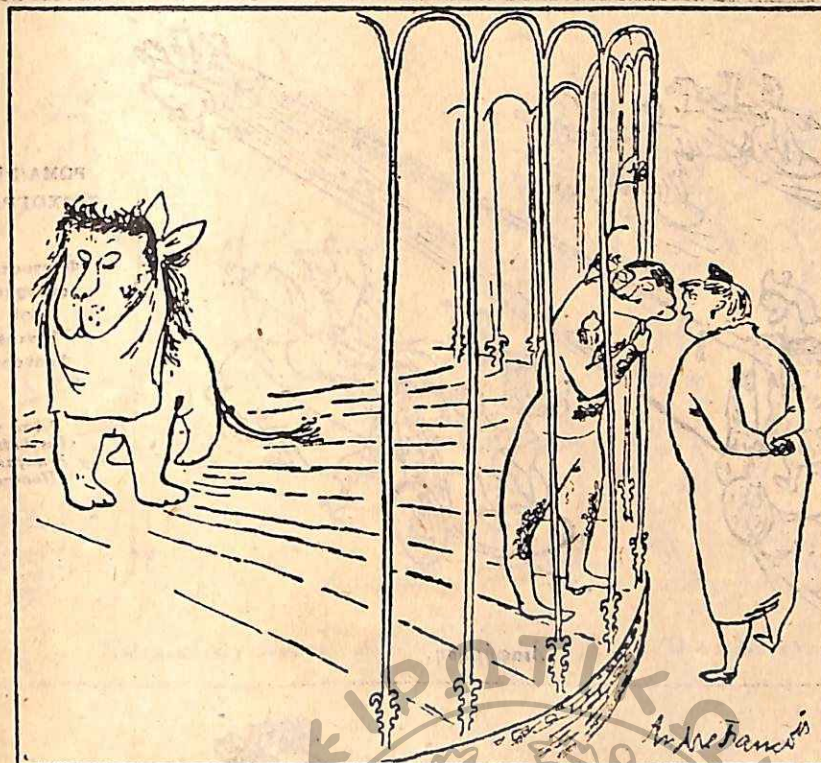
(*Από το «Lilliput», Λονδίνο)

ΦΙΛΟΤΙΜΟ

— Θέλω κ' εγώ από το ίδιο!

(Από το «Lilliput», Λονδίνο)

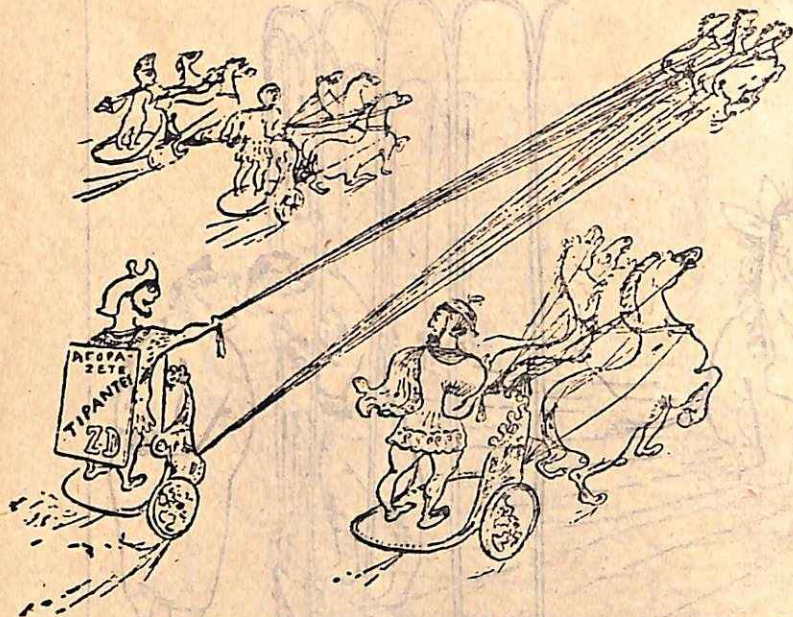

— 'Αναρωτιέμαι γιατί έβαλε πετούρα σήμερα!...

Ο νεαρός Αντρέ αποκοιμήθηκε αρκετά χρόνια στο σχολείο (για να χρησιμοποιήσουμε τις ίδιες του τις λέξεις) και έπεισε τους γονείς του να τον αφήσουν να σπουδάσει ζωγραφική. Παρ' όλο που πάντα φιλοδοξούσε να γίνει μεγάλος καλλιτέχνης, ποτέ του δεν καίωρθωσε να εμφανισθῇ παρὰ σὰν «Κυριακάτικος ζωγράφος» και κέρδιζε τὴν ζωή του σχεδιάζοντας διαφημίσεις. Μαθήτευε κον-

τά στον Cassandre και διασκεδάσε δουλεύοντας σὲ διάφορα ἐμπορικά σιούντιο ἐνα ἀπὸ τὰ ὁποῖα τοῦ ἀνέθεσε νὰ ἀπεικονίσῃ ὅσο πιὸ δεικαστικά μπορούσε δλα τὰ εἶδη τῶν ἀπεριτίφ που μπορούσε νὰ φαντασθῇ.

Πάντα θυμᾶται μιὰ εὐτυχημένη ἐποχὴ που σχεδίαζε ἀφίσσες γιὰ τὴν Γκαλλερὶ Λαφαγιέτ και ἡ ζωὴ κυλοῦσε μὲ ἥσυχο ρυθμό, μὲ μοναδικὴ κίνηση τὰ

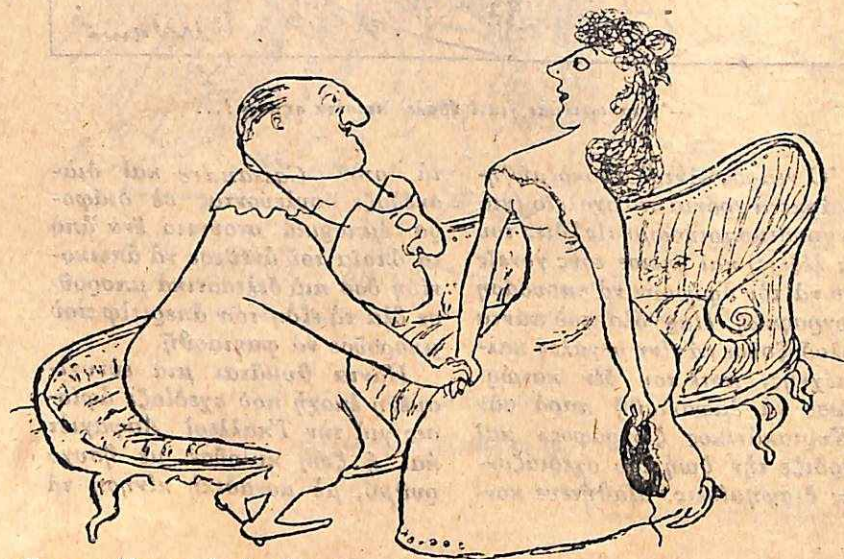

ΡΩΜΑΪΚΗ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑ

Φανταστικό
ρεπορτάζ
του
Αντρέ
Φρανσουά

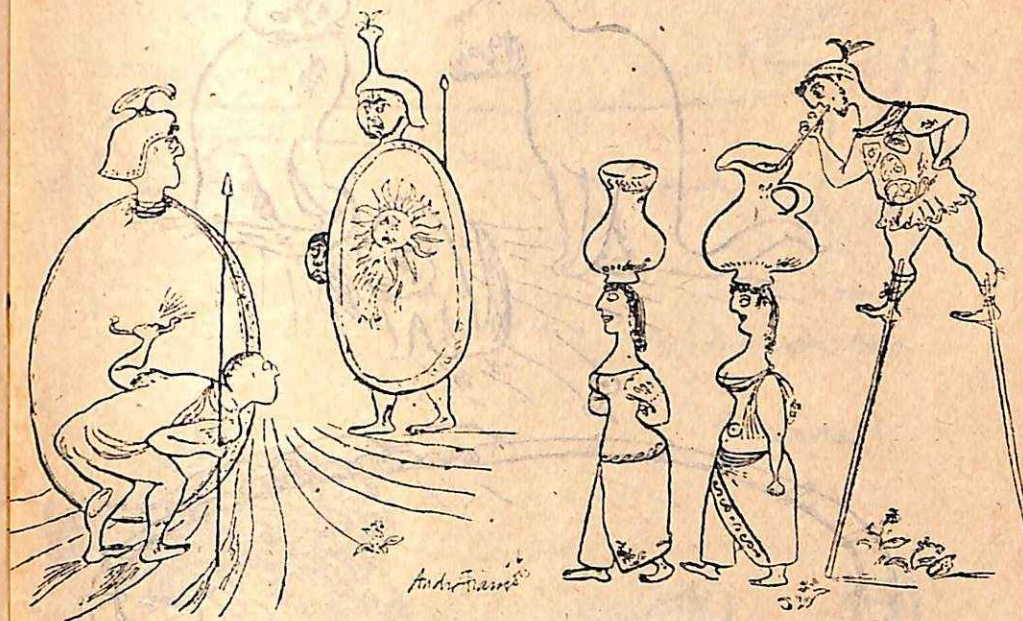
(Από το
«Les Lettres
Françaises
Παρίσι»)

Διαφήμιση.

—Δεν φαντάζομαι να οὐς ἀπεγοήτευσα;

(Από το «Les Lettres Françaises», Παρίσι)

Πολεμικά τεχνάσματα.

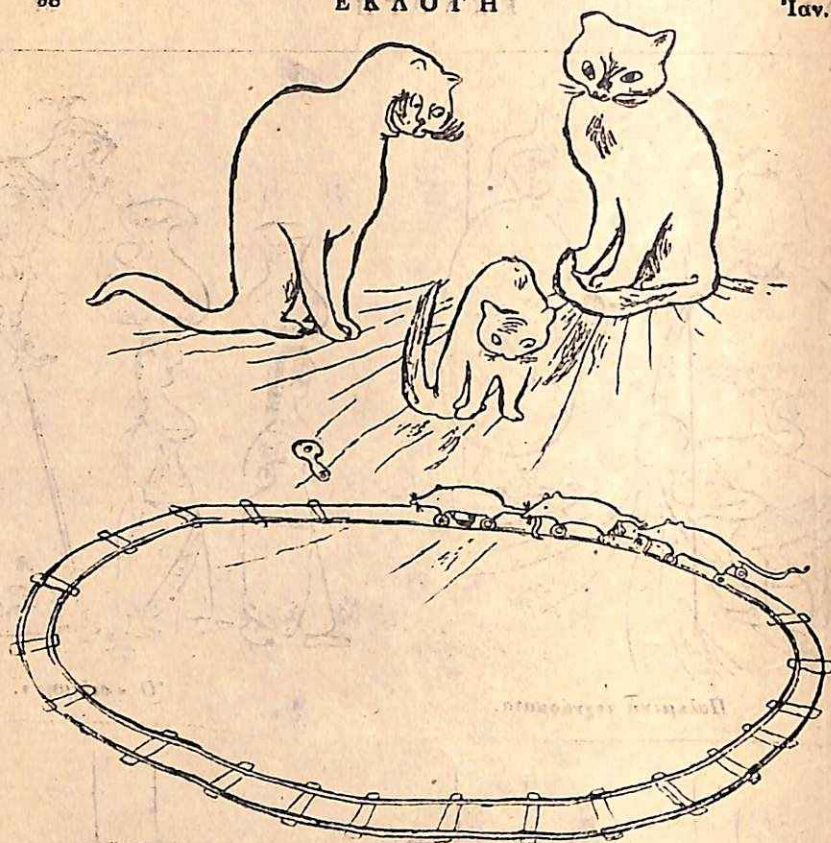
Ο «σελέμης».

Πάνος· φαμίλιας.

Ανρί Πανός

(Από το «Samedi-Soir», Παρίσι)

Μοντέρνοι καιροί.

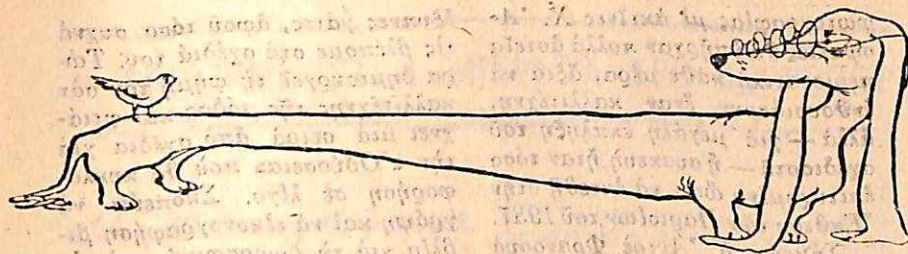
Ανδρ. Φρανσουά

(*Από το «Lilliput», Λονδίνο)

δεκαπενθήμερα γεγονότα: «Γάντια, δαντέλλες και γαρνιτούρες», «Γουναρικά», «Καλοκαιρινά φορέματα», «Παιδικά παιχνίδια», «Χαλιά και επιπλώσεις»... Ήταν τότε που είχε ασχοληθῇ με τὰ λευκά είδη που πρωτοσυνάντησε την Άγγλίδα που έγινε ύστερα γυναίκα του και που οι πρώτες ἡμέρες τοῦ γάμου του

συνπέρανε με τὴν πρώτη του προσπάθεια νὰ ἐμφανισθῇ σὰν χιονομοριστικός καλλιτέχνης.

Στὰ 1936, μαζί με ἕναν βιομήχανο, ἕναν μηχανικό και ἕνα νυχτοφύλακα τοῦ Μουσείου τοῦ Λουξεμβούργου, ἀπασχολήθηκε πολὺν γιὰ νὰ κάμῃ μία θαυμάσια ἀνακάλυψη πὺν ἔκανε ἕνα κομμάτι γυαλί νὰ δίνη τὴν ἐντύπωση

Ανδρ. Φρανσουά

«Ἀφ' ὕψηλον».

(*Από τὸ «Constellations», Παρίσι)

Ανδρ. Φρανσουά

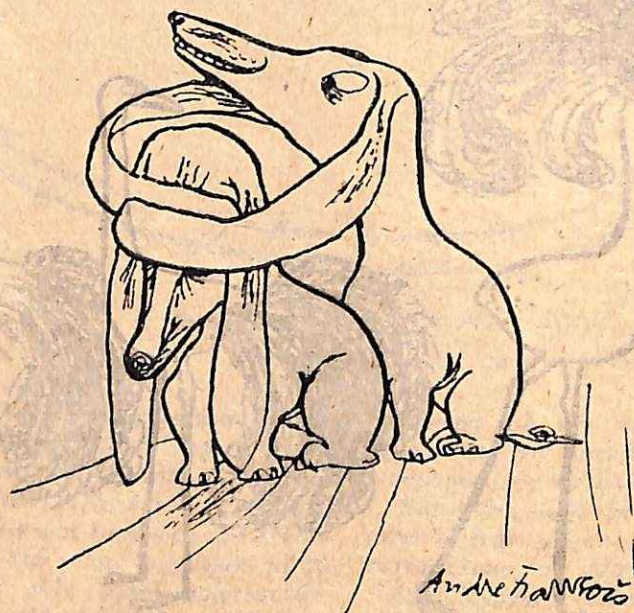
Γυναίκα φιλαρέσκια.

(*Από τὸ «Samedi-Soir», Παρίσι)

φωτογραφίας με άκτινες Χ. Α-σφαλώς θα υπήρχαν πολλά άστειά περιστατικά κάθε μέρα, άξια να ένθουσιάζουν έναν καλλιτέχνη, αλλά — για μεγάλη έκπληξη του σχεδιαστή — η συσκευή ήταν τόσο επιτυχημένη ώστε να έκτεθι στην Έκθεση των Παρισίων του 1937.

Σήμερα ο Άντριε Φρανσουά μένει κονιά στο Παρίσι μαζί με την γυναίκα του και τα παιδιά του και όπως φαντάζεται κανείς με ένα σύνταγμα δλόκληρο από

έξυπνες γάτες, αφού τόσο συχνά τις βλέπουμε στα σχέδιά του. Τώρα δημιουργεί τη φήμη του σαν καλλιτέχνης της μόδας και φτιάχνει μία σειρά από σχέδια για την «Οδύσσεια» που θα κυκλοφορήσει σε λίγο. Σκοπεύει να γράψει και να εικονογραφήσει βιβλία για τη ζωγραφική, για τον Άραγκόν και για τα παιδιά της Αμερικής από το παμπόνηρο μάτι του δεν μπορεί να ξεφύγει τίποτε από τη ζωή των νέων.

— Ποιος είναι, άγάπη μου;

(Από το «Constellation», Παρίσι)

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Πώς θ' άποφεύγουμε τις άπεργίες

Πάντε ως δέκα άνδρες σχηματίζουν ένα συνεργείο έκατό άνδρες σχηματίζουν μία συγκέντρωση άπεργών.

Αυτό είναι το αποτέλεσμα των μελετών που έγιναν στις βιομηχανίες του Βελγίου και της Μεγάλης Βρετανίας.

Ο κ. Ρομπέρ Κωσσάν, διευθυντής της Βελγικής Επιτροπής για την Επιστημονική Οργάνωση της βιομηχανίας, δήλωσε ότι τα μηχανουργεία στη χώρα του αφήνουν πιά τη συνήθεια να συγκεντρώνουν σ' ένα μεγάλο εργοστάσιο μηχανήματα του ίδιου είδους ή εργάτες που κάνουν την ίδια δουλειά. Χωρίζουν τους εργάτες σε μικρά συνεργεία, που το καθένα αναλαμβάνει να έκτελεσει μία ώρισμένη εργασία στα συνεργεία αυτά κάθε εργάτης έχει την δουλειά του. Η αναδιοργάνωση αυτή είχε ως αποτέλεσμα όχι μόνο να έξυψωση το ενδιαφέρον και το συναίσθημα της ευθύνης του εργάτη, αλλά να ελαφρώσει το έργο του διοικητικού προσωπικού, ιδιαίτερα σχετικά με τον έλεγχο και την οργάνωση του έφοδιασμού σε υλικά και ακόμη, να σταματήσει την καθυστέρηση που δημιουργούσαν ώρισμένα μειονεκτήματα της οργάνωσης.

Οι Βρετανικές έρευνες έπιδεικνύουν τα καλά αποτελέσματα της εργασίας κατά ομάδες. Το Τμήμα Ψυχολογίας Έργα του Βιομηχανίας του Ιατρικού Συμβουλίου Έρευνών, αναφέρει ότι σε μελέτες που έγιναν σε εργοστάσια μαζικής παραγωγής αυτοκινήτων από το 1946, βρέθηκε, ότι τη μεγαλύτερη άπόδοση στη δουλειά την έχουν ομάδες από 5—10 άνδρες, και ότι η άπόδοση

αυτή ελαττώνεται προσθετικά όσο μεγαλώνει ο αριθμός των εργατών. Η μεγάλη έκδοση της δουλειάς έφερνε άνία και δυσάρεσκεια. Το σύστημα των ομάδων ανέπτυξε τα κοινωνικά ένστικτα του εργάτη και έδωσε στη δουλειά του νόημα και σκοπό.

Έτσι
βρίσκεται
εύκολα ταξί...

Όσο η βιομηχανία έβρισκε τρόπους να χρησιμοποιήσει τη μικροσκοπική ραδιοηλεκτρονική συσκευή μεγάλης συχνότητας που ανακαλύφθηκε στέν πόλεμο, τόσο περισσότεροι ιδιωτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί άρχισαν να δημιουργούνται.

Με τη ραδιοηλεκτρονική ύπηρεσία των βιομηχανιών έρχεται σε άμεση επικοινωνία η διεύθυνση με τα όχηματά και το προσωπικό που είναι διασκορπισμένα εδώ και εκεί. Από την εποχή που ένας κάτοχος ταξί στο Καίμπριτζ, πήρε την άδεια να χρησιμοποιήσει αυτή τη συσκευή, δηλ. τον Αύγουστο του 1947, περισσότερες από 50 εταιρείες ταξί υιοθέτησαν αυτό το σύστημα για να οδηγούν έτσι εύκολα το κωντηνόταρο ταξί σε κάποιον που το χρειαζόταν. Πολλοί οδηγοί ανέφεραν ότι με αυτόν τον τρόπο είχαν 1)3 οικονομία σε βενζίνη και λάστιχα, έκτός από το ότι είχαν και περισσότερη δουλειά.

Έπτά εταιρείες χρησιμοποιούν το ραδιοηλεκτρονικό για να συνεννοούνται με τα πολλά φορτηγά τους ατιόπλοια δύο σιδηροδρομικά ύπόστεγα έχουν ραδιοηλεκτρονικό, όπως και σταθμοί πρώτων βοηθειών, πυροσβεστικές ύπηρε-

σίας, γεωργικές εταιρείες, γραφεία που αναλαμβάνουν εγκαταστάσεις ηλεκτρικού και φωταερίου, και τρεις εξημερίδες που χρησιμοποιούν το σύστημα αυτό για να φέρουν τους ανταπεκρίτες τους σε άμεση άπαφή με τους συντάκτες των νέων. Στην Εθρώπη, οι πρώτες εταιρείες που χρησιμοποίησαν ραδιοηλέφωνα ήταν οι εταιρείες πετρελαίου· ωστόσο τώρα αρχίζουν να καταλαμβάνουν τα πλεονεκτήματά του και τα μεγάλα αγροκτήματα και τα ανθρακωρυχεία.

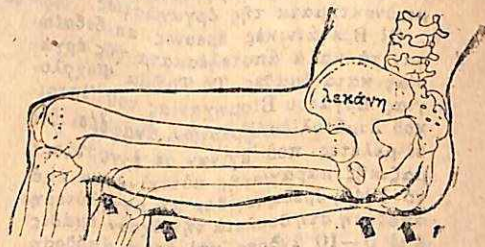
Η επικοινωνία μεταξύ ενός μονίμου σταθμού και άλλων κινητών, είναι δυνατή σε απόσταση 15—20 μιλίων. αυτή όμως ή ακτίνα έναρξης μπορεί να επεκταθεί με τη μεσολάβηση μονίμων σταθμών ή τηλεφωνικών γραμμών. Οι συσκευές λειτουργούν σε μήκος κύματος που έχει παραχωρηθεί στέν κάτοχο ραδιοφώνου.

Η συσκευή λειτουργεί με λίγους διακόπτες και δεν χρειάζεται να παίρνει κανείς κάθε φορά το μήκος κύματος. Στη συσκευή αυτή μπορεί να προσαρμοσθεί ένα ηλεκτρικό κουδούνι ώστε να μπορεί ο βάσις να επικοινωνούν με τους κινητούς σταθμούς. Ο συνδυασμένος πομπός και δέκτης της κινητής συσκευής ζυγίζει 40 λίμπρες και τα περισσότερα μέρη του λύνονται και φορτώνονται εύκολα στο πίσω μέρος του αυτοκινήτου. Μέσα στο αυτοκίνητο μπαίνει μόνο ένα μικρό τράγωνο κουτί με το μηχανήμα ελέγχου και ένα megafono 16 εκατοστ.

Πέντε ώρων δουλειά σε ένα λεπτό...

Ο φλοιός του σιταριού βγαίνει με μία νέα μέθοδο, που μέσα σε 50 δευτερόλεπτα τελειώνει μία δουλειά που κανονικά χρειάζεται 4 ώρες. Μία Δανική εταιρεία 'Αλευρομύλων, η Ρίντο-σολμ Μίλλ, είναι η πρώτη που εγκατέστησε τα δύο νέα Βρετανικά μηχανήματα της 'Εταιρείας Χάνου Σίμον. Στο κύριο μηχανήμα, που ονομάζεται Stabilisor, το σιτάρι θερμαίνεται σε δύο στάδια ως τους 65° Κ. Η παρακολούθηση πρέπει να είναι συνεχής ώστε η θερμοκρασία να μην παύσει τους 70°, γιατί τότε το σιτάρι καταστρέφεται. Έτσι το άπλώνουν στο πάτωμα όπου το κρυώνουν με παγωμένο νερό. Η ζέση διαστέλλει το φλοιό και το κρύο τον συστέλλει, και έτσι αποσπάζεται εύκολα. Ένα κεντροφυγικό μηχανήμα βγάζει το νερό και το σιτάρι μεταφέρεται στο δεύτερο νέο μηχανήμα, που λέγεται Viskator (από το δανικό viske af, που σημαίνει σκουπίζω) και ελαττώνει την υγρασία του σε 1 %.

Με τον Stabilisor καθαρίζονται 2½ τόννοι σιτάρι την ώρα, και ο Δανός που πρώτος το χρησιμοποίησε είπε ότι είναι «το μηχανήμα που μέσα σε ένα λεπτό κάνει δουλειά που χρειαζόταν 5 ώρες».

Στο ανατομικό αυτό σχέδιο φαίνεται η θέση του μηρού και της λεκάνης όταν ο άνθρωπος κάθεται. Τα τόξα δείχνουν τα σημεία στα οποία, αν πιέζονται, το κάθισμα μας ένοχλεί πολύ.

Καθίσματα σχεδιασμένα (εξ αριστερών προς τα δεξιά) από τους Christopher Nicholson, Alvar Aalto, Saarinen και Eames.

(Από το 'Furniture from Machines' εκδ. Allen and Unwin, Λονδίνο)

Περισσότερη ζέση, λιγότερος κόπος, λιγότερα καύσιμα

Όταν πιά οι μεταπολεμικοί χειμώνες που πέρασαν οι Εθρώπατοι χωρίς θέρμανση δεν θα είναι παρά μία πικρή ανάμνηση, θα μπορούσαμε να εφαρμόσουμε όρισμένες καταπληκτικές νέες μεθόδους που ανακαλύφθηκαν στα τελευταία 10 χρόνια, σχετικά με τη θέρμανση και την χρησιμοποίηση των καυσίμων.

Ας δούμε χωρίς να ζηλέψουμε, αν είναι δυνατόν, τις εγκαταστάσεις που έχει ένα σπίτι της East 91st Street, αριθ. 15, στο ανατολικό Μανχάτταν.

Ένα πολύπλοκο σύστημα θέρμανσης με σώματα που ακτινοβολούν θερμότητα υπάρχει στο ταβάνι. Το σύστημα αυτό ελέγχεται από μία τριπλή εγκατάσταση θερμομέτρων και διατηρεί τη θερμοκρασία ακριβώς εκεί που θέλει ο ένοικος· ή διαφορά της θερμοκρασίας μεταξύ πατώματος και ταβανιού δεν είναι περισσότερη από δύο βαθμούς.

Ζεστό νερό κυκλοφορεί στους σωλήνες που υπάρχουν στο ταβάνι και χωρίζονται σε δύο τμήματα: το ένα είναι για το συνηθισμένο κρύο, το άλλο όταν ο καιρός είναι πολύ κρύος. Η ποσότητα του νερού που κυκλοφορεί στους σωλήνες και η θερμοκρασία του κανονίζεται από τρία θερμομέτρα που

είναι αυτόματα. Το ένα είναι το θερμομέτρο που έχει ο ένοικος. Το άλλο είναι ένα εξωτερικό θερμομέτρο που αυτόματα κανονίζει, ανάλογα με τον καιρό, αν θα λειτουργήσει ή συσκευή που είναι για το πολύ κρύο και σε ποιά θερμοκρασία. Το τρίτο είναι δύο θερμομέτρα στη στέγη, το ένα στη βορινή πλευρά και το άλλο στη νότιο, ώστε το κρύο μέρος του σπιτιού να δέχεται μεγαλύτερη θερμότητα από το θερμότερο.

Αυτό βέβαια το σύστημα είναι μεγάλη πολυτέλεια που μπορεί να την έχουν μόνο οι πλούσιοι· ωστόσο, μπορεί να γίνει κάτι κοινό. Βασίζεται στην αρχή της θέρμανσης με μεγάλα θερμαντικά σώματα με χαμηλή θερμοκρασία. Αντίθετα με τη χρησιμοποιημένη μικρών θερμαντικών σωμάτων με υψηλή θερμοκρασία. όπως π.χ. είναι οι σόμπες και τα τζάκια.

Τα σώματα αυτά είναι άπλοι σωλήνες, ρυθισμένοι σε συνθετική ύλη· μπορούν να είναι και από συνθετική οφθαλμίνη ύλη, μέσα στην οποία υπάρχουν ηλεκτρικά σύρματα.

Οι μεγάλες Βρετανικές 'Εταιρείες Ρίτσαρντ και Κρίττωλ Γκρούπ, κατασκευάζουν και τους δύο τύπους.

Με το νέο αυτό σύστημα εκτός από το ότι έχουμε μία ομοιόμορφη θερμοκρασία εντελώς αυτόματα, και 10,0° οικονομία στα καύσιμα, έχουμε το πλεονέκτημα ότι δεν σκονίζονται τα δωμάτια. επειδή δεν υπάρχουν θερμές επιφάνειες για να δημιουργούν ρεύ-

ματα άερος στο σπίτι. Το σύστημα θερμάνσεως που βρίσκεται στο πάτωμα ελαττώνει τη σκόνη και το σύστημα θερμάνσεως στο ταβάνι την διώχνει.

Από πειράματα που έγιναν σε διάφορα γραφεία βρέθηκε ότι οι υπάλληλοι κουράζονται 90 λεπτά νωρίτερα με το συνηθισμένο σύστημα θερμάνσεως από ότι με το νέο.

“Οπλα ή βούτυρο;

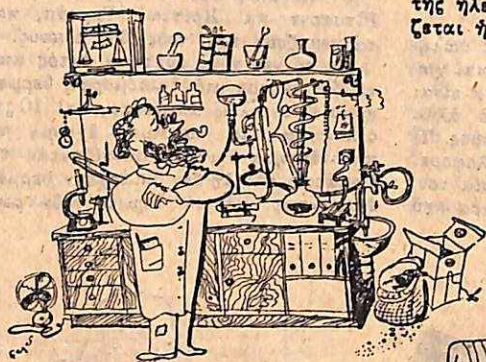
Το ‘Επιστημονικό Έργαστήριο του Δόκ. Άλάμος, στο βόρειο Νέο Μεξικό, είναι το μέρος όπου κατασκευάζονται βόμβες από τις άκρηκτικές δυνάμεις που γίνονται στο Χάνφορντ και το ‘Οουκ Ρίτζ. Και ως σήμερα φαίνεται ότι είναι το ασθενέστερο σημείο στο πρόγραμμα της ‘Επιτροπής ‘Ατομικής ‘Ε-

νεργείας για την κατασκευή περισσότερων και καλύτερων βομβών.

Το μυστικιστικό δέν είναι ότι κατασκευάζονται λίγες βόμβες. Αυτό βελτιώνεται κάθε μέρα. Το σύστημα παραγωγής έχει τυποποιηθεί και μηχανοποιηθεί. Η κατασκευή κάθε βόμβας δέν είναι πιά δουλειά που γίνεται σε εργαστήριο από εξοικημένους επιστήμονες.

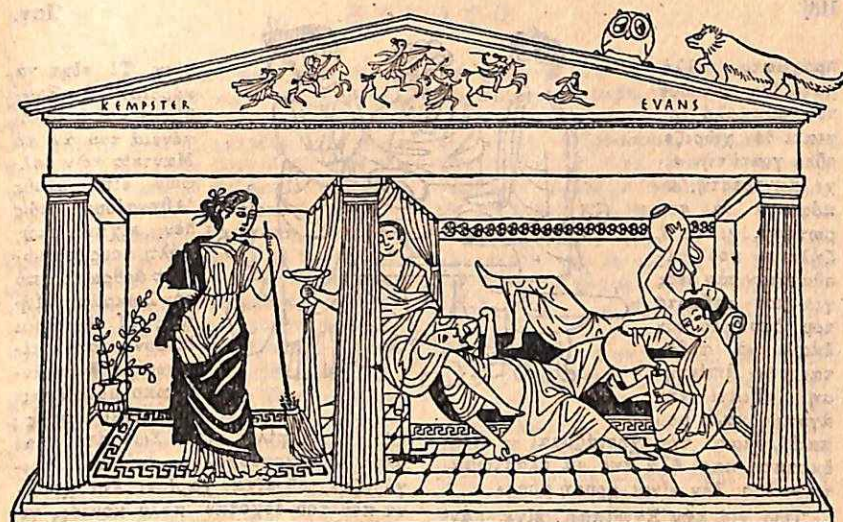
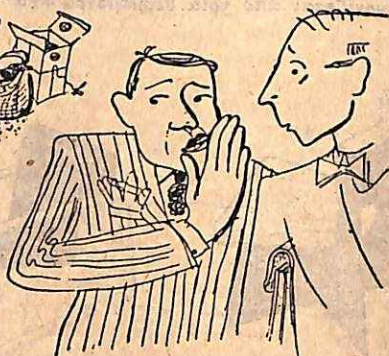
«Η πραγματική δουλειά του Δόκ. Άλάμος είναι να φτιάξει μια καλύτερη βόμβα...»

Το σπουδαίο όμως εμπόδιο στην χρησιμοποίηση της ατομικής δύναμης για σκοπούς ειρηνικούς, είναι ότι κανένας στις ‘Ηνωμένες Πολιτείες δέν την χρειάζεται πάρα πολύ... Βρίσκει κανείς καλούς τεχνικούς που πιστεύουν ότι με την κανονική παραγωγή θά μπορούν να παραδώσουν στα 1952 σε όποιον θέλει, ένα μικρό ηλεκτρικό μηχανήμα σε λογική τιμή. ‘Αλλά η Ε. Α. Ε. δέν το θέλει αυτό. Προσπαθεί να ετοιμάσει ένα οικονομικό μηχανήμα, για το 1960... Στα 1970 ίσως η ατομική ενέργεια να δίνει τα 20 — 25 % της ηλεκτρικής δυνάμεως που χρειάζεται ή χώρα.

«Λέει πως έχει εφεύρει 250 είδη και από μās εξαστά να βρούμε με ποιο τρόπο θά τα χρησιμοποιήσουμε.»

(Σχέδιο του George Fejerc στο «Art and Industry», Λονδίνο)

‘Η υπεράσπιση της Ξανθίππης

Του STEFAN ANDRES

(‘Από το «Neue Schweizer Rundschau»,
Ζυρίχη)

Αν ή μικρή ‘Αθηναία νοικοκυρά μπορούσε να φανταστεί τον καιρό που ζούσε ο Σωκράτης, ότι το όνομά της θά έμεινε στην ιστορία χιλιάδες χρόνια, και θά αντιμετώπιζε τον τύπο της γκρινιάρης συζύγου, θά τραβούσε το χέλι του άντρός της και θά του έλεγε με τον συνηθισμένο της τρόπο: «Πεντάρα δέν δίνεις για το τί λέει ο κόσμος για μās;»

Όσο για τον ‘Αντισθένη ένα νεαρό με σχισμένο χιτώνα που συζητούσε πάντα για την ανεξαρτησία της φιλοσοφίας—μια ανεξαρτησία απόλυτη και απαλλαγμένη από αίσθημα—θα τον κυνηγούσε με το σκουπόξυλο αντί να του δώσει ένα πιάτο φασολάδα. ‘Ηξερε καλά πως διέδιδε πολλές ιστορίες εις βάρος της, ότι έλεγε πως ήταν κέρβερος μέσα στο σπίτι της. ‘Ωστόσο ένιωθε οίκτο για τον μικρό αυτό προ-

λετάριο που ήταν πάντα πεινασμένος. Δέν μπορούσε να ξέρη ότι αυτός ο ‘Αντισθένης ήταν ο πρώτος κυνικός και μια μέρα θά είχε μαθητές που με μεγάλη προσοχή θά άκουγαν όλα του τα παραμύθια για την Ξανθίππη. ‘Αχ και να τόξερε! Όταν του έσπρωχνε κατασφισσόμενη το πιάτο, τον φώναζε μόνο τριπάλη και άπατσώνα όχι καλύτερο από τον άντρα της, ενώ ο Σωκράτης του έγραφε πονηρά. Και ο ‘Αντισθένης θ’ αναρωτιόταν, ενώ γέμιζε την κοιλιά του, γιατί ένας άνδρας, ένας φιλόσοφος να θέλει να παντρευτεί μήπως για χάρη της φασολάδας; Νόμιζε πως η Ξανθίππη ήταν ένα στίγμα για τον αγαπημένο του δάσκαλο.

Στο πρόσωπο της Ξανθίππης οι φθονεροί θεοί είχαν δώσει στο Σωκράτη ένα δεσμοφύλακα. ‘Ετσι ήταν τα

πράγματα, αλλά ποτέ δεν ρωτούσε τὸν δάσκαλό του γιατί δὲν χώριζε, οὐτε γιατί τὴν εἶχε παντρευτῇ. Ἄποφαινε νὰ τὸν ρωτήσῃ, γιατί ἡ ζήλεια ποὺ αἰσθανόταν σὰν νέος γιὰ τὸν σεβαστὸ τοῦ δάσκαλο τὸν ἔκανε νὰ φοβᾶται τὴν ἀπάντησιν: «Γιατί τὴν ἀγαπᾷ καλὸ μου παιδί, γιατί τὴν χρειαζόμαι — εἶναι ἔκτακτη παρ' ὅλα τῆς τὰ ἐλαττώματά — ἔτσι δὲν εἶναι χρυσή μου;»

Ὅσο γιὰ τὴν Ξανθίππην εἶχε παντρευτῇ τὸν πάντῳ νεαρὸ γλύπτη Σωκράτη τὴν ἐποχὴ ποὺ κέρδιζε πολὺ λίγα, καὶ τοῦ ἔκαμε τρία παιδιά. Δὲν ἦταν οὐτε Φρόνη οὐτε Λαίδη γιατί τότε δὲν θὰ εἶχε παντρευτῇ αὐτὸν τὸν πλατσομύτη ἦταν ὅμως ἀρκετὰ δημοφιλὴς γιὰ νὰ ποζάρῃ κάπου — κάπου γιὰ τὸ ἀγαλμα κάποιος θαῆς. Αὐτὸ σταμάτησε ὅμως ὕστερα ἀπὸ λίγα χρόνια ποτὲ δὲν διήρχαν ἀρκετὰ χρήματα γιὰ καλλυντικά ἢ γιὰ μοντέρνα ρούχα. Ποτὲ τῆς δὲν εἶχε ὁμορφα φορέματα οὐτε ἀργότερα ἀπέκτησε, γιατί ὁ Σωκράτης δὲν ἤθελε πιά νὰ φτιάχνῃ ἀγάλματα. Ὅταν τῆς τὸ εἶπε ἡ κείνη τοῦ ἀπάντησε «Θεὲ μου πιά κι ἐσὺ μὲ τὴ φιλοσοφία σου!» Ἐκεῖνος θὰ χαμογέλασε μ' ἕνα εὐγενικὸ ἀνώτερο τρόπο, ἔτσι ποὺ ἐκείνη δὲν θὰ μπόρῃσε πραγματικὰ νὰ θυμώσῃ μαζὺ του. Τὸν θεωροῦσε σὰν τὸν μεγαλύτερο γιὸς τῆς, μόνον ὅχι τόσο ἐξυπνο γιὰ νὰ κερδίζῃ λεπτὰ ὅπως οἱ ἄλλοι τρεῖς. Ὅπως ἡ μητέρα τους, τὰ εἶχαν κι αὐτοὶ χαμένα μὲ τὴν συμπεριφορὰ τοῦ πατέρα τους καὶ πῶς πολλοὶ ὅταν θέλησε νὰ ἀλλάξῃ τοὺς ἀνθρώπους. Φαντασθῆτε πῶς αὐτὸ τὸ ἔκανε δίχως λεπτὰ! Παρ' ὅλο ποὺ μπόρῃσε νὰ διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους πῶς κι αὐτὸς καὶ αὐτοὶ οὐσιαστικὰ δὲν ἤξεραν τίποτα, τὸ φῶμί του δὲν μποροῦσε νὰ τὸ κερ-

Οἱ νεαροὶ φίλοι τοῦ Σωκράτη καὶ ὅλοι οἱ ἀργόσχολοι ποὺ τὸν τριγύριζαν τοῦ εἶχαν χάρισις ἕνα χιτώνα ποὺ τοῦ ἐρχόταν πολὺ κοντὸς, γι' αὐτὸ τὸν κέντησε καὶ τὸν φόρεσε ἡ Ἱθία στὰ Παναθήναια. Ντρεπόταν ὅμως νὰ βγῇ ἔξω μ' αὐτόν, γιὰ λογαριασμό του... Ἐκεῖνος γέλασε καὶ τῆς εἶπε πῶς δὲν πῆγαινε πραγματικὰ νὰ δῇ τὴν πομπή, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὴν δοῦν. Μὰ τὴν Ἀφροδίτῃ, ἦταν λοιπὸν τόσο γρηγὰ καὶ ἀσκημὴ ποὺ δὲν μπόρῃσε νὰ ἐμφανισθῇ στὸν κόσμῳ μαζὺ μὲ τὸν ἄνδρα τῆς;

Καὶ ὕστερα ἐκείνοι οἱ αἰῶνιοὶ ἐπισκέπτες ἐνῶ τὰ παιδιά του δούλευαν σὰν σκλάβοι καὶ τοσπικίζονταν γιὰ νὰ κερδίσουν ὅλα μαζὺ λίγες δραχμές, ἐκεῖνος ἔκανε ὑποδοχὲς στὸ σπίτι καὶ καλοῦσε ὅχι μόνον ἕνα θορυβώδη ὄχλον νέων — Ἀλκιβιάδην, Πλάτωνα, Ἀντισθένη, Ξενοφῶντα καὶ δὲν ἔρω ποιοὺς ἄλλους — ἀλλὰ καὶ πλούσιους μοντέρνους κυρίους, ἀριστοκράτες καὶ γαιοκτημόνες. «Ξανθίππη», τῆς ἔλεγε, «ἐτοίμασε ἕνα ὠραῖο δείπνο γι' ἀπόψε τὸ βράδυ, καὶ ἀφθονο κρασί». Τὰ χρήματα ποὺ θὰ ἔφθαναν γιὰ νὰ περάσῃ 15 ἡμέρες ἡ οἰκογένεια θὰ τὰ εἶδνε ὁ Ἀλκιβιάδης, πολὺ ἀνοιχτοχέρης ἀλήθεια ἀλλὰ καὶ καλιόπαιδο. Καὶ ὕστερα τί φασαρία, τί κόπος γιὰ ἕνα τέτοιο κάλεσμα! Νὰ θανειστοῦν χαλὰ καὶ μαξιλάρια, νὰ βάλουν λουλούδια καὶ ὅλες οἱ ἄλλες φροντίδες ποὺ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μὲ τὴν παιδιαστικὴ φυ-

χὴ καὶ τὴν φαλάκρα οὐτε καὶ φανταζόταν. Καὶ ὅταν σήκωνε τὰ χέρια τῆς ψηλὰ καὶ τριγύριζε ἀγριμένη μέσα στὸ σπίτι, ἐκεῖνος γελούσε: «Ὁ Ξανθίππη, αὐτὲς εἶναι ἀνοησίες! Ἄν εἶναι καθὼς πρέπει ἄνθρωποι θὰ εὐχαριστῇτο δὲν ὅχι ἀς φύγουν». Γι' αὐτὸν ἦταν εὐκολο νὰ τὸ λήθῃ, θὰ ἦταν ὅμως δικό τῆς λάθος ἂν τὸ κρασί εἶχε μέσα λάδι, ἂν δὲν διήρχαν ἀρκετὰ ποτήρια ἢ ἂν κατὰ τὰ μεσάδυχα περνοῦσε κανονὸς ἀπὸ τὸ νοῦ ἔτι θὰ ἦταν καλύτερον νὰ πᾶν νὰ βρῇ αὐτὴν ἡ ἐκείνη τὴν ἑταίρα, μ' ὅλο ποὺ αὐτὸ θὰ ἔφερνε στὸ σπίτι ἡσυχία. Ἔτσι θὰ πληρώνονταν οἱ κόποι τῆς! Καὶ κείνος, σ' ἕνα χαριτωμένο κέφι ὅπως πάντα, οὐτε καὶ θὰ πρόσχε τίποτα ἀπ' αὐτά.

Ἦτοτε ἔμενε ἔξω δὴν τῇ νύχτῃ καὶ γύριζε τὴν αὐγὴ στὸ σπίτι μὲ βαρὺ κεφάλι, πεθαμένος στὴν κοίραση. Ἐπειὸς λύπη γι' αὐτὸ τὸ κουτὸ μεγάλο παιδί τῆς, ποὺ ἤθελε νὰ κἀνῃ τὴν ὅλην τὴν Ἀθηναίων καλότερη. Ἦξερα καλὰ πῶς ἐνοχλοῦσε τοὺς περισσοτέρους ἀπ' αὐτοὺς μὲ τίς ἀδιόκοπες ἐρωτήσεις του γιὰ τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν ἀγάπῃ τῆς ἀλήθειας, δὲν κατάφερνε ἄγανῃ νὰ τοὺς τραβῇ ἀπὸ τίς κακὲς ὁμιλίας καὶ συχνὰ τοὺς ἐξόριζε. Μονάχα μερικοὶ ἀνέχοι ἀπ' αὐτοὺς ποὺ τὸν τριγύριζαν καὶ δὲν ἀξίζαν νὰ τοὺς ὑπολογίζῃ κανεῖς, τὸν ἀγαποῦσαν πραγματικὰ. Δὲν ἦταν παρῆς, γιατί γι' αὐτοὺς βρισκόταν πάντα στὸ σπίτι! Ἀραγε θὰ τὸν ἀγαποῦσαν τὸ ἴδιο ἂν πῆγαινε ταχτικὰ στὴν τους; Ἀπὸ χρόνια εἶχε καταλάβει τί εἶδος ἀνθρώπος ἦταν. Εἶναι ἀλήθεια πῶς πῆγαινε σὴν πέρτα θυμωμένη μὲ ἕνα γεμάτο κουδὸ στὰ χέρια, τὴν ὥρα ἀκριβῶς ποὺ γύριζε στὴν κατὰ τὸ μεσημέρι, μὲ τὸ κεφάλι γεμάτο ἀπὸ τοὺς ἀτιμῶς τοῦ κρασιῦ,

καὶ ξαφνικὰ τὴν κατάλληλῃ στιγμή τὸν περνοῦσε δολοκλήρο χωρὶς λέξη. Οἱ γείτονες γελούσαν, ἀλλὰ ὁ τρομερὸς αὐτὸς ἀνθρωπάκος σήκωνε τὴν πλατσουρή του μύτη καὶ ἔλεγε: «Τὶ παράξενο νὰ βράχῃ τόσο ὥρα, χωρὶς κεραυνοὺς καὶ βροντὲς!»

Εἶναι ἀλήθεια πῶς οἱ γείτονες εἶχαν πολλὰ γιὰ νὰ γελᾶνε. Ὁ Σωκράτης δὲν ἦταν ἀνάγκη νὰ φαντασθῇ δι' αὐτὸ Ἰσα - Ἰσα ἄρσεν στοὺς Ἀθηναίους περισσότερο — γελούσαν μὲ τὴν Ξανθίππην, μὲ τὸ σπίτι τους, μὲ τὸ γάμο τῆς. Τῆς εἶπαν μάλιστα πῶς ὅταν τὸν ρωτήσαν ἂν ἔνας ἄντρας πρέπει νὰ παντρεύεται ἢ ὅχι, ἐκεῖνος εἶπε: «Καὶ νὰ παντρευτῇ καὶ νὰ μὴν παντρευτῇ θὰ τὸ μετανοήσῃ». Ὅσοι μετάνοιωνε φανερά γιὰ τὸ γάμο του; Καὶ αὐτὸ ὕστερα ἀπὸ τριάντα χρόνια; Ἐκεῖνη ὥστόσο ποτὲ δὲν τὸ εἶχε μετανοήσει. Τὸν ἀγαποῦσε, ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ τὸν καταλάβῃ ποτὲ δὲν τῆς εἶδνε τὸν καιρὸ ἢ τὴν εὐκαιρίαν γιὰ νὰ τοῦ τὸ δείξῃ. Πάντα βρισκόταν στὰ πανιά — γιὰ κάπου — γιὰ τὴν καταστροφὴν του, σκεπτόταν ἐκείνη. Στους ἀνθρώπους δὲν ἄρσεν. Δὲν καταλάβαινε τὴν ἐποχὴν τοῦ ἂν τὴν καταλάβαινε, τότε ἦταν ἀκόμη δυσκολώτερον γιὰ τὸν κόσμῳ νὰ ἐξηγήσῃ, γιατί δὲν πῆγαινε μὲ κάποιον πολιτικὸν κόμμα, μὲ ἕνα ἀπ' ὅλα. Στὴν ἐξουσία ἦταν τὸ Λαϊκὸν Κόμμα, τὸ κόμμα ποὺ ἀντιπροσώπευε τὴν δικήν του τάξιν καὶ θὰ μποροῦσε νὰ στοδιο-

δρομήσῃ, καλὰ, ἢ νὰ γίνῃ ἀγαπητὸς γιὰ νὰ προστατευθῇ ἀπὸ τίς διαφορὰς ἐπιθέσεις. Ἀλλὰ ἀντὶ νὰ κἀνῃ αὐτὸ τριγύριζε σὰν πληρωμένους πράκτορας τῆς Κυβερνήσεως, σὰν δάσκαλος τῆς Ἀρετῆς, κἀνοντας ἔξυπνες ἐρωτήσεις οἱ νεαροὶ τοῦ φίλοι μποροῦν νὰ γελούσαν ὅταν κορεῖτο κάποιον σοφὸ δάσκαλο

ἢ κάποιον πλούσιο, ἀποκαλύπτοντας τὴν κενότητά του μὲ καίνο τὸν εὐγενικό σαρκαστικό του τρόπο· ἐκείνη ὅμως τὸν συμβούλευε: «Μὰ Σωκράτη, δὲν καταλαίνεις πῶς τοὺς ἐνοχλεῖς;»

Καὶ ὅστερα ἤρθε ἡ δυστυχία, ἐκεῖνο ποὺ γιὰ πολὺ καιρὸ φοβόταν ἡ Ξανθίππη. Καὶ ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς νέους, ποὺ δὲν εἶχαν καμιά ἐπιρροή, κανένας ἄλλος δὲν τὸν ὑπερασπίστηκε. Ποτὲ δὲν θὰ μπορούσε νὰ φαντασθῇ ὅτι θὰ μπορούσαν νὰ τὸν κατηγορήσουν γιὰ τέτοιο ἔγκλημα. Ὁ Σωκράτης ἦταν πραγματικά εὐσεβὴς καὶ ποτὲ δὲν εἶχε προσβάλλει Θεὸ ἢ Θεά. Ἡ κατηγορία πῶς διέφθειρε τοὺς νέους ἦταν τόσο φανερά παράλογη ποὺ τὴν ἔκανε τρελλή ἀπὸ λύσσα καὶ ἀγανάκτηση. Μ' ὅλο ποὺ ἐκεῖνος ποτὲ δὲν τῆς τὸ εἶχε ζητήσει, ἐκείνη ἦταν γεμάτη ἀπὸ ὁλοερῆ ζήλεια. Εἶχε ὑποχρεωθῇ γιὰ χάρη τῶν νέων νὰ ἀποξενωθῇ ἀπὸ τὸν ἄντρα της καὶ συχνά ἡ μὴ τῆς ἀνακούφιση ἦταν νὰ κάθεται μόνη της καὶ νὰ σκέπτεται: «Εἶναι ἀκόμη πραγματικά γλυπτής καὶ θέλει νὰ σμιλεῖ τὸ μυαλὸ τῶν ἀνθρώπων σὰν τὰ ὦρατα ἀγάλματα—τί ἄλλο μπορῶ νὰ κάνω παρὰ νὰ τὸν ἀφήσω νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ δρόμο του; Καὶ τώρα λένε πῶς διαφθείρει τοὺς νέους!»

Πῆγε στὴ φυλακὴ ποὺ τὸν εἶχαν καὶ τὸν ἀγκάλιασε κλαίοντας: «Ἀλλοίμονό μου, γιατί νὰ πεθάνῃς ἀφοῦ εἶσαι ἀθώος!» Κι αὐτὸς δὲ ἀκατανόητος ἄνθρωπος ἀπάντησε: «Τί θέλεις νὰ πῆς; ὅτι θὰ ἦθελες νὰ πεθάνω ἐνοχός;»

Ἐκείνη τῇ στιγμῇ δὲν βρῆκε ὀργισμένες λέξεις γιὰ νὰ ἀπαντήσῃ στὰ ὅσα τῆς ἔλεγε παρὰ μονάχα δάκρυα, δάκρυα ἀπαρηγόρητα, ντροπισμένη μπροστὰ σ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς νέους

ποὺ ἀέμῃ τὸν τριγύριζαν. Μήπως σὰ γυναῖκα του δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ μείνῃ μόνη μαζὺ του; Ἐκείνη τῇ στιγμῇ ὅμως ἐνοίωσε γι' αὐτὸν κατὰ ποὺ βρισκόταν πρὸ κοντὰ στὸ μίσος· γι' αὐτὸ σηκώθηκε κι ἔφυγε. Ἐκεῖνος σκεπτόταν μόνο τὴν ἀρετὴ καὶ τὴ σοφία καὶ πῶς θὰ εἶνε ἓνα καλὸ παράδειγμα στοὺς Ἀθηναίους· δὲν σκεπτόταν οὐτε τὸν ἑαυτοῦ του, οὐτε τὴ γυναῖκα του, οὐτε τοὺς γιουὺς του, οὐτε ἦθελε νὰ δραπετεύσῃ! Ὁχι, ἦταν ἓνας κακὸς σύζυγος, σκάφθηκε ἡ Ξανθίππη, δὲν ἔχει σημασία πόσο μεγάλος φιλόσοφος ἦταν.

Τὸ ἄλλο ὅμως πρῶτ' ὅταν ἓνας ἀπὸ τοὺς μαθητὲς του ἤρθε νὰ τῆς μιλήσῃ γιὰ τὴν κηδεία του, δὲν μπορούσε νὰ φαντασθῇ ὅτι ποτὲ πιά ξανά ὁ Σωκράτης τῆς δὲν θὰ γύριζε τὸ μεσημέρι στὸ σπίτι, ἔστω καὶ λίγο ἑξαλειμένος πάντα ὅπως χαμογελαστός, ὁ Σωκράτης τῆς ποὺ ποτὲ δὲν ἦταν πραγματικά δικός της. Ἐτοί σκεπτόταν, καὶ τώρα τὸν εἶχε χάσει μὲ τέτοιο τρόπο. Ἡ Ξανθίππη μὴ γυναῖκα ποὺ τῆς εἶχε πάρει τὸν ἄνδρα της ἡ φιλοσοφία, δὲν μπορούσε νὰ ζήσει πολὺ ὥστε ἀπὸ τὸ χαμό του—αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ πιστέψωμε ὅλοι μας—γιατί τῆς ἔλειπε πολὺ ἐκεῖνος ποὺ πίστευε πῶς ποτὲ δὲν τὸν εἶχε δικό της. Καὶ ἐπὶ τέλους κατάλαβε ὅτι τὸν ἀγαποῦσε τόσο, ὅσο ἐκεῖνος ἀγαποῦσε τὴ φιλοσοφία, μὲ τόση νοσταλγία καὶ ἀπὸ τόσο μακριά.

Γιατὶ ἀκριβῶς ὅπως συνήθιζε καὶ κεῖνος νὰ λή: ἡ σοφία του βρισκόταν στὸ ὅτι ἤξερε πῶς δὲν ἤξερε τίποτα· ἔτσι κι αὐτὴ ἔδωκε τώρα πῶς ἡ ἀγάπη της γι' αὐτὸν εἶχε ὁλοκληρωθῇ μέσα στὸν ἀδιάκοπο ἀγῶνα νὰ φθάσῃ αὐτὴν τὴν ἀφαστη ἀγάπη.

Εἰδότες τοῦ KEMPSTER EVANS

Φιλοσοφικὲς ἀλήθειες

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ εἶναι ποὺ κάνει μεγάλη τὴν ἀλήθεια, καὶ ὅχι ἡ ἀλήθεια ποὺ κάνει μεγάλο τὸν ἄνθρωπο.

ΚΟΜΦΟΥΚΙΟΣ, 551-479 π.Χ.

ΑΝ ΑΡΧΙΣΟΥΜΕ μὲ βεβαιότητες, θὰ τελειώσουμε σὲ ἀμφιβολίες· ἂν ὅμως ἀρχίσουμε μὲ ἀμφιβολίες, καὶ ἔχουμε ὑπομονή, θὰ καταλήξουμε σὲ βεβαιότητες.»

ΒΑΚΩΝ, 1561-1626

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ κανεὶς πολὺ ἐξαιρετικὸ μυαλὸ γιὰ νὰ καταπιασθῇ νὰ ἀναλύσῃ ὅ,τι εἶναι φανερό.

Α. Ν. ΧΟΥΑΪΤΧΑΙΝΤ, 1861-1937

«ΠΡΕΠΕΙ νὰ ἔχουμε πάντα στὸ μυαλὸ μας διὰ τὸ σκοπὸς τοῦ κόσμου τῶν ἰδεῶν» σὰ σύνολο δὲν εἶναι ἡ ἀπεικόνιση τῆς πραγματικότητος—γιατὶ αὐτὸ θὰ ἦταν ἐντελὴς ἀκατόρθωτο ἔργο—ἀλλὰ μᾶλλον νὰ μᾶς δώσῃ ἓνα μέσο γιὰ νὰ βροῦμε εὐκολότερα τὸ δρόμο μας σ' αὐτὸν τὸν κόσμο.

ΒΑΙΧΙΝΓΚΕΡ, 1876

Ο μυστικιστής είναι ακόμη βασι-
στής—ο μόνος βασιστής. 'Αντί-
θετα κάθε πολιτική διαφθείρεται από
τά μέσα που χρησιμοποιεί. Και η μαρ-
τυρία του Χάξλεϋ πετυχαίνει έτσι όπου
άποτυχαίνει ή υποτιθέμενη Ικανότητα
του πολιτικού: δέν μπορεί κανείς να
άνεργη παρά μεταξυ ανθρώπων. Τό
πιό επιτακτικό έργο είναι να σχημα-
τίσουμε μικρές κοινότητες, κοινότητες
«στο ύψος του ανθρώπου», που σιγά-
σιγά θα μεταβάλλουν τόν κόσμο· τό
άποτελεσματικώτερο μέσο δέν είναι να
καταστρώσουμε άπέραντα σχέδια αλλά
ν' άποσυρθούμε στην Καλλιφόρνια και
να προσευχηθούμε. 'Ετσι ο κουνιός δέν
ήταν στην πορεία του Χάξλεϋ παρά
μιά μέθοδος για να καταστραφούν όλα
τά ψεύτικα είδωλα και να βρεθί το
θεο: τό θεο είναι έκαινο που άντέ-
χει σ' αυτές τις καταστροφές, όπως
τό βέβαιον είναι έκαινο που άντέχει στη
δοκιμασία της Καρτισσιανής άμφιβολίας.
Τό άριστούργημα του Χάξλεϋ «After
many a Summer» περιέχει συγχρό-
νως την πιο σκληρή ατίρα της ζωής
στην Καλλιφόρνια και τόν πιο στα-
θερό τύπο ενός μυστικιστή της σημερι-
νης εποχής: τόν γιατρό Όμπισπο και
τόν κ. Πρόπτ.

'Απέναντι στον Χάξλεϋ δέν μπορεί
κανείς να νοιώσει παρά άνάμικτα
αίσθήματα: γοητεία και δυσπιστία. 'Η
αδιαφιλονίκητη αξία του έργου του
Χάξλεϋ είναι ότι καθρεπτίζει τις
πιο βαθειές επιθυμίες ενός μεγάλου
μέρους της ντολαίας του κόσμου: ή-
θλια για την πολιτική, άνάγκη έσωτε-
ρικής ζωής, επιθυμία συμπιλιώσεως
των ανθρώπων. 'Η άδυναμία του υπάρ-
χει γιατί τό έργο κρατά κάποτε μιά
αόριστη που δέν τό προστατεύει από
κάθε μυστικισμό. «Όπως ή σκέψη χω-
ρίς αντικείμενο, ο μυστικιστής χωρίς
'Εκκλησία τρελαίνεται», λέει με δύνα-
μη ο Ζουγκλέ. Και άν, όπως σημειώνει
άλλοι, οι πολιτικές παποϊθήσεις του
Χάξλεϋ είναι «έναν φιλελευθερισμό με
μυστικιστικά θεμέλια», θα ήθελε κα-
νείς πολύ να δη από κοντά πως συμ-
φωνούν αυτές οι δυο ιδέες: 'Ένας ο-
ποιοδήποτε μυστικιστής δέν μπορεί να

έχη μέσα του κανέναν φιλελευθερι-
σμό. 'Εκείνο που ίσως έμποδίζει τόν
Χάξλεϋ να γίνη ένας πραγματικός μυσ-
τικιστής είναι ή ειρωνεία του που
φθάνει ως την περιφρόνηση του άν-
θρώπου.

Στό «Eustace», ο Μπρούνο λέει
στον Έδοτάθιο: «'Ο θεός θα στά συγ-
χωρέση όλα, ακόμα και τό ότι είσαι
άνθρωπος». Τίποτα δέν είναι πιε χα-
κτηριστικό. Στη φράση αυτή υπάρχει
μεγάλη ειρωνεία και όχι τόσο πολύ
χιούμορ. 'Αν ή ειρωνεία υποχωρή, αυτό
γίνεται συχνά από περηφάνεια, και
άν τό χιούμορ υποχωρή είναι από
αγάπη.

Τό χιούμορ και ή ειρωνεία άπο-
σπούν, χωρίζουν, άπομονώνουν. 'Αλλά
στην περίπτωση του χιούμορ, ή μονα-
ξία είναι ανακατωμένη με συμπάθεια,
λύπη και έρωτα. Στό βάθος του χιού-
μορ υπάρχει πάντα ένα αίσθημα κοι-
νότητας με τούς άλλους ανθρώπους, ή
ιδέα ότι μόνον του «εγώ» αλλά του
«εμείς». Τό χιούμορ του συνοδεύεται
με κάποιο αίσθημα ένοχής και με μιά
μυστική συνανόηση με εκείνο που κο-
ροϊδεύει: ή αντικειμενικότητά του δέν
διασπά την συγκατάβαση. 'Αντίθετα ή
ειρωνεία είναι πολύ συχνά ή έκφραση
της υπεροχής του σκεπτικού νοού.

'Ο Χάξλεϋ δέν μπορεί να νικήση τόν
σκεπτικισμό του απέναντι στην άν-
θρωπότητα· δέν έχει έμπιστοσύνη στους
ανθρώπους. 'Η έξυπνάδα του τόν ένο-
χλει. 'Εχει πολύ πνεύμα για να έλη
ψυχή.

Και όμως μέσα από πολλά ένοχλη-
τικά παράδοξα, ή πορεία του δέν είναι
ή βαθμιαία αποκάλυψη μιάς ψυχής;
'Η πείρα του τραβάει γιατί είναι και
δική μας πείρα, αλλά και ή έλεξη
αυτή, μās θυμώνει. 'Η αύφωτα αυτή
που βρίσκεται σε άγώνα με τόν ίδιο
της τόν έαυτο και που με δυσκολία
αφήνει να διαφαίνεται μιά πνευματι-
κότητα άόριστη και γι' αυτό λιγό-
τερο πηγαία, και που έκτός απ' όλα
αυτά καθορίζεται κάθε μέρα και κα-
λύτερα, δέν αντιπροσωπεύει τάχα όλα
μαζύ τά έλαττώματα της εποχής μας
και την έλπιδα της;

Jean Lacroix

(* Από τό «Le Monde», Παρίσι)

της
MIRIAM
ALLEN
deFORD

(Από τό
«Harper's
Magazine»,
Νέα Υόρκη)

Καμιά προσπάθεια δέν έγι-
νε να κρυφίη τό έπείσοδιο
της έρήμου του νέου Με-
ξικού, της 11 Μαΐου 1950. 'Αλ-
λωστε θα ήταν αδύνατο να
κρατηθί μυστικό, αφού δύο πε-
ρίφημοι φυσικοί, γνωστοί σε ό-
λο τόν κόσμο, ένας άνώτερος
άξιωματικός του Στρατού και
ένας σπουδαίος Γερουσιαστής

ἀπὸ τὸ Νότιο, ἔχασαν τὴ ζωὴ
τους στὴν καταστροφὴ ἐκείνη.

Ἡ ἔκρηξη ἦταν πολὺ μικρή. Οἱ δεκαεπτὰ ἄνθρωποι πού σκοτώθηκαν — οἱ ἄλλοι ἦταν ἐργάτες καὶ κατώτεροι ἐπιστήμονες — πέθαναν ἀπὸ τὴν πίεση καὶ ἀπὸ ἀσφυξία. Δὲν ἔγινε καμιὰ πυρκαϊά. Μιὰ λίμνη σὰν πράσινος καθρέφτης παρουσιάστηκε ξαφνικὰ στὴν ἄμμο τῆς ἐρήμου, ἀλλὰ τὰ ἀτομικὰ κύματα γρήγορα σκορπίστηκαν. Δὲν παρατηρήθηκε ἡ ἀργὴ φθορὰ τῶν ἀνθρώπων πού ἔβγινε στὸ Ναγκασάκι καὶ τὴ Χιροσίμα.

Ἐνα μέρος τοῦ κόσμου εἶχε φυσικά χαθῆ. Ὅστιόσο τὸ ὅτι ὁ κόσμος ἐξακολουθοῦσε νὰ ὑπάρχει ἦταν ἀποδείξη πὼς οἱ ἀντιδράσεις δὲν εἶχαν ἀρχίσει. Αὐτοὶ ποὺ εἶχαν ὀργανώσει τὸ πείραμα μέτρησαν τοὺς νεκροὺς τοὺς καὶ ἀνάπνεαν πάλι ἐλεύθερα.

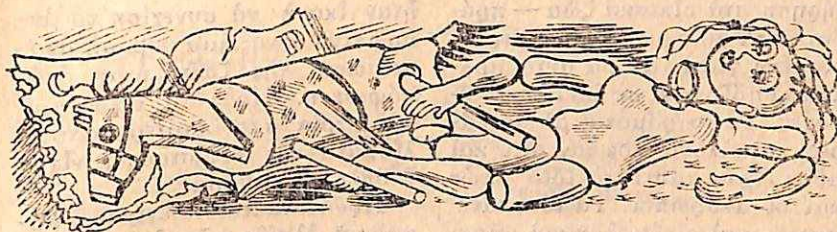
Ἡ πρώτη σπουδαία ἡμερομηνία ὕστερα ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτό, ἦταν ἡ 31 Μαΐου καὶ ἡ δευτέρα ἡ 2 Ἰουνίου. Κι αὐτὲς πέρασαν ἀπαρατήρητες. Τὰ ποντίκια ἐξακολουθοῦσαν νὰ λυμαίνωνται τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ σπίτια καὶ νὰ γεμίζουν τὰ ἐργαστήρια. Ἴσως οἱ ἐργάτες κάποιου ἐργαστηρίου νὰ πρόσεξαν πὼς ἀπ' ὅταν μπῆκε ὁ Ἰούνιος δὲν παρουσιάζονταν πιά μικρὰ ποντικᾶκια. Σκυλάκια καὶ γατάκια γεννιόνταν κανονικὰ καὶ ὥς τὰ μέσα Ἰουλίου ἀπὸ τότε καὶ ὕστερα ὅμως μὲ κατάπληξη παρατήρησαν πὼς τὰ ζῶα ζευγάρωναν ἀλλὰ δὲν πολλαπλασιάζονταν.

‘Ο δρ. Γουόρντντορ ἀπὸ τὸ Μέλμπουρν φαίνεται πὼς ἦταν ὁ πρῶτος ποὺ εἶπε φανερὰ τὶς ὑποψίαις τοῦ γιὰ τὴν τρομερὴ ἀλήθεια. Δὲν ὑπῆρχε ἀμφιβολία πὼς καὶ ἄλλοι γιατροὶ εἶχαν βεβαιωθῇ γι’ αὐτό, τουλάχιστον στὸν δικό τους τὸν κύκλο, τὸ κρατοῦσαν ὅμως μυστικὸ μὲ τὴ σκέψη ὅτι μόνον σ’ αὐτοὺς θὰ συνέβαινε καὶ αἰτία θὰ ἦταν ἡ ἐπαγγελματικὴ τους ἀνικανότητα.

Ἀλλὰ ὁ δρ. Γουόρντον ἦταν τόσο γνωστός γυναικολόγος πού πραγματικά αἰσθανόταν ὅτι δὲν μπορούσε κάποιο ξαφνικό μπουκοτάρισμα νὰ τοῦ εἶχε κόψει ὅλη του τὴν πελατεία ἀπὸ τὴς 12 Μαΐου καὶ ὕστερα. Ρώτησε ἐδῶ καὶ κεῖ καὶ ἀνακάλυψε πὼς σὲ κανένα γιατρὸ στὸ Μέλμπουρν ὕστερα ἀπὸ κείνη τὴν ἡμερομηνία δὲν εἶχε πάει γιὰ παρακολούθηση καμιά γυναίκα καὶ ὅτι κανεὶς δὲν εἶχε ὑπ' ὄψη του κανέναν τοκετὸ ἀργότερα ἀπὸ τὸν Μάρτη.

Τὸ τρομακτικὸ ἐρώτημα ἐα-
πλώθηκε σ' ὁλόκληρη τὴν Αὐ-
στραλία, σ' ὁλόκληρο τὸν πολι-
τισμένο κόσμο. Ἀπρόθυμες στὴν
ἀρχή, πανικόβλητες ἀργότερα οἱ
διαφορεσὲς ἱατρικὲς ἐταιρίες ὑπέ-
βαλαν τὴν ἐρώτηση στὰ μέλη
τους. Μετὰ ἀκολουθήσαν τὰ
Μαιευτήρια. Στὸ τέλος τοῦ 1950
ἡ ἀπάντηση εἶχε δοθῇ, ἀπόλυτη
καὶ ὁριστική.

Ἄπ' ὅσο μποροῦσε νὰ εἶναι
κανεῖς βέβαιος, ὅλα τὰ θηλαστι-
κὰ ἐπάνω στὴ γῇ, ἀπὸ τὰ πιὸ
ἀτελῆ ὡς τὸν ἴδιο τὸν ἄνθρωπο,

δὲν μπορούσαν πιά νά πολλα-
πλασιαθοῦν.

Οἱ ἄκτινες ἀπὸ τὸ Νέο Μεξικό,
 πού δὲν τὶς εἶχαν προβλέψει καὶ
 πού δὲν μπορούσαν νὰ τὶς περιο-
 ρίσουν, εἶχαν κάνει τὸ ἔργο τους.

Η ἀρχική προσπάθεια νὰ κρατηθῇ μυστική ἡ φοβερὴ εἴδησις, ὅπως θὰ μπορούσε νὰ προβλέψῃ κανεὶς, ἦταν ἐντελὴς μάταια. Μιὰ ἐφημερίδα τῆς Νέας Ὑόρκης τὴ γνωστοποίησε σχεδὸν ἀμέσως. Μῆνες ὀλόκληρους, ἡ πρώτη σελίδα ὅλων τῶν ἐφημερίδων σὲ ὅλες τὶς πόλεις, δὲν εἶχε ἄλλο θέμα ἀπ' αὐτό. Οἱ πρῶτοι ἐπιστήμονες ἔκαμαν προβλέψεις καὶ δηλώσεις. Ἡ καταστροφὴ ἦταν προσωρινή. Θὰ κρατοῦσε ἓνα χρόνον, δέκα χρόνια, λίγους μῆνες ἀκόμη. Μόνον αὐτὴ τὴ γενεὰ θὰ πρόσβαλε. Ὁ τῶπος γὰρ νὰ καταπολεμηθῇ τὸ κακὸ βρισκόταν κιόλας στὸ στάδιο τῆς ἀνακαλύψεως, εἶχε κιόλας ἀνακαλυφθῇ.

ΟΙ μεγάλοι ἐπιστήμονες κρα-
τοῦσαν κλειστό τὸ στόμα τους ἢ
ἔλεγαν καθαρὰ ὅτι λίγα πράγ-
ματα ἦταν γνωστὰ σχετικά μὲ
ὅτι εἶχε συμβῇ καὶ ἔτσι κάθε

πρόβλεψη ἦταν ἀδύνατη.

Τσαρλατάνοι γιατροὶ ἔκαναν χρυσὲς δουλειὲς ὥσπου στὶς περισσότερες χῶρες τοὺς ἔκλεισαν στὶς φυλακές. Στὶς μάζες τῶν ἀμαθῶν, στὰ βάρη τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Κίνας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, γιατροὶ - μάγοι ἔγιναν οἱ πραγματικοὶ ἀρχηγοὶ τοῦ τρομοκρατημένου λαοῦ. Φυσικὰ καὶ οἱ αὐτοκρατονίες πλήθυναν, ὅπως συμβαίνει κάθε φορὰ πού, ὅταν ὁ κόσμος δὲν βρίζεται σὲ ἀπόλυτη ἰσορροπία, δεχθῇ ἓναν δυνατὸ κλονισμό.

Μία κυρία Τζένκινς από τὸ Λάνκασαϊρ τῆς Ἀγγλίας ἔγινε γιὰ ἓνα διάστημα διάσημη μόνο καὶ μόνο γιατί ἐπέμενε ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἀποκτήσῃ παιδί· εἶχε μάλιστα καὶ ἀποδείξεις. Ὅταν, παρὰ τὶς διαμαρτυρίες τῆς τὴν ἐξέτασε ἓνας χειρουργὸς τοῦ Λονδίνου ἀποδείχθηκε ὅτι εἶχε κάποιον ἐξοϊδῆμα. Τὰ φρενοκομεῖα καὶ οἱ ψυχιατρικὲς κλινικὲς ἦταν γεμάτες ἀπὸ γυναῖκες ποὺ νόμιζαν πῶς θὰ γίνονταν μητέρες. Τόσο κοινὴ ἔγινε αὐτὴ ἡ ψύχωση ὥστε τῆς ἔδωσαν καὶ ἰδιαιτέρο ὄνομα.

Ὡς τόσο ὁ καιρὸς περνοῦσε καὶ τίποτε δὲν ἄλλαξε. Ἡ παρα-

τήρηση στα οικιακά ζώα — πρόβατα και χοίρους — ήταν περιορισμένη γιατί τα ζώα αυτά πολλαπλασιάζονταν σε ώρισμένες εποχές. Τα πειράματα σε αγελάδες και άλλα έδειξαν ότι και αυτά είχαν πάθει το ίδιο όπως και οι άνθρωποι. Τα ίδια ανέφεραν και οι ζωολογικοί κήποι για τα άγρια ζώα.

Το τελευταίο παιδί που γεννήθηκε ήταν η μικρότερη κόρη μιας χωρικής οικογένειας στη νότια Σουηδία. Είχε γεννηθεί κάπως άρργοποιημένα, στις 16 Απριλίου του 1951. Το κορίτσι το έλεγαν 'Ινγκριντ' Άντερσον.

Καθώς πια ήταν βέβαιο πως τουλάχιστο για ένα διάστημα ακαθόριστο, το ανθρώπινο γένος καθώς και όλα τα θηλαστικά είχε φθάσει στο τέλος του, πολλά και σπουδαία αποτελέσματα άρχισαν να γίνονται αισθητά.

Αν η αλλαγή αυτή που προήλθε από τις ακτίνες ήταν μόνιμη, τότε πια είχε έρθει το τέλος των ανθρώπων. Όταν θα πέθαιναν και τα μικρότερα παιδιά που ζούσαν τότε, ως ποῦμε γύρω στα 2070 το αργότερο, τότε το ανθρώπινο γένος θα έπαυε να υπάρχει. Πραγματικά, εκτός από τους ελέφαντες και τις φάλαινες που θα επιζούσαν, ο κόσμος θα έμενε στα πουλιά, τα ψάρια, τα έρπετα, τα έντομα και άλλους κατώτερους οργανισμούς.

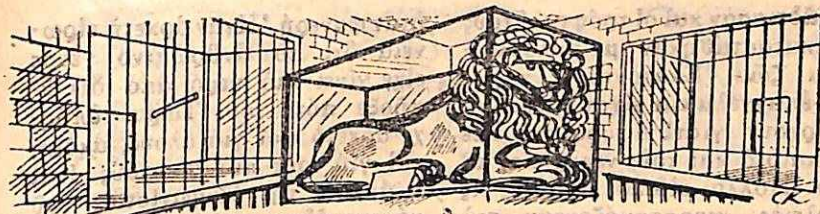
Ακόμη και αν αυτή η εξαφνική στειρότητα δεν ήταν κληρονομική και η επόμενη γενιά

ήταν ικανή να συνεχίσει το ανθρώπινο γένος, μια σοβαρή αναστάτωση της ζωής ήταν αναπόφευκτη. Προς το τέλος του 1951 τρία σπουδαιότερα αποτελέσματα της καταστροφής είχαν εκδηλωθεί καθαρά.

Πρώτα τα παιδιά έγιναν η μοναδική ελπίδα της ανθρωπότητας. Για πρώτη φορά μέσα στη θλιβερή ιστορία του κόσμου τα παιδιά απέκτησαν τόση αξία, ώστε πουνενά στη γη δεν υπήρχε παιδί πεινασμένο, παιδί να κρυνή ή να το εκμεταλλεύονται. Ο θάνατος ενός παιδιού ήταν η μεγαλύτερη κακοτυχία, ο φόνος ενός παιδιού το πιο σκληρό και το πιο βαρύνει τιμωρούμενο έγκλημα.

Υστερα οι άνθρωποι, αντιμετωπίζοντας κατά πρόσωπο το θάνατο, εγκατέλειψαν με φρίκη κάθε σκέψη πολέμου. Τα ανταγωνιζόμενα και αδύνατα Ένωμένα Έθνη, όλα, με μια ψυχή ενώθηκαν σε μια πραγματική Παγκόσμια Όμοσπονδία. Η ανθρωπότητα, μη θέλοντας πια παρά μόνο να κρατηθεί στη ζωή, επί τέλους ενώθηκε.

Τρίτο, αν και πολλοί κλάδοι της επιστήμης παραμελήθηκαν μέσα στη γενική απελπισία, οι φυσικοί, οι βιοφυσικοί, οι χημικοί και οι βιολόγοι έγιναν οι πιο σπουδαίοι και οι πιο ισχυροί άνθρωποι της γης. Πολλοί μελετούσαν τους κλάδους αυτούς έντατικά. Όσοι εργατές και αν χρειάζονταν για τις σχετικές έρευνες ήταν στη διάθεσή τους — εκτός βέβαια από πειραματόζωα, γιατί

υστερα από δύο τρία χρόνια δεν υπήρχαν πια ποντίκια, και τα σκυλιά και τις γάτες τις φύλαγαν ζηλότυπα τ' άφηντικά τους.

Δεν έλειπαν ωστόσο οι άνδρες και οι γυναίκες που με προθυμία προσφέρονταν για τα πειράματα. Οι περισσότεροι ήταν άνθρωποι νέοι που είχαν άπατηθή στις ελπίδες τους ότι θα έκαναν παιδιά. Άλλοι προσφέρονταν για το καλό της ανθρωπότητας. Δεν έλειπαν και αυτοί που κατέχονταν από την επιθυμία να ακουστή το όνομά τους και καθώς σιγή το δόγμα τους να τα χρόνια κυλούσαν, ζητούσαν να κερδίσουν τη ζωή τους με αυτόν τον τρόπο, αφού σιγά-σιγά δ-λες οι βιομηχανίες ή μία υστερα από την άλλη έπαιναν να ύπαρ-χουν.

Πρώτα εξαφανίστηκαν τα ερ-γοστάσια που έφτιαχναν είδη διατροφής και ρούχα για μικρά παιδιά μαζί με τους νυναικολό-γους και τις μαίες. Υστερα, με τη σειρά τους, ακολουθήσαν όλες οι άλλες δουλειές που σχετίζον-ταν με τα παιδιά και τους νέους.

Πολύ πριν από τότε που το πρώτο παιδί της τελευταίας γε-νιάς έφθασε σε ηλικία για να

παντρευτεί, ήταν αποκαρδιωτικά φανερό πως η μεταβολή που προξένησε το γεγονός του 1950 ήταν κάτι κληρονομικό. Γιατί τα γατάκια και τα σκυλάκια που μεγάλωσαν από τότε, ζευγάρωναν μ'α παιδιά δεν έκαναν. Τους νέους όχι μόνο τους άφηναν αλλά και τους πίεζαν να παντρεύονται όσο πιο γρήγορα ήθε-λαν και ήδη στα 1970 πολλοί νέοι ήταν παντρεμένοι σε όλο τον κόσμο. Όσοσο κανένα παιδί δεν είχε γεννηθεί. Οι μικροσκο-πικές εξετάσεις έδειχναν τα ίδια αμετάβλητα αποτελέσματα.

Στα 1971 δεν υπήρχε άνθρω-πος στη γη κάτω από είκοσι χρόνων.

Δεν υπήρχαν σχεδόν πια σκυ-λιά και γάτες στη γη, μόνο λί-γες αγελάδες και μερικά αλο-γα. Τα ποντίκια και οι σκίουροι είχαν εξαφανιστεί από καιρό και μαζί τους άρκετες αρρώστειες, ο-πως η χολέρα και ο τύφος. Τα ά-ποτελέσματα του 1950 δεν ήταν όλα κακά. Σχολεία κάτω από κολλέγια δεν υπήρχαν και γρή-γορα θα εξαφανίζονταν και αυτά και θα έμεναν τα κέντρα άνωτέ-ρων σπουδών. Οι ζωολογικοί κή-

ποτέ δεν κυκλοφόρησε καμιά είδηση που να προκαλέσει πανικό ή μάταιες ελπίδες. Και τα χρόνια περνούσαν και η Ε.Ε.Ι.Α. έμενε σιωπηλή.

Στά 1988 ο νεώτερος άνθρωπος στον κόσμο ήταν τριάντα έπτά χρόνων. Νέοι δεν υπήρχαν πια στη γη, και το γέλιο ήταν λιγοστό. Κάτι ακόμη πιο τρομερό απ' αυτήν την εξαφάνιση της ανθρωπότητας είχε κυριεύσει την Τελευταία Γενιά: Και για πρώτη φορά οι άνθρωποι αυτοί έρχονταν πρόσωπο με πρόσωπο με τη φρικιαστική ιδέα του μέλλοντός τους. "Αν η ΕΕΙΑ δεν έκανε κάποιο θαύμα, ήταν σίγουρο πως θα έρχόταν μια έποχή όπου όλοι οι άνθρωποι θα έφθαναν τα εβδομήντα, ύστερα τα ογδόντα, ύστερα τα ενενήντα, τα εκατό, ή και περισσότερο. Πώς θα μπορούσε όμως ο πολιτισμός να κρατηθεί από μερικούς αδύνατους γέροντες; Τι θα γινόταν την ημέρα που σ' δολόκληρο τον κόσμο, με τις μηχανές του και τις πόλεις του πεσμένες σε ερείπια δεν θα υπήρχαν παρά μερικοί γέροι εκατό χρόνων; Τι θα γινόταν όταν — το χειρότερο απ' όλα — ένα από τα δυστυχισμένα αυτά πλάσματα βρισκόταν τελευταίο, μόνο του πάνω στη γη;

Καθώς τα τρομερά αυτά ένδεχόμενα γίνονταν όλο και πιο ξεκάθαρα δύο παράλληλα κύματα χτύπησαν την ανθρωπότητα και πρόσβαλαν τα πιο εξελιγμένα κέντρα του πολιτισμού.

Ένα κύμα θρησκευτικού μυστικισμού φέρνοντας μαζί του τον φόβο και τον τρόμο και ένα κύμα αυτοκτονιών, πολύ μεγαλύτερο από ότι ήταν στην αρχή της έποχής. Την αυτοκτονία έστω και αν ήταν μια άποτυχημένη απόπειρα, την λογάριζαν έγκλημα δεύτερο ύστερα από το φόνο και η τιμωρία της ήταν βαρεία.

Οι άνθρωποι άρχισαν να χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες. Σ' αυτούς που τους είχε κυριέψει ο τρόμος και η απελπισία, που ζούσαν μόνο για να κυνηγήνε την ήδονη και έπεφταν στην έκσταση με τον μυστικισμό ή κατέφευγαν στην αυτοκτονία σ' εκείνους που έμεναν χαμένοι και άδρανεϊς, χωρίς διόλου φαντασία για να αντιμετωπίσουν το μέλλον και σε κείνους που ακόμη πίστευαν στην ΕΕΙΑ.

Τον Αύγουστο του 1988 έγινε στο Παρίσι μια συνδιάσκεψη των ανωτέρων στελεχών της ΕΕΙΑ.

Ο οργανισμός αυτός ήταν διεθνής. Στο προσωπικό του βρίσκονταν άνθρωποι από όλες τις χώρες και σπάνια κανείς διοριζόταν στο τμήμα του τόπου του. Πρόεδρος της επιτροπής της Σαγκάης ήταν ένας Νέγρος της Αμερικής, ο Άρθουρ Ράμσντελ. Του Σικάγου ήταν ο Γιώζεφ Κάλλαχαν από πατέρα Ίρλανδό και μητέρα Γερμανοεβραία που είχε καταφύγει στο Μεξικό. Αυτοί αντιπροσώπευαν την παλιότερη γενιά — και οι δύο

τους ήταν παιδιά στα 1951. Οι άλλοι δύο ήταν νεώτεροι. Στην Επιτροπή Μόσχας πρόεδρος ήταν γυναίκα, η Ρενέ Λουαζύ, πού παρ' όλο το γαλλικό της όνομα είχε μέσα της και Άγγλικό και Ρώσικο αίμα. Ο πρόεδρος της Επιτροπής του Παρισιού ήταν Κινέζος και λεγόταν Λίου-Τσέν-Πίνγκ.

Όλοι αυτοί που πήραν μέρος στη συνδιάσκεψη καθώς και τα πιο υπεύθυνα μέλη του προσωπικού της ΕΕΙΑ ήξεραν γιατί είχαν μαζευτεί εκεί. Ήταν μια κρίσιμη συνδιάσκεψη, η πιο σπουδαία που είχε γίνει ποτέ. Δεν της είχαν δώσει όμως πολύ επίσημο τόνο. Οι άνθρωποι αυτοί γνωρίζονταν πολύ μεταξύ τους, βλέπονταν συχνά και επικοινωνούσαν κάθε μέρα επί πολλά χρόνια.

«Η Λουαζύ είναι έτοιμη να κάψει την έκθεσή της», είπε ο Κάλλαχαν.

«Συνάδελφοι», άρχισε η Ρενέ Λουαζύ, χωρίς πολλές εισαγωγές, «έχω να σας αναγγείλω πως περιμένω παιδί. Ο πατέρας αυτού του παιδιού είναι ο άντρας μου Κάρελ Μπάτακ πού, όπως έχετε, βρίσκεται κι αυτός στο

προσωπικό της ΕΕΙΑ της Μόσχας.

»Δεν είναι ανάγκη να σας θυμίσω πως όταν αυτές οι έρευνες άρχισαν να φαίνονται πιο έλπιδοφόρες, προσφέρθηκα εγώ να γίνω υποκείμενο σε σχετικά πειράματα, γιατί δεν θεωρήσαμε σωστό ν' αφήσωμε άλλον, έξω από τον κύκλο μας, να διατρέξει αυτόν τον κίνδυνο. Θα θυμάστε ακόμη πως πριν από ένα χρόνο, το Συμβούλιο αυτό επέτρεψε στον Κάρελ Μπάτακ να συμμετάσχει στο πείραμα.

»Εκείνο που δεν κατώρθωσαν να πραγματοποιήσουν δεκαέπτά χρόνια έρευνών με τη βοήθεια ραδιενεργών κυμάτων, άδεγοθεραπείας, υπερύθρων ακτίνων και όποιας άλλης μεθόδου μπορείτε να φαντασθήτε, το κατώρθωσαν τα απλά αλλά και επαναστατικά μέσα του συναδέλφου Άρθουρ Ράμσντελ.»

Σταμάτησε. Ένας ψίθυρος θαυμασμού για τον Ράμσντελ άκουστήκε.

«Αυτό που πέτυχε με τον Μπάτακ και μένα, θα το επιτύχει ασφαλώς με κάθε γερό άντρό-γυνο, άρκεί να βρίσκεται στην

κατάλληλη ηλικία», συνέχισε η Λουαζύ. «Δεν μένει πιά, παρό να αναγγείλωμε στον κόσμο την επιτυχία αυτή με τρόπο τέτοιο, ώστε να αποφύγωμε τη σύγχυση και την ταραχή και ύστερα να κάνωμε την έκθεσή μας στην Παγκόσμια Κυβέρνηση και να διαλύσωμε την ΑΕΙΑ.

Το ανθρώπινο γένος σώθηκε από την καταστροφή!»

Για μιὰ στιγμή απλώθηκε σιωπή.

Την σιωπή διέκοψε ο Λίου-Τσέν-Πίνγκ.

«Μιά στιγμή», είπε με τη μαλακή φωνή του. «Νομίζω πως έχουμε κάτι περισσότερο ν' αποφασίσωμε».

«Ποιό είναι αυτό;» ρώτησε ο Γιόζεφ Κάλλαχαν.

«Σας ζητώ να μ' ακούσετε και μετά να σχολιάσετε αυτό που θα σάς πώ», συνέχισε ο Λίου. «Σε μερικούς—ίσως σε όλους σας—ίσως θα φανή τερατώδες. Θα αισθανόμουν όμως πως άμελησα το καθήκον μου αν δεν μιλούσα.

»Αυτό που σάς ζητώ να σκεφθίτε άμεσα και σοβαρά, είναι αν πραγματικά θέλωμε να διατηρήσωμε το ανθρώπινο γένος. Καταλαβαίνω τη φρίκη που αισθάνεσθε ακούγοντας τα λόγια μου. Αλλά κάθε φορά και πιο δυνατή είχα εμπρός μου μιάν αντίθεση—αντίθεση ανάμεσα στον κόσμο του 1950 και τον σημερινό. Εγώ δεν γεννήθηκα στα 1950. Διάβασα όμως—διάβασα όχι μόνο τη φιλολογία

της άμεσως παλιότερης εποχής, αλλά και τα αναρίθμητα ιστορικά, οικονομικά και πολιτικά συγγράμματα που δημοσιεύτηκαν από τότε. Και τώρα νομίζω πως έχω κατορθώσει να συλλάβω την εικόνα του παρελθόντος τόσο σωστά, όσο ο πιο ηλικιωμένος άνδρας ή γυναίκα.

»Μέσα στα 50 πρώτα χρόνια του 20ού αιώνα, ο κόσμος δλόκληρος έρημώθηκε από δύο καταστρεπτικούς πολέμους και υπήρχε άπειλη ενός τρίτου. Σήμερα ο πόλεμος δεν υπάρχει. Στα 1950 ο κόσμος ήταν χωρισμένος σε εκατό χωριστά κυρίαρχα έθνη που καθένα τους κρατούσε ζηλότυπα τα σύνορά του και τα προνόμιά του. Σήμερα έχουμε μία Παγκόσμια Κυβέρνηση που εκλέγεται και λειτουργεί με τρόπο δημοκρατικό και είναι σεβαστή από όλους τους ανθρώπους.

»Στα 1950 ή πείνα και οι καταστρεπτικές οικονομικές καταπίσεις ήταν φαινόμενα ένδημικά. Σήμερα όλοι τρέφονται καλά, ντύνονται καλά, έχουν στέγη καλή και μορφώνονται καλά.

»Δεν χρειάζεται να αναφέρω άλλα σημεία—την επικράτηση του εγκλήματος στα 1950, την απουσία του σήμερα. Τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούσαν έθνη και φυλές, λαοί αριθμητικά ανώτεροι. Τη θέση των φύλων άλλοτε και σήμερα.

»Φτιάξτε πάλι ανθρώπους, αλλά πως θα έγγυηθούμε ότι έτσι δεν θα ξαναγυρίσουν αυτά τα κακά που έκαναν τη ζωή να

μην αξίζει πριν από το 1950, τουλάχιστον για τους περισσότερους ανθρώπους;

»Θα μου πείτε, το ξέρω, ότι και αυτό άκόμενη είναι καλύτερο από την εξαφάνιση του ανθρώπινου γένους. Σας ζητώ όμως τώρα να σκεφθίτε ψυχραιμα και βαθιά: είναι άραγε αληθινά καλύτερο αυτό;»

»Η φωνή του χαμήλωσε: πρώτος σηκώθηκε να μιλήσει ο Κάλλαχαν.

«Είμαι βέβαιος», είπε, «πως όλοι μας έχουμε γνωρίσει τέτοιες άμφιβολίες: πάντως δεν συμφωνώ με τον Λίου.

»Η αντίθεση που μās έδειξε είναι αληθινή και λυπηρή. Αλλά είναι καλύτερο που προφήτεψε εις το χειρότερο που πιθανότητα. «Υπάρχει και ή άλλη δυνατότητα: ότι αυτή ή σκληρή πείρα έδωσε στην ανθρωπότητα ένα μάθημα: ότι ποτέ το ανθρώπινο γένος και μάλιστα όταν τα νέα του μέλη θα οδηγούνται από μās, δεν θα γυρίσει πίσω στις παλιές κακές ήμερες.

»Υστερα υπάρχει ένα άλλο ζωντανό ενδιαφέρον ζήτημα που νομίζω πως το έχουμε ξεχάσει: ή

Λουαζύ πρόκειται να αποκτήσει παιδιά.

»«Αν ή γνώμη του Λίου είναι σωστή», είπε ή Ρενέ Λουαζύ σχεδόν μουρμουριστά «συμφωνώ πως το παιδί αυτό δεν πρέπει ποτέ να γεννηθίη».

«Είναι κι αυτό, Λουαζύ», συνέχισε ο Κάλλαχαν. «Εγώ όμως σκεπτόμουν κάτι άλλο. Πρέπει να αντιμετωπίσωμε τα γεγονότα. Μία απόλυτη και ριζική αλλαγή στην εξέλιξη των όντων όπως αυτή που παρουσιάστηκε σε όλα τα θηλαστικά πριν από τριανταοκτώ χρόνια, είναι κάτι επαναστατικό. Ούτε απλό είναι, ούτε δίχως συνέπειες. Η επίδραση και ή απήχρησή του πρέπει να είναι απεριορίστη.

»Πώς να ξέρωμε πως τα παιδιά που θα γεννιούνται στο μέλλον ύστερα από την ανακάλυψη της νέας μεθόδου του Ράμσντελλ θα είναι γερά στο σώμα και στο μυαλό. Η απάντηση είναι ότι δεν ξέρωμε. Δεν έχουμε άλλο τρόπο παρά μόνο να περιμένωμε για να δώμε, για να μάθωμε ως ποιο σημείο ή επίδραση της κληρονομικότητας έχει αλλάξει.

»Όπως έλεγα, όπωςσδήποτε

διαφωνώ με τη γνώμη του Λίου. "Αν όμως υπερπηδήσουμε την πρότασή του τότε συμφωνώ να κρατήσουμε το μυστικό μας όχι μόνο ώσπου να γεννηθῇ το παιδί της Λουίζ μόνον, μα ώσπου να γεννηθούν πολλά παιδιά (ίσως, για να κρατηθῇ ἡ μυστικότητα, μόνο παιδιά μελών του προσωπικού μας) και να είμαστε βέβαιοι πώς είναι γεροί και σωστοί άνθρωποι. Με άλλα λόγια προτείνω να κρατήσουμε το ἄγγελμά μας για τὴν ἡμέρα πὸν ὁπωσδήποτε ἡ Ε.Ε.Ι.Α. πρέπει νὰ διαλυθῇ, γιὰ τὶς 16 Ἀπριλίου τοῦ 1991».

«Ράμσοντελλ, τί λέτε ἐσεῖς. Ἡ βαθεῖα φωνὴ τοῦ Ἀρθουρ Ράμσοντελλ ἀκούστηκε διαστακτικῇ. «Ἰσως νὰ εἶναι ἐπειδὴ κατὰ γομαι ἀπὸ μιὰ φυλὴ με πολὺ βιολογικὸ ἔνστικτο», εἶπε ἀργά, «δὲν μπορῶ ὁμως νὰ συμφωνήσω με τὸν Λίου. Ἐλπίζω νὰ πιστέψετε πὼς δὲν ἔφτασα τυχαῖα σὴν μέθοδο πὸν τελικὰ ἔλυσε τὸ πρόβλημά μας. Καταλαβαίνω πὼς ἡ ἴδια ἡ ζωὴ εἶναι ἱερὴ καὶ ποθητὴ, ὁσοδήποτε ἀκριβὰ καὶ ἀν πληρώνεται, ὁσοδήποτε κινδύνους καὶ ἀν ἔχη. Ὅσο γιὰ μένα, θὰ προτιμοῦσα νὰ ἤμουν ἕνα παιδί Νέγρων, γεννημένο σὴν Ἀμερικὴ στὰ 1935, ὅπως καὶ ἤμουν — με ὅλα ὅσα συνεπάγεται αὐτό —, παρὰ νὰ μὴν εἶχα καθόλου γεννηθῇ.

»Θὰ ἤθελα ὥστόσο νὰ πῶ, ὅτι ἀν ἡ πλειοψηφία εἶναι ἀντίθετη με τὴ γνώμη μου, πρέπει νὰ εἶστε βέβαιοι πὼς θὰ ὑπακούσω ἀπόλυτα. Καὶ ξέρω πὼς ὅλοι μπο-

ροῦμε νὰ τὸ ποῦμε αὐτὸ καὶ γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας καὶ γιὰ τὸ προσωπικό μας πὸν κατὰ ξέρει γιὰ τὴν τελευταία μας ἀνακάλυψη. Σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσιν θὰ πρέπη νὰ κρύψουμε γιὰ πάντα τὶς πρόσφατες ἐρευνές μας καὶ σὶς 16 Ἀπριλίου τοῦ 1991 νὰ ἀναγγείλωμε ὅτι ἀποτύχαμε. "Αν ἀποφασίσουμε αὐτὸ τὸ τελευταῖο, προτείνω νὰ ἀφιερῶσωμε τὰ δύο χρόνια καὶ τοὺς ὀκτὼ μῆνες πὸν μᾶς μένουν, σὴν λύσιν ἐνὸς ἄλλου προβλήματος — νὰ ὀρίσωμε τὸν χρόνο καὶ νὰ βροῦμε ἕναν τρόπο εὐθανασίας γιὰ τοὺς ὑπόλοιπους ἐκπροσώπους τοῦ εἶδους μας. Ἡ μοῖρα λίγων γέρων ἀνθρώπων πὸν θὰ βρίσκωνται μόνον σὲ μιὰ ζωὴ πὸν δὲν θὰ μποροῦν νὰ τὴν συνεχίσουν ἄλλο, καὶ δὲν περιμένουν παρὰ νὰ πεθάνουν ἀπὸ πείνα καὶ παραμέληση, εἶναι πόρα πολὺ φορικτὴ γιὰ κάθε πολιτισμένο ἄνθρωπο νὰ τὴν σκέπτεται».

«Δὲν συμφωνῶ σ' αὐτὸ», εἶπε ἡ Ρενὲ Λουαζὺ ἀμέσως. «Εἴμαστε ἕνα δημοκρατικὸ σῶμα· ἡ πλειοψηφία πρέπει νὰ ἀποφασίσῃ. Δὲν νομίζω πὼς ἐμεῖς σὰν ἀρχηγοὶ ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ πάρουμε μιὰ ἀπόφαση χωρὶς νὰ συμβουλευθοῦμε τοὺς συνεργάτες μας. Προτείνω νὰ θέσωμε τὸ ζήτημα σὲ μιὰ γενικὴ συνέλευση τῆς Ε.Ε.Ι.Α. πὸν ἴσως γίνῃ σὸ Σικάγο, μιὰ καὶ τὸ κτίριό μας ἐκεῖ εἶναι τὸ μεγαλύτερο.

Μόνον ἡ ψῆφος ὅλων τῶν μελῶν καὶ συγχρόνως ἡ ὑπόσχεσή τους ὅτι θὰ τηρήσουν τὸ μυστικό, πράγμα πὸν εἶμαι βέβαιος

ὅτι ὅλοι θὰ κάνουν, μπορεῖ νὰ ἀποφασίσῃ ἀν ἡ ἀνθρωπότητα θὰ ζήσῃ ἢ θὰ πεθάνῃ. Δὲν νομίζω πὼς τὸ ζήτημα αὐτὸ πρέπει νὰ τεθῇ σὴν ψῆφο ὅλου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Νομίζω, καὶ τὸ ξέρω, πὼς καὶ σεῖς τὸ πιστεύετε, ὅτι δὲν ἀξίζει ἡ γνώμη παρὰ μόνον ἐκείνων πὸν ξέρουν πολὺ καλά τὰ πράγματα καὶ πὸν ἔξαιτίας τῆς μακρόχρονης ἀπασχολήσεώς τους με τὴν ἐπιστήμην εἶναι αἰσθηματικὰ ἐντελῶς ἀνεπηρέαστοι — ἡ τουλάχιστον σχετικὰ. Ἡ γνώμη μου ὁμως ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ὅτι μόνον ἡ ὁλομέλεια τῆς ΕΕΙΑ μπορεῖ νὰ πῇ τὴν τελευταία λέξη».

Ἡ πρόταση τῆς Ρενὲ Λουαζὺ ἔγινε δεκτὴ καὶ ὠρίστηκε ἡ ἡμέρα τῆς συνελεύσεως. Ὁ Λίου, ὁ Ράμσοντελλ καὶ ὁ Κάρελ Μπάτακ ἦταν οἱ κύριοι ὁμιλητές. Ὁ Μπάτακ ἦταν μετὰ τὸ μέρος τοῦ Ράμσοντελλ. Μίλησαν καὶ ἄλλοι, ἀπὸ τοὺς πιδι διάσημους βιοφυσιολόγους καὶ βιολόγους καθὼς καὶ μερικοὶ ἱστορικοὶ καὶ οἰκονομολόγοι πὸν εἶχαν κληθῇ. Ἡ φρουρὰ τῆς Παγκόσμιας Κυβερνήσεως ἐξασφάλισε ἀπόλυτη μυστικότητα τῆς συνεδριάσεως, πὸν κράτησε μιὰ δολοκλήρη ἐβδουάδα. Κατὰ διαάδες τὰ μέλη τῆς ΕΕΙΑ συζητοῦσαν μέρα νύχτα.

Στὸ τέλος, σὶς 3 Σεπτεμβρίου

τοῦ 1988, ἔγινε ἡ ψηφοφορία. Τὰ ψηφοδέλτια εἶχαν μόνον δύο λέξεις: «Ζωὴ» καὶ «Θάνατος».

Σὶς 4 Σεπτεμβρίου τοῦ 1988 Κυριακὴ πρωί, τὰ μέλη τῆς ΕΕΙΑ μαζεύτηκαν ἄφωνα καὶ σοβαρὰ γιὰ ν' ἀκούσουν τὰ ἀποτελέσματα τῆς ψηφοφορίας τους. Μέσα σὴν αἴθουσα μιὰ θρησκευτικὴ σιγὴ βασίλευε καθὼς ὁ Γιόζεφ Κάλλαχαν πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σικάγου στάθηκε ὑπρὸς σὸ μικρόφωνο.

«Συνάδελφοι τῆς ΕΕΙΑ», εἶπε «χθὲς ἐρρίξατε 820 ψήφους. Προηγουμένως σεῖς ἢ μᾶλλον ἐμεῖς — εἴχαμε ὅλοι συμφωνήσει ὅτι ὅποιο καὶ ἀν ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα, ἡ μειοψηφία θὰ ὑποτασσόταν σ' αὐτὸ καὶ ὅτι ἀν ἡ ἀπόφαση συμφωνοῦσε με τὴν πρόταση τοῦ συναδέλφου Λίου, καθὼς μας θὰ κρατοῦσε τὸ μυστικὸ τῶν ἐρευνῶν μας, ὅσο δυνατὴ καὶ ἀν αἰσθανόταν τὴν ἀντίδρασή του σὴν ἀπόφαση.

»Συνάδελφοι-ἐπιστήμονες, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἡ μοῖρα τοῦ ἀνθρώπινου γένους ἀποφασίστηκε.

Με τὴν ψῆφός σας ἀποφασίστηκε ἀν τὸ ἀνθρώπινο γένος θὰ ζήσῃ ἢ θὰ πεθάνῃ. Τώρα θὰ διαβάσω τὴν ἀπόφαση».

Ποία ἦταν ἡ ἀπόφαση; Δὲν μπορῶ νὰ σᾶς πῶ. Τώρα πὸν γράφω δὲν εἶναι ἀκόμη 1988.

Εἰκονογράφηση CECIL KEELING

«ΕΔΩ ΛΟΝΔΙΝΟΝ!»

Η Ἑλληνικὴ Ὑπηρεσία τοῦ Β. Β. C. στέλνει ἐγκάρδιους χαιρετισμούς στοὺς Ἑλλήνες σ' ὅλο τὸν κόσμον. Τὸν καινούριο χρόνον, θὰ προσπαθήσῃ νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργο της, νὰ κρατῇ τοὺς ἀκροατὲς ἐνήμερους σὲ ὅλα τὰ σημαντικὰ διεθνῆ γεγονότα καὶ νὰ τοὺς κατατοπίζῃ στὴν πολὺπλευρὴ προσπάθεια, τοὺς θεσμούς καὶ τὰ ἰδανικά τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ζοῦμε σὲ μία κρίσιμη περίοδο τῆς Ἱστορίας καὶ καθένας μας — ἄνδρες καὶ γυναῖκες — πρέπει νὰ γνωρίζῃ καλὰ τὶς τάσεις καὶ τὶς ἐξελίξεις τῆς διεθνοῦς σκηνῆς. Γιὰ νὰ ἀντιληφθῇ κανεὶς μιὰ κατάστασιν, πρέπει νὰ εἰσπαρασχευασμένος νὰ συλλάβῃ καὶ νὰ τοποθετήσῃ στὴ σωστὴ τους προοπτικὴ (ὅπως ἔχει καθήκον νὰ κάνῃ κάθε πολίτης πὺν συναισθάνεται τὶς εὐθύνες του) τὰ τεράστια ζητήματα καὶ τὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ὑπηρεσία, μὲ τὸν λίγο καιρὸ πὺν ἔχει στὴ διάθεσή της δὲν μπορεῖ νὰ ἔχῃ πολὺ φιλόδοξα σχέδια. Ἀλλὰ μέσα στὸ περικυκλωμένον τῶν δυνατοτήτων της θὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν προσπάθειά της νὰ βοηθῇ τοὺς ἀκροατῆς νὰ κατανοοῦν καλύτερα τὶς σύγχρονες ἐξελίξεις καὶ νὰ συμβάλλῃ στὴ διατήρησιν τῶν εἰλικρινῶν καὶ ἱστορικῶν δεσμῶν φιλίας πὺν ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν δύο λαῶν — τοῦ Βρετανικοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Η

Ἑκλογῆς

Ὄνομα

Ἐξωνύμιον

Πόλις

Διεύθυνσις

ΕΞΑΜΗΝΟΣ

ΔΡΧ.

10.000

ΕΤΗΣΙΑ

ΔΡΧ.

20.000

Συμπληρώσατε μὲ κεφαλαῖα γράμματα καὶ καθαρά τὸ ὄνομα-τεπώνυμόν σας καὶ τὴν διεύθυνσίν σας καὶ διαγράψατε τὸ τετράγωνον τὸ ὁποῖον δὲν σᾶς ἐνδιαφέρει.

Ἀποστείλατε, παρακαλοῦμεν, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς τὸ ποσὸν τῆς συνδρομῆς σας, ἐξαμήνου ἢ ἐτησίως, εἰς τὸ Πρακτορεῖον Ἑφημερίδων Ἀθηναϊκοῦ Τύπου, Σωκράτους 43, ἢ εἰς τὸν κ. Γ. Χαριτάκην, Τμήμα Εἰδήσεων Βρετανικῆς Πρεσβείας Ἀθηνῶν, μετὰ τοῦ παρόντος δελτίου καὶ θὰ λαμβάνετε τακτικὰ τὴν ΕΚΛΟΓΗ εἰς τὸ σπίτι σας. Τὸ καλύτερον δῶρον διὰ τοὺς φίλους σας εἶναι μιὰ συνδρομὴ τῆς ΕΚΛΟΓΗΣ, τοῦ περιοδικοῦ πὺν σᾶς κατατοπίζει εἰς τὰ διεθνῆ ζητήματα.

«Ἐκλογή»

γιά τοὺς φίλους σας

Σᾶς παρακαλοῦμε πολὺ νὰ μᾶς δώσετε τὰ ὀνόματα δύο φίλων σας ποὺ νομίζετε ὅτι θὰ ἐνδιαφέρονταν νὰ ἐγγραφοῦν στὴν «Ἐκλογή». Συμπληρώσετε τὰ ὀνόματα καὶ τὶς διευθύνσεις τους μὲ κεφαλαῖα γράμματα στὶς παρακάτω θέσεις καὶ ἡμεῖς θὰ τοὺς στείλωμε ΔΩΡΕΑΝ τεύχη τῆς «Ἐκλογῆς» γιὰ νὰ τὴν γνωρίσουν.

Ὄνομα

Διεύθυνσις

Ὄνομα

Διεύθυνσις

Τὰ γράμματα τῶν ἀναγνωστῶν μας

Διαφωνῶ ἀπόλυτα μὲ τὶς ἀπόψεις ποὺ διατυπώνει σὰ γράμμα του πρὸς τὴν «Ἐκλογή» ὁ κ. Ι. Α. ἀπὸ τὴν Τουλούζη. Μιλᾷ γιὰ τὴν ἑλλειψη ἀμεροληψίας ποὺ παρατηρεῖ στὸ περιοδικό σας, τὸ κατη-παρεῖ ὡς σοσιαλιστικὸ κι ὡς παράδειγμα παίρνει τὴ δημοσίευση ἐνὸς ἀρθροῦ γιὰ τὸ σχέδιο Μπέβεριτζς στὸ τεύ-χος 6/1943.

Δὲν ξέρω γιατί ἡ «Ἐκλογή» ξεχωρίζει, ἀνάμεσα σὰ γράμματα ποὺ παίρνει, γράμματα σὰν κι αὐτό. Ἄν γίνεταί γιὰ νὰ ἐπιδειχθῇ ἡ ἐλευθερία τῆς σκέ-ψης, γιατί τότε πνίγονται στὴν σιωπῇ οἱ ἀντίθετες γνώμες;

Ὁ σοσιαλισμός δὲν εἶναι κάτι ποὺ ὁ πρῶτος τυχὼν μπορεῖ νὰ τὸν ἀφοπλίσῃ σὲ λίγες γραμμές. Ἡ πολιτικὴ δὲν εἶναι τὸ κατάλληλο θέμα γιὰ τὴν σελίδα τῶν ἀναγνωστῶν. Τὴν πολιτικὴ ἄς τὴν κάνῃ μὲ τὰ μονομερῆ της δημοσιεύματα ἡ «Ἐκλογή».

Αὐτὰ ὅμως ὁ κ. Ι. Α. δὲν τὰ παίρνει ὅπ' ὅσην του. Διαβάξαι ἓνα ἄρθρο γιὰ τὶς κοινωνικὰς ἀσφαλίσεις καὶ μέσα στὴν ἐπιμονή του νὰ κλείνῃ τὰ μάτια μπροστὰ στὴν πραγματικότητα, θυμῶναι καὶ δια-μαρτύρεται γιὰ τὸν ἀριστερισμὸ του. Δὲν διαμαρτύρεται καθόλου γιὰ τὸ «Οἱ ἐπι-στήμονες ποὺ ἐγίναν ἀδιόματα», τὰ «Στρα-τόπεδα Συγκεντρώσεως στὴ Ρωσία» καὶ τόπεδα μ' αὐτὸ τὸ εἶδος. Αὐτὰ δὲν εἶναι χρωματισμένα, αὐτὰ εἶναι ἀμερόλη-πτα. Αὐτὰ δὲν τὸν ἐνοχλοῦνε. Δὲν κάνει τὴν ἐρώτηση γιατί μέσα σὰ διακόσια ἐπερίπου ἄρθρα τοῦ 4ου τόμου τῆς «Ἐκλογῆς» λιγότερα ἀπὸ δέκα γράφθηκαν ἀπὸ μὴ δυτικούς συγγραφείς. Οὕτε συλ-λογίζεται ποτὲ τοῦ πῶς ἀνάμεσα σὰ τριανταπέντε διηγήματα ποὺ παρουσίασε ὡς τώρα ἡ «Ἐκλογή» μονάχα ἓνα τὸ ἔχει γράφει Ρώσος.

Δὲν πιστεύω τὸ γράμμα αὐτὸ νὰ περι-ληφθῇ στὴν «Ἐκλογή». Δυστυχῶς μ' ὅλη ἀκόμα τὴν ποιτικὴ τῆς ἀνοδο καὶ τὴν κυκλοφορία τῆς ἡ «Ἐκλογῆς» ἀρχίζει ν' ἀποξενώνεται ἀπὸ τὸ κοινὸ. Τὸ πρῶτο βή-μα ἦταν ἡ καθαρῶς. Τὸ δεύτερο ἡ ὁλοένα καὶ πρὸ σταθερῇ μεροληψία τῆς... Δὲν μοῦ δίνει τὴ δυνατότητα νὰ κρίνω, νὰ συγκρίνω. Καὶ λυπᾶμαι, ἴσα ἴσα τώρα ποὺ ἡ «Ἐκλογή» ἔφτασε τόσο ψηλὰ σὰ πολλὰ πράγματα.

M. KOP. Ἀθήνα

Ἀσφαλῶς τὸ γεγονός ὅτι δημοσιεύον μετὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ γράμματός σας δείχνει

ὅτι δὲν μεροληπτῶμε. Νομίζουμε ὅμως ὅτι δὲν ἔχουμε χάσει τὴν ἐπαφὴ μὲ τὸ κοινὸ μας γιατί κάθε μερὰ κερδίζουμε περισσότερους ἀναγνώ-στες καὶ λαμβάνουμε πολὺ περισσότερα γράμ-ματα ἀπὸ ὅσα μπορούμε νὰ δημοσιεύουμε.

Εἶμαι ἀπὸ πολλὴν καιρὸ ἀναγνώστης τοῦ ὀραίου περιοδικοῦ σας καὶ θὰ ἤθελα νὰ σὰς πῶ — ἐάν ἐπιθυμεῖτε βάρβια νὰ μάθαι τὴ γνώμη ἐνὸς ταπεινοῦ φοιτητῆ — ὅτι μοῦ ἔχει κάμει μεγάλῃ ἐντύπωση ἡ προσπάθεια ποὺ καταβάλλετε γιὰ νὰ κρατήσετε τὴν «ἘΚΟ» ὅσο τὸ δυνατό πρὸ ἀντικειμενικῇ καὶ προσιτῇ σὲ δλους.

Παρακολούθησα τὸ ἄρθρο σας γιὰ τὶς «Μεγάλες θρησκείες» μὲ τὸ μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον. Εἶναι θαυμάσιο ἀπὸ κάθε ἄ-ποψη εἰδικὰ ἐπειδὴ μᾶς γνωρίζει μὲ τοὺς μεγάλους ἱδρυτὰς τῶν θρησκειῶν ποὺ εἶ-ναι ὁ καθέφετης τοῦ λαοῦ τους.

Θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ δημοσιεύατε περισ-σότερα ἄρθρα φιλολογικὰ καὶ εἰδικότερα σχετικὰ μὲ τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς πνευ-ματικούς ἀνθρώπους τοῦ παρελθόντος καὶ ἐθνικότητας ποὺ σ' αὐτὰς τὶς κακὰς μέρες μας τοὺς ἀναφέρουμε — λίγο-πολὺ μὲ καλὴ πρόθεση — γιὰ τὶς ἰδέας καὶ τὸν τρόπο ζωῆς τους.

Αὐτὰ εἶναι μιὰ προσωπικὴ ἐπιθυμία, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι νέοι σὰς ζητοῦν νὰ ἀ-σχοληθῇ μετὰ σοβάρᾳ πολιτικά, οἰκονο-μικά καὶ κοινωνικά προβλήματα καὶ ἔτσι νὰ βοηθήσῃ τὴν ἐπούλωση τῶν πληγῶν ποὺ ἔχουν ἀνοίξει βαθειὰ στὴν κοινωνία μας. Ἐδχομαι νὰ μπορέσουμε νὰ ἀνεύ-σουμε γρήγορα πρὸς ἓνα ἄν δι μακρυνὸ μέλλον σὸ ὁποῖο οἱ νέοι ποὺ τοὺς βα-ραίνει ἕνας τόσο φοβερός πόλεμος, θὰ ζοῦν ἐλεύθεροι ἀπὸ κάθε πρὸληψη καὶ θὰ ἐμπνέωνται ἀπὸ ἓνα γὰρ καὶ δυ-νατὸ πολιτισμὸ.

G. C., Βεροῖνα, Ἰταλία

Ὅπως πολὺ σωστὰ παρατηρεῖ ὁ κ. Πε-τσάλης, ἐπέτυχες μιὰ νέα μορφή πε-ριοδικοῦ σύμφωνα μὲ τὸ ρυθμὸ τῆς σημα-ρινῆς ζωῆς καὶ διὰ γιὰ «οἰκονομικὰς» γνώσεις. Τὸ κύριο ὅμως χαρακτηριστικὸ τῆς «Ἐκλογῆς» καὶ ὁ σπουδαιότερος σκοπὸς τῆς εἶναι ἡ ἐπέκτασις καὶ ἡ ἐνι-σχυσις τῶν πνευματικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν χωρῶν δλου τοῦ κόσμου. Στὸ πρό-γραμμά αὐτὸ ἀσφαλῶς ἀνήκει καὶ ἡ δη-μοσίευσις τῶν δύο τελευταίων Ὀλλανδι-κῶν ἐπιστολῶν.

Ἐγὼ θὰ ἤθελα πολὺ νὰ μάθω ἀν γρά-

οτηκα τίποτα για την 'Ιταλοκρατούμενη Μεσόγειο (1941 - 1943) σε 'Ιταλικό περιοδικό, εφημερίδα ή βιβλίο.

Τ. Α. Μενώνη, Πελοπόννησος
Στείλουμε το γράμμα σας για να δημοσιευθεί ή σχετική άγγελία στο «Eco del Mondo» και ελπίζουμε να έχετε γρήγορα απάντηση.

Από το πρώτο τεύχος ως σήμερα στολίσεις τη βιβλιοθήκη μου. Μαζύ με όλα θαυμάζω και αγαπώ την κομψότητα της δημοσιογραφικής σου εμφάνισης.
Δεν ήταν άσκημο να βλέπουμε μέσα κι εμείς οι δασκαλοί κάτι το ηγαίο ψυχολογικό - παιδαγωγικό.

Ι. Αξ., Πάρος

«Η επιθυμία σας είναι πολύ λογική και θα ληφθεί υπόψη». Άλλαστε για το θέμα που σας ενδιαφέρει έχουμε δημοσιεύσει και άλλοτε.

Επιδοκιμάζω απόλυτως το πνεύμα του περιοδικού σας, αλλά δεν συμφωνώ πάντα με τις ιδέες που εκθέτουν οι συγγραφείς των άρθρων που κάθε τόσο εκλέγετε όπως π. χ. με τον Μ. Ουατανάμπε που νομίζει ότι «Όλοι είναι άνθρωποι» (τεύχος 12/48).

Στην πραγματικότητα τα ενδιαφέροντα του ανθρώπου (και έννοια τόσο τα ενδιαφέροντα τα οικονομικά, όσο και τα ήθικα, και τα αισθηματικά) είναι τα ίδια σε όλους τους τόπους και σε όλες τις εποχές. Η νοοτροπία του όμως, ο προσωπικός του τρόπος διαβίωσης είναι πάντα διαφορετικός ανάλογα με την καταγωγή του. Πραγματικά πώς μπορούμε να εξηγήσουμε τον μυστικισμό του Ρώσου, την ενεργητικότητα του 'Αμερικανού, την οργανωτικότητα του Γερμανού; Πώς να εξηγήσουμε το ότι ο Κινέζος είναι ο γεννημένος έμπορος της 'Ασίας και ότι ο 'Εβραίος δεν μπορεί ποτέ να απομωωθεί στο περιβάλλον του; Πώς θα εξηγήσουμε το ότι ο πολιτισμός έχει τις πηγές του στην 'Ελλάδα και στην 'Ασία και δεν γεννήθηκε από ένα οποιονδήποτε λαό μαζών της 'Αφρικής εάν πιστεύουμε πως ο άνθρωπος είναι παντού ο ίδιος.

Δεν θέλω να πω ότι υπάρχουν ανώτερες και κατώτερες φυλές. Ο άνθρωπος όσο λίγο και αν είναι ανεπτυγμένος είναι πάντα ένας σκοπός και όχι ένα μέσον. Κυρίως όμως στην πολιτική είναι σοβαρή πλάση να πιστεύουμε ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ίδιοι και επομένως ότι ένα κυβερνητικό σύστημα που ταιριάζει σε μια χώρα μπορεί να εφαρμοσθεί σε μια οποιαδήποτε άλλη ή μάλλον ότι μια νομοθεσία μπορεί να είναι το ίδιο κατάλληλη για τον Εύρωπαϊο έργατη και τον μαυρο της Αιθιοπίας.

Ετσι, μόνο εν ξεκινάμε από την ιδέα ότι η ανθρωπότητα έχει κοινά συμφέροντα (με την καθαρά ολική τους έννοια) χωρίς να έννοούμε ότι όλοι οι άνθρωποι μοιάζουν, θα καταλήξουμε να ίδρύσουμε

μια κοινότητα ενιαία αν όχι μια διεθνή διακυβέρνηση. 'Επειδή όμως το καλύτερο Κυβερνητικό σύστημα, είτε 'Αγγλικό, είτε 'Αμερικανικό, είτε 'Ελβετικό είναι βγαίνει ακριβώς από το περιεχόμενο και τον χαρακτήρα των ανθρώπων που αποτελούν το έθνος που το υιοθετεί και το τροποποιεί ανάλογα με τις ανάγκες του, δεν είναι δυνατό να ελπίζουμε ότι ένα απλό νομοθετικό διάταγμα αρκεί για να σχηματισθούν 'Ηνωμένες Πολιτείες της Εδρώπης.

Εάν είναι αλήθεια ότι υπάρχει μια ανάγκη προσεγγίσεως, ούτη η ένωση θα γίνη μόνη της και είναι πολύ επικίνδυνο να την επιταχύνει κανείς διά της βίας.

Μ. Δ., Λιέγη, Γαλλία

Από έτους παρακολουθώ μετά μεγάλο ενδιαφέροντος και ευχαριστήσεως την έκλεκτή σου ύλην, προερχομένην πράγματι από τα έκλεκττερα πρόσωπα της διανοήσεως, πράγμα το οποίο καθιστά την θέσιν σου ακλόνητον εις την σειράν των περιοδικών.

Εις την ώρα αν όμως αυτήν ύλην σου θα έπεθον, τώσον έχω στον και πολλοί φίλοι μου, ν' αντικρίξω. Έκαστον μήνα την δημοσιεύειν ενός κινηματογράφου έργου μετ' εικόνων ως π. χ. του 'Αλμει κλπ. «'Εκλογή» 6/1948.

Επιπροσθέτως παρακαλώ όπως με πληροφορήσης τίνι τρόπω δύναμαι να προμηθευτώ τα τεύχη των ετών 1945-46 και 47.

Ι. Τ., Λαγκάδα

Ελπίζουμε να σας άρξουν οι κενιτικές σελίδες αυτού του τεύχους με το σχετικό άρθρο. Παλαιά τεύχη θα βρείτε στο Πρακτορείο 'Εφημερίδων 'Αθηναϊκού Τύπου, Τσωρτισί 41, 'Αθήνα.

Σε διαβάζω με ένδιαφέρον και σε προπαγανδίζω με θερμή. Σε διαβάζω γιατί με τις θαυμάσιες ειδικές μελέτες στο σύγχρονα πολιτικοοικονομικά προβλήματα και με τα εξαιρετικά θέματα που περιλαμβάνει γύρω από τις τέχνες και τα γράμματα και τα μέσα άλλα καίμενα σου, ενημερώνεις τέλεια τον αναγνώστη σου.

Σε προπαγανδίζω γιατί πιστεύω πως με το τόσο περιεχόμενο σου συντελείς ουσιαστικά στο μορφωτικό ανέβασμα του αναγνώστη.

Λοχ. Φ. Γ.

Ευχαριστούμε πολύ. Το τεύχος έστάλη.

Χαίρουμε πολύ που διαπιστώνω ότι η σελίδα σας «Τα Γράμματα των 'Αναγνωστών μας», είναι πραγματικά ένα «ραντεβού» των πολιτών όλου του κόσμου.

Ανάμεσα από πολλά θέματα που ενδιαφέρουν τους επιστολογράφους ο πόλεμος χωρίς αμφιβολία συγκαταλέγεται περισσότερο την προσοχή τους.

Και νοιάζουμε όλοι πως αυτό που διαφαίνεται μέσα στα γράμματα αυτά λαχθεί

και για δολάκλιο τον άλλο κόσμο. Οι άνθρωποι αναλογίζονται τον κίνδυνο του πολέμου και αισθάνονται αγωνία για την άμεση παρουσία του. Σε ένα από τα προηγούμενα τεύχη σας (5/1978) σ' ένα άρθρο του δ. Α. 'Ανυστόν τονίζει ότι ο άνθρωπος έχει συνθηθεί πια στους πολέμους· αυτό είναι ίσως το χειρότερο και το πιο πραγματικό εμπόδιο για την ειρήνη. Πόσες φορές δεν άκουσε γύρω μας να βαβαιώνουν «οι δ. πόλεμοι είναι αναπόφευκτοι» ή ακόμη «οι θα υπάρχουν πάντα πόλεμοι γιατί πάντα υπήρχαν πριν από μας».

Συλλογισμός απλοϊκός θα ήπτε. μά που σηοιζεται (ίσως χωρίς να το ξέρουμε) πάνω σε γεγονότα τόσο αποδεικνυμένα όσο και τρωακτικό Παναγνικά όλα σφίονται να προσπαθούν να μας αποδείξουν την αναγκαιότητα του πολέμου. Προβλέπονται συνήθως διάφορα μέτρα για να μετριασθούν τα κακά του αποτελέσματος, γίνονται προσπάθειες για να καθορισθώ ο τρόπος της χρήσεως όοισμένων δπλων που θεωρούνται απάνθωοα αλλά νιά το ίδιο το κακό δεν γίνετα καθόλου λόγος. Τί γίνεται λοιπόν; Τόν ποροετοιμάζον. Τόν κάνουν πιο ανθρώπινο, προσπαθούν ακόμη και να τόν διακοιολογήσουν. Μερικοί πιστεύουν ότι ο μόνος τρόπος να απολλαγούμε από αυτόν είναι να δημιουργήσουμε ένα 'Υπερ- κράτος ή μια παγκόσμια Κυβέρνηση. 'Ισως, αλλά πόσος καιρός χρειάζεται νιά να φτάσουμε σ' αυτό το τέλος! 'Εγουμε πραγματικά άραγε το δικαίωμα να επιχρησθούμε κάτι τέτοιο νιά και θά άοκή ψηφίσω ένα από τα Κράτη. Ένα διάτνια νιά να ανατρέψω όλες τις ελπίδες.

Ο πρώτος σκοπός που πρέπει να πετύχουμε κατά τη γνώμη μου είναι να θέσουμε έκτός νόμου τον πόλεμο θεωρώντας τον ως το πιο άπρεχθές έγκλημα που μπορεί ποτέ να υπάρξει. 'Αλλά αυτό δεν είναι άρεκτό εάν δεν πρόκειται άμέσως και παρολληλώς να δημιουργηθώ ο «παγκόσμιος στρατός της ειρήνης» το Παρίσι.

Γιατί ακριβώς όπως σ' ένα Κράτος, ένας νόμος δεν θά είχε κανένα αποτέλεσμα εάν δεν όδοτηρήζόταν από άδυνωμική δύναμη έτσι κι αυτός ο «παγκόσμιος νόμος» δεν θά είχε κανένα νόημα χωρίς μια παγκόσμια άδυνωμία, Ικανή να τόν καταστήσει σεβαστό.

Μ. Η., Γαλλία

Σε τόσα άρτια δημοσιεύματά σας 'Ισως θα έπρεπε να έχω τη θέση του και κάποιο ακόμη δηλ, ένα άρθρο για το σοξόφωνο.

Υπάρχουν τόσα πολλά βιβλία, μελέτες, κριτικές και άλλες τόσες άοναίς για ασξόφωνα στην 'Αγγλική γλώσσα ώστε δεν θά άοσκολεθώτε καθόλου να δημοσιεύστες κάτι.

Δ. Τ., Θεσσαλονίκη

Θά ήθελα να άφιερώνης μερικά άρθρα για την βιομηχανία διαφόρων χωρών εξετάζοντάς την στον κόκλο της έπιστη.

μουικής άοναώσεως, σχετικής με ζητήματα άοορδντα τον ανθρώπινο παράγοντα, τις άρες ένοασες, τα συστήματα άμοιβής των έργατών.

Θ. Κ., Σπυδαστής, 'Αν. Βιομηχ., 'Αθήνα

Θά προσπαθήσουμε να σας ευχαριστήσουμε.

Σε τα τεύχη σου είδα να ασχολήσαι με τα άγγλικά από ραδιοφώνου του ΒΒC. Γι' αυτό σκέσθηκα να σου γράψω για να σου πώ αν είναι δυνατόν να αποστέλλεται το δελτίον Εδρώπαικων Προγραμμάτων με τα κείμενα για να μη χάνουν όσοι παρτκόλουθον τις έκπομπές, ένα ή δύο μαθημάτων από ραδιοφώνου, νωρίτερα.

Θά ήθελα ακόμη να έβλεπα άοθοα σχετικά με την Ιστορία της μουσικής και το έργο των κυριώτεσων έκποσώνων της, καθώς και άοθοα για την εξέλιξη της λογοτεχνίας και της τέχνης αν και από τα τελευταία δεν παροοιάζεις ελπίσεις.

Φανατικός άναγνώστης, 'Αθήνα

«Η άργονορία των ποογραμμάτων άρξεται σε άναπόφρεντη καθυστέρηση των άροοπορικων άοομολογίων λόγω της κακοκαιρίας. Για τα μοναικά άρθρα θά σροντίσουμε».

Πολύς άοόυος γίνεται στις έθνησοίδες γύρω από τόν Ρώσο βιολόγο Λυσένκο και τις θεωρίες του καθώς και τις άπανθήσεις από τούς έπιστήμονες της 'Αγγλίας. Το θέμα άπως το παρουνον οι έθνησοίδες υπεβδίζει τα πράγματα. Με τη γνώριμη μεθοδό σου της πασάθσεως κειμένων κι' από τις δύο άπείεις και κυρίως από πρόσωπα που με τη κόος τους είναι άεχθώς νωσασά, θά μάς βοηθήσει να διακαθορίσω τις αντίληψεις μας άπως έχεις κάμει ως τώρα και για άλλα θέματα.

Ρ. Σ., Φοιτητής 'Ιατρικής, 'Αθήνα

Το θέμα είναι πολύ ένδιαφέρον και ελπίζω να γρήγορα να δημοσιεύσουμε σχετικά άρθρα.

ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΜΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Πολλές φορές μάς έξήτησαν να άοναώσασμε μια έπιφρεντη διεθνούς άλληλογραφίας. Είναι όμως νάτι δύσκολο για να γίνη καλά και για τήν ώρα το έργο αυτό είναι έξω από τόν κύκλο των επιδιώξεών μας. Στό μεταξή δημοσιεύουμε τις διεθνείς μερικόν άναγνώστών μας και ελπίζουμε ότι θά έχουν άπάντηση.

Στην 'Ολλανδική έκδοση του περιοδικού σας είδα την διεύθυνση της «'Εκλογής» και σας γράφω για να σας πώ

πόσο θά ήθελα νά ἔχω φίλους στήν Ἑλλάδα. Θά μοῦ κάνετε μεγάλη χάρη ἀν δημοσιεύσετε, πῶς θά ήθελα νά ἀλληλογραφήσω μέ Ἑλληνας 18 20 ἐτῶν. Ἐγώ εἶμαι Ὁλλανδῆς στρατιώτης καί θά ήθελα νά ἀλληλογραφήσω Ἀγγλικά, Γερμανικά ἢ Γαλλικά. Σας εὐχαριστῶ πολύ καί σᾶς στέλνω φιλικούς χαιρετισμούς.

Dpl. Korp. W. Hamers
2 de Adm. Battery, Barac. C3
Schalkhaar Nederland, Ὁλλανδία

Θά ήθελα νά ἀλληλογραφήσω μέ φίλους τῆς «Ἐκλογῆς» στήν Ἑλλάδα, σά ἰταλική, γαλλική ἢ ἀγγλική γλώσσα ὁ

Luigi Piovantotto
Stazione Ferroviario
Nogara, Ἰταλία

Ἡ Γαλλίδα βασκάλισσα

Jacqueline Wendel
Seraucourt-le-Grand
Aisne, France

Γλώσσες: γαλλικά, Ἀγγλικά, λίγα γερμανικά.

Μιά ομάδα γάλλων φοιτητῶν, γαλλικά καί ἰταλικά:

Genevieve Durand
265 route de St. Malo,
Rennes Ile et Vilaine, France

Ἐνας Γάλλος ἐρασιτέχνης φιλοτελιστής:

Georges Leoty
38 Rue Camille Pelletan
Chatenay Seine, France

Ζητεῖ ἀλληλογραφία ἀγγλικά ὁ:

Fedele Perrone
Via Torino 84, Napoli, Italy

Εἴμαστε μιά ομάδα τοῦ P.S.L.I. (σοσιαλιστῶν πού ἀρνοῦνται νά συγχωνευθοῦν μέ τοὺς κομμουνιστές) καί ἐνδιαφερόμαστε πολύ γιά τὸ «Εξο», τίς ἰδέες του, τοὺς σκοποὺς του.

Ὅπως καί ἄλλοι φίλοι σας ἐπιθυμοῦμε πολύ νά ἀνταλλάξουμε ἰδέες μέ ἄλλους λαοὺς καί γι' αὐτὸ ζητοῦμε ἀλληλογραφία μέ ἀναγνώστες σας:

Federazione socialista del P.S.L.I.
Via T. Fedi 31, Pistoia, Italy

Τὰ ἄρθρα πού δημοσιεύονται στήν «Ἐκλογή» μέ τήν ἄδεια τῶν δικαιούχων ἐκφράζουν τίς ὑπεύθυνες ἀπόψεις τῶν συγγραφέων. Ἀπαγορεύεται ἡ ἀναδημοσίευση κάθε ἀρθρου ἢ εἰκόνας χωρὶς τήν ἄδεια τῶν συγγραφέων καί τῶν ἐκδοτῶν.

Ἡ «Ἐκλογή» πωλεῖται σέ ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα καί τὰ περίπτερα. Κυκλοφορεῖ κάθε μήνα μέ 132 εἰκονογραφημένες σελίδες. Ἀγοράζετε τήν «Ἐκλογή» σας ἀπὸ τὸν Βιβλιοπώλη σας ἢ ἀπὸ τὸ «Πρακτορεῖον Ἐφημερίδων Ἀθηναϊκοῦ Τύπου», Τσώρσιλ 41 (δπου δύνασθε νά προμηθευθῆτε καί παλαιότερα τεύχη), καί στίς ἐπαρχίες ἀπὸ τὰ γραφεῖα τοῦ ἰδιοῦ Πρακτορείου.

Τί εἶναι ὁ κεφαλαιοκράτης;

Σὲ ἓνα τελευταῖο ἄρθρο του στήν Ἀγγλική ἐφημερίδα «Νιὸς Κρόνικλ» ὁ πολιτικὸς σχολιαστὴς Α. Τζ. Κάμινγκς ἐκάλεσε τοὺς ἀναγνώστες του νά δώσουν τὸν ὅρισμό τοῦ κεφαλαιοκράτη. Ἀπὸ τίς 400 ἀπαντήσεις πού πήρε ἀναδημοσιεύουμε μερικὲς πού ἀντιπροσωπεύουν τίς γνώμες τῶν Ἀγγλῶν ἀναγνωστῶν. Καλοῦμεν τοὺς ἀναγνώστες τῆς «Ἐκλογῆς» νά δώσουν τὸν δικό τους ὅρισμό — μέ 30 ὅμως λέξεις τὸ πολύ!

Ἐκεῖνος πού ἔχει τόσα χρήματα ὅσα θά θέλαμε νά εἴχαμε ὅλοι μας.

Κάποιος πού, ἀφοῦ ἔχει μαζέψει ἀρκετὰ πλοῦτη, μπορεῖ νά χαίρεται περισσότερο ἄνεση ἀπὸ ἐκεῖνη πού ἔχει ὁ μέσος ὅρος τῶν ἀνθρώπων, μέ λιγώτερη προσπάθεια.

Ὁ κεφαλαιοκράτης ποτὲ δὲν εἶναι πραγματικὰ δημιουργὸς πάντα ἐκμεταλλεύεται. Χρησιμοποιεῖ τὸ χρήμα, τὸ νοῦ καί τίς αἰσθήσεις τοῦ ἑαυτοῦ του καί τῶν ἄλλων γιά νά ἀνακαλύπτει μέσα ἢ καταστάσεις πού ἡ ἐκμετάλλευσή τους πιθανὸν νά τοῦ δώσῃ μεγαλύτερο κέρδος.

Κάποιος πού ζεῖ μέ τὴν ἐξυπνάδα, τὴ δική του ἢ τοῦ πατέρα του.

Αὐτὸς πού δὲν τὸν νοιάζῃ νά πετῇ τὸ τσιγάρο του προτοῦ περάσῃ στὸ στάδιο τῆς γόπας.

Αὐτὸς πού τὰ χρήματα τοῦ φέρουν κι ἄλλα.

Αὐτὸς πού ζεῖ ἀπὸ τὴ δουλειὰ καί τὴν προσπάθεια τῶν ἄλλων, ὅποιαδήποτε κι ἂν εἶναι αὐτή. Μὲ τὸ νά ἔχετε προιόντα δὲν θὰ πῇ πῶς εἶσθε κεφαλαιοκράτης. Κεφαλαιοκράτης γίνεσθε μόλις ἀρχίσετε νά ἐκμεταλλεύεσθε τὴν ἐργασία τῶν ἄλλων.

Σοσιαλισμός: Ἀν ἔχετε δύο ἀγελάδες θὰ δώσετε τὴ μία σὲν γείτονά σας.

Κομμουνισμός: Ἀν ἔχετε δύο ἀγελάδες θὰ τίς δώσετε καί τίς δύο στὸ Κράτος καὶ ἐκεῖνο θὰ σᾶς δῇ γάλα.

Φασισμός: Ἀν ἔχετε δύο ἀγελάδες θὰ κρατήσετε τίς ἀγελάδες καί θὰ δώσετε τὸ γάλα στὴν Κυβέρνηση. Ἡ Κυβέρνηση τότε θὰ σᾶς πωλήσῃ γάλα.

Ναζισμός: Ἀν ἔχετε δύο ἀγελάδες ἡ Κυβέρνηση σκοτώνει ἐσᾶς καί κρατᾷ τίς ἀγελάδες.

Κεφαλαιοκρατία: Ἀν ἔχετε δύο ἀγελάδες πωλεῖτε τὴ μία καί ἀγοράζετε ἓναν ταῦρο. Ἔτσι τίς πολλαπλασιάζετε!

Ἐχω διαβάσει πολλά ἀπὸ τὰ ἐφετεινὰ τεύχη
τῆς «Ἐκλογῆς» καὶ ἐπικροτῶ ἀπολύτως τὴν
ἐκδοσιν τοιούτου περιοδικοῦ ποὺ φέρει τὸ ἐλληνι-
κὸν κοινὸν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰ παντοειδῆ πνευμα-
τικὰ ρεύματα τῶν ξένων χωρῶν. Ἔτσι πληροῦται
αἰσθητὸν κενόν, ἐπειδὴ τὰ ξένα σοβαρὰ περιοδικὰ
εἶναι σχεδὸν ἀπρόσιτα λόγῳ τῆς τιμῆς των, εἰδικῶς
δὲ τὰ ἀγγλικά καὶ ἀμερικανικά δύσκολα παρακο-
λουθοῦνται ἀπὸ τὴν παλαιότεραν γενεάν, ποὺ εἶναι
προσανατολισμένη περισσότερον πρὸς τὴν πνευμα-
τικὴν παραγωγὴν τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης.

Κ. Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ὡς εὐχαριστῶ διὰ τὴν εὐκαιρίαν ποὺ μοῦ
δίδετε νὰ σᾶς συγχαρῶ θερμῶς διὰ τὴν ἀρί-
στην ἐμφάνισιν τοῦ περιοδικοῦ σας καὶ πρὸ παν-
τὸς διὰ τὴν καταβαλλομένην προσοχὴν ἐκλογῆς
τῆς ὕλης κατὰ πάντα ἀνταποκρινομένης πρὸς τὰς
παντοειδεῖς σημερινὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς
κοινωνίας καὶ ἰδίᾳ τῆς νεολαίας. Εἶμαι βέβαιος ὅτι
ἡ «Ἐκλογὴ» μὲ τοιοῦτον πάντοτε περιεχόμενον
θὰ συντελέσῃ κατὰ πολὺ εἰς τὴν ἐξύψωσιν τοῦ μορ-
φωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἀναγνωστῶν τῆς.

ΑΜΙΛΚΑΣ Σ. ΑΔΙΒΙΖΑΤΟΣ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν